

Sadece Bir Emir Kipi

İSRAİL'i KUR !

Wladimir Jabotinsky

Çeviri: Atilla Aşçı

YEDİTEPE

Sadece Bir Emir Kipi
"İsrail'i Kur"

SADECE BİR EMİR KİPİ “İSRAİL’İ KUR”

Wladimir Jabotinsky

Original adı: *Die Jüdische Legion im Weltkrieg*

Yayın Yönetmeni

Mustafa Karagüllüoğlu

Editör

Nihal Metin

Çeviren

Atilla Aşçı

© Yeditepe Yayınevi

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Sertifika No: 16427

ISBN: 978-605-5200-37-4

Yeditepe Yayınevi: 214

Araştırma İnceleme: 179

1. Baskı: Aralık 2013

Sayfa Düzeni

İrfan Güngörür

Kapak Tasarımı

Sercan Arslan

Baskı-Cilt

Şenyıldız Yay. Matbaacılık Ltd. Şti.

Gümüşsuyu Cad. No:3/2 - Topkapı / İstanbul

Tel: 0212 483 47 91-92 (Sertifika No: 11964)

YEDİTEPE YAYINEVİ

Çatalçeşme Sk. No: 27/15 34410 Cağaloğlu-İstanbul

Tel: (0212) 528 47 53 Faks: (0212) 512 33 78

www.yeditepeyayinevi.com | bilgi@yeditepeyayinevi.com

online alış-veriş: www.kitapadresi.com

Sadece Bir Emir Kipi “İsrail’i Kur”

Wladimir Jabotinsky

Çeviren
Atilla Aşçı

YEDİTEPE

İstanbul 2013

Vladimir Ze'ev Jabotinsky (Vladimir Yevgenyevich Zhabotinsky), 17 Ekim 1880'de Odessa doğumlu Rus asıllı siyonist lider, Yahudi Lejyonu'nun ve milli/revizyonist siyonizmin kurucusu, gazeteci.

Roma'da hukuk okurken, İtalya'nın birliğine öncülük eden General Garibaldi'nin (1802-1882) milliyetçi fikirlerinden çok etkilendi. Üniversite öğreniminden sonra hemen gazeteciliğe başlayan Jabotinsky, kısa zamanda çok başarılı bir gazete yazarı oldu. Bu mesleğinin ilk dönemlerinden itibaren koyu bir siyonizm taraftarı kişiliğine büründü. 1908'de Siyonist Yürütme Kurulu'nca İstanbul'da yapılan müzakerelere katıldı ve 1909'da ilk kez Filistin'e gitti. 1914'te, Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla, Filistin için savaşma fikriyle, İngiltere ile yapılan uzun müzakerelerden sonra bir Yahudi Lejyonu'nun kurulmasına öncülük etti. Askerleriyle, Şeria Nehri'ni geçerek orada kalıcı bir güç oluşturmak istedi ise de buna İngilizler izin vermediler. 1920'deki, Kudüs'teki çatışmalara katıldığı için 15 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Ama dönemin Yüksek Komiseri İngiliz Herbert Samuel tarafından üç ay gibi kısa bir süre sonra affedildi. İngilizlerin ve Dünya Siyonist Örgütü'nün Araplarla birlikte ortak yaşamını öngören liberal, barışçıl eğilimlerinden ötürü hayal kırıklığına uğrayan Jabotinsky, 1923'te, gençlik örgütü Betar^[1] ve Büyük İsrail'i kurmak isteyen Revizyonist Siyonistler Dünya Birliği'ni kurdu. Sadece Yahudilerin yaşadığı bir İsrail kurmak isteyen Jabotinsky Siyonizm hareketinin diğer önderleri ile fikir ayrılıklarına düşerek, giderek kendisini onlardan soyutlamaya çalıştı. Sadece, 1948'de İsrail'in ilk başbakanı olacak Ben Gurion'la dostluğunu sabit tuttu. 1935'te, Viyana'da "Yeni Siyonist Organizasyonu" kurarak Şeria Nehri'nin her iki tarafına kurulacak bağımsız bir İsrail için çalışmalar yaptı. Doğu Avrupa'da yaşayan 1,5 milyon Yahudi'nin ancak orada kurulacak bir İsrail'de yaşadıklarını takdirde, hayatta kalabileceklerini savundu.

1936 - 1939 yılları arasında gerçekleşen Arap ayaklanmalarında, radikal terör örgütü Irgun'un komutanlığını yaparak Araplar ve İngilizlere suikastlar düzenledi.

1940'da, bir Yahudi ordusu kurmak için ABD'ye giden Jabotinsky, 60 yaşındayken katıldığı bir Betar gençlik yaz kampında kalp krizi geçirerek hayatını kaybetti (4 Ağustos 1940).

En yakın arkadaşı Ben Gurion, Jabotinsky'nin İsrail'de gömülmesine "İsrail'in ölü Yahudi'ye değil, yaşayan Yahudi'ye ihtiyacı var, ayrıca İsrail'de mezarların çoğalmasında da pek bir hayır görmüyorum" diyerek izin vermedi.^[**]

Daha sonra, eşinin ve kendisinin kemikleri, 1964'te, dönemin başbakanı Levi Eşkol'ün özel izniyle Kudüs Herzl Tepesi'ndeki milli mezarlığa gömülmüştür. Jabotinsky, askeri ve radikal siyonist siyasi mücadelenin yanısıra yazarlık ve çevirmenlik de yapmıştır.

Atilla Aşçı, 12 Nisan 1956 Çanakkale doğumlu, evli ve bir çocuk babasıdır. İlk, orta ve lise öğrenimini doğduğu kentte tamamlayarak, 1974'te İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü'nde (şimdiki Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi) İngilizce Öğretmenliği Bölümü'ne başlamış, 1978'de mezun olmadan İrlanda'ya gitmek üzere yurtdışına çıkmıştır. Almanya'nın Hannover kentinde 4 sene çeşitli işlerde çalıştıktan sonra, Osnabrück kentinde sosyal pedagoji okumuştur. 30 sene boyunca çeşitli kurum ve kuruluşlarda gençlere yönelik çalışmalar yapmış, Hannover Leibniz Üniversitesi, Felsefe Fakültesi, Meslek Pedagojisi ve Yetişkinler Eğitimi Enstitüsü'nde araştırma görevlisi olarak çalışmış ve çok kültürlü eğitim konusunda öğretmen adaylarına formasyon eğitimi vermiştir. Koleksiyoner ve araştırmacı tarihçidir.

^[1] Betar: Brit Yosef Trumpeldor'un kısaltılmışı. Bu örgüt daha sonra paramiliter bir hüviyet kazanmış ve 2. Dünya Savaşında Varşova Yahudi Gettosu'nda silahlı direniş göstermişlerdir. Ünlü Yahudi siyasetçiler Menahem Begin, İzak Şamir ve Ehud Olmert gibi isimler bu örgütün içinde yer almışlardır.

^[**] 07 Mayıs 1958'de Joseph Lamm'a yazdığı bir mektuptan.

İçindekiler

Önsöz.....	7
I. İskenderiye'de Mülteci Kampı	9
II. İskenderiye'den Gelibolu'ya -Siyon Katır Birliği.....	17
III. Diplomatik Müzakereler - Hayal Kırıklıkları ve Talimatlar.....	29
IV. Siyonist ÖrgütLejyona Karşı - İhtilalden Kısa Bir Süre Önce Rusya'nın Durumu - Whitechapel'de İlk Faaliyetler.....	41
V. Filistin'den Gelen Ziyaretçi - Propaganda Dairesi'nde - Tschitscherin İle Görüşme - Albay Patterson Londra'da - Herbert Samuel Rus Yahudilerinin İngiliz Ordusu'nu Katılmalarını Talep Ediyor - Miliyetçilik ya da Eşraf Siyaseti.....	55
VI. Bir Propaganda Aksiyonu - Times Gazetesi Lejyon Fikrinin Yanında - 20. Londoner Taburu'nda 16. Takım - Savaş Bakanlığı'nda Konferans - Lejyon Gerçekleşiyor	69
VII. General Smuts - Lejyonun Komutanı Kim Olacak? - Trumpeldor Rusya'ya Gidiyor - Chaluz Fikri - Rus Göçmenler İçin Askerlik Zorunluluğu - Yahudi Alayı - Askere Alma Kampanyasının Başlaması - Bir Kez Daha Mr. Tschitscherin	83
VIII. Son Entrikalar - İngiliz Hükümeti Metodları - Savaş Dairesi'nde Kafa Karışıklığı - Patterson İstifa Eşiğinde -	

Herşey Tamam - Margolin Lejyona Katılıyor - Londra'da Marş Marş - Lord Mayor Lejyonu Selamlıyor - Filistin'e mi?	97
IX. Asker Yaşamı - Sansür - Filistin'den İlk Mesaj - Tel- Aviv'i Ziyaret	111
X. Jischuw Askere Gönüllü Katılıyor - Kızıl Siyon Yıldızı - Riggul - Gelin.....	125
XI. Cephede - Yehuda Dağı'nda Siper Savaşları - Asker Olarak "Terziler"	135
XII. Şeria Vadisinde Mevziler - Allenby'nin Yahudi Taburu'na Olan Güveni - Taarruz Başlıyor	143
XIII. Yahudi Taburları Şeria Nehri Geçişlerini Ele Geçiriyor - Dağlarda Marş Marş - Çaresizler Kervanı	151
XIV. Savaşın Bitiminin Ardından - Lejyon Ülkede Sükûneti Sağlıyor - Arap Halkı İle Münasebetler	159
XV. Lejyonun Komutanları Ve Subayları - Bir Dünya Görüşü Olarak Siyonizm - Yahudi Olmayanların Duruşu.....	169
XVI. Asker Olarak "Terziler" - Filistinli Gönüllüler - Hedef Odaklı Amerikalılar - Silahsızlanma Süreci	179
XVII. Genel Karargâh'ın Psikolojisi - Lawrence ve Philby - Lejyona Karşıt Ajitasyon	191
XVIII. Şahsi itiraf - Gerçek - Veda	203
Ekler	211
Dizin	213

Önsöz

Avrupa kıtasında kırk yıl boyunca biriken gerilimin, Avusturya veliahtının Saraybosna'da bir Sırp tarafından öldürülmesiyle küresel bir yangına dönüşmesinin adına Osmanlılar "Harb-i Umumi", Avrupalılar "Dünya Savaşı" adını vermişlerdi. Avrupa'daki büyük devletlerin doymak bilmeyen hırsları, sonu gelmeyen menfaat kavgaları en sonunda işi silaha havale etmiş, Balkanlar'da başlayan savaş kısa sürede küresel bir afete dönüşmüştü.

Hiç şüphesiz çatışan menfaatlerin, nüfuz mücadelelerinin merkezinde Osmanlı Devleti'nin bugün "Ortadoğu" adı verilen toprakları bulunmaktaydı. Bu bakımdan Dünya Savaşı, Osmanlı Devleti için bir ölüm-kalım savaşı iken, başkaları için, yegane emellerini gerçekleştirebilecekleri eşsiz bir fırsat demekti: Siyonist Yahudilerin!

Siyonizmin nihai hedefi olan Filistin'de bir Yahudi devleti kurmak teşebbüsü, 19. yüzyılın son çeyreğinde fiiliyata geçirilmişti. Osmanlı toprakları içinde bulunan Filistin'e başta Avrupa olmak üzere dünyanın her tarafından göç başlamıştı. Durumun farkına varan Osmanlı idaresinin Filistin'e Yahudi yerleşimine izin vermemesi üzerine, legal-illegal çeşitli yollarla toprak satın alınmaya devam edildiği gibi Filistin'i bedel karşılığında satın almak için dönemin Osmanlı padişahına müracaatta dahi bulunulmuştu.

1914 Ağustosunda patlayan umumi savaşa Osmanlı Devleti'nin taraf olarak girmesi üzerine, Siyonistler bekledikleri fırsatın gelmiş olduğunu hissettiler. Osmanlı Devleti savaşta mağlup edilirse toprakları parçalanacaktı. Bu durumda Filistin'i kendilerine yurt edinmeleri kolaylaşacaktı.

Bu siyasi öngörüğü yapanlardan birisi de Jabotinsky idi. Mısır'da tanıştığı, kendisi gibi Rus Yahudisi Trumpeldor ile birlikte

İskenderiye'deki kamplarda bulunan Yahudilerden askeri birlik kurdular. Her ikisi de savaştan sonra kurulacak yeni düzende "vadedilmiş topraklarda" İsrail Devleti kurmak talebinde bulunabilmek için savaşa katılmanın şart olduğu görüşündeydiler. İngiltere'ye müracaatla Yahudilerin onların safında savaşa hazır olduğunu bildirdiler. Önce Çanakkale cephesinde sonra Filistin cephesinde Osmanlı'ya karşı İngiliz bayrağı altında savaştılar.

Tabiidir ki Yahudilerin birkaç bin kişilik birlikler halinde savaşa muharip olarak katılmaları savaşın kaderine tesir edemezdi. Bu sembolik bir hareketti. Yahudilerin Dünya Savaşı'nda İngiltere ve Fransa'ya en büyük yardımı, zengin Yahudi bankerlerinin aktıttıkları paralar ve sahip oldukları gazetelerle İngiltere-Fransa lehine propaganda yapmak, düşman devletler hakkında dezenformasyonda bulunmaktı. Gelibolu'daki İngiliz ordusunu komuta eden Hamilton, bu durumu günlüğüne şöyle kaydetmişti: *"İskenderiye'de Filistinli Yahudi Mülteciler Alayı'nı denetledim. Yahudilerden faydalanacağımıza inandım. Yahudilerden bizim çıkarlarımıza uygun şekilde istifade edebildik. Onları kendi çıkarlarımız için istismar edip, Yahudi gazetecilerin ve bankerlerin çabalarını sağladık; Yahudi gazeteciler bizim davamıza renk katar, Yahudi bankerler de kesemize para yağıdırırdı".*

Yahudilerin bu desteği semeresini vermiştir. 1917 yılında İngiltere Dışişleri Bakanı Balfour, Siyonist liderlerden Lord Rothschild'e gönderdiği mektupta; İngiliz hükümetinin Filistin'de kurulacak Yahudi devletine destek vereceğini bildirmiştir.

Jabotinsky ve onun gibi düşünenler haklı çıkmıştı. Parçalanmış Osmanlı Devleti'nin Ortadoğu'dan çekilmesinin ardından Yahudiler diledikleri gibi Filistin'e yerleşmişler ve bölgede 1948 yılında İsrail devleti kurulmuştur.

Neticede şunu söyleyebiliriz ki; Birinci Dünya Savaşı'na katılan Yahudilerin muharip olarak verdikleri destek ve Yahudi zenginlerin paraları, Siyonizm'i nihai hedefine ulaştıran en önemli amillerden biri olmuştur.

Muzaffer Albayrak

I.

İskenderiye’de Mülteci Kampı

Bir İtalyan limanından kalkan vapurum, 1914’ün kara bir kış gününde, Mısır’ın İskenderiye limanına yanaştı. İngiliz pasaport memuru bir yandan içinde 30 ülkenin vizesi bulunan Rus pasaportumda giriş iznini ararken, aynı zamanda yanındaki bir tanıdığıyla konuşuyordu: “Birkaç gün önce, Yafa limanından kalkan bir vapur, Türkler’in sınır dışı ettiği tahminen bin siyonisti buraya getirdi.”

Savaş beş aydır sürüyordu ve ben dört aydır çeşitli ülkelerde dolaşıyordum. Bir Moskova gazetesi olan “Russkija Wjedemosti”, savaşın yarattığı durumu incelemem için beni çeşitli ülkelere göndermişti. İsveç’te - meşhur Sven Hadin’in iddia ettiği gibi¹ ve halkta da oluşan bir yaygın düşünceyi; Rusya’nın Golf Akıntısı kıyılarında bir limanı ele geçireceği ve bu yüzden İsveç’in Almanya tarafına geçerek, Rusya’ya savaş ilan etmesi tehlikesinin olup olmadığını araştıracaktım.

İngiltere’deki görevim, bazı nüktedan insanların ortaya attığı ve Rusya’da her tarafta konuşulan kara mizahın, yani “İngiltere’nin son Rus askeri ölünceye kadar savaşa hazır olduğunun” gerçekliğini araştırmaktı.

Fransa’da araştırılacak bir şey yoktu. Burada sadece cepheye bakacak, Reims’e giderek Almanların oradaki güzelim katedrali

¹ D.19 Şubat 1865 - Ö. 26 Kasım 1952, İsveçli kâşif, coğrafyacı ve jeopolitikçi. (ç.n.)

yıkıp yıkmadıklarına bakacak ve Paris'teki halkın umutlarının durumunu öğrenecektim. Hükümet, zaten işgal tehlikesi yüzünden Bordeaux (Bordo) kentine taşınmak zorunda kalmıştı. O yüzden Bordo'ya gittim. Orada, yağmurlu bir sabah vakti okuduğum gazeteler; Türkiye'nin savaş ilan ettiğini ve tüm müslüman halkları, kendilerine hükmeden Avrupalılara karşı "kutsal savaş" a çağırdığını yazıyordu.

Bordo'ya gidene kadar kendimi, hiçbir tarafa belirgin bir sempatisi olmayan, tarafsız bir savaş gözlemcisi olarak hissediyordum. Ama Türklerin savaş ilanı bunu tamamiyle değiştirdi. Daha 1909'da, Jöntürklerin hüküm sürdüğü İstanbul'da, kulis arkasında dört siyonist gazetenin redaksiyonunu yaparken, kesin fikrim oluşmuştu; Türklerin hakim olduğu yerde güneş görünmez ve ot bitmezdi. Siyonizmin tek umudu, Türk imparatorluğunun yıkılması idi.

O haberleri okuduğum andan itibaren tamamen değişmiş ve tam bir müttefik ülkeler yanlısı olmuştum. Rusya'daki, Polonya'daki, Galiçya'daki Yahudilere ne olacağı önemli bir konu idi; ama Türkiye'nin dağılması sonucunda Yahudiler lehine doğabilecek ihtimaller daha büyük önem taşıyordu.

Türkiye'nin, en küçük bir askeri müdahalede dağılacağı konusunda en ufak bir şüphem yoktu. Bu sadece yalın bir his değildi, soğukkanlı bir hesabın sonucu oluşmuştu. Bu tür soğukkanlı hesaplara inancım sonsuz idi. Avusturya ve Türkiye'yi, gazete muhabiri olarak uzun süre yaşadığım iki ülke olarak gayet iyi tanıyordum. Gazetecilik mesleğine çok değer veririm; eminim ki çalışkan bir gazeteci bir bakandan veya bir profesörden daha çok şey bilmektedir. Avusturya'nın, birbirinden ayrılan parçalardan oluştuğunu, Türkiye'nin de bir ülke değil, hüznü bir yanlış anlaşılmalarda komedyası olduğunu da biliyordum.

Almanya'nın savaşta yenilebileceğini göremedim; demek ki bir gazeteci peygamber olamıyormuş. Ama Avusturya ve Türkiye'nin

savaş sonucunda bedel ödeyeceği konusunda en ufak bir şüphem yoktu. Demir ve taş ateşe dayanabilirdi; ama tahtadan bir kulübenin eğer bir mucize gerçekleşmezse, ateşten kurtulması imkansızdı ve bende kesin bir inanç vardı... Mucize yoktu.

Bordo'da iken, gazetemden şöyle bir telgraf aldım: "Kuzey Afrika ülkelerine git ve orada Türklerin Cihad-ı Ekber Çağrısı'nın yarattığı etkiyi araştır". Böylelikle, Fas, Cezayir, Tunus ve (İngiliz sömürgesi) Mısır'a gitmeye karar verdim.

Fransızların komedi türü bir kararla, Fransız vatandaşı olduğu halde, "Avusturyalı" diye sınırdışı ettikleri Max Nordau'nun² yaşadığı Madrid'e geçtim. Onunla görüşüğümde şu soruyu yönelttim: "İngiltere'ye, bir Yahudi askeri birliği oluşturma ve Filistin'de yeni bir cephe açma teşebbüsüne yeltenelim mi?". Bu fikre pek sıcak bakmadı. Düşüncenin doğru olduğunu kabul ettiyse de, Yahudi askerlerin nereden bulunacağı konusunda tereddütleri olduğunu belirtti. İngiliz ve Rus Yahudileri kendi ülkelerinin ordularında hizmet görmekteydiler; tarafsız ülkelerdeki Yahudi sayısı ise çok azdı. Bir de buna ek olarak, Türklere duyulan eski ve aptalca meftun bir inanış vardı... Onlara "İsmail Amca" deniyordu ve bu hissiyata Max Nordau da sahipti. "1909'da gerçekleşen Hamburg Kongresi'ndeki konuşmamı hatırlayın" dedi ve ekledi "O zaman Jöntürkler'in asimilasyona yönelik politikalarını protesto etmiştim. Bu yüzden, bizim duygusal aptallarmızın bana nasıl saldırıdıklarını hala unutabilmiş değilim. Hangi hakla İsmail Amca'ya saldıracağız ki?"

"Sayın Doktor" dedim, "Bu sadece bir efsane. İsmail bizim amcamız değil. Biz, çok şükür ki, Avrupa'ya aitiz. İki bin senedir Avrupa kültürünün oluşmasına katkı sağlıyoruz. Şark ile ilgimiz yok. Konrede sizin ağzınızdan, Avrupa'nın (manevi) sınırlarını

² D. 29 Temmuz 1849, Ö. 22 Ocak 1923. Doktor, yazar, siyasetçi ve Dünya Siyonist Örgütü'nün kurucularından. (ç.n.)

Fırat Nehri'ne kadar genişletmek için Filistin'e gideceğiz. Türk bizim için en büyük tehlike dediğinizi duydum.” Bunun üzerine yaşlı üstad “Genç dostum, bu bir mantık. Mantık ise bir Yunan sanatı. Yahudiler bundan pek hazetmezler. Yahudi akıl yoluyla bir şey öğrenmez, o felaketlerden öğrenir. O, havada kara bulutlar oluştuğu zaman kendisine bir şemsiye edinmez, ıslanmayı bekler ve soğuk algınlığına yakalanır; ancak ondan sonra bir şemsiye alması gerektiği gelir aklına”.

Fas, Cezayir ve Tunus'ta, Türk Cihad-ı Ekber Çağrısı'nın nasıl bir etkiye bulunduğunu ve Müslümanların bu çağrıya uyup uymayacakları konusunda “araştırmalar” yaptım. Yeni gazetecilere bir tavsiyem: Müslümanlarla bir röportaj yapmak pek bir işe yaramaz. O, zaten bir diplomattır, hele bir de korku duyuyorsa.. En iyisi oralarda üç-dört yüzyıldır yaşayan Seferad Yahudi³ tüccarları seçmektir. Eğer iş, kendi Yahudi çıkarlarına dokunmuyorsa, Yahudi keskin ve geniş bir görüşe sahiptir. O, Araplarla birlikte yaşar, onlara kendilerini açar, hatta onların yalan anlattıklarında, o yalanın niteliğinden onların gizliden ne düşündüğünü anlar. Cezayir'den Tunus'a bütün Yahudiler aynı şeye garanti verdiler ve tarih bunun gerçek olduğunu teyid etti.

Cihad-ı Ekber Çağrısı... Bu çağrıyı biliyorlardı, ama bu konu onlar için geçen sene yağmış, geçmiş kar kadar önemsizdi. “İslam'ın, değişik halkları politik bir ortak görevde birleştirecek güçte olduğuna, ancak siz naif Avrupalılar inanırsınız. Türk'ün kendisi de buna inanmıyor. Avrupa, yüz yıldır Türk'e darbe üstüne darbe vuruyor, elinden en güzel yerleri alıyor. Üstelik, kendisini Halife nitelendiren padişaha yardım etmeye hiçbir islam milleti elini kıpırdatmıyor. Almanlar - onlar da diğer Avrupalılar gibi safdil - onları bir kez daha denemeye ikna etti. Nafile zahmet. Türkler için hiç kimse parmağını kıpırdatmaz. Hatta siz, sultanın ordu-

³ İspanya'dan 15. Yüzyılda engizisyonndan kaçan Yahudilerdir. (ç.n.)

suna ve müttefiklerine ateş açan Müslüman askerler göreceksiniz, hem de gönüllü olarak.” dediler.

Ve bu gerçekten de oldu.

İskenderiye’de hiç beklemediğim bir şekilde sıkı bir siyonist çevreyle karşılaştım. Bir gemi, Hayfa’dan birkaç bin mülteci getirmişti. Türkler, aniden ve hiçbir neden olmaksızın, Arap polisine Yahudileri sokakta yakalayıp, gemilere doldurmayı emretmişti. Polis de - İsmail Amca - bu görevi cansiperane seve seve yaptı. İnsanları tokatladılar, paralarını, yatak-yorganlarını ellerinden aldılar. Arap tekneci, İtalyan buharlı gemisine yüz metre kala teknesini durdurarak, her yolcudan bir fund sterlin istemiş, vermeyenleri denize atmakla tehdit etmişti.

Bu insanların, niçin başkalarının değil de, özellikle onların sınır dışı edilmek üzere seçildiğini anlamak için çok uğraştım. İçlerinde, tüccarlar, zanaatkâr, kadınlar, çocuklar, lise öğrencileri, doktorlar ve genç kızlar vardı. Hangi “sisteme” dayanarak seçim yapıldığını, bugüne kadar hala anlamış değilim.

İngiliz Hükümeti, çok candan ve kibar bir İngiliz olan Mr. Hornblower’in yönettiği, özel bir Mülteci İşleri Bürosu açarak, mültecilere baraka ve para yardımında bulundu. Bir ismi daha hatırlıyorum orada. En büyük barakanın yöneticisi olan Kindi yani “beyaz sahibe” lakaplı Mrs. Brodband. Ben de, aralarında 300 Seferad Yahudisinin de bulunduğu, 1200 kişinin yaşadığı o büyük barakada birkaç hafta çalıştım. Biri Eskenaz, diğeri seferad olmak üzere iki mutfak yaptık. Daha önceleri sadece bir mutfak vardı ve Seferadlar kendilerine zehir gibi gelen “çorba” için adeta ayaklanmaya giriştiler. Özerk bir yönetim sağlanarak, İbranice öğrenim yapılan bir okul, bir eczane ve hatta koruma görevini üstlenen bir kolluk kuvveti bile vücuda getirildi. Kampta on iki lisan konuşuluyordu, ama İbranice bunların arasında yoktu. Şans eseri bütün çocuklar, erkeklerin tamamına yakını, kadınla-

rın ise büyük bir kısmı İbranice'yi anlayabiliyordu. Yoksa böylesi bir kampta nasıl bir organize sağlanırdı, bilemezdim. Yatacak yerler ayrılmıştı. Bir Fas (Arapça), bir Gürcüce ve birkaç da Yahudi İspanyolcası (Spaniolisch) konuşulan oda vardı. Bir de, eczacı İbranice konuşamıyor diye, kinin almayı reddeden Hayfali liselilere ayrılan özel bir oda vardı. Bu liselilerin, birkaç hafta sonra bir futbol takımı kurarak, bir maçta İskenderiye'nin Scouts takımını yendiklerini de hatırlıyorum.

Bir sabah, iki iri Avustralyalı atın çektiği bir araba ile bir Avustralya askeri geldi. Ona verilen yegâne görev, küçük Yahudi çocuklarını araba ile gezdirmektir. Avustralyalı askerler, İbranice "Jeladim (çocuklar)" demeyi öğrenmişlerdi. Bunu dediklerinin saniyesinde araba küçük çocuklarla doluyordu. Bazen bizi, bozuk bir İbranice konuşarak sohbet etmeye çalışan bir Avustralyalı teğmen olan Elieser Margolin ziyaret ediyordu.

Margolin'in kendisi, birkaç sene sonra, aralarında buradaki "baraka muhafızlarının" olduğu bir Yahudi taburunun başına bir albay olarak geçeceğini nereden bilecekti ki?

İskenderiye'deki Seferad toplumu çok lütüfkâr davranarak, yüreklerini ve para keselerini açmışlardı. Başhaham Rafael Della Pergola (ne yazık ki, şu anda kendisi merhum), yardımcısı Abraham Abichsair, banker Edgar Soares, tüccar Josef de Piciotto büroda çalışıyorlar ve para, elbise, yatak malzemeleri, kitap topluyorlar ve hükümete karşı mültecileri temsil ediyorlardı.

Eskenaz Yahudileri⁴ de yardımlarını esirgemediler. Filistin'deki Anglo-Palestine-Bank'ın Genel Müdürü yaşlı Levontin, Mısır'daki bankalardan, Yafa'daki bankalarda parası olan mültecilere kredi temin ediyor; Rischon le Zion Şarap Mahzenleri'nin şefi Gluskin, her sabah teftiş ve denetleme için barakadan barakaya gidiyor, Şark

⁴ Avrupa'dan gelen Yahudilerdir. Tüm Yahudilerin % 80'ini teşkil ederler. Dilleri Almancaya benzer olan Yidişçe'dir. (ç.n.)

Nobels Oil Company'nin Genel Temsilcisi Margolis bütçeye bakıyordu. Yardım hizmetine gönüllü olarak katılan Yahudi olmayan insanlar da vardı. Özellikle, Yahudi Baron De Menasche'nin güzel eşi Fransız bayanı gayet iyi hatırlıyorum. Ve itiraf etmeliyim ki bir arabayla Gabari'ye taze ekmek getirdiği her seferde, ne kadar da akılcıca elbise seçtiği konusunda kendisine hayranlık duydım: Sade ama gayet şık. Sanki, Paris'teki moda branşında, yoksullara ziyaret için özel bir tuvalet modası geliştirilmişti. Burada, Gabari'de, Yahudi Lejyonu doğdu. İki insan bu oluşumda büyük rol oynadı: Rus Konsolos Petrow ve Josef Trumpeldor.

II.

İskenderiye'den Gelibolu'ya - Siyon Katır Birliği

Konsolos Petrow tam bir vatanseverdi. Bir Yahudi düşmanı mıydı... bu soruyu açık bırakmak gerekirdi. Ben kendim bir Hristiyan dostu olmadığım için, bu açıdan onun ne düşündüğünü eşelemem haksızlık olur. Ama bir vatanperver, katı bir eski tüfek ve klasik bir bürokrat idi.

Barakalarda yaşayan gençler arasında birkaç yüz Rus asıllı genç vardı. Konsolos Petrow, Mısır ile Rusya arasındaki eski bir antlaşmaya göre, Mısır'da yaşayan tüm Rus uyrukluların haklarını taşıyan şahıs idi. (Bu sisteme kapitülasyon adı verilmişti.) Bir gün aniden, bütün Rus asıllı gençlerin Rusya'ya askere gitmesi gerektiği çağrısını yaptı. Bu hiç de hoşumuza gitmedi. Eldeki sözleşmeye göre, İngiliz hükümeti gerektiğinde polis zoru ile bu uygulamayı yürütmekle yükümlüydü.

Bir komisyon toplayarak İngiliz valiye gittik. Orada, onların eski bir taraftarı olarak, Seferad Yahudilerinin şimdiye dek bilmediğim bir meziyetlerini daha öğrendim. Onlar dünyanın en fevkalade Yahudileriydi. Bir Seferad Yahudisinin, savaşta olan bir bir ülkenin valisiyle nasıl konuşulacağını göstermişlerdi.

Komisyonun sözcüsü, koyu bir Yahudi olmaktan uzak, elli yaşının çok üzerindeki zengin banker Edgar Suares idi. Belki her akşam valiyle şehir kulübünde poker oynayan bir insan idi, ama karşısındaki gene de bir vali idi.

Suares valiye bir soru yöneltti: “Bu konsolos Petrow’un, iki sene önce Rus asıllı bir Yahudiyi, Rusya’da politik suç işlediği gerekçesiyle, İskenderiye’de tutuklamak istediği hatırlınızda mı ekselans? “Hatırlıyorum” demişti vali depresif bir halde. Çünkü on bin Seferadın sokaklara döküldüğü o dev gösteriyi unutmamıştı ve bu Suares de en önde yürümüştü. “Hatırlıyor musunuz?” diye tekrar sormuştu Suares. “Siz nasıl itfaiyeden yardım isteyerek taziykili su ile yürüyüşçüleri dağıtmak istemiştiniz ve buna rağmen o Yahudi sınır dışı edilmemişti.” Vali de bıyık altından gülümseyerek “Hiç hatırlamaz mıyım” demişti. Çünkü sonuçta küçük latifeleri kaldıracak kadar sportmendi. “Küçük bir afacanın hortumu kesmesinden sonra, ne yapabildim ki.” deyince vali, Suares de “O küçük afacan bendim” deyiverdi.

Vali güldü. “Müsterih olun, zor bir durumdan geçmemize ve zor bir dönemde olmamıza rağmen gençlerinizi teslim etmeyeceğiz. Sonuçta antlaşma, savaş dönemi. Ama gençleri teslim etmek... Bu imkânsız.”

Bu görüşmeden sonra Trumpeldor’la tanışmaya gittim. Onun da, sınır dışı edilerek buraya gönderildiğini biliyordum, ama onu hiç görmemiştim. Bir evde kalıyordu. Konsolos Petrow, ne olursa olsun gene de dürüst bir insandı, hakkını yememek gerek idi. Mülteciler arasında bir subay olduğunu, üstelik bu askerin Port Arthur’da sol elini kaybettiğini öğrenince, sekreterini göndererek selamlarını iletmiş; Trumpeldor’un, kendisine düşen emekli aylığını her ay konsolosluktan alabileceğini bildirmişti. Trumpeldor’un yardıma ihtiyacı yoktu, tam tersine o insanlara yardım ediyordu.

Daha Rusya’da iken Josef Trumpeldor hakkında bazı şeyler duymuştum. Şöyle özetleyebiliriz: 1880’de Kafkasya’da doğmuştu. Babası, I. Nikolaus’un cehennemî kışlarında, sağlığını ve Yahudiliğini kaybetmeden tam 25 sene dayanabilen çetin ceviz insanlardan biriydi. Üniversitede kontenjan yetersizliğinden istediği

bölümü okuyamamış ve sonucunda dışı olmuştı. Sonrasında askerlik ve Rus-Japon Savaşı... Hizmet ettiği alay Port Arthur'a⁵ sevk edilmiş ve 11 ay o korkunç kuşatmayı yaşamıştı.

Orada sol kolunu neredeyse omuzuna kadar kaybetmişti. Ama hastahaneden çıkar çıkmaz, derhal cepheye dönme isteğini bildirmişti. Port Arthur'un teslim edilmesiyle, General Stössl komutasındaki orduyla birlikte Japon esaretine düşmüş ve esir kampında Yahudi dernekleri kurmuş ve Yahudi fonları için para toplamıştı.⁶

Savaş sonrası kendisine subaylık payesi verilmiştir. Bildiğim kadarıyla Rus ordusunda kayıtlı tek Yahudi asıllı subaydı. Petersburg Üniversitesi'nde hukuk öğrenimini tamamlayarak hemen akabinde Filistin'e gitmişti. Daganiah yerleşim bölgesinde ve çeşitli işçi gruplarında çalışmıştı. Bütün iş arkadaşlarının ortak görüşü, bir kolunun olmamasına rağmen en çalışkan ve en kuvvetli tarım işçisi olduğu idi.

Ona gittiğimde evdeydi. Tam bir Kuzey Avrupalıya benziyordu. Bir İngiliz veya İsveçli olabilirdi. Bayağı uzun boylu, zayıf, kısa kesilmiş kısl saçlı, sinekkaydı traşlı, ince dudaklı ve dingin gülüşlüydü. Filistin'de konuşulan "melodili" birçok lisana alışmasına rağmen, güzel Rusça konuşuyordu. İbraniceyi yavaş konuşuyordu ve pek de iyi sayılmazdı. Yidişçesi berbat idi. Rus edebiyatı konusunda çok bilgili idi ve büyük ihtimalle okuduğu her

⁵ Çin'de, Liaodong Yarımadası'nda bir liman kenti. 1904-1905 Rus-Japon Savaşı'nda önemli rol oynamış bir cephe. Rusların elinde olan Port Arthur, Japon donanması ve ordusu tarafından 01 Ağustos 1904'ten 02 Ocak 1905'e kadar 5 ay boyunca kuşatılmış ve çok kanlı muharebeler olmuştur. Jabotinsky, burada 11 ay diyerek biraz abartmıştır. (ç.n.)

⁶ Rus ordusunun komutanının ismi Stössl değil, Stössel'dir. Bu komutanın emrindeki 868 subay, 23.491 erbaş-er, 9000 denizci ve 16.000 yaralı ve hasta, kuşatmanın yenilgiyle bitmesi üzerine Japonlara teslim olmuştur. Japonlar bu kuşatmada 57.780 zayıat vermişlerdir. (ç.n.)

satır hakkında bayağı düşünmüştü. Onun, biz Yahudiler arasında “kurnaz” kavramına uyup uymadığı konusunda bugün bile kesin kaniya varmış değilim. Çünkü bizde kurnaz kavramı birçok anlamda kullanılır. Becerikli, akıllı vs. kişiler için; çok derin olmayan konuları derinleştirerek, konuyu ciddiye alanlarla dalga geçmek için, sağ elle sol kulağı tutmaya çalışanlar için gibi örneğin..Şükür, bunu onda görmedim. Ama sağduyulu ve kendisi için neyin ciddi olup olmadığına anlamasına yarayan ince espri yeteneğine sahipti. Çok ciddi konu bile olsa fazla heyecan göstermiyor, sakın ve bağırıp-çağırmadan konuşuyordu. Hayatın akışındaki en önemli olayların içersinde bile mizahi bir yan olduğunu hiç unutmamıştı ve unutulmaması gerektiğini savunuyordu. Genel olarak, sakın, dingin, hiç duygusallığa kaçmadan, abartısız ve sert olmayan bir konuşma şekline sahipti. Bu keskin konuşma tarzını benimsemesini Rus kışlaları bile başaramamıştı. Benim ise, çok ateşli Rusça bir konuşma esnasında, burada yazıya dökemeyeceğim, Rusça’nın en kalantör küfürlerini salladığım zamanlarım oldu. İki defa Trumpeldor’un yanında bu duruma düştüm. Hiç şok geçirmedi, hatta gülümsedi ve bir şiiri dinleyen tarafsız bir edebiyat eleştirmeni gibi sakindi. Onun ağzından hiç küfür duymadım. Belki en fazla “kerata” sözü... İbranice’de en sevdiği söz “ejn dawar” idi, yani “boş ver” veya “aldırma”. Hatta beş sene sonra Tel-Chai’de öldüğünde, son sözünün bu olduğu söylenir.⁷

Bu “ejn dawar” sözcüğünde tam bir felsefe yatmaktadır... Abartma! Tehlikenin olmadığı yerde, varmış gibi davranma! Görevini yapan insana kahraman muamelesi yapma! Tarih geniş,

⁷ Tel-Chai, İsrail’de küçük ama siyonizm için sembolik bir yerdir. 1920 de, burada Yahudilerle Araplar arasında çatışmalar olmuş ve Joseph Trumpeldor’la birlikte 7 Yahudi ölmüştür. Orada ölürken, “Aldırma, İsrail için (veya vatanımız için) ölmek iyidir.” dediği söylenir ve bu sembolleşmiştir. (ç.n.)

Yahudi halkı sonsuzdur. Gerçek kutsaldır, ama diğer tüm şeyler; acı, dert, elem ve ölüm. Ejn dawar... boşver, aldırma!

Joseph Trumpeldor o tek elini, biz iki eli olanlardan daha ustaca kullanıyordu. Tek eliyle banyosunu yapabiliyor, traş oluyor ve kendisini giydirebiliyor, ekmek kesebiliyor, çizmelerini boyayabiliyordu. Filistin’de ve daha sonra da Gelibolu’da atını sürdü, tüfeğini kullandı. Odası aşırı düzenliydi, elbiseleri her daim fırçalanmış, hareket ve davranışları sakın ve nazikti. Uzun zamandan beri de vejeteryan, sosyalist ve savaş karşıtıydı; ama öyle başkaları kendi özgürlükleri için savaşıp ölürken, eli cebinde dolaşan pasifistlerden değildi.

O gün fazla konuşmadık. Onunla zaten hiçbir zaman uzun uzun konuşmaya gerek yoktu. O “kurnaz” grubuna girmediği ve bir konuyu hemen en derin noktasına kadar kavrayabilme yeteneğine sahip olduğu için, on beş dakika içersinde cevabım “evet” veya “hayır” diye veriyordu. Bu kez “evet” dedi.

Bir hafta sonra, “Maprusa” adlı barakadan oluşan insanlarla bir toplantı yaptık. Birkaç yüz kişi geldi. Toplantı başkanlık masasında, Yüksek Haham Della Pergola, aralarında yaşlı Gluskin ve Trumpeldor’un da bulunduğu Mülteci Komitesi’nden birkaç üye vardı. Katılanlara, son durum hakkında bir rapor sunduk. Konsolos Petrow’un talebine uyulmayacaktı, ama barakalarda böyle boş boş, eli kolu bağh oturmak da bir şey getirmiyordu. İngiliz ordusu er veya geç Mısır’dan Filistin’e yürüyecekti. Yafa’dan çok kötü haberler geliyordu. Türkler, yollardaki İbranice levhaları yasaklamışlardı. Alman pasaportlu olmasına rağmen Siyonist Hareket Komitesi temsilcilerinden Dr. Rubbin sınır dışı edilmişti. Jischuw’un önderi durumunda olanlar tutuklanmışlardı.⁸ Savaştan sonra da orada bir Yahudi kolonileşmesine izin verilme-yecekti. Ne yapmalıydı?

⁸ 1948’de İsrail kurulmadan önce, Filistin ve çevresinde yaşayan halka Jischuw deniyordu. (ç.n.)

Bir ilkbahar gecesinde, Maprusa adlı barakanın, boş ve yarı karanlık salonunda imzalanan dökümanı, bir gün Milli Kütüphanemize sunacağım. Bu, İbranice yazılmış bir kararlılık önergesi içeren bir yaprak kağıt idi. İçinde "...Bir Yahudi Gönüllü Birliği oluşturmak ve İngiltere'ye, Filistin'de onlara hizmet etme teklifini götürme" ibaresi yer alıyordu. Aşağı yukarı yüz kişi imza atmıştı. İmzasını ilk atan Seew Gluskin idi. Elimden dolmakalemi kaparak "Ben ihtiyarım, asker olarak bir işe yaramam; ama bu mesuliyeti üzerime almak istiyorum" dedi.

Ertesi gün Gabari'ye geldiğimde, alanda talim yapan gençler gördüm. Gençler üç grup halinde yürüyüş talimi yapıyorlardı. Başlarında eskiden Rus ordusunda hizmet görenler vardı. Bir köşede, bir grup genç kız bayrak diyor, liselilerden oluşan bir komite ise askeri terimleri İbranice'ye çevirmekle meşgul idi. Biraz sonra Trumpeldor geldi, yürüyüş talimi yapan üç grup, bir dizi haline geldi ve Trumpeldor'un önünden sımsıkı geçtiler. Trumpeldor memnun memnun gülümsedi. Onun kulağına "Aman tanrım, kaz gibi yürüyorlar" diye fısıldadım. O ise "ejn dawar" dedi sadece.

Bir kaç gün sonra, Mısır Hükümeti'nin kışı geçirdiği Kahire'ye bir delegasyon gönderdik. İlk önce, dönemin İçişleri Bakanı İngiliz Ronald Graham'la görüştük. Kendisi, daha sonra İngiltere'nin Roma Büyükelçisi oldu ve "Sir" ünvanı aldı. Soğuk, az konuşan, pür dikkat dinleyen, az soru soran ama çabuk harekete geçen bir İskoçyalı'ydı. Onu, 1916 ve 1917 yıllarında, Londra'da, Yakın Doğu İşleri Masası Başkanı olarak gördük. Kendisi, belki de Dr. Weizmann'a, Balfour-Deklarasyonu'nun⁹ hazırlanışında en çok

⁹ Lloyd George'un başbakanlığındaki İngiliz Savaş Kabinesi'nde Dış işleri Bakanı olan Lord Arthur Balfour'un girişimiyle başlatılan ve sonuçta Filistin'de bir Yahudi devletinin -İsrail- kurulmasıyla sonuçlanan yazılı bir belgedir. 2 Kasım 1917 yılındaki bu deklarasyon, Filistin topraklarında bir Yahudi devletinin kurulması yolunda İngiltere'nin siyonistlere verdiği bir garanti belgesidir. Daha sonra, 1918'e sırasıyla Fransa, İtalya ve Amerika Birleşik Devletleri bu girişime destek vermiştir. (ç.n.)

yardım eden kişi idi. Bana da, Yahudi Lejyonu'nun kurulması için uğraşı vermem konusunda destek verdi. Bizi dinledi ve onayladığını gösteren baş hareketiyle "Kaç genç bekliyorsunuz?" diye sordu. Bir not defterine birşeyler yazdı ve kısaca "Bu işin olup olmaması bana bağlı değil, ama ben yardım edeceğim" dedi.

İkinci ziyareti, bir zamanlar Mısır'da küçük bir orduyu komuta eden General Maxwell'e yaptık. Yaşlı, sevimli bir İspanyol Yahudisi olan Cattau Paşa bizi ona takdim etti. Cattau Paşa, Mısır'ın en tanınmış şahsiyetlerinden biriydi.¹⁰

Delegasyonun diğer üyeleri, Trumpeldor, Levontin, Gluskin ve Margolis'di. Zavallı Trumpeldor'u göğsüne kendisine verilen dört St. Georg Nişanı'nı takmaya zorladık (iki bronz ve iki de altın madalya). General Maxwell, Trumpeldor'a keskin gözlerle baktı ve Fransızca "Port Arthur'da bulunduğunuzu duydum" dedi. Ama, teklifimize verdiği cevap, bizde derin bir hayal kırıklığı yarattı:

"Filistin'e düzenlenecek bir taarruz konusunda hiçbir bilgim yok. Böyle bir taarruz bir gün gerçekleşir mi? Bu konuda büyük şüphelerim var. Ayrıca, yasalara göre yabancıları İngiliz Ordusu'na entegre etmeye de yetkim yok. Ama size bir teklifte bulunabilirim. Genç insanlarınız, katırlarla bir ikmal-destek hayvanları birimi oluşturur ve başka bir Türk cephesine gönderebilirsiniz. Daha fazlasını yapamam."

O gece sabaha kadar Gluskin'in otel odasında oturup, ne yapacağımızı tartıştık. Biz, "sivil halk" olarak, generale olumsuz cevabı kıbarca vermeyi doğru bulduk. "Katır Birliği Bakıcısı" tabiri, bize pek onurlu bir ünvan gelmedi. Diaspora tarihimizdeki ilk Yahudi Lejyonunun katır terbiyecisi olma fikri bizde yakışık-

¹⁰ Yusuf Qattawi (Cattau) Pascha (1861-1942). Mısır'ın en tanınmış Seferad kökenli Yahudi cemaati üyesi. 1912'de "Paşa" ünvanı verilmiş, Mısır'da bakanlık yapmıştır. İki oğlu da, daha sonra babalarının yolundan yürümüştür. (ç.n.)

sız, liyakatsiz bir durum hissi yarattı. İkinci olarak da, başka bir Türk cephesinde ne işimiz vardı ki? Gerçi, generalin hangi cepheyi kastettiği de açık değildi. Gelibolu'ya yapılan ilk harekât yenilgiyle sonuçlanmıştı. Şimdi, Gelibolu Yarımadası'na ikinci bir taarruza, bu sefer karadan, hazırlanıyordu ve dünyanın bundan daha haberi yoktu. Ama bir konu tamamiyle açıktı; Filistin işi olmayacaktı.

Trumpeldor, bize “Ben başka düşünüyorum” dedi. “Asker olarak şahsi düşüncem şu: Siz siperdeki muharebeler ile hayvanlar vasıtasıyla nakliye işi arasındaki farkı fazla abartıyorsunuz. Fark o kadar büyük değil. Orada herkes asker ve her biri vazgeçilmez unsurlardır. Ayrıca, her ikisinde de ölüm tehlikesi çoğunlukla aynı derecededir ve Katır Birliği kelimesinden utanmak da pek çocukcadır. Bir Yahudi, başka birisini aşağılamak istediğinde, sen bir katırsın demez, sen bir beygirsın der, ama gene de süvari birliğinde askerlik yapmayı onur olarak görür. Hatta İngiliz ve Fransızlarda deve birliği vardır ve buradakiler bundan şeref duyarlar. Böyle şeyler bence küçük sorunlar.”

“Ama Filistin’de değil”

“Bu da, asker olma açısından bakıldığında fazla değeri olmayan bir nedendir. Filistin’i kurtarmak için öncelikle Türkleri yenmek gerek. Darbeyi doğudan mı, batıdan mı vuracağız; bu sadece teknik bir soru. Her cephe, Siyon’a giden bir yoldur”

Bir karara varılamadı. Trumpeldor’la ikimiz eve doğru giderken, ona “Belki haklısınız, ama ben katılmayacağım” dedim. “Ben, belki evet” diye cevapladı.

Ertesi gün, İskenderiye’de Cenova’dan, Pinchas Rutenberg¹¹ imzalı bir telgraf aldım. İçinde “Nerede ve nasıl görüşebiliriz?” yazıyordu. Rutenberg’in adını ve hikayesini tabii ki önceden gayet iyi

¹¹ D. 1879 - Ö. 1942. Rus asıllı Yahudi. Baraj Mühendisi, Filistin’de çok büyük su projeleri yürütmüş bir siyonist aktivist. (ç.n.)

biliyordum. Onu şahsen tanımasam da, daha Roma’da iken ve buraya gelmeden önce Rus yazar Amsiteatrow¹² ondan bahsetmişti. “Biliyor musunuz, kim Siyonizm konusu ile çok ilgileniyor... Rutenberg. Türkiye’nin savaşa katılmasıyla Yahudiler için büyük bir fırsat doğuyor ve elinde bu konu hakkında bazı planlar varmış. Burada ve Fransa’daki hükümet çevreleriyle yakın ilişki içindeymiş. İnanıyorum ki, görüşmelere başlamıştır bile.” Trumpeldor’u derhal bana çağırdım ve “Ben gidiyorum. Eğer, General Maxwell fikrini değiştirir ve savaşan bir birliği kabul ederse, geri dönerim. Aksi takdirde, planımızı gerçekleştirmek için başka yollara başvuracağım.”

Birkaç gün sonra Mısır’dan ayrıldım ve bir hafta Yunanistan’da kaldım. Gazetem, o dönemlerde görevini bırakan Venizelos’tan savaş hakkındaki görüşlerini almamı istemişti. Ama o kurnaz tilki, benimle birlikte birkaç tane daha yabancı gazeteciye de çağırmış ve o anda hiçbir düşüncesi olmadığını, sadece dinlenmek istediğini açıklamıştı. Nisan ortasında Pinchas Rutenberg ile Brindisi Limanı’nda buluştuk. Orada, Trumpeldor’dan bir telgraf geldi: “Maxwell’in teklifi kabul edildi”.

Ben tarih değil, şahsi anılarımı yazıyorum. Ben, Gelibolu’da bulunmadım. O yüzden, Trumpeldor’un Lejyonu hakkında bir şey söyleyemem. Ama şunu kabul etmeliyim ki, ben değil o haklıydı. Bu altıyüz “katırcı”, siyonist hareketin gelişmesi yolunda, sessizce bir çığır açmışlardı. O zamana kadar, siyonizme sıcak bakan siyasetçilerle bile bu konuda konuşmak kolay değildi. Bu savaş ortamında, kimin Yahudi kolonileşmesi veya İbrani kültürü ile aktif bir şekilde ilgilenecek zamanı vardı ki? Bütün bunlar, o zamanki siyaset dünyasının görüş alanı dışında idi. Ama o küçük birlik duvarları yıktı ve kendisini bu mucizevi “görüş alanına” so-

¹² Alexander Valentinovich Amfiteatrow. D. 1862 - Ö. 1938. Rus asıllı yahudi yazar ve tarihçi. Jabotinski anılarında adı geçen soyadını Amsiteatrow olarak yanlış yazmıştır. (ç.n.)

kuverdi. Bütün Avrupa gazeteleri onlardan bahsediyordu. Neredeyse, Gelibolu'daki bütün savaş muhabirleri köşelerini onlara ithaf etmişlerdi. İlerki zamanlarda da, kitaplarında bir bölümü onlara ayırdılar. Savaşın ilk yarısındaki, dünya ve İngiliz stratejilerine bir manifesto gibi giren bu durum, siyonizmin artık güncel bir soru ve bu dönemde bu sorunun önemli bir faktör oluşturduğu gerçeğinin görülmesini sağladı. Siyon Katır Birliği, şahsen bana, benim gelecekteki lejyon çalışmalarım için İngiliz Savaş Bakanlığı'na giden yolu açtı. Ayrıca Fransız Dışişleri Bakanı Delcasse ve Rus Dışişleri Bakanlığı ile temasa geçebilme şansını yarattı.

Siyon Katır Birliği, askeri yönden de, savaş tarihi kitabımızın altın bir sayfasını oluşturuyor. Trumpeldor'un Gelibolu'dan gönderdiği mektupların Filistin'de çok erken yayınlanmasına hep üzölmüşümdür. Kendisindeki alışılmış detaycılıkla, kız arkadaşına neredeyse her gün, cephedeki güncel yaşamı sade ve mütevazı bir dille anlatan, abartıdan uzak mektuplar yazmıştı. Garibaldi'nin¹³ mücadele ettiğı zafer dolu savaşlarında da cephe yaşamında açlık, subaylar arasında çekişmeler ve binlerce küçük hayal kırıklıkları vardı.

Ama burada anlatmaya değer olan konular bunlar değil. Asıl olan, genç insanlardan oluşan bu Gelibolu maceraperestlerinin savaşın ilk gününden son gününe kadar Türklerin ağır ateşi altında o ağır ve tehlikeli görevi başarmalarıydı... Trumpeldor haklıydı; hem geri cephede, hem de siperde tehlike aynıydı. İngilizlerin ellerine geçirdikleri toprak parçası sadece birkaç kilometrekareden ibaretti. Türk topçuları, Ahibaba tepelerinden (Alçıtepe), o bölgedeki Yahudi hayvan sürücülerinin bulundukları tüm siper ve sığınakları gece-gündüz ateş altına almıştı. Bu ateş altında bile, her

¹³ Giuseppe Garibaldi. D. 04 Temmuz 1807 – Ö. 02 Haziran 1882. İtalya'nın en büyük kahramanı. Birçok savaşı yöneten ve Birleşik İtalya'yı kuran meşhur general. (ç.n.)

gece cephane, konserve et ve ekmek çuvalları ile yüklenmiş katırlarla cepheden cepheye koştular. Öldüler, yaralandılar, üstün hizmet nişanlarıyla taltif edildiler, mertçe ve kahramanca hizmetlerde bulundular. Tüm Gelibolu ordusunun komutanı Sir John Hamilton¹⁴, savaş bitiminde yazdığı mektupta onlardan şöyle bahsetmiştir: "... Katırlarla en ağır ateş altında bile korkmadan çalıştılar, hatta bana göre, siperlerde doğrudan doğruya savaşmanın verdiği heyecanla çarpışan askerlerden bile daha cesur olduklarını ispatladılar."

Komutanları, Yahudi halkının karşılaştığı en enteresan Hristiyan figürlerden biri olan Albay Henry Patterson idi. Onu daha sonraları tanıdım ve hakkında konuşacak çok şeyim var. Trumpeldor, yüzbaşı rütbesi ile onun yardımcısı idi. Ama savaşın ikinci yarısında ağır bir şekilde hastalanan Patterson İngiltere'ye gönderilince, komutayı Trumpeldor üstlendi ve Gelibolu taarruzu bittikten sonra da, birkaç ay daha birliğin başında kaldı. Birlikte hizmet gören Yahudiler, İngiliz Hükümeti'ne dilekçe yağdırarak, birliğin dağılmamasını ve Filistin'de savaşmak üzere hazırlık yapmak istediklerini belirttiler. Bu çalışmalar hiçbir işe yaramadı. Birlik, Nisan 1915'te kuruldu, Mart 1916'da lağvedildi. Sadece 150 tanesi İngiliz Ordusu'na alındı ve bunlardan daha sonra Filistin'i ele geçirecek olan muharip birlik oluşacaktı.

Orada yaşamını kaybedenler, Kudüs'de Zeytindağ'daki, Magen-David'le¹⁵ bezenmiş mezarlıkta yatıyorlar.

Trumpeldor haklı çıktı. Şeria Vadisi'ndeki zaferimize giden yol, Gelibolu'dan geçiyordu.

¹⁴ Jabotinsky burada yanlışlıkla İngilizlerin Çanakkale Muharebeleri'ni yöneten komutan Ian Hamilton'un adını John Hamilton olarak yazmıştır. (ç.n.)

¹⁵ İsrail'in, bizdeki Kızılay benzeri kuruluşu. (ç.n.)

III.

Diplomatik Müzakereler - Hayal Kırıklıkları ve Talimatlar

1915 senesi yaz ayları hakkında sadece kısaca bahsetmek istiyorum. Bir hayal kırıklıkları ve yenilgiler dönemi idi. Hatırladıkça mutlu olduğumu sanmasam da, nefret duygusu uyandıran bir dönem de değildi. Bu zorlu sınav bana önemli bir gerçeği, politik alanda ve özellikle fikirler konusunda yapılan mücadelede, yenilgilerin sonucunda başarıya ulaşıldığını öğretti. Her yenilgi zafere giden yolda bir adımdı. Her yenilgi, sana daha dün karşıt olan birçok taraftarı da beraberinde getiriyordu. Çünkü birdenbire, sana karşıt oldukları zamanda bile, gizliden gizliye senin kazanacağını ümit ediyorlardı. Senin her yenilgin, onların duydukları hasretin bir köşesinde kıvılcımlar yaratıyordu.

Bu aylar bana sabrın da hikmetini öğretti. Bu bilgeliğin içeriği şu idi: Her yenilgiden sonra soracaksın “Haklı mıyım?” Eğer değilsen, işleri olurla bırak ve insanların canını sıkma! Ama haklıysan, bu yenilgi gökyüzünde sadece bir saat durabilen bir bulut gibidir. O bir saatin geçmesini bekle ve gene işine devam et! Eğer talebin haklı ise, “hayır” bir cevap değildir. O zaman bu “hayır” kelimesini, oradan oraya esen rüzgarcık kadar kalemale alma! Haklıysan eğer, en güçlü rakiplerinin bile senin gözlerini korkutmasına izin verme, çünkü o öyle uzun süre güçlü kalamayacaktır. Önemli olan sadece sen haklı mısın ve talebine sahip çıkabilme iradesine sahip misin? Eğer öyle isen, siyaset-

çilerden, en zengin Karunlardan, ve birçok milletten daha güçlüsün demektir!

Kararımı perçinleyen bu hayal kırıklıklarından bir şey daha öğrenmiştim. O da, siyonizmi, şu anda dünyayı ilgilendiren konuların arasına sokmanın tek yolunun, bu lejyon fikrinin savunulması gerçeği idi.

Nahum Sokolow'dan¹⁶, daha savaştan çok önceleri duyduğum bir anektodu anımsadım:

Sokolow, 1901'deki Londra Siyonist Dünya Örgütü Kongresi'nden sonra dinlenmek için İsviçre'de bir kaplıcaya gitmişti. Orada bir İngiliz lord ile tanışır ve kendisinin nereden geldiğini söyler. "Oh" der Lord, "Siyonist kongre? Sanıyorum, benim kardeşim de o harekete veya ona benzer bir şeye katılıyor" deyince, Sokolow şaşkınlığını gizleyemez. Çünkü, Lord Katolikti ve büyük ihtimalle kardeşi de öyleydi. Sokolow'un, "Kardeşiniz siyonizme nasıl katılmış ki?" sorusunun sonucunda, lordun kardeşinin "vejeteryan" olduğu ortaya çıkar. İşte, 1901 yılında, lord için siyonizm buna benzer birşeydi.

Siyonizm hakkındaki bu düşünce tarzı, 1914-1915 yıllarında da Avrupalı devlet adamları için de geçerliydi. İtalya'da, Fransa'da, hatta İngiltere'de sıkça edindiğim intiba, siyonizmin onlar için bir mevzu teşkil etmediğiydi. Siyonizmi bu savaş döneminde güncel konu haline getirmek, ancak lejyon fikri ile sağlanacaktı. Bir kişiyle siyonizm hakkında konuştuğunda, sana kibar bir şaşkınlıkla bakar, bunu duyduğunu söyler; hatta konuya sempati ile baktığını söyler. Vejeteryanizm veya kadın hakları hareketine bakış gibidir bu. Ama, bir savaş yaşanırken bu konu hakkında ne konuşulabilirdi? Ona lejyon dediğinde ise yüzünün şekli değişir ve sen onu kazanmış olursun.

Mağlubiyetlerim konusundan kısaca bahsedeceğim. Ama öncelikle, yenilgi olmayan, bana memnuniyet veren ve yüreklendi-

¹⁶ D. 1859, Ö. 1942. Siyonist Dünya Örgütü başkanlarından. (ç.n.)

ren bir bölümü anlatacağım. O da, Pinchas Rutenberg'le görüşmem oldu. Onunla, Brindisi'de bir otelde buluştum; kendisini daha önce görmemiştim ve tanıımıyordum. Uzun boylu, geniş omuzlu bir adamdı. Her hareketi ve sözü onun büyük azim ve irade gücüne sahip olduğunun kanıtıydı. Bu meziyetinin farkındaydı ve bunu farkedemeyenler için de, Allah'ın onlara yardımcı olması gerektiğinin bilincindeydi. Böyle olmalıydı.

Belki haklıydı; çünkü her daim kamuoyu önündeki bir sahnede olan kişi maskesini asla çıkarmamalıydı. Demek istediğim sahte bir maske değil, bir insanın gerçek kişiliğini ortaya koyan bir maske... Ama gene de bir maske. Ama hiçbir maske gene de bir insanın babacan gözlerini ve masum gülümsemelerini gizleyemez. Onun altında çalışan memur ve işçilerin, neden ona bir krala itaat eder gibi davrandıklarını ve onu bir baba gibi sevdiklerini anlayabiliyorum.

Daha konuşmamızın ilk on dakikasında, onu önceden hiç görmediğim, onunla hiç konuşmadığım halde, ikimizin de aynı konuyu düşündüğümüz ortaya çıktı. Ve daha fazlası; İskenderiye'deki müzakereler ve lejyon kurma fikri, teşebbüsü hakkında basında daha bir satır yazılmadığı halde, benim bu amaç için çalıştığım-dan emin olduğuydu.

Roma'dayken görüştüğüm Amfiteatrow, bana Rutenberg'in planları hakkında bir şey söyleyemediyse de, ben Rutenberg'in bana gönderdiği kısa telgraftan beni neden acilen görmek istediğini anlamıştım.

Birbirlerini daha önce görmeyen insanlar arasında böyle bir telepati olması enteresandı. Bu konuyu, lejyon fikrine kayıtsız-şartsız karşıt olan bir arkadaşına anlattığımı hatırlıyorum. Hilekar bir "Litwak", "Cheder" yetiştirmesi, şüphecilik taşan ve her alışılmadık fikre daha baştan hayır diyen, hatta hor bakan ve iğ-

renç bir herifdi.¹⁷ Arkadaşımın bu telepatiye yorumu şöyleydi: “Sen de, Rutenberg gibi ‘gojisch kafalısın’ ”.¹⁸

Belki... Ama olayların gelişmesi sürecinde gerçekten de şunu farkettim ki, bizim planımıza karşı en kötü niyetli kişiler her daim Yahudilerdi. En iyi dostlarımızın hemen hemen hepsi Hristiyan kökenliydi. Hatta karşıt olan Hristiyanlar bile daha başka bir tür karşıtlık sergiliyorlardı. Onlar, Yahudiler gibi her fırsatta planımızla “hayal”, “imkânsız”, “yarar getirmez” gibi sözlerle dalga geçmediler, bizle alay da etmediler. Bu plana karşıydılar, çünkü bir Yahudi lejyonu ile Yahudiler için Filistin’de gerçek bir hak iddia etme durumu ortaya çıkacağına inanıyorlardı. Bunun olması da muhtemeldi. İşte, siyonizm karşıtı oldukları için de bunu istemiyorlardı. Ama bu fikir onlar için hem mümkün, hem de önemliydi; hem de çok önemli.

O gün bu gündür hep düşünürüm, o meşhur “Yahudi kafamız” gerçekten de bizim sandığımız kadar bir nimet miydi?

Rutenberg’le görüşlerimizi üç noktada topladık. Birincisi: Lejyon oluşturulmalı. İnsan materyali ki bunlar tarafsız ülkelerde askere çağrılmayan gençler; çoğunluğu Rusya’da, ayrıca Fransa’da, İngiltere’de yeteri kadar vardı. Amerika Birleşik Devletleri de unutulmamalıydı. İkincisi: İngiltere en iyi yol arkadaşımızdı, ama yalnız o değildi... Tüm İtalya, tamamen savaş coşkusu içinde ve her an savaşa katılabilirdi. İtalya, yetki ve otorite alanını Akdeniz’de, Adriya’dan da öteye genişletme aşırı hevesine, Mussolini’den daha önceki dönemlerde başlamıştı. Filistin ve Suriye, Fransa için beş yüz senelik bir rüyaydı.

O zamanlar tüm bunlar pratik bir gerçeklik taşımıyor görünse de ben bu düşüncelerimi bilinçli olarak dile getiriyorum;

¹⁷ Litwak: Litvanyalı Yahudilere verilen ad. Cheder: 18. yüzyıl sonuna kadar, Avrupa’daki geleneksel dini okullara verilen ad. (ç.n.)

¹⁸ Gojischer Kopf : Goy kafalı. Goy, Yahudi olmayan diğer insanlar için kullanılır. Zeki değil anlamında kullanılır. (ç.n.)

Çünkü bu düşüncelerim doğruydu ve bu bugüne kadar öyle de kaldı. İngiltere bize en fazla desteği veren ülke; ama diğerleri de var. Bunu unutmamak gerek.

Londra, Paris ve Roma'yı gözaltında tutmaya karar verdik. Bunun, siyonizm için izlenebilecek en iyi yol olduğuna eminim. Hem bugün, hem de gelecek için.

Üçüncü olarak da, Roma'da birlikte çalışmaya karar verdik. Sonrasında ben Londra ve Paris'e, Rutenberg de Amerika Birleşik Devletleri'ne gidecekti. Ona Trumpeldor'un gönderdiği, içinde General Maxwell'in teklifinin kabul edildiği yazılı telgrafi gösterdim, konuyu açıkladım. Görüşü ve yorumu kısa ve pratikti: "Öncelikli olarak size hak veriyorum, böyle bir teklifi kabul etmemek gerekirdi, ama ikincil olarak söylemek istediğim ise, Trumpeldor haklı ve verdiği karar bize yararlı olacak."

İtalya'nın kendisi bizim için bir hayal kırıklığı idi. Sonuç olarak, 1915'in kışında, Rutenberg'in tanıştırdığı bakanlar bile, İtalya'nın savaşa girip girmeyeceğini bilmiyordu. Sömürge Bakanı Mosca'dan, sosyalist lider ve azıllı savaş taraftarı milletvekili Bissolati'ye kadar hepsi aynı şeyi söylüyordu: "Eğer biz savaşa girersek, sizin plan muhteşem, o zaman gelin bir daha görüşelim. Ama bugün..."

Roma'da, bu plana en çok şüphayle bakan bir kişi vardı; o da tabii bir Yahudiydi. Luigi Luzatti.¹⁹ Aynı şüpheler, aynı bahaneler. "Yahudi kafalı!" ... Ama dürüstlük adına, orada bizimle fikirdaş olan başka bir Yahudi'den bahsetmeliyim. Roma'daki Yahudi Toplumu Başkanı Angelo Sereni.

En büyük sorun, İtalya'nın, savaşa girip girmeyeceği konusunda hala kararsız olarak ayırım noktasında beklemesiydi. Ama bizim vaktimiz yoktu. Çok sonraları Filistin'deyken, İtalya'nın,

¹⁹ D. 1841- ö. 1927. İtalyan asıllı Yahudi ekonomist. 1910-1911 yıllarında İtalya Başbakanı. (.n.)

Siyonist Komisyonu'na delege olarak gönderdiği ve bir gemi komutanı olan Levi-Bianchini bana şunları söylemişti. "Sizin o dönemler Roma'da kalıp beklememeniz çok yazık olmuş". Entere-san ve trajik bir şahıstı. Belki de haklıydı.

Paris... Gene bir hüsrân.

Orada tam bir siyonist dostu vardı. Gustave Herve. Eski gazete okuyucuları belki kendisini hatırlayacaktır. Savaştan önce tam bir savaş karşıtıydı. Vatanperver olmayan duruşu yüzünden öğretmenlikten atılmıştı. Sonrasında, Paris'te "La Guerre Sociale" diye bir gazete açtı. Ama savaş başladığında, gazetenin ismini "La Victorie" diye değiştirerek hükümete destek oldu. Herve, Fransa'nın en parlak gazetecilerinden biri. O yüzden, hükümetin onu çok sevmesi ve ona bir sevgili gibi davranması gayet doğaldı. Siyonizmin ne olduğunu anlayan, siyonizmin Filistin üzerinde emelleri olan ülkeler için ne anlam taşıdığını kavramış nadir insanlardan da biriydi.

Gustave Herve, beni Fransa Dışişleri Bakanı Delcasse ile tanıştırdı. Onunla görüşmem bana şu gerçeği gösterdi, aynı zamanda daha sonra edindiğim yaşam deneyimleri de bunu ispatladı: Yahudi olmayan diğer insanların, büyük bir bakan veya devlet adamı olmaları için üstün vasıflara sahip olmaları gerekmiyor! Biz siyonistlerde bu çok zor. Bizi idare eden yetki sahibi bir forum yok, emir ve yasama güç kuvvetleri yok... Biz sadece ikna edebiliriz, yönlendirebiliriz. Biz, her gün birşeyler "yaratmalıyız" ve ertesi gün yeni bir şey yaratmaya hazır olmalıyız. Bizde, bir insan ancak özel bir kumaştan yapıldığı zaman "büyük adam" olabilir. Yahudi olmayanlar içinde "şanslı" olanların, yani orta dereceli bir zekâyâ sahip ortalama bir insanın dünyaca üne kavuşma olasılığı oldukça yüksek. Bizim de Siyonist Kongrelerimiz, böyle Delcasse gibilerle dolu... Onlar gibilerini bulup çıkarmayı ve onlara hizmet etmeyi hiçbir zaman istemeyeceğiz.

Delcasse, üstüne üstlük klasik gizli siyaset ekolüne sahip ve Talleyrand'ın²⁰ o meşhur cümlesindeki akil devlet adamına uygun birisiydi. "Dil, düşüncelerin gizlenmesine yarayan bir araçtır."

Belki, bu "akillik" kavramı yüz sene önce böyle idi. Ama bugün bu, tüm modern diplomatların çoktan çiviye astıkları çocukca bir metod. Ama bugün Fransa'nın en iyi tiyatro sahnelerinde Racine'in ve Corneille'in trajedileri oynanır, klasizme inanılır.²¹ Delcasse, bir sabah sadece Fransa ve Yahudi Lejyonu çıkarları açısından bir şansını kaçırmadı. Kaçan balık daha büyüktü. Onu o günkü ziyaretim kendi kararım değildi. Profesör Chaim Weizmann'la²² danışmalarım sonucu verilen bir karardı. Weizmann birkaç gün önce Paris'te bulunmuştu. Kısa bir süre önce de, İngiliz devlet adamlarıyla önemli müzakereler yapmıştı. İngilizlerin sempatisi kesindi, ama Filistin'in geleceği konusunda, siyasi bazda tek başlarına en küçük bir adım attıkları takdirde, Fransızları gücendirmekten korkuyorlardı. Fransa'nın, Suriye ve Filistin'i kendi özel ilgi alanı olarak göstermesi, nesillerden beri bilinen geleneksel duruşundan kaynaklanıyordu. Ama biraz bilgisi olan herkes biliyordu ki, diğer güçlü devletlerden hiçbiri Fransa'nın Filistin'de tek başına hüküm sürmesine müsaade etmezdi. En azından Kondominium²³ düşünülüyordu. Bu yüzden, siyonist diplomasi için, Fransa'nın siyonizme destek vereceğini bilmek çok önemliydi. Böyle bir durumda iki alanda çalışmak zorunluydu; aksi takdirde daha uygun ortam yaratmak için tamamen İngiltere'ye yoğunlaşılmalıydı. Belki daha da önemlisi, İngiltere'de bir "British Filistini" için sempati ve

²⁰ Charles-Maurice de Talleyrand-Perigord. D. 1754, Ö. 1838, Avrupa'da da ün salmış Fransız siyasetçi, Dışişleri Bakanı. (ç.n.)

²¹ Jean Baptiste Racine: D. 1639 - Ö. 1699, Fransız şair ve trajedi yazarı. Pierre Corneille: D. 1606 - Ö. 1884, Fransız yazar. (ç.n.)

²² D. 27 Kasım 1874 - Ö. 9 Kasım 1952. İsrailli siyonist lider, 1948 den 1952 ye kadar İsrail'in ilk Cumhurbaşkanı. (ç.n.)

²³ Ortak bir yönetim şekli. (ç.n.)

şevk alanı oluşturmaktı. Weizmann'ın hedefi buydu. Aslında, tüm çalışmalarımızı tek bir ülkeye odaklandırma konusunda onunla hemfikir olmasam da, Weizmann için, Fransa'nın Yahudi hayalleri konusundaki tutumunu bilmesinin ne kadar önemli olduğunun da farkında idim. Bir İngiliz vatandaşı olarak, Delcasse ile şahsen görüşmesi zordu. Londra'da, sabırsızca benim görüşmemim sonucunu bekliyordu.

Bakana şöyle bir soru yönelttim: "Biz siyonistler, savaştan sonra eğer Filistin Fransa'nın nüfuz alanına girerse, Fransa'nın bizim çalışmalarımıza destek vereceği umudunu taşıyabilir miyiz?" Hemen, daha önce bu konuyla ilgili sorunlar yaşamışçasına, yılğın bir vaziyette cevap verdi. "Filistin'in herhangi bir büyük devlete ait olacağını sanmıyorum; diğer güçlü devletler buna müsaade etmezler". Ben de:

"Anlıyorum, bu bir Kondominium anlamına geliyor. Ama doğal olarak Fransa bu ortak idare şeklinde önemli bir rol alacak. Bir soru sormama izin verin: Fransa bu durumda siyonizmin çıkarları için destek verecek mi?" dedim.

Bu soru karşısında, tipik "klasik" bir diplomatın lugatında "evet" ve "hayır"ın olmadığını ispatlarcasına ve tam bir Yahudi gibi davranarak, soruya bir soruyla karşılık verdi. "Fransa, şimdiye dek Yahudilere yeteri kadar yardım etmedi mi? Bizim ihtilalimiz verdi size eşitliği."

"Bunun için size ebediyyen minnettarız, Sayın Bakan. Ama ben şu anda Rusya ve Ukrayna'dan geliyorum. Orada, sürekli olarak, Filistin'e ne olacak sorusuyla ilgilenen milyonlarca Yahudi var."

Bakan, bir an sessiz kaldı ve sonra konuşmanın konusunu klasik bir manevrayla değiştiriverdi.

"Rusya'daki Yahudilerin durumu nasıl?" Kısaca, "Durum eskisinden daha kötü" dedim, uzatmadım. Öyle klasik ekol siyaset-

ten hiç hazetmem; ben cevabımı almıştım. Temiz kalpli Gustave Herve ise hala havayı olumlu hale getirmek için çabalıyordu. Bakana, Mısır'da bir Yahudi Lejyonu kurulduğu haberini anlattı. "Bunu biliyorum" dedi Delcasse... "Gelibolu için". Herve de, "Ama şimdi Filistin için bir kolordu kurmak istiyorlar ve bu yeni birliğin Fransa Ordusu'nun bir parçası olması durumunda da çok mutlu olacaklar". Ben de: "Tabii ki, bu Fransa'nın Siyonizm hareketine sempati ile bakması demektir."

Delcasse, aynen bir Yahudi gibi, gene soruya cevap vermeden, görüşmeyi kapattı: "Filistin'e kim tarafından, ne zaman bir taarruz olabileceğini kim bilebilir ki?"

Aynı gün Dr. Weizmann' a bir rapor gönderdim.

a) Fransa tek başına Filistin'in sahibi olmayı düşünmüyor.

b) Hükümet'in şu anda siyonizmle ilgilendiği yok.

İki sene önce, yani bu görüşmeden 10 sene sonra bu konuyu Fransız bir senatöre açtım. Kendisi, siyonizmi anlayan, değer veren ve Filistin'in kaybının Fransa için kaçan büyük bir fırsat olduğuna inanan devlet adamları kategorisine giren, ülkesinde çeşitli kereler bakanlık yapmış önemli bir şahıstı. Kafasını hüüzünle sallamıştı: "Bir devlet adamının en ciddi hastalığı fantazi eksikliğidir. Biz, Kudüs'ü, Kısa Pippin²⁴ zamanından kalma, hayal eksikliğinden muzdarip devlet adamları yüzünden kaybettik. Onlar, bir Fransa, İngiltere, Almanya kadar güçlü olan milyonların rüyasını anlayamadılar, kavrayamadılar."

Yahudi Lejyonu'nun kurulmasından ve Balfour Deklarasyonu'nun açıklanmasından sonra, Delcasse'nin, Fransa'nın Londra Büyükelçisi Pierre Paul Cambon'a, o görüşmemiz sırasında öngörülü olmadığını pişmanlığını yaşadığını anlattığını biliyorum. Şimdi bu benim için bir teselli; benden daha güçlü birisinin de bir hezi-

²⁴ Pepin the Short (Kısa Pepin) veya Pepin the Younger (Genç Pepin) denmektedir. D. 714 - Ö.768. Şarلمان'ın babası. Frank'ların kralı. (ç.n.)

mete uğraması ve benim bu konuda tek başına kalmadığımı bilmek beni biraz rahatlatıyor. Ama o zamanlar, o görüşme benim için büyük bir hayal kırıklığıydı.

Herşeye rağmen, gene de Paris'te olumlu gelişmeler oldu. Dr. Weizmann, lejyonu kurma çabalarımaya yardımcı olacağı konusunda söz verdi ve sözünü de tuttu. İhtiyar Baron Rotschild²⁵, "Siyon Katır Birliği" fikrini heyecanla karşıladı ve "Filistin'de büyük bir taarruza zaman gelinceye kadar bu başlangıcı mutlaka genişletmeli ve çok etkili bir hale getirmelisiniz". İçimden sessizce "Niye sen değil de, ben?" demek geçse de, gene de bu destekleyici sözlerden ötürü ona müteşekkir oldum. Fransız ordusunda çavuş olan ve o sırada babası baronun hastanesinde yaralı olarak yatan oğul James Rothschild ise benden, lejyon projemizi yarı onaylayıcı, yarı alaycı dinleyerek bilgi aldı. Ama daha sonra, geniş ilişkileri ile bize çok yardımı dokundu; Yahudi Lejyonu'na katıldı ve Filistin için gönüllü bulma kampanyasını yürüttü.

Fakat o sırada en önemli gelişme küçük bir kağıt parçasıydı. Bu, ezilen milletlerin kadim dostu ve ünlü tarihçi Charles Seignobos'un, bana verdiği ve üzerinde Londoner "Times" gazetesinin "yabancı editörü" Mr. Henry Wickham Steed'in adının yazılı olduğu bir tavsiye kartvizitiydi. Ama o küçük kâğıdı çok sonraları kullandım.

Bu "muska", kendisini en zor yıllarda, en etkili yardım olarak ispat etti, çünkü bir gazeteciye ulaşmamı sağlamıştı. Daha önce de söylediğim gibi, ben daha gençliğimden beri bir gazeteci idim ve şuna tüm ciddiyetimle inanıyordum ki, biz gazeteciler her zaman dünyayı yöneten sınıf olmuşuzdur, olacağız ve olmalıyız.

²⁵ D. 1845 - Ö. 1934. Rotschild ailesinin ileri gelen siyonistlerinden. Filistin'de 500 kilometrekare toprak alıp, yahudi göçmenlere dağıtan kişi olarak bilinir. (ç.n.)

Londra; gene bir hayal kırıklığı... Savaş Bakanlığı'nda, bana Lord Kitchener'in²⁶ tüm "Fancy-Regimenter"lere (fantazi askeri birlikler) ve bunların, doğudaki savaş alanlarında her türlü taarruza katılmalarına karşı olduğu ve kendisinin düzenli İngiliz tugaylarını yeterli bulduğu söylendi.

Aynı anda, Asquith'in²⁷ kabinesinde bakan olarak görev yapan ve o dönemler siyonistlerle temaslarda bulunan Herbert Samuel'le irtibata geçmeye çalıştım. Dr. Weizmann, beni tanıştırmak istedi, ama Sokolow ve Tschlenow bunu yasakladı. Üstelik kendileri "Engere Aksiyon Komitesi"²⁸ üyesiydiler. Herbert Samuel, Siyon Katır Birliği hakkında, Jewish Chronicle gazetesinde Mısır'dan yazılan bir makale okumuş ve onlara benim ne ve kim olduğumu sormuş. Londra'daki sefardim Yahudilerinin şef hahamı ve Samuel'in akrabası olan Dr. Gaster de: "Haa, o mu? O sadece çok alelade bir geveze" demiş. Sokolow ve Tschlenow²⁹ da bunu protesto etmemişler. İngiliz siyonistlerinin genç kuşaklarıyla da biraraya geldim. Norman Bentwich, Harry Sacher, Leon Simon gibi. En popülerleri Achad Haam idi. Düşüncelerimle dalga geçtiler, hatta bazıları nazıkçe...

²⁶ D. 1850 – Ö. 1916. Çanakkale Muharebeleri döneminde İngiliz Savaş Bakanı. (ç.n.)

²⁷ Herbert Henry Asquith: D. 1852 - Ö. 1928. 1908 ile 1916 yılları arasında Büyük Britanya ve İrlanda Birleşik Krallığı başbakanı. Çanakkale Savaşları sırasında bu görevi yürütmüştür. (ç.n.)

²⁸ Engere Aktionskomitee; Siyasi siyonizmin kurucusu Theodor Herzl'in (1860-1904) 4 yakın arkadaşı ile kurduğu bir siyonist örgüt. Beş kişilik komite, Herzl'in ölümünden sonra yedi kişiyle oluşmuştur. (ç.n.)

²⁹ D. 1864 - Ö. 1918. Siyonist lider, doktor. 1911-1914 dönemi Dünya Siyonist Örgütü lideri. (ç.n.)

IV.

Siyonist Örgüt Lejyona Karşı - İhtilalden Kısa Bir Süre Önce Rusya'nın Durumu - Whitechapel'de İlk Faaliyetler

Kopenhag: hem bir yenilgi, hem de siyonistlerle bir kırılma noktasıydı. 1915'in yazında, orada Grosse Aktions komitesinin bir toplantısı oldu. Savaşa rağmen, Almanya'dan, Rusya'dan, İngiltere ve Hollanda'dan temsilciler geldi. Ben o sıralarda Stockholm'deydim. Komitenin bir üyesi olmadığım için o toplantıya katılmaya hakkım ve yetkim yoktu. Ama, Tschlenow bir telgraf çekerek, gelmemi istemişti. Bir otelde yapılan özel bir görüşmede, beylerin hepsi, bana Siyon Katır Birliği'nin kurulmasının bir hata olduğunu ve lejyon propagandasının yayılmasının, siyonizmi parçalayacağını ispata çalıştılar. Not defterimde o konuşma sırasında yazdığım ilginç notlar var. Onlardan bazıları bana bugün eğlendirici geliyor. O baylardan bir tanesi, iki kere iki dört eder gibi kesin bir tavırla, savaşı Almanya'nın kazanacağını ispatlamak istedi. (Rusya o dönemde Galicya'da ağır darbelere maruz kalıyordu ve Yahudi de sadece bir "izlenimci" idi). Başka bir tanesi, bana tarihsel, ekonomik ve istatistiki açıdan, Türkiye'nin hiçbir zaman Filistin'i elinden çıkarmayacağını, hatta tam tersine, yakın bir zamanda Mısır ve Fas'da müttefiklere karşı bir başkaldırı olacağını iddia etti.

"Baylar" dedim. "Bu tartışma beyhude, siz Almanya'dan veya hasta Rusya'dan geliyorsunuz; ben İngiltere, Fransa cephesi, Mısır,

Cezayir ve Fas'ta bulundum. Hepiniz, A'dan Z'ye kadar bir yanlgı içersindesiniz. Almanya galip gelmeyecek ve Türkiye Anadolu'ya geri dönmek zorunda kalacak. Niye çene yarıştırıyoruz ki? Size bir uzlaş teklifi sunuyorum. Siz, Siyon Örgütü olarak tarafsız olduğunuzu ve her türlü lejyon planına karşı olduğunuzu açıklarsınız. Kendim, Siyonist Parti'den istifa edeceğim ve faaliyetlerimi partili olmadan sürdüreceğim. Ben size mani olmayacağım, siz de bana mani olmayın.”

Ama onlar bana engel olmaya karar vermişlerdi. Komite, bütün siyonistlere, lejyon propagandasına karşı mücadele etme kararı çıkardı ve ben de bir anda, tüm siyonist organizasyonunun karşısında yalnız kaldım.

Ama tam yalnız değildim. Kopenhag şehrindeki bu utandırıcı kırılmayı yaşarken, aynı zamanda kendime bir müttefik bulabildiğimi hiçbir zaman unutmayacağım. En gereken zamanda kahramanca tutumuyla, bana önümüzdeki iki cehennemî yıla tahammül etmemi, dayanmamı sağlayan kişi...Meir Grossmann. O dönemler, bir Petersburger gazetesinin Kopenhag'daki muhabiriydi. Ortak mücadelemiz bağlamında, ilerde ondan daha çok bahsedeceğim.

1915 yazında Rusya... Üzücü bir bölüm. Vatanımdaki son ziyaretimdi. Petersburg'da, Moskova'da, Kiev'de ve Odessa'da üç ay geçirdim. Her tarafta ölümün gölgesi dolaşıyordu. Ordu Galıçya'dan atılmıştı. Almanlar, önce Varşova'yı, birkaç hafta sonra da Riga'yı işgal etmişlerdi. Ama bu felaket kimsenin umurunda değil gibiydi. Gündüz gazetede “Bialystok kenti düştü” yazıyordu; akşam, neşeli, gülen subaylar, yanlarında pırlantalarla süslü bayanlar olduğu halde, Moskova'nın meşhur mekânları “Medwed”, “Villa Rode” ve “Jar” da, tozlu içki şişelerinden oluşan adeta bir duvarın ardında boy gösteriyorlardı. Rusya'nın şimdiye dek görmediği bir lüks hayat yaşanıyordu. Hiçbir utanç duymadan, edebiyat ve sermaye dünyasından, kısaca toplumun her kesiminden isimle-

rin geçtiği, şu veya bu çapkının hayasızca ve yüksek sesle anlattığı çapkınlık hikayeleri ayyuka çıkmıştı. Çarın sarayında Rasputin'in³⁰ sözü geçiyordu. Rasputinin elinde, Tomak kentine kimin vali olacağına, Kuzey Ordusu'nu kimin komuta edeceğine, kendi kontrolünde olan Çar'ın hasta oğlu Alexey'e kimin bakacağına karar verebilme yetkisi vardı.

Ve saray... Yalnız ve trajik bir aile. Dörtte üç Alman, dörtte bir Rus kanlı melankolik bir çelimsiz, Rus histerisi ile kaph ve Prusya inatlı, bildiğini okuyan bir Alman kadın, hiçbir özelliği olmayan alalade dört kız çocuğu ve ölümcül hastalıklı, şımarık bir veliaht. Tüm grandük akrabalarınca hor görülen, ama kendine kayıtsız-şartsız aşık, dış dünyadan soyutlanmış, çöküntünün yaklaşan sesine sağır, kendi körlüğü ve sağırlığı ile mutlu ve mağrur, yapayalnız bir aile. Parlementodaki geri kafahılar ise, her yenilgi sonrası, göğüslerini gere gere Rusça sihirli bir söz olan "Nitschewo"³¹ diyorlar, yüreklerinden kan akan asıl vatanseverler de, küçük adamlarda görülen bir avuntuyla "Ben bunun böyle olacağını biliyordum" demekle yetiniyorlardı. Ve Yahudilerde böyle zamanlarda mutad olduğu üzere, hüznün, umut ve histeri karışımı bir heyecan vardı. Savaş cephesinde, onlarca Yahudi'yi "casus" diye katlederek cellat adını kazanan, kasaba ve kentlerden bütün Yahudileri atan eli kanlı General Januschkiewitsch kol geziyordu. Her tren istasyonunda aklıktan bitap düşmüş, elbiseleri yırtık-pırtık, yalınayak mülteciler vardı. Trene binmekten feragat edip, sürgüne gönderilen kardeşleriyle bin werst³² yaya olarak yürüyerek, büyük bir fedakarlık örneği gösteren yaşlı hahamlar. Bütün gece bo-

³⁰ Grigori Jefimowitsch Rasputin: 1869 - 1916. Doğaüstü hasta tedavi etme gücüne sahip, mistik bir kişiliğe sahip bir kişi. Hiçbir tıp bilgisi olmadan çarın oğlunu tedavi ettiğinden saray için çok önemli bir konuma gelmiştir. (ç.n.)

³¹ Sorun değil, konuşmaya değmez. (ç.n.)

³² Bir Rus uzunluk birimi ve 1066,78 metreye tekabül eder. (ç.n.)

yunca, nereden ve ne zaman geleceği belli olmayan bir mülteci trenini, ellerinde yiyecek ve giyecek paketleriyle bekleyen genç kızlar ve bir zamanlar onurlu bir Yahudi olmanın verdiği gönüllülük ile verilen milyonlarca Rus Rubelleri değerindeki bağış paraları... Ve her gün, her an bir şey olacakmış gibi beklemek; bir mutluluk depresimini, kurtarıcı mehdiyi beklemek, siyonist hülyaların büyük bir ateş halini almasını beklemek... Her vagonda ıbranice konuşmalar ve her yerde, askeri bir güç kurmanın çoktan zamanının geldiği fısıltıları, konuşmaları...

Ben bunları sadece uzaktan gördüm. Rus gazetesindeki Yahudi olmayan meslekdaşlarım bana kendilerinden biriymişim gibi davranıyorlardı. Ama Rasswjet gazetesindeki redaksiyondakiler bana karşı asık yüzlüydüler ve siyonist liderler de sırtlarını dönüyorlardı. Bu bir nevi dışlamaydı. On iki senelik milli bir uğraştan sonra kendimi birdenbire itilmiş ve bir hain ilan edilmiş olarak gördüm. Memleketim Odessa'daki siyonist Jawneh Kilisesi'nde dua sırasında şahsıma lanet okundu. Çok tanınmış bir siyonist lider anneme, "Oğlunuzu kurşuna dizmeli, o bir hain, bütün mürtedlerden daha bela" demişti. Bu annemi çok derinden üzmüştü. Ona sordum: "Anne ne yapmalıyım? Bana bir çıkar yol göster." Cevabı bana bir asilzade beratı verilmiş kadar onurlandırdı: "Haklı olduğuna inanıyorsan, pes etmemelisin."

Beni yurtdışına gönderen Rus gazetesi Russkija Wjedomosti'nin şef redaktörü profesör Manuilow, tekrar yurtdışına çıkmama karşılıydı. "Burada kalın ve redaksiyonda çalışmaya devam edin, neden gene yurtdışına çıkmak istiyorsunuz?" diye sorduğunda "lejyon" dedim. "Tanrının yardımıyla gidin" diye bitirdi konuşmasını.

Ve bu Rus medyasının gururu, eski, takdire şayan liberal gazete, Bolşeviklerce kapatılana kadar, hem de Londra'da gazetenin daimi temsilcisi ünlü yayımcı Schklowski-Dioneo'ya rağmen, benim iki sene boyunca Londra'da kalmama olanak sağladı. Haftada

bir makale yazmak zorundaydım, ama geri kalan zamanda istediğimi yapabiliyordum. Ailem de Petersburg'da kalıyordu.

Son Londra'ya gidişlerimden birinde, Grossmann'ı³³ görmek için Kopenhag'da kaldım. Hiç de iç açıcı haberler vermedi. Siyonistler, Kopenhag'da bir merkez büro açmışlar ve her tarafa genelgeler göndererek, lejyonla ilgili her türlü ajitasyonu ve onu hayata geçirmek isteyenleri boykota etmeye çağırmışlardı. Bunun sonucu olarak, İsviçre'deki onlara itaatkâr bazı öğrenci grupları, çekinmeden lejyon karşıtı yazılı kararlar çıkarmışlardı. Lejyon fikrine, - bir kişi hariç - yeni taraftar bulamadık.

Hollanda'nın başkenti Haag'dan³⁴ Jakob Landau adlı bir genç başvurdu. Lejyon fikrinin yaygınlaştırılmasını sağlamak amacıyla bir basın bürosu kurma fikrini anlattı. Bu ruhla Hollanda gazetelerinde kısa makaleler ve haberler yazmış ve akabinde, başlarında Bay de Lieme'nin³⁵ olduğu siyonist örgütlerin hışmına uğramış. Onu, tarafsızlığı bozan bir yabancı olarak Hollanda polisince yurtdışı ettirmekle tehdit etmişler. Ama genç adam kendisinin sindirilme çabalarına aldırmadan yoluna devam etmişti ve lejyon kampanyası sonuçlanıncaya kadar, Orta Avrupa'da savaş dönemi çok önemli roller üstlenen tarafsız gazetelerde yayımlanan kışkırtıcı yazılarını umulmadık bir başarıyla sürdürmüştü.

Grossmann'la, Yidiş dilinde "Tribüne" adlı bir dergi çıkarmaya karar verdik. Son yıllarda gittiğim Almanya, Avusturya, Çekoslovakya ve Romanya'da, kitaplıklarında Grossmann'ın Kopenhag'da 1915 ile 1917 yılları arasında yayımladığı yeşil dergileri hala saklayan insanlar gördüm. Ve bu insanlar; Filistin'in

³³ Vladimir Grossman: Kopenhag'da yaşayan ve 1918 'e, Kopenhag'daki Museviler adlı kitabın yazarı. (ç.n.)

³⁴ Haag veya Den Haag : Lahey. Hollanda'nın başkenti Amsterdam'dır. Ama Parlamento ve diğer birçok resmi kurum ve kuruluş Lahey'dedir. (ç.n.)

³⁵ Nemeiah de Lieme. 1882 - 1940. Siyonist lider. Yahudi Milli Fonu (JNF) yöneticilerinden. (ç.n.)

durumu, Türkiye'nin siyonizme karşı tutumu ve siyonist hareketin savaş siyaseti konusunda bir damlacık gerçeği öğrenmek isteyen Avrupalı her siyonist için, bu dergilerin "doğruyu anlatan tek kaynak" olduğunu söyledi. Grossmann'ın dergiyi nasıl ayakta tuttuğu konusu benim için bir mucize. Ona, Londra'dan pek nadir yardım edebiliyordum. Tribüne, İngiltere tarafgiri olmasına rağmen, Rus Hükümeti aleyhtarı olduğu için İngiltere'de yasaklanmıştı. Eğer bir İngiliz bürokrat yolbilmez olmaya yeltenmişse, bunu ondan daha iyi başaracak başka bir kişi yoktur. Ama Grossmann'm mucizesini açıklamak "kolaydı". Matbaacının parasını kendi gazeteci maaşından ödüyordu.

1915'in Ağustos ortası yine Londra'ya geldim. Ortalığı gözlemlediğimde, ortamın planlarım için hiç müsait olmadığını gördüm.

Birincisi: Lord Kitchener siyaseti... Doktrini basitti; tüm dikkatler tamamıyla batı cephesine çevrilmeliydi, çünkü şark cephesi önem taşııyordu. İngilizler onu büyük bir stratejist sanıyorlardı. Ama ben daha o yaşıyorken, birçok önemli otorite kişinin onu hayli sert eleştirdiğini çok kereler duydum. Bundan önce Delcasse için söylediklerimi tekrarlamak durumundayım: Büyük adam rolündeki Yahudi olmayan biri, gerçekte asla büyük değildir. Kitchener birinci sınıf bir askerdı ve mükemmel bir organizatördü. Ama stratejist olmak için başka meziyetlere de sahip olmak gerekiyor. Strateji, çok geniş bir cephede, düşmanın en zayıf noktasını bulmaktır. Bu yüzden de, insanda İngilizce'de "Imagination"³⁶ denilen yetenek gereklidir ki, bu da Kitchener'de yoktu. Kendisi birinci sınıf bir topçu idi. Orada, karşıda düşman kalesi vardır, mesafeyi ayarlarsın, topunu hazırlarsın, seninkiler yetersiz kalıyorsa, yenilerini getirtirsin ve ateş edersin. Tabii, bunun için de kafa ve yetenek gerekli. Ama stratejist yeteneği bambaşka bir şey-

³⁶ Hayalgücü. (ç.n.)

dir; bir santranchının yeteneği gibidir. Kitchener'in savaş stratejisinin bir işe yaramadığını, daha sonraları, Savaş Bakanlığı'ndakiler de anladılar. Parlamento ve medyada şark cephesi lehine gelişmeler oldu. Düşmanın en zayıf noktasının orada olduğu anlatılmak isteniyordu. Türkiye küçük bir savaş sonrası demoralize olur ve böylelikle savaşın sonunda Ortadoğu'yu ele geçirmek isteyen Almanya'nın kalbine bir hançer saplanmış olurdu. Lloyd Georg³⁷ bunun taraftarıydı. Ama Kitchener bu konuda hiç bir yumuşama göstermedi. Eğer trajik bir şekilde ölmeseydi³⁸, eminim ki, Lloyd George onu istifa etmeye zorlayacaktı.

Kitchener, daha 1915 sonbaharında, İngiltere'de son derece tutulan bir şahıs idi. Çocukca bir düşüncesizlikle planlanıp, yürütülerek, Çanakkale'de rezaletle sonuçlanan doğuda bir taarruz fikri - Kitchener buna karşıydı - müthiş bir önseziye sahip, çok yetenekli ama o zamanlar aritmetiği zayıf olan enfant terrible³⁹ Winston Churchill'e aitti.

“Filistin için bir askeri birlik?” Her tarafta bu cümleyi duyuyordum. “Kim Filistin'e girmeyi düşünür ki? Bu kimseye yaramaz”.

İkincisi: İngiltere'deki siyonist organizasyon o dönemde bugünkünden daha küçük ve cılızdı. Ama savaş süreci bize yurtdışından iki süper insanı kazandırdı. Tschlenow ve Sokolow lejyon fikrine karşıydılar ve bu hal, ortamı henüz lejyon tartışması başlamadan genel bağlamda etkiledi. O dönemin Siyonist çevre-

³⁷ David Lloyd George: 1863 - 1945 yılları arasında yaşamış İngiliz siyasetçi. 07 Aralık 1916 ile 22 Ekim 1922 tarihleri arasında İngiltere başbakanlığı yapmıştır. Türkiye ve Türk karşıtlığı, Yunan hayranlığı ile tanınır. (ç.n.)

³⁸ Kitchener, 05 Haziran 1916 da Hampshire adlı bir savaş gemisinde iken, zırhlının bir Alman denizaltısının bıraktığı mayınlara çarpması sonucunda batan gemide boğularak ölmüştür. (ç.n.)

³⁹ Kötü çocuk. (ç.n.)

lerde gözle görülen tek manevi gelişme olumsuz bir hava esmesiydi. Achad Haam⁴⁰ Londra'da yaşamaktaydı ve çevresinde bugün bile hala "Filistin'de bizim çoğunluk olmamıza gerek yok ve buna da hiçbir zaman erişemeyeceğiz" diyen küçük bir taraftar grubu oluşmuştu.

Bu iki süper insanı istisnai bir şekilde bulabildim. Josef Cowen⁴¹ ve Dr. Eder ...⁴² Onlar, beni en başından beri desteklediler. Onlar, daha savaşın başlangıcından itibaren, sadece Filistin için değil, tüm cephelerde savaştacak bir Yahudi taburu için gayret gösteriyorlardı. Tabii ki, başaramadılar. Bugün bile otoriteleri Sokolow, Tschlenow ve Acham Haam kadar güçlü değil.

Londra'daki Yahudi mahallesinde Whitechapel'de kendime bir taraftar buldum. Uscher Beilin; nüfuzu pek olmayan bir yazar...

Başlı başına konu olan kişi Dr. Weizmann idi. Daha Paris'teyken, kendisini lejyon taraftarı ilan etmişti. Londra'da daha da yakınlaştık. Hatta üç ay kadar, Chelsea'nın yan sokaklarından birinde aynı küçük evde kaldık. Orada, daha sonra, onu dönemin Cephane Bakanı Lloyd Georg'a yakınlaştıracak cephane masraflarını azaltacak proje çalışmalarına devam ediyordu.⁴³

⁴⁰ Asıl ismi Ascher Hirsch Ginsberg'dir. 1856 ile 1927 yılları arasında yaşamış siyonist aktivist ve gazetecidir. "Siyonist Kültür" ün öncüsüdür. (ç.n.)

⁴¹ 1868 - 1932 yılları arasında yaşamış Londralı İngiliz asıllı tüccar. Siyasi siyonizmin fikir babası Theodor Herzl ile birlikte 1902'de, padişah II. Abdülhamid ile Filistin'de bir Yahudi devleti kurma konusunda görüşmek üzere İstanbul'a geldi. İlk görüşme bir yıl önce olmuştu ve her ikisinde de Abdülhamit'ten olumsuz yanıtlar almışlardı. (ç.n.)

⁴² Dr. David Eder: 1856 - 1936 İngiliz asıllı yahudi psikoanalist, fizikçi. İngiliz Siyonist Federasyonu başkanlarından. (ç.n.)

⁴³ Chaim Weizmann: D. 1874 - Ö. 1952. Kimyager, politikacı, siyonist lider. 1948-1952 yılları arasında İsrail'in ilk cumhurbaşkanı. 1910 da İngiliz vatandaşı oldu. İngiliz Kraliyet Donanması Cephane Laboratuvarı'nda

Günde 12 saate kadar cephane laboratuvarında çalışmasına rağmen, gene de siyasi çalışmalarını yürütüyor, yeni bağlantılar ve güçlü isimler bulmaya zaman ayırılabiliyordu. O aylarda birbirimizle dost olduk; her ne kadar siyasi savaşımız bizi ayrı ayrı yerlere attıysa da belki hiçbir zaman bir daha birbirimizi göremeyecek bile olsak; umuyorum ki dostluğumuz bitmeyecek. En başından beri lejyon taraftarıydı. Ama bana dürüstçe, Siyonist Aksiyon Komitesi tarafından aforoz edilen ve Londra'daki resmi yönetici kadrosunca da karşı mücadele verilen, ayrıca, siyonist çoğunlukta hiç de kabul görmeyen bu lejyon planını, prensip olarak açıkça desteklediğini göstererek, kendi siyasi çalışmalarına zarar vermek istemediğini de söyledi. Bana bir keresinde, not defterime de yazdığım karakteristik bir sözü vardı: "Ben sizin gibi herkesin kötü niyetli olduğu ve benden nefret ettiği bir ortamda çalışmam". Devam ederek "Her gün dostça olmayan bir sürtüşme, benim yaşamımı olumsuz etkiler ve çalışma zevkimi yitirmeme neden olur. Bana, nasıl çalışmaya alıştıysam, öyle çalışmama müsaade edin. Bir zaman gelecek ve ben size belki yardım etmiş olacağım" demişti. O zaman geldi ve gerçekten yardım etti; bunu hiç unutmayacağım. Ama o dönem, yani 1915 sonbaharı ve daha sonrasında da genel duruşunu hiç değiştirmedim.

Üçüncüsü: Yahudi gençliği... Whitechapel⁴⁴ o dönemlerde de şenlik içinde yaşıyordu. Akşamları, geniş orta caddedeki restoranlar, sinemalar ve tiyatro, güçlü ve iyi giyimli gençlerle dolu idi. Orası, savaşan İngiltere ile arasında kalın bir duvar çekmiş yabancı bir ada gibi bambaşka bir dünya idi. Gerçi burada, lejyon konusundaki çalışmalarımın ilk yılında lejyon fikrine karşı

1916-1919 yılları arasında müdürlük yaptı. Mermi yapımında aseton kullanmayı geliştirerek, cephane yapımı masraflarının en aza inmesini sağlayarak ün kazanmıştır. (ç.n.)

⁴⁴ Daha çok göçmenlerin oturduğu ve Yahudi gettosu diyebileceğimiz Londra'nın bir dış semti. (ç.n.)

açıkça söylenmiş bir düşmanlık yoktu. Ama var olan şey de bu konuya ilgisizlikti.

“ ‘Filistin? Whitechapel benim asıl Filistin'im’. Bunlar boş sözler.”

“Bir Yahudi askeri birliği yok ve olmayacak da!”.

“Filistin için bir savaş yok, olmayacak da”.

“İngiliz gençleri savaşıırken, biz evde oturduğumuzda kimse bize dokunmuyor ve saldırmıyor”.

“Bugün ne oluyorsa, yarın da o olacak”. İşte onların tüm felsefesi bunlardı...

Doğrusunu söylemek gerekirse, bu sadece bir felsefe değildi. Bugün yağmur yağmıyor, demek ki yarın için bir şemsiyeye gerek yok. Bu inanış tarzı, getto ruhuna karşı mücadele eden kişilerin bile içine kök salmış bir zihniyet. Ben bu duruşa kibarca “izlenimci” diyorum. Bu şöyle ifade edilir. İnsan ağzına uzatılan kaşıkla verilenle beslenir ve geleceğinin planını çünkü gazetede yazılanlara göre düzenler. Yaşamın gerçek ve esas faktörleri göz önünde bulundurulmaz, güçsüz oldukları anlaşıldığında bu konuyu dikkate alanlarla dalga geçilir, arkasından konuşulur. Eğer o kişi onlara göre tehlikeli olabilecekse arkasından taş da atılır. İşte Whitechapel.

Aslında, Whitechapel başka Yahudi gettolarından farklı değil. Ama, çok şükür ki, bu kötü özelliği batıdaki başka gettolarda görmedim. Tüm dezavantajlarına rağmen, Amerikan gettosu geniş bir yüreğe, açık bir ele sahipti ve dış dünyanın iki yönü ile minimal de olsa idealist ve duygusal bir ilişkisi vardı. Birincisi, İsrail halkı ile merhamet duygusu içersindeydiler, ikincisi Amerika ile gurur duyuyorlardı. Paris gettosu, Yahudi davası için pasifti, ama en azından Fransa'ya gerçek ve müteşekkir bir şekilde bağlıydılar. Whitechapel sevmiyor ve nefret de etmiyordu. Whitechapel'in ne halklara, ne ülkelere veya herhangi bir sınıfa ilgisi vardı. Kendileri de söylüyordu: “Whitechapel'e gelen her hareket, ölmüş de-

mektir". İstisnalar var tabii, hatta çok güzel olanları da; ama kim çölde bir iğne arayacak ki?

Bir zamanlar, Whitechapel'den zeki ve nüktedan bir anarşistin, bu Whitechapel ruhu hakkında bana söylediklerini hala hatırlıyorum. 1916 sonbaharıydı. Grossmann, Trumpeldor ve ben Londra'da Yahudi gençliğini, Filistin için bir Yahudi lejyonunun kurulmasından daha iyi başka bir yol olmadığına ikna etmek için toplanlılar düzenlemeye çalışıyorduk. Gelen gençlik gürültü, şamata yaparak, küfür ederek skandal bir şekilde tepki gösterdi.

Bu anarşist "Arkadaş J." bana bir toplantıdan sonra şunları söyledi: "Siz bir duvara konuşuyorsunuz. Bizim insanları anlayamazsınız. Siz , 'Bu konu siz Yahudiler için önemlidir; İngiliz olarak da işinize yarayacaktır, Sizin insanlık görevinizdir' dersiniz. Büyük bir yanılgı... Biz Yahudi değiliz, İngiliz değiliz, biz insan değiliz. Biz neyiz? Terzi!" ⁴⁵

Bunu, şu yüzden anlatıyorum: sonuç olarak bu Whitechapel bize mükemmel, cesur ve sabırlı askerler verdi. Hatta terzi tabiri, Yahudi lejyonundaki taburlarda, övünme ihtiyacı duymadan, şikayet etmeden, sızlanmadan, isteri duygusuna kapılmadan, sadece erkekçe görevini yapan askerler adına bir onur kavramı haline geldi. Bu tarif edilemeyen, ama var olan bir şeydi. Whitechapel ruhunun en derinliklerinde, ateş haline gelen tehlikenin ağır şartlarında bile kendine güvenini kaybetmemesine, moralini korumasına yarayan bir özgüven cevheri vardı. Son tahlilde bu anarşist arkadaşım haksızdı. Ama o zamanlar dedikleri, iyi bir eldivenin bir ele şıp diye uyması gibi idi. Bu kadar çok insanın aynı durumda olduğu yerde, kim bilir kim ve ne suçluydu? Belki de suçlu bir bireyin toplumla, halkla, ülkesiyle olan her duy-

⁴⁵ Terzilik, Yahudilerde özellik taşıyan bir meslekti. Daha çok Polonya'dan göçen Yahudilerden olan terziler, Yahudi dinine göre elbise dikerlerdi. Örneğin; hayvansal ve bitkisel pamuk türleri aynı kumaşta kullanılmazdı. (ç.n.)

gusunu felç eden bu donuk ve soğuk İngiliz atmosferiydi. Bireyin çevresine olan tek bağı, tek takdir ettiği tek şey işiydi. Tüccarlıktı, öğretmenlikti, terzilikti.

İnsanlar, duvarın dışında olanlara karşı dilsiz ve sağırdı.

“Bize kimseden kötülük gelmez, gelmeyecektir”.

Ama daha Whitechapel’e attığım ilk adımdan itibaren, Whitechapel’e doğru yaklaşan fırtınanın ilk işaretlerini gördüm. Savaş Bakanlığı’nın her odasında, her Londra gazetesi redaksiyonunda, Chealse’deki ev sahibemin her kuzeninden, her arkadaşından duyduğum şikâyet aynı idi:

“Her saat bizim oğlanların yüzlercesi savaşta ölüyor, sizin gençler kızlarla geziyor, bilardo oynuyor.”

Basında askere alınma konusunda tartışmalar başlamıştı. Gerçi bu daha Whitechapel için geçerli değildi. Ama, çok ama çok yakın bir zamanda imtiyazlı yabancılar için bile saatin geleceğini, sadece bir uyku çuvalı farkedemezdi. Evet, uyku tatlıdır ve davetsiz bir çalar saatten herkes nefret eder.

Bu insanlar, ihtiyaç duyulan insan materyalinin ana deposuydu. Ve Kitchener, Filistin’de bir taarruza gerek olmadığını ve “Fancy taburları” hakkında herhangi bir şey bilmek istemediğini söylemişti. Kör değildim, herşeyi görüyordum; hesabımı yaptım ve şu sonuca vardım: Lord Kitchener yanlış içindeydi. İngiltere, Filistin için savaşmak zorunda kalacaktı.

Lord ikinci bir yanlış daha içersindeydi. Yahudi lejyonu bir Fancy değil, İngiltere için bir zorunluluktur. Kamuoyu, Whitechapel mobilize etmenin en iyi yolun, Filistin için bir Yahudi lejyonu kurmaktan geçtiğinden yola çıkarak hükümeti zorlayacaktır.

Siyonistler haksızdı; lejyon onlar için bir zorunluluktur. Bir gün o zaman gelecek ve onlar Whitechapel’in sokaklarında dikiyerek Lejyon Hedad’ın merasim geçişini alkışlayacaklar.

Whitechapel de bir yanlış içersinde; bir gün onlardan hesap sorulacak, hem de çok yakında.. Lejyon onun tek çaresi... Whitechapel'in gençleri bir gün askerlik görevine çağrılacaklar ve en azından bir Yahudi meselesi uğruna mücadele ettikleri için müteşekkir olacaklar.

"Herkes yanlış içersinde, bir tek sen haklısın?" Bu her dik kafalının duyduğu bilinen alaycı sözlerdir. Ve alışılmış olduğu üzere, en dik kafalı biri bile en sonunda bu işnelemelerden korkar hale gelir, hatta çoğunluğun fikrine saygılı ve uzlaşma yanlısı olduğunu ve şahsının asla kendini beğenmiş olmadığını da belirterek özür diler.

Burada okuyucuya küçük bir vaaz vermeliyim. Dost veya karışt, farketmez... Korkma. Hayatında herhangi bir şeyi başarmış olan herkes, mutlaka karşısındaki çoğunluğun dokuz nasihatına maruz kalmıştır. Ama ona ve insanlarına yazık ki zamanı geldiğinde, kendi içindeki mücadele inancını hissetmesin. Sadece bir gerçek var. Bu benim içimde. Hepiniz yanlış içindesiniz ve kazanacak olan benim.

V.

Filistin'den Gelen Ziyaretçi - Propaganda Dairesi'nde - Tschitscherin İle Görüşme - Albay Patterson Londra'da - Herbert Samuel Rus Yahudilerinin İngiliz Ordusu'na Katılmalarını Talep Ediyor - Miliyetçilik ya da Eşraf Siyaseti

Bu iki sene için bir hatıra defteri yazıp, yayımlamaya kalkışsaydım, çok sıkıcı olurdu; ta ki 1917 yazında, "London Gazette" adlı gazetede, bir Yahudi alayının kurulması emri çıktığının yayımlandığı güne kadar... Ben sadece, bu yoldaki karakteristik birkaç evreden, bazı safhalardan bahsedeceğim. Dünya için, en azından bizim dünyamızda sonradan rol oynayan birkaç şahsın hatrına onlardan bahsedeceğim. Bu episodlar serisini ben genel anlamda, her siyonist toplantıda sık sık duyduğumuz soruya açıklayıcı bir cevap olarak algılıyorum: Redci bir hükümeti nasıl zorla ikna edebiliriz? Tehditlerle mi? Yumruğu masanın üzerine vurarak mı? Hayır, sayın baylar. Eğer bir hükümet istemiyorsa sakın ve kibar davranılır, ama onun red kararına aldırılmaz. Hatta daha ileriye gidilir, kendi içinden müttefikler bulunur ve hükümet de baskıya uğradığını hisseder ve hükümet birileri bu baskıyı uyguladığı için de müteşekkir olur.

Yarı karlı, yarı yağmurlu bir kış akşamında, pejmürde kıyafetli bir genç adam kapımı çaldı ve içeri girdi. Elinde kirli bir kağıt vardı. Kağıtta, Hayfa'da bıraktığım bir arkadaşımın el yazısını tanıdım. Üzerinde İbranice "Bu Harry First'tir. Kendisine güvenebilirsiniz" yazıyordu.

Harry First: “Filistin’den geliyorum. Oradaki işçiler sizin bir Yahudi lejyonu kurmak istediğinizi haber aldılar. Beni de, sizin tarafınızda olduklarını bildirmem için görevlendirdiler. Yılmamanız gerekmektedir. Bu birinci nokta. İkincisi ise; sizin hizmetinizdeyim. Yidiş ve İngilizce konuşuyorum, ayrıca Poale Zion⁴⁶ üyesiyim, Whitechapel’i bilirim.”

Ona: “Whitechapel’e gidin ve gençlerle konuşun” dedim. Ayağa kalktı ve gitti.

Harry First iki sene boyunca, Whitechapel’in atölyelerinde, halk lokantalarında, kendi komitesinde, mitinglerde kısacası her yerde faaliyet gösterdi. Birbiri ardına ve tek tek taraftarlar buldu ve bana getirdi, sonra tekrar işinin başına döndü. Whitechapel’in en tanınmış kişilerinden oldu. Hem sevildi, hem de nefret edildi. Niye sevdikleri anlaşılır bir konuydu. Çünkü en karşıt fikirliiler bile onun sakinliğine, nazik dikkafalığına ve kanaatkâr yoksulluğuna saygı duyuyorlardı. Lejyon kurulduğunda haki üniformayı giydi ve iki sene boyunca sessizce ve sadıkâne Filistin’de hizmet etti. Hiçbir rütbe istemedi ve çok nadiren bana geldi. Sonrasında kayboldu, bugün bile hala nerededir bilmiyorum. Belki bir gün birileri ona bu satırları gösterecek: “Selam Harry, sen o tarih yazan meçhul askerlerdensin. Sizsiniz tarih yazanlar, biz değil!”

İngiltere’nin ve dünyanın yarısının yönetildiği Whitehall’da, başında Bakan Lord Newton’un⁴⁷ bulunduğu bir Propaganda Dairesi kuruldu.

Tanıdık bir İngiliz gazeteci olan Mr. Masterman lejyon projesi hakkında kendisine bir rapor göndermişti. Lord Newton beni kabul etti.

⁴⁶ Poale Zion veya Poalei Tzion: Marksist Siyon İşçi Örgütü. (ç.n.)

⁴⁷ Thomas Wodehouse Legh. İkinci Baron Newton: D. 1857 – Ö. 1942. Birinci Dünya Savaşı döneminde Hazine Başkanlığı yapan İngiliz diplomat, siyasetçi. (ç.n.)

“Tabii ki, sizin Siyon Katır Birliği’ni duydum ve hakkında yazılanları okudum. Ama bunun benim Propaganda Dairemle ne ilgisi var?” diye sorduğunda; cevabım “Bir soru... Yahudilikle tarafsız olan bir ilişkiye değer verir miydiniz?” oldu. “Evet” dedi; “Ama biz tarafsız Yahudilerin duruşundan memnun değiliz. Bana her hafta Amerikan Yahudi basınından tercüme edilmiş yazılar geliyor. Oradakileri anlamıyorum. Yani, bizim suçumuz mu, Rus rejimi... Hhmm... Hmm... O kadar modern değil diye?”.

“Lord Newton, burada suçlu veya suçsuzu konuşmuyoruz. Gerçekleri konuşalım. Sizin zaferinizle birlikte Rusya’daki rejim daha da güçlenecektir. Bu gerçeği İngiltere ortadan kaldıramaz. İngiltere sadece dengeyi sağlayabilir.”

“Nasıl olacak bu?”

“Dünya üzerinde, Yahudi’nin aşkının, Ruslara olan nefretinden daha güçlü olan tek bir şey var. O da Filistin. Sadece büyük bir aşkın bağlamında nefret duyguları unutulabilir. Başka türlü olmaz.”

“Yani, eğer İngiliz Hükümeti Siyonizm lehine bir manifesto yayımlarsa, o zaman?”

“O zaman da Amerikan Yahudileri şunu söyleyecekler... İyi, ama hiçbir icraat olmazsa bir manifestonun ne yararı olabilir? Bakın, savaşın başında şu kavram oluşmuştu: Manifesto bir kağıt parçası... Ve bu deyim bayağı popüler oldu. Manifesto; tamam ama sonrasında icraatlar gerçekleşmeli.”

“Bunlar ne tür icraatlar olmalı?”

“Filistin’in alınmasında görev alacak bir Yahudi Askeri Birliği.”

“Ama, biz Filistin’e ne zaman gireceğiz kimse bilmiyor. Lord Kitchener’e göre hiçbir zaman.”

“Bir alay kurmak, Yunus Peygamber’in Mucize Ağacı gibi bir şey değildir. (İngilizlere İncil’den okumak gerekir, onu anlarlar). Bir ordu, bir gecede kurulmaz. Eğer ona gelecek sene ihtiyacınız varsa, hazırlıklara bugün başlamalısınız. Lord Kitchener’e gelirsek; o bir yanılgı içinde.”

“Bu konu hakkında düşüneceğim ve meslekdaşlarımla görüşeceğim.”

Amerikan Yahudi gazeteleri 1915 yılında, Rusya’ya karşı ateşli ve keskin yazılar yazdılar. Ama o dönemler, o yazıların yazarları ve redaktörleri, Balfour Deklarasyonu’nun hazırlanmasında ne kadar etkili olduklarını bilemezlerdi.

Liberal bir milletvekili olan Mr. Joseph King, Avam Kamarası’na, Kamara’nın Whitechapel’de bir Yahudi lejyonu kurmak için uğraşan bir “Rus gazeteciden” haberdar olup olmadığını ve hükümetin “bu Rus’a” herhangi bir yetki belgesi verip vermediğini yönelttiği bir önergede sormuş. Ben de ona yazdım: “Bir insana ve onun fikirlerine saldırmadan önce onu bir dinleyin.”

Onunla, Milli Liberaller Kulübü’nde buluştuk. Salona girdiğimde yanında Torquemada⁴⁸, ya da yarı Torquemada yarı Mephistopheles⁴⁹ yüzlü, sarışın, zayıf bir bayla konuşuyordu.

Mr. King beni başıyla selamladı ve zayıf şahıs uzaklaştı. Mr. King beni koltuğa doğru yönlendirdi. “Whitechapel’deki arkadaşlarımız sizden şikâyetle bahsettiler. Askere katılmayanlara karşı sokaklarda ve basında bir cadı kampanyasının çoktandır başladığını ve şimdi de sizin oraya geldiğinizi ve ateşi alevlendirdiğinizi iddia ediyorlar.”

⁴⁸ Tomas de Torquemada: 1420 - 1498. İspanyol Engizisyon lideri dini otorite. (ç.n.)

⁴⁹ Mephistopheles veya Mephisto: Rönesans döneminde şeytana verilen ad. (ç.n.)

“Bana açıkça söyleyin Mr. King. Ben ortadan kayboldsam bu cadı kampanyası sona erer mi?”

“Ne yazık ki hayır. Aramızda yaşayan sağlıklı genç insanları görünce, toplumun çoğunluğunda bir öfkenin oluştuğunu inkâr edemem ve buna rağmen...”.

“Lütfen Mr. King, farzedelim benim planım kötü, peki siz verin bana bir çıkış yolu. Burada boş boş oturup, İngiltere’de yaşamasına izin verilenler için ölenler adına oluşacak çok vahim ırkçı bir nefretin gelişmesine seyirci mi kalalım?”

“Bana yeni bir şey anlatmıyorsunuz. Arkadaşlarıma, en iyi yolun, çok sayıda yabancı Yahudi gencinin, bizim İngiliz gençleri gibi İngiliz Ordusu’na katılmaları olduğunu söyledim”.

“Burada yanılıyorsunuz. Bu haksız bir talep.”

“Neden?”

“Çünkü sizin gençlerle bu yabancılar arasında çok büyük bir fark var. Sizin “Boys”⁵⁰ İngiliz; İngiltere galip gelince, sizin halkınız kurtulacak. Bizimkiler Yahudi; İngiltere galip geldiğinde onların altı milyon kardeşi cehennemde kalacak. İnsanlardan, eğer umutlar aynı değilse, aynı fedakârlığı bekleyemeyiz.”

“Peki, ne istiyorsunuz?”

“Bir uzlaşma. Hak ve haklılık adına yabancı Yahudilerden yalnız iki şey isteyebilirsiniz. Birincisi: O, sadece burada yaşadığı için İngiltere için savaşır. İkincisi: Filistin için savaşır, çünkü orası halkının vatanı olacaktır. Bu, benim Whitechapel’deki arkadaşlarımız için savaş planım”.

Birdenbire: “Siz bir hayalperestsiniz” dedi. Ben de Liberal Kulüp’ün asılı olan portre resimlerini gösterdim ve “hepsi hayalperest miydi?” dedim.

⁵⁰ Gençleriniz. (ç.n.)

“Bu konuda düşüneneğim ve dostlarıma danışacağım. Ama, bunu Whitechapel'deki arkadaşlarla müzakere etmemin bir yararı olacak mı, onu bilmiyorum.”

“Bu onların kim olduğuna bağlı.”

“Onların arasındaki en önemlisini gördünüz. O zayıf şahıs. Askerlik için çok yaşlı ve bir Yahudi değil. Ama bu konuyla çok ilgileniyor. Bir Rus göçmeni ve adı da Mr. Tschitscherin.⁵¹ Onunla tanışmak ister misiniz?”

“Hayır”

“Tuhaf... Ona da sizin hakkınızda aynı soruyu sorduğumda, o da aynı cevabı verdi. Rusların birbirinden nefret etmesi garip bir şey. Eğer Mr. Tschitscherin'in elinde biraz yetki olsa, sizi zindanda görmeyi istediğini hissedebiliyor insan.”

“Korkarım, bu karşılıklı olan bir duygu.”

“Ooo, evet” dedi yürekten.

Sovyet Rusya'nın o dönemki Hariciye Müsteşarı hakkında çok az şeyler duymuştum. Göçmenlerin ünlü olanlarından değildi. Tanınmışlığı, liberal bir yayımcı olan ve Yahudilere, 60'lı yıllarda (ç.n: 1800'lerin) eşit haklar için uğraşı veren amcasıyla aynı soyadını taşıdığından geliyordu. Ama onun hakkında azıcık duyduklarım bile bana yetti. Mr. Tschitscherin'in, Whitechapel'deki Yahudilerin askere gitmesinin her çeşidini reddetmesi ajitasyonun elebaşıydı.

Mr. King'in zindanla olan kehaneti gerçekleşti... Ama benim şahsım adına değil..

Londra'dan postalanmış bir mektup geldi: Gelibolu'dan geliyorum, yaralandığım için buraya gönderildim ve şu anda Do-

⁵¹ Georgi Wassiljewitch Tschitscherin. 1872-1936. Lenin karşıtı Rus diplomat ve siyaset adamı. (ç.n.)

ver Caddesi'ndeki bir nekahet yurdunda yatmaktayım. İmza. J.H. Patterson.

Albay Patterson'u daha önceleri tanıımıyordum. Ben, Mısır'dan ayrılırken, İskenderiye'deki bizim gönüllülere sonradan katılmıştı. Ama onun hakkında çok şeyler duymuştum. Kendisi İrlanda'da doğan bir Protestan. Askere gelmeden önce mühendismiş. 1896 yılında, Afrika'nın bir yerinde, Uganda'ya yakın Tsavo Nehri'nin üzerine bir demiryolu köprüsü inşası için görevlendirilmiş. Ün-lülüğü bu köprüden geliyor. Ayrıca, özel bir insan grubu içersinde de bayağı tanınmış bir kişiydi - Amerika ve İngiltere'deki büyük vahşi hayvan avcıları arasında... Patterson, İngiliz aslan avcılarının arasında ün salmış bir kahramanlık sembolüydü. Tsavo Nehri'nin civarındaki şantiyesinde birkaç yüz zenci işçinin arasında tek beyaz ve tüfek kullanabilen tek kişiydi. O bölgede, başka et yemeye tenezzül etmeyerek, insan yiyen çok tehlikeli bir aslan sürüsü vardı. Bazı geceler şantiyeye gelirler, orada yaşayanlardan birini alırlar ve ekvator fundalıklarına çekerlerdi. O zamanların genç Patterson'u, birbiri ardına tam sekiz aslanı vurdu. Evinin duvarlarında hala sekiz koyu sarı post asılıdır. Bu şekilde onun meşhur "Tsavo'nun İnsan Yiycileri" adlı kitabı ortaya çıkmış. Elimdeki kitapta 26. baskı yazıyor. İngilizleri taniyorum; uzun bir seyahate çıktıklarında, yanlarına iki kitap alırlar. Biri İncil, diğeri Patterson'un "Man-Eater of Tsavo". Bu kitap vasiyatıyla, evinde sıkı sık ziyaret ettiği başka bir büyük vahşi hayvan avcısını tanıdı; Theodor Roosevelt.⁵²

Patterson, Tsavo'dan sonra, Güney Afrika'daki Boer Savaşları'na⁵³ katıldı; süvari birliğinde idi. Asteğmen olarak katıldığı savaşın sonunda yarbay olmuştu.

⁵² 1858 - 1919. Amerika Birleşik Devletleri'nin 26. Devlet Başkanı. (ç.n.)

⁵³ Birinci Boer Savaşı: 1880 -1881. İkinci Boer Savaşı: 1899 - 1902. "Boer" Hollandaca çiftçi anlamına gelir. Bu savaşlar, o tarihten 400 şene önce

Daha sonra Hindistan'da yaşadı. Dünyanın yarısını gezdi. Burada anlatması abes kaçacak fırtınalı günler yaşadı. Bugünkü yüzyılın yavan yaşamıyla hiç ilgisi olmayan roman gibi bir yaşamı oldu. Eski arkadaşı Mareşal Allenby ona "Bukanier" adını takmıştı. (Birkaç yüzyıl önce, Mexico Körfezi önündeki adalar ile Karibik Denizi'ndeki İspanyol ve Fransa hegemonyasını kırarak, Atlantik Okyanusu'nu bir İngiliz Denizi'ne çeviren korsanlara verilen addı.)⁵⁴

Ve bu tür bir kariyerin sonunda da, Gelibolu'da Siyon Katır Birliği'nin, Filistin'de de Yahudi Lejyonu'nun komutasını üstlendi. Ne Hristiyanlardan, ne de Yahudilerden bir takdir aldı. Kendisi, yaptıklarından pişman olmadığını söyler.

Onunla, kaldığı Nekahat ve Tedavi Yurdu'nda buluştum. Zayıf, uzun boylu, zeki ve munis bakışlı, İngilizler'in "İrlandalı latifliği" diye anlandığı bir insan. Ama aynı Ruslar gibi güncel yaşamlarında kendilerine engel teşkil eden, İrlandalının o tipik melankolisinden, tepkilerinden ve kuruntulu halinden hiç eser yoktu. Gideon⁵⁵, Peygamber Davud'u yaşayan bir varlık olarak gören, İncil'e vakıf bir insan, inançlı biriydi.

"Gelibolu'da durum nasıl?" diye sordum.

"Bir yenilgi."

"Siyon Katır Birliği?"

"Başarı. Mükemmel askerler."

"Trumpeldor?"

"Hayatımda karşılaştığım en kahraman asker. Şu anda birliğin komutanı."

Güney Afrika'ya yerleşmiş, çoğunluğu Hollandalı olan Avrupalı yerleşik çiftçilerle İngilizlerin arasında geçmiştir. (ç.n.)

⁵⁴ İngilizce:Buccaneer. (ç.n.)

⁵⁵ İncil'de geçen hakim. (ç.n.)

(Bana gelen mektuplardan, Patterson'un dik kafalı Trumpeldor'dan ve askerlerimizden neler çektiğini gayet iyi biliyorum. Ama o, İrlandalı yaratılışı ile bu küçük şeyleri unutmuş ve "mükemmel" demiştir hep.)

"Sizde neler oldu?" diye sordu.

"Lord Kitchener hala direniyor."

"Hayat, Kitchener'den daha kudretlidir"

"Bana yardımcı olacak mısınız?"

"Gelin benimle."

Birlikte, Westminster'e gittik. İki Parlamento bölümünün ortasındaki büyük salonda bir kart yazarak bir odacıya verdi. Beş dakika sonra, Avam Kamarası yönünden, kafasında Genelkurmay Başkanlığı beresi olan, haki renkli üniformalı, zayıf, kısa boylu biri geldi. Sadece bildiğini konuşan, ama ne bilmek istediğinin bilincinde kısa ve sakın konuşan bir kişiydi. Hatta uzun seneler sonra kendisinin de zamanının geleceğinin bilincinde olanlardandı. Bugün İngilizler onun hakkında: "Başbakan olabilmesi için boyu bir kaç ons⁵⁶ eksik? "derler.

Doğru; o gerçekten kısa boylu. Hatta Lloyd Georg'den bile kısa boylu; ama bunun onun kariyer yapmasına engel olacağını sanmıyorum. O zamanlar sade bir milletvekiliydi. Ama bugün İngiltere'nin Sömürge Bakanı.

Patterson, "Yüzbaşı Amery"⁵⁷ sizin planlarınızı biliyor, ona detayları anlatın" dedi.

⁵⁶ Günümüzde gümüş, altın ve platin gibi kıymetli metallerin veya elmas, yakut gibi değerli taşların kütlelerinin ölçülmesi için kullanılır. 1 Troya onsu; tam olarak 31,1034768 grama eşittir, ancak bu saf altında olup normal olarak 1 ons = 28,3495231 grama eşittir. (ç.n.)

⁵⁷ Leopold Charles Maurice Stennett Amery: 1873 - 1955. Muhafazakâr İngiliz siyasetçi. 1924-1929 Kolonierden Sorumlu Bakan. 1940-1945 Burma ve Hindistan'dan sorumlu Bakan. (ç.n.)

Anlattım.

Amery, altı ay sonra Lloyd Georg'un ünlü sekreteryasının baş aktörlerinden biri oldu.

Mr. King beni hem liberal, hem de muhafazakâr bir dizi milletvekili ile tanıştırdı. Ve Propaganda Dairesi'nde, "Yahudi Alayı" başlığı altında ve Lord Newton'un "önemli" diye not attığı koca bir rapor, mektup, notlar ve gazete makalelerinin olduğu bir informasyon dağı oluştu.

Bu arada, "Whitechapel ve askerlik hizmeti" tartışmasına yeni bir isim katıldı... Herbert Samuel.⁵⁸

Gazetelerin yabancı Yahudilere karşı anti kampanyası git-tikçe artıyordu. Başlarında Binbaşı Lionel Rothschild olmak üzere zengin Yahudiler, bir celp daveti hazırlayarak yabancı misafirleri İngiltere için savaşmaya çağırıyorlardı. En önce Lord Swaytling⁵⁹ imzaladı.

Bunun ne kadar başarılı olabileceği gayet açıktı... Çağrıya hiç kimse uymadı. Akabinde, İçişleri Bakanı hüviyeti ile Herbert Samuel sahneye çıktı ve Rus asıllı Yahudilerin İngiliz Ordusu'na katılmadıkları takdirde, Rusya'ya iade edileceklerini belirtti. Herbert Samuel, tüm akıllılığına rağmen büyük bir hata içersindeydi. Doktrinlerle çalıştığı için, gözleriyle değil, kavramlarla bakıyordu; insanları gerçekteki gibi görmüyor, kafasında soyut bir insan resmi oluşturuyor, o insanı bir duvara resmederek onunla konuşuyordu. Gerçekten de Yahudi zihniyetine göre de bir duvarla konuşmaktaydı. Onun bu dar görüşü, ilerideki tarihlerde, Filistin'de

⁵⁸ D. 1870 - Ö. 1925. Yahudi asıllı İngiliz siyasetçi. İngiliz Birleşik Krallık Filistin Mandası ilk Yüksek Komiseri. 2000 senelik Musevi tarihinde o bölgede görev yapan ilk Yahudi kişi. (ç.n.)

⁵⁹ Birinci Baron Swaythling: 1832 - 1911. Yahudi asıllı İngiliz banker ve siyasetçi. 1885-1890 yılları arasında Whitechapel bölgesinden Avam Kamarası Üyesi. (ç.n.)

hem bize, hem Araplara, hemde İngilizlere epey sorun çıkarttı. 1916 yazında, Londra'da da aynı durum hâsıl oldu. Whitechapel'in korkuya kapılarak, genci ve yaşlısının askerlik şubelerine koşarak geleceğini, bu fikri uygulayan bir Yahudi bakanın, Yahudi olmayan çevrelerce hoş karşılanacağını ve cadı kampanyasının zayıflayacağını "tahayyül ediyordu". Sonuç tam tersiydi. Askere alma tehditi İngiliz toplumunda kötü ve nahoş bir etki yarattı. Lordlar Kamarası'nın tanınmış bir üyesi; "Ben Yahudi olsaydım, tek kardeşimi bile Rus mezalimine teslim edeceğime, seve seve sağ elimi kesmeye razı olurum" demişti. Ve Whitechapel hiçbir korkuya kapılmadı. Kimse askerlik için başvurmadı. Fakat burada adil olmak adına şunu söylemeliyim. Lionel Rothschild Yahudileri korkutma amaçlı parlak fikrin kendisinden geldiğini itiraf etti. Ama bu fikri uygulayan Herbert Samuel idi.

Whitechapel'de, Harry First'in yardımı ile kendime bir taraftar grubu kazanmıştım. Onlarla bir toplantı yaparak, lejyon propagandasını yoğunlaştırmaya karar verdik; hazır Herbert Samuel' de yoktu.

Birkaç gün sonra, liberal Rus basınının Yahudi ve Hristiyan muhabirleri ile Chealse'deki evimde toplandık ve Savaş Bakanı Derby'e bir telgraf çekerek, kendisiyle görüşme talep ettik. Derby dominyon valilelerine telgraflar gönderdi ve Herbert Samuel de bizi çağırды.

Görüşme, Avam Kamarası'nın bir salonunda gerçekleşti. Resmi bir tören gibiydi. Altı gazeteci masanın çevresinde, Herbert Samuel masanın başında ve arkasında altı kişilik maiyeti. Konuşan bakan bile olsa her konuşmak isteyen ayağa kalktı. O zamanlar Rus basını güçlü idi.

Konuşmacılarımız, bakanın Whitechapel'deki Yahudilere yönelik tehditinin, tüm gazetecilik faaliyetlerimizi bitirebilecek bir tehlike olduğunu anlattılar. Rusya, oradaki Yahudileri siyasi

mülteci olarak görebilirdi. Biz, Rusya'da gazete okuyan kitlenin dörtte üçünü temsil eden gazetelerin temsilcileriydik. Rusya'daki düşünebilen insanların İngiltere'yle olan alakası sadece ortak savaş çıkarları değil, aynı zaman da İngiltere'nin, Rusya'daki rejimi etkisi altına alması ümidiydi. Ve biz Londra'daki muhabirler bu umuda hep destek verdik. Ama bakanın bu tehditi tam tersi bir etki yarattı ve bu siyasi adım gidişatı ters istikamete yönlendirdi. Bu, Rusya'daki kararlı ortak savaş maneviyatını bozabilirdi. Biz de, bu tehlikeyi anlatmayı kendimize görev bildik.

Herbert Samuel: "Duruş noktanızı biliyorum beyler. Ama siz de bizim durumumuzu anlamalısınız. İngiliz halkı göçmenlerin umursamaz halinden hiç hoşnut değil. Bu antisemitizme kadar gidebilir. Bir yol bulunmalı, bu böyle gitmez. Evet, ne yapılmalı?" diye konuştu ve bana baktı. (O ana kadar hiçbir şey söylememiştim. Benim ajitasyonlarımı uzun zamandan beri biliyordu, ama daha önce tanışmamıştık.) Bana sordu:

"Örneğin sizin fikriniz ne?"

"Sir, ben burada bir Rus gazeteciler heyetinin üyesi olarak bulunmaktayım; kendi şahsi fikrimi söyleyemem. Ama biz, tehditlerle gönüllü asker bulunamayacağından eminiz. Bir askere çağırma kampanyasında insanlara korku üzerinden değil, tersine onların en iyi duygularına hitap edilmeli. İngilizleri askere çağırırken onların vatan sevgisine hitap edersiniz. Aynısını Whitechapel'de de yapın. Bu arada şunu da unutmayın ki, Whitechapel, İngiliz vatanseverliğini daha henüz benimsemedi, Rus vatanseverliği ise tam tersine hiç olmadı. Onlara özgü bir vatanseverlik yolu bulmak gerekli. Hepsi bu."

"Peki; böyle bir yol bulunduğunda, askere alma işini kim yönetecek?"

Diğer gazetecilerden yetki almadığım içini kendimi teklif edemezdim. Herbert Samuel de bana böyle bir teklif sunmadı. Bu

şekilde oradan ayrıldık. Ama ondan sonra askere çağırılma konusunda tehditvari bir kelime dahi gelmedi. Daha sonraki gelişmeler de gösterdi ki, bu toplantı, hem Herbert Samuel, hem de kabinenin diğer üyeleri şu basit durumu idrak etmelerini sağladı. O da Whitechapel sorununun tek çözüm yolunun, benim en başından beri başarılacağı inancıma dayanan, Filistin için bir Yahudi lejyonu olduğuydu.

O aylardan edindiğim deneyimlerden bir tanesi en önemlisiydi. Siyasi ve finansal gücüne rağmen, yaşadığı toplumun içinde eriyip gitmiş zengin Yahudi'nin, Yahudi dünya siyasetinde hiç kudreti yoktu. Herhangi biri bile olsa, bir Yahudi milliyetçisi bir güç idi. Weizmann bunun en başarılı bir örneğiydi. Kendi deneyimlerim de bana bunu öğretti.

Londra'ya geldiğimde herkes uyardı beni: Buradaki büyük Yahudilerin yardımı olmaksızın hükümetle görüşemezsiniz. Önce buranın ileri gelenlerine gidin.”

Bunu denedim, ama yardım etmek isteyen olmadı, hatta tam tersine benim çalışmalarımı engellemekle tehdit ettiler. Hiç yardımsız hükümete ulaştım ve burada şu gerçeği de açıklıyorum: Hiçbir bakan da bana “Peki, sizin ileri gelenler ne diyor?” diye sormadı. Bu “ileri gelen eşraf”ın Filistin veya lejyon hakkında ne düşündükleri onları hiç ilgilendirmiyordu.

Bana, bir yabancıya, Whitechapel'de kapıyı kim açmıştı? İsrail'deki çok bilmişlerin dalga geçtiği, o küçük detay..Siyon Kartı Birliği; İskenderiye'den gelen “merkep taburu”.

Petersburg'daki Dışişleri Bakanlığı, Londra'daki Rus Büyükelçi Graf Benkendorff'a yazdı. Büyükelçi, İngiliz Dışişleri Dairesi'ne Siyonizm üzerine ve Yahudi gençliğinin Filistin'in fethinde yer alma isteği hakkında raporlar sundu. Rus Büyükelçiliği müsteşarı, ünlü bir parlamenterin kardeşi Konstantin Nabokow bir Yahudi gazeteciye (bana) İngiliz bakanlarla ve Amerika Büyükelçisi Mr. Page,

Fransa Büyükelçisi Cambon ile görüşmeler sağladı. Tüm bunlar, Trumpeldor'un altıyüz genç Yahudi ile susuz kaldıkları ve düşman ateşi altında kaldıkları gerçeği sayesinde olmuştu.

Filistin ile ilgili tüm müzakereleri yürüten, Dışişleri Dairesi'nin Ortadoğu Masası'nın başında, Weizmann'ın da başarısına çok katkı veren ve siyonizmin de bir dostu olan Sir Ronald Graham vardı. Bugün o İngiltere'nin Roma Büyükelçisi. Ama onun siyonizmle ilk ilişkileri daha sadece Mr. Graham iken, Mısır'da İçişleri Bakanlığı'nda bir "danışman" iken başlamıştı. Gelibolu lejyonunun kurulmasına da yardımcı oldu.

VI.

Bir Propaganda Aksiyonu - Times Gazetesi Lejyon Fikrinin Yanında - 20. Londoner Taburu'nda 16. Takım - Savaş Bakanlığı'nda Konferans - Lejyon Gerçekleşiyor

Sonbaharda, eğer İngiltere'de yaşayan tüm Yahudilerin prestijinin yok olmasına neden olacak bir skandal istenmiyorsa; sağlıklı düşünen her insan Whitechapel'in asker göndermesi gerektiğine inanıyordu. Aralarında hiç tanımadıklarım da olan birçok genç bir kaç mil ötedeki Chealse'ye, bana geldi ve sordular:

"Ne yapacağız? Hükümetin, Filistin için bir lejyon kuracağı ümidi var mı?"

Ama hükümetin daha böyle bir niyeti yoktu. Lord Kitchener artık makamında değildi; lakin Savaş Dairesi'nde hala onun ruhu dolaşıyordu ve Genelkurmay'da da halen doğuda her türlü taarruza karşıt olanların sözü geçiyordu.

Arkadaşlarla yaptığımız bir görüşmede, yepyeni bir deneyimin zamanının geldiğinden yola çıkarak, hükümeti ve kamuoyunu bir oldu-bittiye getirmeye karar verdik. Planımız, gençler arasında aşağıdaki bildiri için imza toplamaktı:

"Hükümet, ancak iki amaca hizmet eden bir Yahudi Alayı kuracaksa - hem İngiltere'nin korunmasına, hem de Filistin Cephesi'ndeki operasyonlara katılarak - ben sadece o zaman orduya katılırım."

Bu kampanya için asker kura çekimi “vatan ve yuva lejyonu” başlığı altında olacaktı. Yeterli imza toplandığında hükümete bir dilekçe verilecekti. Tüm bu faaliyet, hiçbir resmi yardım almadan şahısların yardımlarıyla gerçekleşmek zorunda kaldı. Joseph Cowen gereken meblağın bulunmasında büyük katkı sağladı.

Kopenhag’dan Meir Grossmann’ı davet ettim. Gelişinden bir gün önce onun redaktörlüğünde günlük gazete “Unsere Tribüne” nin⁶⁰ ilk sayısı çıkmıştı. (Hatta Grossmann’ın kendi imzası ile yazdığı, ama kendisinin görmediği bir başmakale ile birlikte!). Kampanya’nın ana çalışanları Beilin, Pinsk ve Kaiser’di. İlk ikisi tanınmış Yidiş ve İbranice dillerinde yazan yazarlardı. Harry First ve genç bir mühendis olan Isaak Arschawski ve daha birçok taraftar kampanyanın teknik işleriyle uğraşıyorlardı.

Birkaç gün sonra Trumpeldor geldi. Siyon Katır Birliği, Gelibolu seferinin başarısızlıkla sonuçlanmasından hemen sonra dağıtılmıştı.

İlk bildiri çıktıktan ve Whitechapel, Soho ve diğer “Yahudi” semtlerinin sokaklarında dağıtıldıktan iki gün sonra, Herbert Samuel beni çağırdı ve:

“Bu girişiminizden ötürü sizi yürekten kutlarım. İçişleri Bakanlığı’nı size hangi şekilde bir yardımı olabilir mi?” diye sordu. Cevabım:

“Sadece bir konuda... Bize, bin adet imza toplandığı takdirde, hükümetin bir “vatan ve yuva lejyonu” kuracağını resmi bir açıklama olarak verin. Sonrasında eminim ki, bu aksiyon başarıya ulaşacaktır. Aksi takdirde şüpheçiler ve karşıtlarımız bunun sadece gönüllüleri avlamak, İngiliz taburlarına dağıtmak ve Flandern’e⁶¹

⁶⁰ Unsere Tribüne : bizim tribünler. “Tribüne” kelimesi burada stadyumdaki tribünler olarak değil, hatip/konuşma kürsüsü anlamında kullanılmıştır. (ç.n.)

⁶¹ Kuzey Belçika’da Flaman Bölgesi. Birinci Dünya Savaşı döneminde burada çok kanlı savaşlar olmuştur. (ç.n.)

göndermek için bir hile olduğunu iddia edecekler. Bu da benim tüm işlerimi bozar. “şeklinde oldu.

“Ben böyle bir açıklamayı veremem. Bu benim elimde değil. Tüm kabine üyelerinin kabul etmesi gerekir. Ve siz kendiniz de biliyorsunuz ki, Yahudi kesiminin bir bölümü - özellikle siyonistler - çok kesin bir şekilde bir Yahudi lejyonuna karşılar.”

“Aynı şekilde benim de arkadaşlarım, yabancı bir formasyonun içersinde kendileri için olmayan bir amaç uğruna savaşımaya karşılar”. Onlara imza için önlerine koyduğumuz yükümlülük gayet açık. Sadece ülke ve anavatan savunması... Ama sizin tarafınızdan verilmeyen resmi bir açıklama olmadan başarı garantisi veremem.”

“Size daha başka şekilde yardım edebilirim miyim?”

Teşekkür ettim ve “hayır” dedim. Ama bugün tüm samimiyetimle itiraf ediyorum ki, o cevabı verdiğime pişmanım.

Hükümetten bir yardım talep etmeliydim. Kamuya açık toplantılarda emniyeti sağlayabilirlerdi.

Kampanyamız bir ay sürdü, bir hezimetti. Toplam üçyüz imza toplayabilmıştık ve Whitechapel o günlerde bitmez tükenmez skandallara sahne oluyordu. İlk toplantı sakın geçti. Karşıt görüşlüler, Yahudi olmayanların askere çağırılma kampanyasında olduğu gibi orada da polis olduğunu sandılar, sakın durdular. Ama ikinci seferde, bizim böyle bir niyetimizin olmadığını anlayınca düdüklerle geldiler. Küçük ama iyi organize olmuş bir grup idi; belki otuz tane genç. Hep aynı yüzler. Whitechapel’den, Soho’dan, Notting Hill’den gençler. Otuz şamatacı bilindiği gibi bir toplantıyı bozmak için büyük bir güç; özellikle, bir tarafın centilmenliği seçerek; bir yandan prensip olarak polis çağırılmayı istemediği ve o otuz kişinin bir lüks olarak boynunu kırmak istemediği zaman. Uzun süre dayandık; ama daha ilk haftada durum belli olmuştu... Bir yenilgi.

Ben bir Whitechapelciliğin hayranı değilim, ama hakseverlik şunu gerektiriyor ki, Whitechapel'in bu rezalette hiçbir suçu yoktu. Whitechapel, yaşlısıyla, genciyle bizi dinlemek istedi. Herkes hiçbir fedakârlık yapmadan çıkar bir yol bulunamayacağına bilincindeydi. Ama bizim gösterdiğimiz yolun gerçekleşebileceğine nasıl inanacaklardı? Üzülerek söylemek zorundayım ki, resmi siyonist çevreler onlara tüm kampanyamız boyunca, kendimizi ve insanları kandırdığımızı, Herbert Samuel'in de uyardığı gibi, hükümetin kesinlikle hiçbir zaman bir Yahudi lejyonuna izin vermeyeceğini, herşeyin sadece bir hile olduğunu fısıldayıp durmuştu. Planımız için resmi bir onaylama yoktu. Bu kararsızlık ve şüphecilik karmaşasında Jew-Seksiyonistler⁶² için, planımızla ilgilenen her genci bir hain ilan ederek ve kardeşlerinin Filistin'e değil Flandern'e gönderileceğini iddia ederek bir terör havası yaratmak kolaydı. (Jew-Seksiyonist kavramı, o günkü zamana uymasa da ruh aynıydı)

Söylediğim gibi bu çete iyi organize olmuştu ve tüm ipler her zaman, arka planda hep Mr. Tschitscherin' in ellerindeydi.

Dört hafta sonra kampanyayı bitirmeye ve gazeteyi de kapatmaya karar verdik. Grossmann Kopenhag'a geri döndü; ben de kendi kendime bir yemin ettim: Gelecek sefere (bir gelecek sefer olacak) siz muhteremlerim şamata yapamayacaksınız ve Mr. Tschitscherin de bir köşede sessiz ve sakin oturacak.

Bu yenilgiden tam bir ay sonra, Yahudi Lejyonu'nun kurulması için ilk resmi yapı taşı oluşturuldu. Siyon Katır Birliği'nin eski 120 askeri İskenderiye'deki orduya katılmıştı. Sonra Londra'ya getirildiler. Mr. Amery onlardan özel bir tabur yapılmasını sağladı. Ve bana "İşte sizin çekirdek hücre, eğer bu gerçeği doğru değerlendirebilirseniz, başarıya ulaşacağınızdan emin olabilir-

⁶² 1917 Rus Devrimi'nden sonra, Rusya Komünist Partisi bünyesinde kurulan Yahudi birimi. (ç.n.)

siniz. Hem hükümet tarafında, hem de İngiliz toplumunda Yahudi lejyonu için olumlu bir hava var. Şimdi herşey bu çekirdek hücreye bağlı. Bu küçük siyonist askeri birlik ile planınız yürütmeye başlıyor” dedi.

Haklıydı. Ben epeydir “olumlu havanın” başarılı olduğunu biliyordum. Lejyon projesi hakkında, Yüzbaşı Amery, Sir Ronald Graham ve Bay Nabokow gibi taraftar kişilerce, Savaş Dairesi, Dış İşler Bürosu, Başbakanlık Özel Kalem arasında yoğun bir mektup trafiği vardı. Mr. King beni öncü liberal gazete “Nation” ile temasa geçirdi. Dr. Weizmann da, beni, Lloyd George’nin hocası ve arkadaşı, “Manchester Guardian”ın redaktörü, İngiliz gazetecilerinin en itibarlı olanı bay C.P. Scott’la tanıştırdı. Her iki gazetede de lejyon lehine başmakaleler yayımlanmıştı. Ama en önemli yardım “Londoner Times” gazetesinden gelmişti. Lord Northcliffe⁶³ o zamanlar gücünün zirvesindeydi ve Times’ın bir sözü kanun gibiydi.

Bu kudretli gazetenin şef redaktörü Henry Wickham Steed idi.⁶⁴ Fransız tarihçi Signobos ona vermem için bana birkaç satır tavsiye notu yazmıştı. Ben de hemen bunu kullandım ve bu en zeki İngiliz’le iyi arkadaş oldum. Theodor Herzl’in iyi bir dostu olan Steed, Avrupa’nın birçok ülkelerinde yaşamış, zengin ve derin bir kültür birikimine sahip bir kişiydi. Böylelikle, Times gazetesinde de, lejyon hakkında bir başmakale yayımlandı. Hatta o yazıdan sonra en lejyon karşıt Yahudiler bile canları sıkılmış bir halde:

“Elbette, Times da buna destek veriyorsa.” dediler.

Amery haklıydı: Herşey 20. Londra Alayı’ndaki bu küçük tabura bağlı idi. O sağlam bir kök idi ve şimdi bir ağaca dönüşmesi gerekiyordu.

⁶³ Alfred Harmsworth. 1. Nordcliffe Vizkontu: 1865 - 1922. Ünlü İngiliz gazeteci / gazete sahibi ve yayımcı. (ç.n.)

⁶⁴ D. 1871 – Ö. 1956. Siyonizm dostu İngiliz gazeteci ve tarihçi. (ç.n.)

Taburun eğitim gördüğü Winchester'e gittim ve Albay Assheton Pownall'a giderek, beni lejyona bir er olarak alıp almaya-çağını sordum. (O albay şimdi muhafazakâr bir milletvekili). Onu davamız ve kendi amaçlarım hakkında bilgilendirdim; o da başa-nılar diledi ve "gelin" dedi.

Trumpeldor ve ben, birliğe katılmadan önce, Başbakan Mr. Lloyd Georg'a verilmek üzere, içinde Savaş Kabinesi'ne Filistin için bir Yahudi lejyonu hazırlanmasının teklifini içeren bir dilek-çeyi imzaladık. Bu Yüzbaşı Amery'in insiyatifyle olmuştu; bu di-lekçeyi kendisi yazmış ve Başbakana şahsen verme işini de üst-lenmişti.

O günden itibaren gazeteci-yazarlık işimi bıraktım. (Askerlere savaş hakkında yazmak yasaktı). Askerlik Şubesi'ne başvurmadan önce, bir müsveddeyi kitap olarak yayımlanması için baskıya ver-dim. Başlığı "Savaş ve Türkiye" idi ve üç anafikirden oluşuyordu. Birincisi; eğer Türkiye bölünüp parçalanmazsa savaş beyhude yere yapılmış olacak. İkincisi; Filistin'in İngiliz egemenliği altına gir-mesi gerek. Üçüncüsü; Asıl cephe Şark Cephesi'dir.

Basımevi'nden Askerlik Şubesi'ne gittim, yeminimi ettim ve iki şiling artı altı sent ilk günün maaşı olarak aldım.

Steed isminden bahsettim. O bir Yahudi dostu olarak, ken-disinden daha fazla bahsedilmeyi hak etti. O sadece lejyon tari-hinde önemli bir rol oynamadı; aynı zamanda Balfour Deklaras-yonu konusunda da aktifti. 2 Ekim 1917'den bir ay önce, Lord Swaytling'in başını çektiği karşıtlar grubu, hükümeti siyonist-ler lehine bir adım atılması konusunda uyarmayı son kez dene-diğinde, Steed onlara ölüm vuruşunu veren zehir zembelek bir başmakale yazmıştı. "Times konuşmuştu."

Steed, otuz yıl önce, genç bir insan olarak Times'in Viyana mu-habiri olmuş ve orada Herzl ile tanışarak arkadaş olmuştu. Hem Herzl'i, hem de siyonizmi iyi kavramıştı. Çok az hristiyan bizim iç-

sel “ahadhaamistik”⁶⁵ tarafımızı, yani her türlü asimilasyona karşı keskin ve derin duruşumuz kadar Theodor Herzl’in siyaseten varolmaya yönelik susuzluğunu anlayabiliyordu. Tabii ki o da, birçok Yahudi’nin her siyonizm sempatzanı Hristiyanı bir antisemitist olarak gördüğü için hep şüpheyile karşılandı. Ben, insanlarımdaki, Yahudiler hakkında bir anektod anlatan (ki bu anektod bizim kendimiz hakkında anlattığımız kadar gerçekten zarif bir övgü bile olsa) her Hristiyanı bir Haman⁶⁶ gören eğilimi hiç bir zaman anlamadım. Steed, Yahudiler hakkında bir siyonist gibi konuşur ve Yahudi halkının gücüne inanır. “Habsburg Monarşisi” adlı kitabının Avusturya Vatandaşları bölümü şu cümle ile başlar “İçlerinde en önemlisi Yahudiler’dir.” Theodor Herzl’in ideallerini duygusal ve saygın bir ciddiyetle anlatır. Bize olan dostluğunu, bu yeni genç tarihimizde en önemli zamanlarda göstererek ispatladı.

Kışladaki izlenimlerimi burada anlatmak ilginç gelmez. Her er gibi hizmet ettiğimi anlatmak yeterli sayılır; ama ben diğerleri gibi genç ve zayıf değildim. İlk günlerde, tifüs aşısı yüzünden ellerim ağır içerisindeyken, çavuşların yemekhanesinin masalarını ovdum. (Bir çavuş bana, “çok güzel ovdunuz, isterseniz, al-baya sizi sadece bizim yemekhanedeki masaları temizleme görevini yapmanızı önereyim” dedi.)

Kısa bir süre sonra, astsubay yetiştiren karargahta N.C.O Sınıfı’na⁶⁷ ilhak edildim. Ama bu benim yeteneklerimden ötürü

⁶⁵ Ahad Haam = Ascher Hirsch Ginsberg’in siyonist düşünce tarzı sembolik olarak gösterilmiştir. Ginsberg bu ismi kullanarak, siyonist kültürün dünya çapında yayılması üzerine çalışmaları ve eserleriyle ün kazanmıştır. (ç.n.)

⁶⁶ Eski Ahit İncil’de geçen bir hihayede, Pers kralı Serhas’ın en yüksek makamdaki devlet memurudur. Yahudi Kraliçesi Ester’in üvey babası ve bir kuzeni olan Mordehay kralın önünde diz çökmediği için bütün Yahudilerin öldürülmesi ve mallarına el konulması için krala bir tebliğ sunar. (ç.n.)

⁶⁷ Non-Commisioned Officer : Astsubay, gedikli erbaş. (ç.n.)

değil, albayın lütuf etmesiyle oldu. Yalnız şu var ki, Yahudi bölüğündeki arkadaşlarım çok ilginçti. İlk bölümlerde Gabari'deki kamptan bahsetmiştim. Buradaki kitle sayı olarak daha azdı, ama daha az renksiz değildi. Çoğunluğu tabii ki Rusya'dan geliyordu. Aralarında, üç-dört tane sarışın ve mavi gözlü, düzgün ıbranice konuşan "Gerim-Proseylten" ⁶⁸ de vardı. Onlardan bir tanesi, savaş başlamadan önce, Astrahan'dan ⁶⁹ yaya olarak yola çıkarak, Mezopotamya üzerinden Kudüs'e gelmiş, bir Şabat ⁷⁰ akşamında gerçek bir Volga Rusu yaşlı çiftlik kâhyası gibi içmiş ve bir köşede eski İbrani dua kitabından pasajlar okumaya başlamıştı. Soyadları hep "işvili" diye biten, yedi tane de uzun soyadlı Grusin Yahudisi ⁷¹ vardı. Sabah içtimasında, çavuşları onların isimlerini bağırırken dinlemek bir zevkti... "Pani Ko-moşiyaşvili!" "Burada!"

Bu Grusinler, zayıf, yakışıklı ve güçlüydüler; bölüğün en güçlüleri, sakın ve mütevazı, hem kendilerine, hem de arkadaşlarına ve yaşlılara karşı aşırı saygılı idiler. İçlerinden biri, koğuştaki süpürmeye yeltendiğimde, hemen süpürgeyi elimden almak istedi. Başka bir tanesi olan Sepiaşvili; cesaretinden ötürü lejyonda ilk madalya ile ödüllendirilen oldu. İtalyanca veya Fransızca anlaştığım Mısır doğumlular vardı. Sırlarını kendi aralarında Tatarca paylaşan Dağıstanlı iki Yahudi vardı.

Hele bir tanesiyle - Hristiyan bir Yunanlı idi ve hala bugüne kadar aramıza nasıl katıldığını bilmiyorum - hiç anlaşılamıyordum. İyi-kötü yedi lisanda insanlarla anlaşabiliyordum; ama o bilmediğim üç dili konuşuyordu.

⁶⁸ Yahudiliğe sonradan geçenler. (ç.n.)

⁶⁹ Hazar Denizi'nin kuzeyinde bir kent (ç.n.)

⁷⁰ Yahudilerin çalışmadığı, iş görmediği gün olan cumartesi günü. Tanrı'nın da o gün dinlendiğine inanılır. (ç.n.)

⁷¹ Grusin: Gürcü. (ç.n.)

Hepsi sonuna kadar kalmadı. Yarısının, neden orduya katıldıklarını hiç bilmiyorum. Belki bir konsolosun zorlamasıyla, belki açlık veya maceraperestlik, hatta savaşın o genel karmaşasında, ne yapılacağını bilmeden yapılan işler. Filistin için öyle özel duygular beslemiyorlardı. Onlardan çabuk kurtulduk. Bir bölümünü işçi taburlarına verdik, bazıları terhis edildi veya İskenderiye'ye geri gönderildi. Bahar başladığında 60 kişi kalmıştı; ama sadık olanlar. Onlarla da sorun yaşadık. Özellikle, Rusya'dan Kerenski İhtilali⁷² haberi geldiğinde ve Yahudi Lejyonu tam olarak kurulmadığı dönemde.

Bunlardan yirmisi, güzel bir sabah talim alanında marş düzeninde yürümeyi reddettiler ve bir "ültime" verdiler. Buna askeri dilde isyan denir. Hem benim hem de albayın saatlerce süren ölçülü konuşmalarımız sonucu Savaş Mahkemesi ve çok ağır ceza olabilecek bir felaket bertaraf edildi.

Albayın izniyle bir tanesini temsilci olarak Londra'ya, Nabokow'la görüştürmeye götürdüm (Benckendorff'un⁷³ vefatı dolayısıyla geçici büyükelçi görevini üstlenmişti.) Nabokow ona, kendisinde olan bilgilerden yola çıkarak, lejyonun kurulacağını kesin olduğunu ve özgür Rusya'nın da onlardan Gelibolu'da başlayan o kahramanca mücadelenin devam etmesini talep ettiğini anlattı.

Ama tüm bu olanları göz önüne almadığımızda hepsi sadakatli insanlardı. Ama altmış kişi kaldığımız için bölük hüviyeti-

⁷² Alexander Fjodorowitsch Kerenski: D. 1881 – Ö. 1970. Rus siyasetçi. Rus 1917 Devrimi sürecinde geçici hükümetin başkanlığını yürütmüş olup, Şubat Devrimi de denilen 23 Şubat 1917'de başlayan devrim (askerler ayaklanmıştı) sürecince geçici hükümetin Adalet Bakanı olarak çok etkin bir rol oynayıp hükümeti kontrol altına aldığından, bu kalkışmaya Kerenski Devrimi de deniyor. (ç.n.)

⁷³ Alexander Konstantinowitsch Benckendorff: 1849 - 1917. Rusya'nın Londra Büyükelçiliğini yapmış Rus bürokrat. Benckendorff 11 Ocak 1917 de öldüğü için, görüşme hemen sonrasında gerçekleşmiş. (ç.n.)

mizi kaybettik, ve takım olduk. Bu 16. takım, daha sonra lejyon olacak gücün ana gövdesi oldu. Lejyonda, bir zamanlar katır sü-rücülerini olan bu askerler “eski muhاریpler” rolüyle, binanın tunç-tan temelini oluşturdular.

Bu arada Amery ve Graham hiç durmadılar. Trumpeldor ve benim imzaladığım tebliğ Başbakana sunulmuş, Savaş Kabinesi’nin bir toplantısında müzakere edilmiş ve Savaş Kabinesi de, Savaş Bakanı’na “memorandumu hazırlayanlarla detaylar hakkında görüştürmesi” görevini vermiş.

Bu durum paskalyadan (Ç.N: 1917) kısa bir süre önceydi ve ben Londra-Chealse’deki eski evimde idim. Orada iken, Savaş Kabinesi Organizyon Dairesi Şefi General Woodward’dan el yazısıyla yazılmış bir mektup aldım. Mektubun içersinde, aynı gün saat 14.00’de, Savaş Bürosu’nda, Savaş Bakanı Lord Derby ile görüşme davetiyesi vardı. Daha mektubun ilk sözcüğü olan “Sir” kelimesinden ve mektubun tüm içeriğinden, ne General’in, ne de Bakan’ın bu “Sir”ün bir Londra Taburu’nda rütbesiz bir er olduğunu bilmediğini anladım.

Benim gibi Chealse’de oturan Trumpeldor’a gittim ve bir harp şurası müzakeresi yaptım. Ne yapılmalıydı? Benim üniformamı görünce bu akılalmaz durumdan dehşete düşmeyecekler miydi? Bir Savaş Bakanı ile bir er arasında geçen siyasi bir müzekere...Trumpeldor’un tek başına gitmesini istiyordum, ama onun İngilizcesi yetersizdi. Birlikte gitmeye karar verdik.

Saat tam 14.00’de Savaş Dairesi’nin Organizasyon Şubesi’nin kapısında idik. General Woodward’a kartvizitlerimizi gönderdik. Bizi hemen içeriye davet ettiler. Nizamnameye göre davranarak, kekim başımda ve hazırda durarak selamlayarak içeri girdim, kendimi ve Trumpolder’i tanıttım.

Burada, generale bir kompliman yapmalıyım; yüzü şaşırmış gözükse de, sözleriyle bunu farketmedi. “Oo, evet... Bakana ha-

ber vereyim” dedi ve bize bakmadan dışarı çıktı. Fakat bakanın yanından beş dakika boyunca çıkmadı. Trumpeldor da “Herhalde onlar da harp şurası toplantısı yapıyorlar şu anda” diye şaka yaptı. En sonunda, bakanın bir özel kalemi gelerek bizi içeriye aldı.

Çok şükür ki, orada kep takmaya mecbur değildim. Lord Derby sivil giyinimli idi ve ben de bir süpürge sapı gibi durmak zorunda kalmadım.

Lord Derby, şu sıralarda nadir görülen klasik John Bull (Ç.N: Boğa John) tipli, geniş omuzlu, iri bir adamdı. Taşralı bir soylu gibi yanakları al aldı; yoksul bir insanda konuşma hatası olarak kabul edilen, ama bir lordda, zengin taklidi olarak algılanabilecek bir aksanı vardı. Fiillerin sonundaki “g” harfini söylemiyordu. (comin’, writin’, readin’ gibi).

Hepimiz oturduk, general de bir köşede oturdu ve hiç konuşmadı. Lord Derby:

“Başbakan, sizden bir Yahudi lejyonu kurmak konusunda detaylar hakkında bilgi almamı istedi” dedi. Ona planın detaylarını anlattım.

“Anladım... Peki... Başka bir soru: Bir lejyon kurulur kurulmaz, askere alma kampanyasının başarıya ulaşma şansını nasıl görüyorsunuz?”

Trumpeldor da: “Eğer sadece bir Yahudi lejyonu kurulacaksa şansımız iyi, eğer açıkça bu lejyonun Filistin için kurulacağı anlatılırsa, şansımız bayağı yüksek; ama eğer kuruluşta hükümetin siyonizm lehine bir çağrısı da yapılırsa şansımız fevkalade yüksek” dedi. Lord Derby de:

“Ben sadece bir Savaş Bakanımym” diye cevap verdi. Trumpeldor:

“Ben de sadece askere çağırma kampanyasından bahsediyorum” dedi.

“Anladım, şimdi üçüncü soru...20. Londra Taburu’nda bir grup siyonist askerin olduğunu öğrendik; Siyon Katır Birliği’nin eski askerleri.”

“16 numaralı takım” dedim. “Ben şimdi orada görev yapmaktayım. Yüzbaşı Trumpeldor onların Gelibolu’daki komutanlarıydı.”

İkisi de Trumpeldor’un asker yüzüne ve takma eline baktılar. Lord Derby saygıyla başını eğdi; general de aynı şekilde, ama askerce göğsünü dik tutarak.

Bakan: “Hangisi daha akılcı olur onu konuşalım. Bu eski askerleri Yahudi Lejyonu için talimci yapmak mı; yoksa rehber olarak Sir Archibald Murrey’a göndermek mi? Yakında, orada onlara ihtiyacı olacak.” (Sina Çölü üzerinden ilerleme başlamıştı; General Murrey Gazze önlerindeydi.)

Bunun üzerine Trumpeldor: “Benim çocukları tanıdığım kadarıyla, rehber olarak pek bir işe yaramazlar. Sir Archibald Murrey memleketi daha iyi bilenleri bulacaktır. Ama talimci olmaya yatkındırlar.”

“Ama sizler bir katır kervanında görev yaptınız. Orada piyadelere ihtiyaç var.”

“Albay Pownall onların atış ve süngü talimindeki ilerlemelerinden oldukça memnun ve onlar tam on dört lisan konuşuyorlar” dedim.

Bakan gülererek: “Dünyada on dört lisanın olduğunu hiç düşünemezdim” dedi. Trumpeldor da güldü. Ben generalin huzurunda gülemezdim, ciddi görünerek:

“Evet lordum, Yahudilerle konuşabilmek için on dört lisan dan daha fazlası gerekli” dedim.

“Tamam. Beyler, sizlere teşekkür ediyorum. Lejyonun ismi, alay sembolü ve diğer detaylar için General Geddes sizi çağıracak.”

Ve gittik.

Lejyon artık bir gerçek ve Savaş Bürosu'nun tüm gelenekleri yıkıldı. Daha o akşam, Winchester'deki kampımızda, kendisine rapor verdiğim Albay Pownall, şerefi üzerine yemin etti ki, İngiliz ordusunun kuruluşundan beri bir erle böyle bir olay hiç bir zaman olmamış.

Ama gurur duymama zaman bırakmıyorlar ki...

Bir sabah, asker arkadaşlarım talim alanında talimdeler. Ben yatağında oturuyorum. (Bir gün tatilim vardı). Biraz önce elime geçen yeni basımdan çıkmış Türkiye hakkındaki İngilizce yazılmış kitabımın sayfalarını karıştırıyorum. Yeni doğmuş bebeğinin başını okşayan genç bir anne gibi kitabın içinde geldiği zarfı okşuyorum. Kitabın etkileri ve geleceği konusunda iyimser duygular içerisindeyim... Birden, içeriye kışlanın düzeninden sorumlu teğmen girdi ve:

"Pencereler kapalı... Hey sen, gözlüklü er! Aç pencereyi!" diye bağırdı.

"Hangisini, Sir?"

"Hepsini, seni aptal seni..."

Bir dostun ayarladığı iki görüşmeden daha bahsetmekte yarar var. O dost Rus Büyükelçiliği'nden Nabokow idi. Bu görüşmelerden bir başkası, Fransa Büyükelçisi Pierre-Paul Cambon ile gerçekleşti.

Daha önceden belirttiğim çeşitli nedenlerden ötürü, bu tüm yapılanların sanki Fransa dikkate alınmıyor görüntüsü verip, sadece İngiltere'nin meselesi olarak anlaşılmamasına önem verdiğimi özellikle vurgulamak istiyorum.

Ama Cambon'la konuşmamın ilginç yönü: Cambon'un söylemiş olduğu küçük bir kehaneti idi. Doğuyu iyi bilen birisiydi.

Tunis kentinde sömürge valiliği yapmıştı. Bana ilk sorduğu soru şu oldu:

“Siz siyonistlerin Filistin için bir toprak politikanız var mı? Bu sizin için en zor soru olacak”

Ben de, ne konuştuğunun bilincinde olmayan birinin övünçüyle:

“İhtiyacımız olan her toprak parçasını satın alacağız” dedim.

O da, herşeyin farkında olan birinin gülümsemesiyle:

“Demek öyle... O zaman demek sizin çok paranız var. Benim fakir Fransa’m bunu yapamadı. Biz sadece yasa yapmakla yetindik. Ben şahsen, “Habou arazi” reformu düzenledim. (Habou, Tunus’ta dini kuruluşların elinde olan arazilere verilen tanımlama idi. Filistin’de onlara “vakıf” deniyor.)

İkinci görüşme Amerikan Büyükelçisi Mr. Page ile gerçekleşti. En keyifli konuşmalarımın biri oldu. Sempatik ve sevimli bir insandı büyükelçi. (Niye olmasın ki, büyükelçi olmadan önce gazeteci değil miydi?) O da Güney Afrika başbakanı General Smuts gibi lejyon fikrine çok sıcak bakıyordu. Smuts’dan öbür bölümde bahsedeceğim. Onun, Washington’a gönderdiği raporla, Amerika’da lejyona katılma kampanyasına hayli olumlu etkisi olduğundan daha sonra haberdar olmuşum.

VII.

**General Smuts - Lejyonun Komutanı Kim Olacak?
- Trumpeldor Rusya'ya Gidiyor - Chaluz Fikri - Rus
Göçmenler İçin Askerlik Zorunluluğu - Yahudi Alayı
- Askere Alma Kampanyasının Başlaması - Bir Kez
Daha Mr. Tschitscherin**

Yüzbaşı Amery dinlenmeden çalışıyordu. Ben bir görüşme-
den öbürüne koşuyordum. Gün aşırı Winchester'den Londra'ya
gidiyordum.⁷⁴ Bu durum taburda bana tuhaf bir değer kazandır-
ıyordu. İngiliz çavuşlar beni ciddiye de almak istemiyorlardı. Düş-
manı temsil eden içi saman dolu çuvallara, süngüyü kalbe gelecek
şekilde saplamak gerekirken, ben süngüyü karın bölgesine batı-
rıyordum. Bunun üzerine de çavuşlar:

"Bu adam cephe için pek elverişli değil, ama parlamento için
maksada uygun" diyorlardı. Talim alanındayken, bölük odasın-
dan bir posta erinin, elinde koyu sarı bir zarfla acele ederek bize
doğru gelirken görüldüğünde çavuş:

"Herhalde gene Mr. Jug-of-Whisky⁷⁵ için bir telgraf" derdi.
(Jabotinsky olan ismimi böyle söylerlerdi) Bu şekilde söylenmesi
daha kolaydı ve bunun Tanrı ihsanını anımsatan, benim müte-
vazı ama gayet ciddiyetle içki yasağını reddeden duruşumu tak-
dir edici sevimli bir tınısı vardı.

⁷⁴ Winchester Londra'nın güneyinde, onbirinci yüzyılda İngiltere'nin baş-
kenti ve bugün Londra'ya 1 saatlik uzaklıkta olan bir kent. (ç.n.)

⁷⁵ Viski dolu sürahi. (ç.n.)

“Size bir görev verilmeli. Alayın başçavuşu (alayın asıl şefi, hükümdarı, papası, imparatoru!) bana sizin iyi bir tüfek talimcisi olduğunuzu söylüyor “dedi Albay Pownall.

“Evet Sir. Gözlüğümden ötürü kötü atışlar yapıyorum, ama atıcılıktan anlarım” dedim mütevazı bir şekilde.

Gönüllülere maaş konusunda bir gelişme olmaması, bu konuda bir engel teşkil ediyordu. Sonunda bana Unpaid-(Titular) Lance-Sergeant rütbesini verdi.⁷⁶ Unpaid/maaşsız kelimesi beni rahatsız etmiyor. Çünkü hala arada sırada Moskova’ya yazılar gönderiyordum ve bu merhametli gazete de bana para gönderiyordu. Karmel’in⁷⁷ Londra’daki temsilcisi arkadaşım Ünzburg bana on şişe şarap gönderiyordu. Ben de onları çavuş yemekhanesinde misafir ediyor ve daha altı ay önce ovarak temizlediğim bir masaya onlarla birlikte bir kont gibi oturuyordum. Ne yazık ki, benden sonra ovma işini yapan o kadar maharetli değildi.

Not defterimde, bu görüşmeler hakkında kendimin de deşifre edemediği küçük küçük notlar var. O dönemler bir anı defteri yazamayacak kadar meşguldüm. O sürecin en önemli konusu, Savaş Kabinesi’nin bir toplantısına katılmak üzere o günlerde Londra’ya gelen Güney Amerika Başbakanı General Smuts’un daveti idi. Smuts⁷⁸, o yıllarda, küçük bir “dominyon”⁷⁹ olarak savaşa katkısı olacağından değil, şahsiyeti dolayısıyla büyük bir rol oynuyordu.

⁷⁶ Maaşsız çavuş vekili onbaşı - sırf ünvanı olan. (ç.n.)

⁷⁷ İsrail’in kuzeyinde, Akdeniz’e paralel, şaraplarıyla ünlü dağlık bölge. Arapça “cabal el-karmal” (ç.n.)

⁷⁸ Jan Christian Smuts. D. 1870 – Ö. 1950. General, filozof, politikacı. 1919 - 1924 yılları arasında Güney Afrika Birliği Başbakanı. 1919-1924 ve 1939’dan 1948’e kadar Güney Afrika Cumhuriyeti Başbakanı. Apartheid: ırkçı ayrımcılığın en ileri yaptırımcılarından. (ç.n.)

⁷⁹ İngiliz Milletler Topluluğu’na bağlı ülke; sömürge, müstemleke de diyebiliriz. (ç.n.)

Yirmi sene önce Boer Savaşları'nda İngilizlerin en güçlü karşıtlarından General Botha⁸⁰ gibi önemliydi.

Onun şu andaki İngiliz vatanseverliği, İngiliz imparatorluk rejimi lehine verilen bir manifesto kadar moral destek idi. Ayrıca, çok iyi eğitim almış; Heidelberg, Cambridge ve Hollanda üniversitelerinde okumuş, özgür fikirli bir düşünür ve yazardı. O, Balfour' un Filistin için verdiği sözün, tüm savaştan sonra elde kalacak en iyi şey olacağına, Balfour ve Robert Cecil⁸¹ kadar inanıyordu. Smuts'un İngiltere ziyareti, Savaş Kabinesi'ndeki Siyonizm dostları için, başında gene bir Yahudi Edwin Montague olan muhalefete karşı en büyük destek oldu.

Smuts, daha yaşlı olması gerektiği halde, 40 yaşında gibi gösteriyordu. Sevimli bir entellektüel görünümüydü ve İngilizce'yi neredeyse bir İngiliz kadar iyi konuşabiliyordu. Ama "R harfini" bir Hollandalı gibi bastıran ve bir Yahudi'nin gırtlığından konuşmasından daha da bas bir İngilizceydi bu.

Yahudi Lejyonu hakkında bütün detayları öğrenmek istedi. Ondandır bir cümleyi not ettim:

"Hayatımda duyduğum en güzel düşünce, Yahudilerin İsrail ülkesi için kendilerinin savaşacak olmalarıdır." En son olarak, Rusya hakkında birçok soru sordu. Orada, ordunun ve devlet yapısının bozulduğu biliniyordu. Not defterimde iki not var ki, onları ben mi söyledim, yoksa o mu söyledi, onu yazmamı-

⁸⁰ Louis Botha. D. 1862 – Ö. 1919. 1910'da Güney Afrika Birliği'nin ilk başbakanı oldu. Baştan İngiltere'ye karşıt olmasına rağmen, Birinci Dünya Savaşı başlayınca, Güneybatı Afrika cephesine İngilizlere yardıma gitti. (ç.n.)

⁸¹ Birinci Salisbury Kontu. D. 1563 – Ö. 1612 yılları arasında yaşamış İngiliz devlet adamı. 1590 lı yıllarda, bakan iken, İspanya ile yapılan deniz savaşları sonucu Yahudilere yaptığı iyilikler sonucu Siyonistler onu dost görürler. (ç.n.)

çım. Ama hafızam beni yanıltmıyorsa o söyledi, o yüzden burada yazıyorum:

“Rusya çökebilir ve düşmanları bu durumun kendilerine yarayacağını düşünebilir; ama dev Simson⁸² ölürken bile sağ olduğu dönemlerden daha fazla düşman öldürdü.”

“Kerenski kutsal bir adam, ama sadece bir avukat. Bu, onun dünyayı daha iyi argümanları olanların kazandığı bir mahkeme olarak gördüğü demektir. Bu yüzden argüman üretmekten başka yaptığı bir şey yok. Ama karşıtlarının argümanları taktığı yok; onlar dinamit topluyor.”

Yaptığım çok sayıdaki görüşme arasında, özellikle Askerlik Şubesi Başkanı General Geddes’le yaptığım konuşmayı anlatmalıyım. (Savaştan sonra İngiltere’nin Washington büyükelçisi oldu). Onunla birlikte lejyonun ismine karar verdik... Kısa ve öz “Jewish Regiment”.⁸³

Üniforma alışılmış İngiliz tipi olacak, Boy Scouts’ların giydiği kolonyal şapka giyecekler. Alay rozeti olarak bir üzerinde İbranice hem sağdan, hem soldan okunduğunda bir “menorah”⁸⁴ ve yakada mavi-beyaz bir sırma şerit... Bütün bunlardan asimile olmuş eşrafımız yüzünden bir ay sonra elimizde hiçbir şey kalmadı. Ancak 1919 yılında bir Yahudi adımız ve menorah rozetimiz oldu.

General Geddes: “Komutan kim olacak? Yahudi bir adayınız var mı?” diye sordu. Bu zor bir soruydu. Cebimde, o zamanlar Dublin’de görev yapan Patterson’un mektubu vardı. İçinde şu yazıyordu:

⁸² İbranice yazılmış Eski Ahit İncil’deki “hâkimler kitabında” adı geçen son-
dan üçüncü hâkim. Muharip, narsist bir figür. (ç.n.)

⁸³ Yahudi Alayı. (ç.n.)

⁸⁴ Menora veya menorah: Yedi kollu şamdan. Yahudi dininin en önemli sembollerinden biridir. Aydınlanmayı çağrıştırır. (ç.n.)

“Benim kalben düşüncem, sizin Yahudi bir albay bulmanızdır. Ben tekrar Yahudi bir birliğe komuta etmekten mutlu olurdum. Ama gerek haklılık adına, gerekse sizin milli çıkarlarınız adına, bu onurun bir Yahudi’ye verilmesi gerekli.”

Doğru... Ama böyle bir Yahudi’yi nereden bulacaktık? Binbaşı Lionel Rothschild’in etrafındaki asimile olmuşların arasında belki birisi bulunabilirdi; ama bunlar ne kadar “Yahudi” idi? Yahudi kelimesi doğuştan gelen bir rastlantı değil, onursal bir ünvan dı. Londra’da tanıdığım tüm subay çevresinde, benim faaliyetlerimle bir Yahudi gibi ilgilenen sadece biri vardı. O da Binbaşı Schönfield idi. James Rothschild Fransız ordusundan, Kanada ordusuna geçmişti; ama o da o dönemlerde teğmendti. Gabari kampının daha ilk günlerinden beri aklıma gelen Elieser Margolin, Avustralyalarıyla Flandern cephesinde bir yerlerde idi. O güne kadar Fred Samuel hakkında hiçbir şey duymamıştım. Adı geçenlerin hepsine büyük saygı duymama rağmen, dün olduğu gibi, bugün de bu tarihi onurun sadece bir kişiye verilmesini uygun buluyorum. O kişi ki, isminin önünde Savaş Bakanı’nın eğildiği Yahudi katırcılarına komuta etmekten utanç duymamış, o yahudilerden gerçek askerler yaratmış; o kişi ki, hastane ve Rehabilitasyon Yurdu’nda bile bizi düşünen, “Siyonistlerle Gelibolu’da” kitabını yazarak kalemiyle bize yardım eden, daha ilk andan itibaren, çok az bir sayıya sahip olduğumuz dönemlerde, bizle alay edildiğinde bile bize inanan kişi... Yahudi olmadıği halde, sadece bir aday var. Onun olması gerekir; umarım bir gün o bize General olacak. “Patterson...” dedim.

Trumpeldor o günlerde artık Londra’da değildi. Gelibolu’da birlikte görev yaptığı insanlarla, beni ve kendisinin aynı tabura subay olarak atanmasını uzun bir süre rica etmişti. Yüzbaşı rütbesinden feragat etmeye ve sadece teğmen olmaya razıydı. Hatta sade bir astsubay bile olabilirdi, Ama bu imkânsızdı, çünkü yalnız bir eli vardı. Rütbe meselesine gelince, Savaş Dairesi’ndeki bürok-

ratların bu konuda yüz tane bahanesi vardı. “İngiliz Anayasası’na göre bir yabancı İngiliz Ordusu’nda subay olarak vazife yapamaz.” Trumpeldor bu kanun maddesini dinledi, gülümsedi ve “Boşver, aldırma “dedi ve Rusya’ya gitmeye karar verdi.

“Orada ne yapacaksınız?” diye sordum.

Mükemmel iki planı vardı. Birincisi: Sawinkow’un⁸⁵ Savaş Bakanı olduğu Kerenski Hükümeti’ne, sadece bir lejyon değil, yüzbinden bile fazla askere sahip, Yahudilerden müteşekkil bir Yahudi ordusunun kurulmasının kabul ettirileceğine emindi.

Bu ordu Kafkas cephesine yürüyecek ve ardından Ermenistan ve Mezopotamya üzerinden Ürdün Nehri’nin karşı kıyısına ulaşacaktı.

İkinci olarak: Bu ikinci konuya, kötü aydınlatılmış küçük bir odada verdiği cevabı asla unutamayacağım. Bu cevap, Filistin’in dağlarında ve vadilerindeki Yahudi halkı içindi ve Yahudi milleti bunu asla unutmayacaktı.

Birinci plan Rusya’nın çökmesiyle gerçekleşemedi. Ama ikincisini başardı. Söylediklerini yazmadım, ama her kelimesi aklımda. 1916 yazında, Chealse’deki yarı karanlık odada bana mütevazı ama parlak “hechaluz”⁸⁶ düşüncelerini anlatmıştı.

“Bunlar ne?” diye sordum. “İşçi mi?”

“Hayır. Bu kavram ondan da öte bir şey. Onlar işçi de olacaklar; ama sadece işçi değil. Bizim, “herşey “olan insanlara ihtiyacımız var. Bir işçi sadece yaptıklarıyla ilgilidir, asker birlik ruhuna sahiptir, her doktor ve mühendisin kendine özgü zevk ve hevesi vardır. Aramızdan öyle bir tür insan çıkacak ki, ne kendi,

⁸⁵ Boris Viktorovich Savinkov: D. 1879 – Ö. 1925. Rus yazarı, devrimci, terörist. 1917 Şubat Devrimi’nden sonra Kerenski Geçici Hükümeti’nde, 1917 Nisan-Ağustos ayları arasında Savaş Bakanlığı yapmıştır. (ç.n.)

⁸⁶ İngilizce HeHalutz: pioneer: öncü; bir ülkeye ilk girip yerleşen ve başkalarına çıkış açan kişi. (ç.n.)

ne de başkası adına bir eğilimi olacak... Demirden bir tür. Öyle kapkatı değil, ama işte demir gibi... Milli çıkarlar doğrultusunda, her çeşit şekil verilebilecek bir demir... Bir çember mi lazım? Buradayım. Bir çivi, bir vida, bir demir parça? Buradayım. Toprak mı kazılıp, açılacak? O kazma benim... Asker mi gerekli? İşte ben, hazırım! Polis, doktor, hukukçu, oyuncu, öğretmen, su taşıyıcı? Buradayım. Yüzümde ifade yok, psikolojim yok, kendime ait duygularım yok, adım yok, hiçbir şeye bağlı değilim. Sadece bir emir kipi taniyorum... İsrail'i kur!

"Böyle insan yok" dedim.

"Böyle insan olacak" diye cevap verdi.

Yanılmıştım. O insanlardan ilki karşımda oturuyordu. Kendisi, bir hukukçu, bir asker ve bir çiftçiydi. Pullukla çalışmaya Tel-Chaj'a gitti ve bir tüfek kurşunu ile de yaşamını yitirdi. Ejn dawar (boşver, aldırma) dedi ve öldü; ama ismi ölümsüzleşti.

Lord Derby ile görüşmemden hemen sonra, Albay Pownall'a 16 nolu takımdan bir talim ve eğitim sınıfı yetiştirme görevi verildi. O da, takımın başına da kendi başçavuşu, bir Yahudi olan Richard Carmel ve beni getirdi. Carmel, Yahudi'nin pek bulunmadığı Galler'deki bir şehirden gelen ve tamamen İngiliz gibi yetişmiş, genç bir Yahudiydi. İbraniceyi hiç konuşmıyordu. Ama daha başından beri bizim çocukları sevdi ve gittikçe de lejyon fikrini iyice benimsedi. Ayrıca, İngiliz ihtiyat askerleri arasındaki en iyi ve çetin talim başçavuşlarından da biriydi.

O yaz aylarından güzel anılar kaldı. Tüm takımla, her sabah Hampshire'nın uzaktaki yeşil tepelerine uzun yürüyüşler yaptık. Yabancılar sadece Londra'nın sisi hakkında birşeyler duyarlar, ama bilmezler ki; İngiltere birçok bakımdan belki Avrupa'nın en güzel ülkesidir - kartpostallarda rastlanan - nadir görülen bir nehir, orman, küçük ve yumuşak çizgili tepecikleri ile dünyanın hiçbir yerinde görülmeyen bir yeşilin olduğu ender zenginliklere sahip

bir  lke. Hampshire  evresi ve kampımızın bulunduğu Winchester sakin bir cennetti. G nlerimizi orada geçiriyorduk ve arkadaşlarımızı askeri derslerde, bilmedikleri konularda eğitiyorduk. Aslında pek eksikleri yoktu. Bütün taburun, atış maharetleri ve süngü kullanma konusunda onlara hayranlık duydukları gerçeğini Lord Derby’e anlattım. Esas olarak bir konu kalmıştı; o da komuta etme sanatını  ğretmekti. Carmel, onları bir tepeden, eteğinde bir dere olan karşıdaki tepeye bağırarak komut vererek yürümeye mecbur tutarak, yüksek ses terbiyesi yaptırdı. Bir başka seferde, taktiksel temel kavramları öğreniyor ve sahra düzeni talimleri yapıyorduk. Sadece astsubay eğitimi değil, adeta biraz da harp okulu eğitimi alıyorlardı. Küçük bir  branice komisyonu, Filistin Gönüllü Taburu’nun, daha sonra da Kudüs’  müdafaa edecek lejyona yardımcı olacak bir  branice komuta terminolojisi hazırlıyordu. Her biri sevimli, cesur, akıllı, temiz yürekli gencecik insanlardı. Onların birçoğu bugün Filistin’de yaşıyor. Diğerlerine ise, “m teşekk r”  srail halkı onlara eski/yeni vatanlarında yer bulamadılar. Diasporada onlara rastlıyorum. Bazıları da Zeytin Dağı’nda bir Davud ibaresinin altında yatıyor.

Whitechapel’de, lejyonun kurulma aşamasına geldiği duyulmuştu. Sokolow, Siyonist Komite’nin bir toplantısında fikrini değiştirdiğini belirterek, gençlere: “Haki renkli üniformayı giyin ki, ileride mavi-beyazlı olanı giyebilesiniz” diye seslenmişti. Harry First’ n birkaç yüz arkadaşı ilk başvuru gününü sabırsızlıkla bekliyordu. Başvuru dilekçelerinde “lehde” ve “karşıt” ibareleri vardı. Ayrıca, Petersburg Hükümeti ile asker alma kampanyası yapılması için müzakereler yapıldığı duyumları geliyordu.

Bu doğruyd . Whitechapel’de, bunun lejyoncular tarafından y r t lt ğ  fısıltıları dolaşıyordu. Yahudi, kendi gerçeğini yaratan tarihe kolay inanmaz. Yahudi, her zaman günah keçisi yapabileceği bir kişiyi bulur. Süreci engellemek için o kadar çaba har-

cadığımız halde, askere alma işi gerçekleşmeliydi. İtiraf etmeliyim ki, buna engel olmayacağım... Tam tersine...

Bir gün Nabokow'dan bir telgraf aldım:

“İzin alın ve buraya gelin. Acil bir durum var.”

Bana, Chesham Meydanı'ndaki büyükelçilikte Rus Dışişleri Bakanı Tereschtschenko'dan⁸⁷ gelen bir telgrafi gösterdi. Bakan, büyükelçinin, Rus asıllıların İngiltere'de askere alınması konusundaki fikrini öğrenmek istiyordu. İngiltere Hükümeti'nden de bu istenecekti. Yahudi ve İngiliz kamuoyu nasıl davranıyordu?

Cevap verdim:

“İster Hristiyan, ister Yahudi olsun, İngilizlerde farklı görüşler yok. Sadece bir tane var. O da; silah altına almak. Ama göçmen Yahudilerde iki akım var. Whitechapel'in düşüncesi 'Hayır', benim ve arkadaşlarımla düşüncesi 'Evet'.”

“Neden?”

“Çünkü birincisi; bu kıtanın sakini olarak ben, İngiliz sistemindeki “Gönüllüler Ordusu” ilkesinin yanlışı olduğunu telakki ediyorum. Ben genelde zorunlu askerlik taraftarıyım. Savaş olduğu sürece, bu savaşa katılmak bir zorunluluk. Amatörlerin vakit geçireceği bir durum değil. İkincil olarak; savaşın üçüncü yılında General Garibaldi için bile yeterli sayıda gönüllü bulmak oldukça zor. Heyecan sönüyor. İngiltere'nin, kendi halkı için de askerlik zorunluluğu getirmesi gerek. Ortalama bir İngilizin 1915 de kaybettiği savaş şevkinin, 1917'de Whitechapel'de birdenbire oluşmasını beklemek bir aptallık olur. Sonra da, Whitechapel'in de bu şevke neden sahip olmadığına da gücenmek hem aptallık, hem de haksızlık olur. Ama gerçek olan şu: misli hiç görülmemiş bir şekilde, İngiliz halkı Whitechapel'de yaşayanlara kızgınlık du-

⁸⁷ Michail Tereschenko, 1917 Şubat Devrimi'nden sonra Geçici Hükümet'te kısa bir süre Dışişleri Bakanlığı yapmıştır. Hakkında bilgi bulunamadı. (ç.n.)

yacak ve bir nefret doğacak. Bu önlenmeli. Bu yüzden ben mecburi askerlik taraftarıyım.

Nabokow, bu doğrultuda rapor vereceğine söz verdi.

Bugün de hala aynı görüşteyim. Savaş ve askerlik görevi genelinde iki anormal olgu. Ben, bu her ikisinden de, yüzyıl sonra, belki de daha da önce hiçbir iz kalmayacağına kesinlikle inanan iyimserlere dâhilim. Ama her ikisi de var olduğu sürece, gönüllülük sistemi, insanın düşünebileceği en büyük haksızlıktır. En vatanseverler acı çeksinler, aldırmaızlar evde kalsınlar, bir de bu aldırmaızlık onlara ödöl olsun... Gönüllüler ordusunun "daha kahramanca" savaştıkları gerçek değıl. Verdun'da savaşıyan Fransız askerleri mecburi askerlik yapanlardı. General Garibaldi: "İki gün sonra, gönüllü olarak savaşıyanla, muvazzaf askerlik yapan arasında en ufak bir fark göremezsin" demiş. Doğru... Ama, gönüllü bir kere pişman olur ve: "Artık çok geç, şimdi asker kalmalıyım" der. Bu, artık zorunlu muvazzaf haline geldiğinin gerçeğidir. Her ortalama muvazzaf asker ise: "Kötü. Ama bir kez asker olmaya mecbur kaldıysam, en azından iyi bir asker olmalıyım." der. O anda bir gönüllü olur.

Bizim taburda hem gönüllüler, hem de muvazzaf askerler vardı. Hatta onlar çağrılmadan, kendileri gelip başvuran birkaç yüz de İngiliz Yahudisi vardı. Taburun yarısından fazlasını teşkil eden Filistin ve Arjantin Yahudileri, ayrıca Türklerin tutsak ettiğı Yahudiler, bize katılabilmek için, hükümetle ve özellikle Allenby'in genelkurmayıyla epey badireler atlatmak zorunda kaldılar. Ama göreve gelindiğinde, farklılıklar aradan kalkmıştı. Daha önce de belirtmiştim, "terzi" kavramı, sonunda, birinci sınıf bir askeri taçlandıran onur ünvanı oldu. Whitechapel'in gençleri bunu hakettiler.

1917 Ağustos'unda, iki resmi haber yayınlandı. İngiltere'deki Rus asıllılar için mecburi askerlik ve bir Yahudi alayının kurulması.

Bize, Askerlik Şubesi'nde üç oda verildi. Albay Pownall'a veda ettim; sabrı, hoşgörüsü, yardımları için teşekkür ettim ve üç askerimle memur olarak Londra'ya geçtim. General Geddes, Albay Patterson'un Dublin Alayı'nın kumandanlığını başka bir komutana devretme emrini aldığını ve birkaç güne kadar Londra'da olacağını bildirdi.

General Geddes, daha Patterson gelmeden, kendi departmanındaki çeşitli daireleri yöneten subaylarla, asker alma kampanyası metodları hakkında bir bilgi alışverişi toplantısı yaptı. Bu toplantıda, Yahudi kitleyi, askere alma çağrısına rağmen, hem ahlaki zorunluluk açısından, hem de Yahudi ulusal değerlerine hitap etme açısından, aktif bir propaganda faaliyetine girilmesi kararı alındı.

Toplantının sonunda söz alan bir subay: "Çavuş. Güçlü bir karşıt ajitasyonun olacağını da hesaba katmalıyız. Geçen seneki kampanyanıza karşı çalışanların grubu bu. Kendilerini göstermeye başladılar bile; onların her türlü yalan haberleri yaydıkları konusunda uzun raporlar aldım."

Bunu çoktandır biliyordum. Whitechapel'deki dostlarım bana da raporlar göndermişlerdi. Aynı beyler, belki şimdi sayıca daha fazla. Gençlere gidiyorlar ve Rus Hükümeti'nin kendi kararından pişman olduğunu ve silah altına alınmanın olmayacağını ve son tahlilde "Sovyet işçi milletvekillerinin" Kerenski Hükümeti'ni, bu kararı geri çekmeye zorlayacaklarını anlatıyorlardı. Onlara göre en iyi yol, gene kargaşalık yaratmak ve askerlik görevini reddetmekti. Ama, eğer askere gidilmek zorundaysa insan, katiyetle bir Yahudi alayına katılmamalıydı; çünkü bu bir "fare kapanına" girmek demektir. Filistin'e gidilmeyecekti, cephelerin en kötüsü ve en tehlikelisi olan Flandern'e gönderilecekti. Bunun delili de, Lloyd Georg'un "şahsen" birisine söylediği:

“Yahudilerle tüm gaz deliklerini tıkayacağız” iddiasıydı. Lord Derby böyle ve üçüncü başka birisi de şöyle söylemişti, yani falan filan!

Ama Askerlik Şubesi subaylarından bir tanesi başka bilgilere de sahipti:

“Sizin, bir Mr. Tschitscherin hakkında edindiğiniz bilgi var mı? Kendisi bir Yahudi değil ama benim bilgi toplayan adamlarımın raporlarına göre gizli elebaşı o.” dedi.

Mr. Tschitscherin’in rolünü - okuyucularım da bilir - daha önceden biliyordum. Onu, o zamanlar bir “elebaşı” olarak görmüyordum. O günlerde daha çok Rus meseleleri ile meşguldü. Ama boş zamanlarında, bu kale alınmaz “küçük meseleye” teveccüh gösterip, bu Yahudi ateşine benzin döküyordu. Petersburg Sovyeti’nin askerlik işine müsamaha etmeyeceğinin “teminatını” o veriyordu. Niye vermesindi ki? Bu ona neye mal olacaktı? Ne kendisi, ne de halkı bizim parçalanan kemiklerimizi ödeyecekti. Ne Siyon, ne Galuth⁸⁸ veya İngiliz dostluğu, ya da Yahudi nefreti - onu için ne bir kazançtı, ne de bir kayıp.

Subaya:

“Mr. Tschitscherin’in yaptıkları hakkında bilgim var. Ama ben ve arkadaşlarımız artık onlardan korkmuyoruz. Bildiri dağıtacağız, toplantılar yapacağız ve doğrularımızla onların yalanlarını boşa çıkartacağız. Toplantılarımız bundan sonra bir nizam ve intizam düzeninde geçecek. Polise ihtiyacım yok. Benim 16. Takım’ım var.” dedim. Subayın cevabı: “Hmmm. Biz o kadar keramet sahibi değiliz. Özellikle, Yahudilere ‘yardım etmek’ isteyen şu Mr. Tschitscherin hiç hoşumuza gitmiyor” oldu.

Bundan sonraki toplantılarımız sorunsuz geçti. İskenderiye’den gelen çavuş Ephraim Blutstein, her toplantıya “katırcıların” en

⁸⁸ Yahudi diasporası. (ç.n.)

kuvvetlileri olan Gürcüleri getirdi. Bunlar, Odessa ve Kiev'den gelen geniş omuzlu gençlerle, sonradan yahudiliği seçmiş olan Volga'dan gelen gençlerdi. Ve huzuru bulduk. Mr. Tschitscherin'in adamları Siyonizm ve Militarizm aleyhine ateşli söylemlerde bulundular. Biz sakin, zarif, itinalı ve söz hakkı tanıyarak cevap verdik. Gürültü-patırtı özgürlüğüne hayır.

Ama Mr. Josef King, Milli Liberal Kulüp'teki görüşmemizde, farkında olmadan Bay Tschitscherin'e kem göz büyüü yapmıştı. Tahmini doğru çıktı. Bir zindana tıklmadı ama bir İngiliz Gözaltı Kampı'na götürüldü. Yandaşlarına bir teselli olsun diye şu garantiyi verebilirim ki, orada, Tscheka'nın⁸⁹ hapisanelerinde yatan kullarından daha rahat yaşamıştır.

⁸⁹ Tscheka: Çeka: Sovyetler Birliği'nin ilk gizli teşkilatıdır. Lenin'e yapılan bir suikast sonucu, rejimi koruma amacıyla kurulan siyasi-askeri kuvvet. (ç.n.)

VIII.

**Son Entrikalar - İngiliz Hükümeti Metodları - Savaş
Dairesi'nde Kafa Karışıklığı - Patterson İstifa Eşiğinde
- Herşey Tamam - Margolin Lejyona Katılıyor
- Londra'da Marş Marş - Lord Mayor Lejyonu
Selamlıyor - Filistin'e mi?**

Aslında anlatılmayı hak etmediği halde; burada kısa bir hikâye anlatılmalıym. Daha başlamadan, lejyonu yıkmak için çaba gösteren bizim asimile olmuşları demek istiyorum. Sadece bu çaba başarılı olamadı demek de yeterli idi. Ama bu kısa hikâye, İngiliz hükümet mekanizması açısından karakteristikti ve bizim bunun hakkında çok az bilgimiz vardı. Bizde hala, İngiltere'de herşey bir plan dâhilinde, dakik ve devlet ciddiyeti içersinde yürütülüyor efsanesi geçerli. Ama bu böyle değil. Çoğunlukla, Almanların "Rus ekonomisi" kavramına uygun bir tablo hakimdir. Bir odada bir karara varılır ve öbür odada buna karşı konulur. Sonunda herhangi bir orta bir yol bulunur, çünkü halkı "soğukkanlı ve becerikli bir irade" yönetir. Başka bir millet bu tür hükümet gelenekleri yüzünden her seferinde çok kötü durumlara düşerdi. Bunun en uygun bir örneği, Vehhabilerin, 1922'de Mekke Kralı Hüseyin'e karşı savaşı sırasında gerçekleşti. Avam Kamarası, aynı zamanda, Londra Hükümeti'nin Kral Hüseyin'e, Hindistan Hükümeti'nin de (orası da İngiltere sayılır) Vehhabilere para ve silah yardımı yaptığını resmen tespit etmişti. Bu harcamalar, hem İngiltere, hem de Hindistan devlet bütçe kayıtlarında görünüyordu, ama bunu ilk dönemlerde kimse farketmemişti.

Büyük meselelerde olduğu gibi, küçük meselelerde de durum böyleydi; örneğin bizim asimile olmuşların itirazları gibi.

Patterson, gayet dürüstçe, lejyonun tüm Yahudiler için bir zillet değil de bir onur olması için onların da yardımını almaya çalıştı. Londra'ya gelir gelmez, aralarında Lionel Rothschild ve Edmund Sebag-Montefiore'nin de katıldığı bir toplantı düzenledi. Bizim dostlarımızdan Dr. Weizmann, Binbaşı Amery (O zamanlar binbaşı olmuştu.), Binbaşı Ormsby-Gore (Sonraları Sömürge Bakanlığı müsteşar yardımcısı oldu) ve adını bilmediğim bir subay da katılmıştı. Baştan kararsız bir tutum gösteren, ama daha sonra askeri birliğin iyi yürekli dostu olan, askerlerimize destek sağlayan Yardım Komitesi'nin başkanı Lord Rothschild de orada idi.

Patterson, bu toplantıyı, ikinci kitabı olan "Musevilerle Filistin Taarruzunda" adlı kitabında anlattı. Ben sadece bazı ayrıntılardan bahsedeceğim. Toplantıya katılanların büyük bir çoğunluğu, bu fikre karşı çıkılsa bile, başarıya ulaşacak bir hareket olarak görüyordu. Çok eski bir İngiliz-Yahudi ailenin mensuplarından askeri hekim Yüzbaşı Salaman: "Siyonistler, Christof Kolomb'un yumurtasının⁹⁰ aynısı bir dolap çevirdiler; bir realite yarattılar ve böylelikle tüm tartışma yollarını kapattılar. Şimdi sadece bir yol var... Katkıda bulunmak" dedi. Lord Rothschild de buna benzer

⁹⁰ Kolomb'un yumurtası çözülemeyecek gibi görünen bir sorunun aslında çok basit çözümü olduğunu anlatan bir deyimdir. Amerika'dan döndüğünde katıldığı bir yemekte, Amerika'nın keşfedilmesinin aslında zor bir iş olmadığı ve herkesin bunu yapabileceği söylendiğinde, Kolomb pişmiş bir yumurtayı masaya kimin dikine koyabileceğini sormuş. Herkes denese de, kimse başarılı olamamış. Kolomb, yumurtanın bir ucunu masaya bastırarak, düz hale getirir ve yumurtayı dikine oturtur. Yemektekiler bunu herkesin yapabileceğini söyleyerek protesto ettiklerinde Kolomb "Baylar, fark işte burada... Evet, herkes yapabilirdi, ama ben yaptım" diyerek tüm tartışmalara son vermiştir. (ç.n.)

şeyler söyledi. Ama Lionel Rothschild ve Sebag-Montefiore, Yahudi Lejyonu'na karşı olduklarını ve bu fikre karşı mücadele edeceklerini belirttiler. Toplantıdan hemen sonra General Geddes'e giderek, "Patterson ve onu yabancı çavuşa Askerlik Şubesi'nde siyonizm propagandası yaptılar" diye de şikâyet ettiler. Oradan birkaç adım ileride, Whitehall, Downing Caddesi 10'da⁹¹, başbakanın kendisi, Savaş Kabinesi'nde Balfour Deklarasyonu için taraftar toplama hazırlıkları içerisinde idi.

Aynı General Geddes, bana mavi-beyaz sırma şeritlerden, Davud Yıldızı'ndan, Menorah'dan - yedi kollu şamdan sembolli rozetlerden bahsetmiş, Filistin cephesi hakkında bilgiler vermişti. Geddes şok olmuştu bu durumdan. Ama İngiliz sisteminin sistemsizliği eski bir gelenektir. Hemen Patterson'u çağırdı ve iyice haşladı.

Adı geçen toplantı sırasında, sonu üzücü olan bir durum da meydana geldi. Toplantı sonunda, Patterson bana bir kağıt gösterdi. Üzerinde kurşun kalemle "Ne zaman isterseniz ben sizinle geleceğim. N.P" yazıyordu.

"Kim bu N.P.? Montefiore'nin konuşmasından sonra bu kağıt elime verildi. O sırada heyecandan kim olduğunu ve nereden geldiğini anlayamadım. El yazısını ve o ibareyi tanıyor musunuz?" diye sordu. Ben de bilmiyordum. O günlerdeki sorunlar yüzünden o olay aklımızdan uçtu gitti.

Altı hafta sonra, Lord Rosebery'nin oğlu Yüzbaşı Neil Primrose'nin Filistin cephesinde öldüğünü okuduk. Onun ölümü tüm Yahudiler üzerinde çok derin etkiler yarattı. Çünkü annesi Hannah Rothschild, Birinci Lord Rothschild'in yeğeni idi. Primrose'ların Yahudi kanı taşıdıkları için onur duydukları ve özellikle Neil Primrose'un Filistin cephesine gitmek istediği biliniyordu.

⁹¹ İngiliz Başbakanlık Evi. (ç.n.)

O günlerden birinde Amery ile Patterson Savaş Ofisi'nde karşılaşırlar. Amery, albaya "Primrose'u hatırlamıyor musunuz? O, yaptığınız toplantıya getirdiğim subay idi. Lejyona olan ilgisi büyüktü" dedi.

O talihsiz olay olmasaydı, Primrose bizim lejyonda olacaktı ve belki bugün hala hayattaydı.

O meşhur toplantıdan sonra asimile olmuşlar bize savaş ilan ettiler. Bir komisyon hazırlayarak Savaş Bakanı Lord Derby'e çıktılar. Bu heyette, Lord Swaythling, Binbaşı Lionel Rothschild ve aynı çevreden birkaç isim daha vardı. Niyetleri açıktı. Bütün bunlar Balfour Deklarasyonu'ndan birkaç ay önce oluyordu. O dönemler, antisyonist mantığı üzerine kurulu, yürüttükleri deklarasyon karşıtı son savaş hamlesinin başındaydılar ve Filistin'de bir Yahudi birliğinin, kağıt üzerindeki bir vaatten daha tehlikeli olduğunu anlatıyorlardı. Savaş Bakanı'ndan bir Yahudi alayının kurulmamasını talep ettiler. Diğer ülkelerden gelen Yahudiler askere alınabilir, ama çeşitli taburlara dağıtılır ve İngiliz askerlerinin gönderildikleri yerlere giderlerdi. Küçük bir bölümü belki Filistin'e, ama büyük bir bölümü Flandern'e.

"İyi" dedi Lord Derby. "Onları başka taburlara veremem; ama alaylarının adı "Yahudi Alayı" olmayacak ve diğer alaylar gibi muamele görecekler. Cephede de hiçbir istisnai ayrıcalıkları olmayacak."

Bu haber bize yarım saat sonra Askerlik Şubesi'ne ulaştı. Hemen karşı harekete geçeceğimizi bildirdik.

Patterson hemen, askeri mahkemeye verilme tehlikesine rağmen, Başyaver'e (Bu kişi Savaş Dairesi'nin askeri şefi ve orduda Savaş Bakanı'ndan sonra gelen ikinci adamdı) sert bir mektup yazdı. Mektupta, Lord Derby'nin plütokratlara⁹² verdiği sözün

⁹² Yönetme hakkının maddi açıdan üstün kişilerce yürütülmesini talep eden kimse. (ç.n.)

bir ihanet olduğu, yeni askere alınanların aldatıldığı, (Hali hazırda Portsmouth'daki yeni kampımızda bir kaç yüz askeri vardı.) ve bunu İngiltere için bir yüz karası olarak gördüğü, kendisinin de komutanlığı bırakmak zorunda kalacağı yazılıydı.

Dr. Weizmann ve Mr. Amery, dönemin Savaş Kabinesi üyelerinden Lord Milner'e giderek, Lord Derby'nin bu düşüncesizliğini şiddetle şikâyet ettiler. Milner, şaşkın ve sinirli, derhal Lord Derby'e giderek bir müzakere talebinde bulundu ve yarım saat sonra Derby'den aldığı onayla geri döndü. Derby, karşıt görüşü savunan muhalif heyeti karşılamaya hazırdı... Ki ona da orta bir yol bulma olanağı sağlansın.

Ve ben, eski itikadım olanı hatırladım. "Dünyayı yöneten sınıf gazetecilerdir." Mr. Steed ile görüşmek için Times Gazetesi'ne gittim. Ona ne söylediğim açıktı. Ama onun söyledikleri orijinal olarak, kısa ve öz bir şekilde not defterimde yazılı: "Yarın Times Gazetesi, Savaş Dairesi'ne delilik ve aptallık yapmamasını tavsiye edecek."

"Ama Patterson kalmak istemiyor, onsuz çalışamam" dedim.

"Times ona kalması gerektiğini söyleyecek."

Ertesi gün bu böyle, Steed'in başmakalesi olarak Times'da çıktı. Savaş boyunca, Savaş Dairesi'deki beylerin beyni bu şekilde hiç yıkanmamıştı.

Eğer bu plütokratlara bir imtiyaz hakkı verilecekse, bir isim değişikliği yeterli olmalı. Yahudi Alayı yerine Makkabi Alayı⁹³ olsun. Ama Yahudi karakteristik özelliğine aşırı özen gösterilmeli ve alay sadece Filistin'e gönderilmelidir. Gazete ayrıca, "Heyeca-

⁹³ Maccabi veya Judas Makkabeus. Makedonya İmparatorluğu parçalandıktan sonra kurulan 4 Helenistik imparatorluktan biri olan Selevkos İmparatorluğu'na (M.Ö 323 - M.Ö 63) karşı savaşmış bir Yahudi başkaldırcı. (ç.n.)

nını anlayışla karşıladığımız Albay Patterson'un kararını değiştireceğini umuyoruz" diyordu.

Bu başmakaleden sonra - her zamanki gibi Times'den gelen bir yıldırım çarpması misali - herşey formalite idi. Lord Derby, bu ikinci heyete lejyonun tam bir Yahudi karakteri taşıyacağını söyledi. Lejyonun Filistin'e gideceğini ve herşeyin yolunda gideceğini ekledi. Ama gelen birinci heyetin bir konuda çok haksız olmadığını belirtti. Ona göre, daha cephede yararlılık göstermemiş yeni bir alaya, "Yahudi" onur payesi verilemezdi. Ama o, bir bakan olarak, savaşta yiğitliğini ispat ettikten sonra birliğe hem bir Yahudi adının, hem de bir Yahudi rozeti verileceği sözünü verdi. Bu ara dönemde, tabur başka bir onur payeli isim altında olacaktı. O da "Royal Fusiliers" idi.⁹⁴

Bu sözünü de tuttu. Zaferden sonra "Yahudi Alayı" adını ve kadimah ileri yazısı bulunan yedi kollu şamdam sembolü menorah işaretini aldık. Ama daha en başlangıçta bizde "Yahudilik" ruhu tam idi. Asker toplama şubemizin kapısında hem Latin harfleri ile hem de İbranice "Royal Kraliyet Piyadelerinin 38. Taburu" yazan bir tabela vardı. Basında, hatta resmi yazışmalarda bize "Yahudi Alayı" deniyordu. Cephede, subay ve askerlerimiz kolunda bir Davud Yıldızı işareti taşıyordu. Birinci taburun işareti kırmızı, ikinci taburun mavi ve üçüncü taburun viyole idi. Cephe din adamımız bir hahamdı. Bu muhterem haham Falk, genç ve ateşli bir dindar, ama düşman ateşi altında bir korkusuz bir askerdı. Albay Patterson ise, schochet⁹⁵ zanaatkârlığının tüm ayrıntılarını öğrenmek zorunda kaldı. Çünkü, hem Savaş Dairesi, hem de Porstmouth'un kasaplarıyla, toplar ve atar damarların çıkartılması veya ön ve arka butların ayrılması gibi ritüel kesim ku-

⁹⁴ Kraliyet Tüfekli Piyadeleri. (ç.n.)

⁹⁵ Schochet : Şehika: Musevi dininde yenilmesi ve kesilmesi helal olan hayvanlarla ilgili kesim kurallarıdır. (ç.n.)

rallarıyla uğraşmak durumundaydı. Fazla ayrıntılara girmeyeyim, çünkü bu ritüel kurallar hakkında bilgim yok, ama onun var.

Bu asimile olmuşların itirazlarının ucu şahsen bana da dokundu. Onlardan bir tanesi, askere alma propaganda faaliyetlerimi protesto etmek için beni fazla abartma yoluna gitti. İlk kampanyamız Grossmann'ın yönettiği "Unsere Tribüne" adlı gazetenin eski çalışanları Beilin ve Pinski, verdiğim görev üzerine Yahudi Lejyonu'nun misyonu ve anlamı üzerine bir broşür hazırladılar. Askerlik yasası, ister Rusya'da, ister İngiltere'de askerlik yapma özgürlüğünü verdiği için, broşürde Rusya'da askerlik yapmanın bir keyif olmadığı anlatılmaya çalışıldı.

Broşürlerin masrafları Askerlik Şubesince karşılandı. Şube bana, İngiltere ve İskoçya'da yaşayan 35.000 askerlik çağına gelmiş kişinin adresini verdi (Tipik bir İngiliz kaosu; o askere gelecek olanların içinde benim ismim ve adresim vardı). Şube ayrıca, üzeri "*On His Majesty's Service*" antetli 35.000 zarf ve adresleri yazmak için on memur verdi.

Asimile olmuşların Lord Derby ile konuşmalarından bir gün sonra, Savaş Dairesi'nden bir telefon geldi ve saat tam 11.00'de Başyaver'de olmam gerektiği söylendi. Tesadüfen, daha önce Trumpeldor'la birlikte gittiğim, General Woodward'la konuşma yaptığımız odaydı.

Gene başımda kepiyle içeriye girdim. Patterson'da başındaki kepiyle oradaydı. Başyaver Sir Neville Macready de kepiyle masasındaydı. Herşey aşırı resmiydi; ama havada bir uğursuzluk kokusu vardı.

General: "Bunun içinde yazılanlar size tanıdık mı?" diye sorarak, üzeri daktiloyla İngilizce yazılmış kalınca bir kağıdı bana verdi. İlk satırları okudum:

"Başlangıcı bizim askerlik yaşındakilere Yidişçe yazdığımız broşüre benziyor Sir. Kötü tercüme edilmiş Sir."

“Bana, Rus Büyükelçisi’nin kızgın olduğunu söylediler. Broşür Rus ordusuna saldırılarla doluymuş.”

“Bu, tercümenin çok kötü olduğu demektir Sir. Bizim broşürümüzde böyle saldırılar yok. Ben dün ve bugün Büyükelçi Nabokow’la lejyon hakkında görüştüm; broşür hakkında bir kelime söylemedi. Ona telefon edip sorabilirsiniz Sir, telefon Victoria ve numarası bu bu...”

General hiddetlenir.

“Çavuş, size broşürleri resmi antetli zarflarla gönderme iznini kim verdi?”

Orada bir çocuğun bakakalması gibi kalakaldım (Bakmak yasak değil!). Ona ne cevap verecektim. Onun kendi dairesi bana devlet sırrı olan o adresleri ve 35.000 zarf ve de memurları verdi ve dairenin başkanı olan o, bana yani ücretsiz yardımcı çavuşa bunun nasıl olabildiğini soruyor. Hay Allah’ım, bu nasıl bir sistematikti? Her yabancı çavuş Whitehall’un bir odasında oturup talimatlar düzenleyebilir miydi? Savaşı durdurabilir miydi? İngiltere şanslı ki, ben “militaristim”.

Ama Sir Neville Macready akıllı ve hoş mizaçlı biriydi. Ben gülemediğim için kendisi gülererek Patterson’a: Çavuş Jabotinsky’i Portsmouth’a geri gönderin. Umarım, orada kıskırtıcılığı kadar gayretli bir asker olur.” dedi.

Salam vererek dışarı çıktım ve Patterson’u beklemeye başladım. On dakika sonra Patterson koridorda göründü.

“Ne zaman Portsmouth’a döneceğim Sir?” dedim.

İnsan yiyen aslanları alt eden ve bu yüzden bir generali dahi takmayan İrlandalı: “Gitmek yok. Taburumda şef benim; sizin Londra’da kalarak asker toplama işine devam etmenizi istiyorum. Depomuza gelin, ben size gerekli yazılı izni vereceğim.” diye cevap verdi.

Bir taksiye binerek Nabokow'a gittim.

"Bu broşürü protesto ettiniz mi, sayın Konstantin Dimitriewitsch?"

"Bu broşürü ne gördüm, ne de hakkında bir şey duydum."

"Belki Büyükelçi Kalemi Sablin?"

Sablin'i çağırır; cevap aynı.

Mr. Nabokow resmi bir açıklama yazdı. Mr. Sablin broşürümü bu yazıya ekledi; yazıyı ve hatta zarfı bağladığı ipi de Büyükelçilik Kaşesi ile mühürledi. Bu paketi Binbaşı Amery'e götürdüm. O da paketi, içeriğini okumadığım ama gayet iyi tahmin edebildiğim bir mektupla Başyaver'e gönderdi.

Macready bir İngiliz ismi değil. Kendisinin, bu olayı tam bir "iyi adam" olarak "unuttuğu" için, İrlandalı olma ihtimalinin yüksek olduğuna inanıyorum. Londra'da kalarak, gazete beyanları verdiğimi, konuşmalar yaptığımı biliyordu. Bunu Patterson'a yazdığı mektuplarda belirtmişti; ama hiçbir zaman protestoda bulunmadı. Ve lejyonun da iyi niyetli bir dostu oldu. Patterson'un sert mektubunu cebine sokarak albaya şu cevabı verdi: "Endişelenmeyin, herşey yolunda yürüyecek."

Bayan Weizmann'ın bize büyük hizmetleri oldu. Bayan Patterson'la birlikte "Yahudi Alayı Komitesi" kurdular. Neredeyse Londra siyonistlerinin tüm önde gelenlerinin eşleri üyeydiler. Bayan Hertz (başhahamın eşi), bayan Joseph Cowen, bayan Eder, Paul Goodman'ın eşi, Charles Rothschild'in eşi ve - ne yazık ki merhum - üstün yetenkli, İbranice şiirler yazan şair Nina Salaman, Jewish Chronicle'nin redaktörünün kızı bayan Greenberg ve daha birçokları.. Kampımızda gün boyu çalıştılar, hatta gecelerini geçirdiler; acemi erlerimize aşçılık, garsonluk yaptılar. Kampın ilk şefi Patterson'un bir arkadaşı olan Binbaşı Knowles idi. Daha sonra, daha en başta projemize sıcak bakan, Londra'daki tek Yahudi subay Binbaşı Schönfield bu görevi üstlendi.

Bir durum o günlerde beni bayağı sevindirdi; Margolin'i bulmuş-
tum. Yaralı olarak bir Londra hastanesine getirilmişti. Onu ziyaret
ettim. Yaşam hikâyesini iyi biliyordum. Hayatını, Efron⁹⁶ Jüdischer
Enzyklopaedie'nin eskiden redaktörü olan ağabeyinden öğrenmiş-
tim. Daha fazlasını dokuz sene önce onun hakkında Filistin'de anla-
tılan efsanelerden biliyordum. Ailesi, Elieser Margolin daha küçük
bir çocuk iken "Bilu Hareketi"nin ilklerinden olarak Filistin'e göç-
men olarak gitmiş ve Hayfa yakınlarındaki Rechoboth'a yerleşmişti.
(Bilu Hareketi = Yerleşmek üzere 1880 li yıllarda Filistin'e ilk giden
göçmenlerin anıldığı kavram). Elieser sadece mükemmel bir kolo-
nist değil, aynı zamanda nadir görülen bir mertliğe sahipti. Komşu
Araplar onun için "atın üzerinde bir Bedevi gibi oturuyor ve bir İn-
giliz gibi ateş ediyor" demişlerdi. Krizli 1890'lı yıllarda Avustralya'ya
gitti, bir kentte ticarete başlayıncaya kadar oradan oraya dolaştı,
fundalıklarda ekti, biçti ve sonunda Avustralya Ordusu'na yazıldı.
Savaşa teğmen olarak başladı. Gönüllü olarak cepheye girmek isteyenlerin ilklerindendi. Uzun süre Mısır'da kaldı ve Flandern'in
siperlerinde tabur komutan yardımcılığına kadar yükseldi. Güçlü-
kuvvetli, az konuşan, tepeden tırnağa bir askerdirdi. Taburda oluşan
hiçbir şeyi kaçırmayan bir idareci, organizatör ve askerleri için bir
imparator, baba ve bir ağabey idi.

"Bize katılın" dedim.

"Korkuyorum"

"Korku?"

"Musevilerden korkuyorum. İnsan çok konuşmak zorunda
kalıyor."

Ama geldi. Başyaver, Avustralya Ordusu'ndan İngiliz Ordusu'na
transfer işlemlerinin düzenlenmesine yardımcı oldu ve Margolin
ikinci taburumuza, 39. Royal Fusiliers'e albay olarak ilhak etti.

⁹⁶ Efron Ansiklopedik Sözlüğü. Rusça yazılmış dünyaca ünlü bir ansiklo-
pedidir. (ç.n.)

Porstmouth'taki askerlerimizin nasıl yaşadığına dair anlatacak bir şeyim yok. Sadece bir kez, birkaç günlüğüne orada bulundum ve kendimi bir yabancı gibi hissettim. Albay Patterson kendi bürosunda beni subaylarıyla tanıştırmıştı; ama beni subay orduesine davet etmeye yetkisi yoktu. Çavuşlar lokalinde aralarında 16. takıma ait bazılarıyla, Alay Başçavuşu Carmel'in de olduğu eski arkadaşları gördüm. Diğerleri bir utangaçlık içinde; benim de onlardan kalır yanımda yoktu.

Gecenin bir vakti, ay ışığı ve kar ile aydınlanmış bu büyük "compound" un⁹⁷ tam ortasında dalgın dalgın durduğumu hatırlıyorum. Her birinde yüz gencin yaşadığı basık barakalar.

Yahudi Lejyonu... Korunması uzun süren bir hülya; çok zorlu mücadelelerin sonucu... Ne bana ait, ne benim tarafımdan yapıldı, ne de elimde büyüdü...

Aklıma binbir gece masallarından biri geldi. Alaaddin'in lambası. Cinlerin Alaaddin'e yaptıkları saray. Kimdi Alaaddin? Bir hiç. Tesadüfen eline eski, paslı bir lamba geçmişti, bir bezle temizleyeyim derken, aniden lambadan çıkan cinler ona saray yapmıştı. O saray duruyor ve duracak da; kimsenin Alaaddin'e ve onun sihirli lambasına ihtiyacı yok. Düşüncelere daldım. Belki içimizden her birimiz bir Alaaddin ve her fikir, içinde sarayları inşa eden cinlerin ortaya çıkmasını sağlayacak bir sihirli lamba. Sadece lambayı temizlemekten yorulmamalı, bıkmamalı; pası gidinceye kadar temizle ki sana ihtiyaç kalmasın! Belki, yenenin, galibin lüzumsuz olduğu gerçek anlam burada yatıyor.

Bu andan itibaren "ben" lüzumsuz idim. Çok şükür, artık öyle bir noktaya gelmiştik ki, çok kullandığım "ben" kelimesini kullanmama gerek kalmamıştı. Lejyonun doğum sancılarını an-

⁹⁷ Yazar, Almanca yazdığı kitapta bazı kelimeleri İngilizce bırakmış. Buradaki compound nitelendirmesini, çevresi çit veya duvarla çevrili bir kamp alanı olarak betimlediği olarak algılamak gerekir. (ç.n.)

latırken bu kelimeyi çok kullanmam benim suçum değil. Ama artık yeter. Amerika'daki toplantılarda beni "Yahudi Birliği'nin Komutanı" diye takdim ettiler. Hiçbir zaman olmadım, olamazdım da. Filistin'deki birlik, yeterli savaş deneyimi olan üç albay tarafından komuta edilen ve 5000 askerden oluşan üç taburdan müteşekkildi. Ben, bu taburlardan birinde 50-60 askerlik bir takıma komutanlık eden bir teğmen idim, 20 teğmen arasında biri.

Filistin'e hareketimizden iki gün önce teğmen rütbesine yükseltilmiştim. Bu da bayağı zor oldu; çünkü İngiliz Anayasası'na göre bir yabancı, subay rütbesi alamazdı. Patterson gülererek: Bu konuda sadece iki istisna var. Biri siz, diğeri Kayzer Wilhelm. Ama onu attılar" dedi.

Bilmiyorum doğru mu ama nasıl Kayzer Wilhelm'in İngiliz Ordusu'nda hiçbir nüfuzu yoksa benim de Yahudi Lejyonu'nda yoktu. Hiç de karşı değilim, hiç sorun yok. Winchester'deki Çavuş Kantini'nde masaları nasıl layıkıyla silmeye çaba gösterdysen, aynı o şekilde iyi bir teğmen olmaya çalıştım. Onların her iki anısı da benim için güzel.

2 Şubat 1918'de, ilk Yahudi taburu, takılı süngüleriyle, Londra'nın ve Whitechapel'in sokaklarında nizam yürüyüşü yaptı. Birlik Londra'ya getirildi ve hiç alışılmadık bir onurla taçlandırılarak, İngiliz tarihinin 600 senelik anıtı olan "Tower of London" da konuşlandırıldı. Takılı süngüler de bir onur sembolüydü. Londralıların nesiller boyu uğraşları sonucu olarak, Kraliyet Muhafızları takılı süngü ile kent içerisinde yürüyüş yapamıyorlardı, ama bize izin verildi; bu bir ayrıcalıktı.

Ortaçağ kostümlü Belediye Başkanı, Belediye binasının balkonunda merasim yürüyüşü yapan Yahudi askerlerin selamını alıyordu. İlginç. Yanında bizim en azılı karşıtımız, Başyaver'e giden asimile heyetten Binbaşı Rothschild vardı. Parçalamaya baş-

lamasına az kalan bir eseri şimdi gururla, itibarlı ve bir gösterişli bir üvey baba edasında seyrediyordu.

Tabur şehir merkezinden Whitechapel'e doğru yürüyüşe geçti. Sokaklarda, çatılarda ve pencerelerde biriken on binlerce Yahudi ve Başyaver Sir Neville ve kurmayları orada onları bekliyordu. Her dükkânda mavi-beyaz bayrak sallanıyordu, onların önünde ağlayan kadınlar, beyaz sakallarını sıvazlayarak "schehechejanu" duası⁹⁸ yapan yaşlılar. Patterson, genç bir kızın balkondan attığı gül elinde, atının üzerinde gülümseyerek insanları selamlıyordu. Askerlerimiz bu "terziler" hatikwa⁹⁹ marşı eşliğinde, her adımı yıldırım çakışı, omuz omuza, birbirine paralel süngülerle, göğüslerinde Bar-Kochba'nın, Bethar Kalesi'nin¹⁰⁰ önünde kılıçtan geçirildiği günden beri, bir gün onun mirasından yenisinden doğacaklarından habersiz, daha önce görülmemiş bir vatan görevine çağrılma ulvi hissiyle yürüyorlardı.

Yaşayın siz Whitechapel'in, Soho'nun, Manchester'in ve Leeds'in "terzileri". Siz iyi terziydiniz, sokaklarda bulduğunuz parçalanmış Yahudi onurunun parçalarından muhteşem ve ebedi bir bayrak diktiniz. Birkaç gün sonra Southhampton'dan Fransa ve Mısır üzerinden Filistin'e yola çıktık.

⁹⁸ Şükran duası. (ç.n.)

⁹⁹ 1878 yılında yazılmış ve hala bugün de geçerli İsrail Ulusal Marşı. (ç.n.)

¹⁰⁰ Bar-Kochba ve Behtar: Romalılara karşı üçüncü Yahudi ayaklanmasının lideri. Milattan Sonra 135 senesinde çekildiği Bethar kalesinde tüm Yahudilerle birlikte öldürülmüştür. (ç.n.)

IX.

Asker Yaşamı - Sansür - Filistin'den İlk Mesaj - Tel-Aviv'i Ziyaret

“Hidnatwut” - Allenby ve danışmanları.

Bir dilenci katarında tüm Fransa ve İtalya'yı on günde geçtik. Ama öyle fazla meşakkatli günler değildi. Fransa ve İtalya'nın tek görevinin İngiliz askerlerine konfor sağlamak olduğu hissine kapıldık. Cherbourg'tan Taranto'ya kadar bütün istasyonlarda, demiryollarının açıkca esas şefi gibi, İngiliz bir demiryolları trafik subayı vardı. En azından öyle görünüyordu. İki günde bir 24 saat, İngiliz yöneticiler, doktorlar, hemşireler ve emir erlerinin olduğu bir İngiliz kâmpında kaldık. Bu kamplar, askerler, çavuşlar ve subaylar için büyük yemek çadırlarının olduğu, baraka ve çadırlardan oluşan küçük bir kasaba gibiydi. Bir eczane, bir hastane ve bir konser salonu; hatta Siyon Katır Birliği'nden gelenlerin sıklıkla kullandıkları Mısır argosundan etkilenecek “kalabusch” diye adlandırılan bir askeri hapishanemiz bile vardı. Kamp subaylarının sahrada gördükleri en iyi gösteri olduğunu iddia ettikleri, gerçek Müzikhol yetenekleri, birinci sınıf bir müzisyen topluluğumuz vardı. Ben şahsen onların repertuarında, Albay Patterson'un her konser sonrası ayakta söylediği milli marş Hatikwa'dan başka herhangi bir Yahudi motifi görmedim.

Askerlerin moralleri çok iyiydi. Fransız Riviyerası'nda, Nizza ve Monaco'dan yavaş yavaş geçerken, baharın parlıltılarının tüm güzelliğinin başladığı bir günü özellikle anımsıyorum.

Whitechapel'den gelen insanlarımız hiçbir zaman, dünyada böyle birçok g z ll klerin olabileceğini tahayyül edemezdi. Elli vagonun tüm pencerelerinden mutluluk çığlıkları yükseliyordu. Otuz subayımızdan yirmisi Yahudi'ydi. Tabi bunlar diğer alaylardan gelmişlerdi. Çok azının siyonizm hakkında bilgisi vardı. Kishniew ve Minsk'teki eski günlerde olduğu gibi, bazen akşam yemeğinden sonra subaylara mahsus yemek ve dinlenme çadırında söyleşi akşamları yapılıyordu. Yahudiler bir millet miydi? Milliyet nedir? İnsan aynı zamanda siyonist ve İngiliz bir vatansaver olabilir mi? Beni de sık sık tartışmaya çekmek istiyorlardı; ama ben onlara bu konuda herhangi bir şeyi ispat etmeyi çoktan unutmıştum?

Biz, geldiğim çevrede bu konu hakkında konuşmayı 1905'te bitirmiştik.¹⁰¹ Bu onuru siyonist genç askerlerimize bırakıyorum. Yakın zamanlarda Kudüs' n en meşhur avukatlarından, tanınmış yazar Samuel Horace, Filistin'deki silahlı günleri anlatan muhteşem romanı *"The Quisto-Box"*ta, uzun burunlu asimile olmuş Harris'i, Oxford aksanıyla ve uzun felsefik yabancı kelimelerle hizaya çekişini anlatıyor ve "milliyet içsel bir m talaadır" diyordu. Samuel Horace romanında, kendisini anlamayan Harris karşısında bu kez tipik soğuk bir "Public School Boy" türü bir İngiliz olan yaver Leadley'i çağırır ve Harris'e sorar: "şimdi söyleyin bana Harris, sizin ve onun aynı milletten geldiğine beni inandırabilecek misiniz?"

Bu tartışmayı mizahi bir dille  l ms zleştirmişti. Bir cümlesi hala aklımda: "Soğuk Leadley tam ruhsuz bir baş tacı, ama bizim Harris'in uzun burnu ondan daha Anglo-Sakson".

¹⁰¹ 1903 ile 1906 arasında Rusya'da, özellikle bugünkü Moldavya'nın başkenti Kişinev'de Yahudilere karşı kanlı saldırılar (pogrom) olmuş ve takriben ikibin Yahudi  ld r lm şt r. Yazar büyük bir ihtimalle bu olayı kastetmektedir. ( .n.)

Askeri din görevlimiz Falk, koşer yemek¹⁰² ile siyonizm arasında bir bağ olmadığını iddia eden birçok şüpheci teğmene can-siperane karşı çıkıyordu. Karşılarında bir dağ gibi durarak ilkele-rini koruyor ve şunları diyordu: “Sözkonusu olan yemek değil. Bu bir prensip. Yahudi, genelde tüm tutkulara karşı durmalı, kendine sınırlar çizmeli, her adımını disiplin altına almalı, halkı için bir si-yon olmadan önce ruhundaki siyon ıslahını başarmalı.”

Doktor Yüzbaşı Davis (Salaman Albay Margolin ile Pourtsmouth’da kalmıştı) gülerek şikâyetle bulundu:

“Bir anda bir emirle Yahudi olduğumu hatırlatılıyorum ve Ya-hudi birliğine katılmak zorunda kalıyorum. Bu herhalde, benim bu andan itibaren muvazzaf askerlikten ötürü siyonist olmam de-mektir. Tamam. Madem öyle.”

Daha sonra tamamen milli coşku dolu siyonist bir şarkı yazdı. Daha önce de söylemiştim, bir gönüllü ile muvazzaf asker arasın-daki fark hiç de çok değil.

Ama subay gazinosunun en iyi siyonisti Albay Patterson idi. Onun argümanları Ehud, Gideon, Deborah ve Barak, Kral Davud, Megiddo Dağı, ay ve Ajalon düzlüğü idi.¹⁰³ Bizim haham, Patter-sonun sadece basit bir siyonist değil, aynı zamanda dinsel mer-kezin doğru olduğuna inanan bir mizrahist olduğunu da iddia etti. Yalnız bir şey doğru idi. Albay, bilmiyorum nasıl başardı, her Şa-batta¹⁰⁴ bizim bir dinlenme bölümüne gitmemizi sağladı.

¹⁰² Yenilmesi helal olan yiyeceklerdir. Örneğin, kalamar, midye, ahtapot, pulsuз ve yüzgeci olmayan balıklar, domuz, tavşan ve deve eti; her türlü böcek, sürüngeп yemek yasaktır. Et tuzlanır ve en az 72 saat bekletilir, çünkü kandan arınması gerektir. Etli ve sütlü aynı anda yenilmez ve aynı kapta pişirilmez. (ç.n.)

¹⁰³ Bu isim ve yerler Eski Ahit’te geçen İsrail halkı için özgürlük savaşlarını yapan kahramanlar ve bu savaşların geçtiğı mekânlardır. (ç.n.)

¹⁰⁴ Her cumartesi Yahudiler için bir dinlenme günüdür. İnançlarına göre, Tanrı dünyayı altı günde yaratmış ve yedinci gün olan cumartesi günü

Şabat günleri sabah hep birlikte havraya gittik. Her askerin ve subayın, hatta Hristiyanların bile kepleri kafalarındaydı. Siyon flaması, Portsmouth'daki Yahudi cemaatinin armağanı Tevrat rulosu ve eski duaları ve akabinde hatikwayı (milli marş) okuyan konser grubumuz...

Hahamızın vaazı çok iyiydi, çünkü İbrani edebiyatı konusunda çok okumuştı ve ondan aşağı kalmaz derecede Yahudi geçmiş hakkında bilgisi vardı. Verdiği örnekler Saduziler¹⁰⁵ ile Fariziler¹⁰⁶ arasındaki çatışmalara dayanıyordu.

Farisiler'e sıcak bakıyor ve Saduziler'e sert karşı çıkıyordu. Zelotları¹⁰⁷ övüyor, Alman İncil karşıtları Bay Wellhausen ve onun öğrencisi Tel Aviv Lisesi'nden Dr. Benzion Mossinsohn'a karşı polemikler yürütüyordu.

Tek kelimeyle, bizim haham çok sempatik bir gençti ve bugün ona haham olarak sahipler diye Avustralya Sidney cemaatini kutluyorum.

Trenle giderken büyük şehirlere uğramadık, o yüzden de Yahudi görmedik. Ama doğru hatırlıyorsam Faenza idi. Tabur Yahudi bayrağıyla istasyona doğru yürüyüşteyken, birden, bir kapı-

dinlenmiştir. O gün Yahudiler iş yapmaz, yaptıklarının muhasebesini yapar, Tevrat okuyup dua ederler. (ç.n.)

¹⁰⁵ Musevi tarihinde çok önemli rol oynayan İkinci Tapınak (M.Ö 530 - M.S. 70) döneminde yaşamış bir Yahudi mezhebi. Tarihte ilk defa M.Ö 150 yıllarında onlardan bahsedilir. Tapınağın yeri bugünkü Mescid-i Aksa'nın olduğu yerdedir. Saduzilere göre, Tanrı dünyayı önce yaratmış ve daha sonra kendi haline bırakmıştır. Sadece yazılı olan kavramlara inanırlar. (ç.n.)

¹⁰⁶ Gene İkinci Tapınak döneminde yaşamış ve Tevrat'ın mealı konusunda Saduzilerle pek anlaşamamış bir mezhebin mensuplarıdır. Birbirleriyle savaşımlardır. Saduziler aristokrat, elit tabakayı temsil ederken, Farisiler geniş halk tabakasını temsil ederler. (ç.n.)

¹⁰⁷ M.S 70 yılındaki Roma işgali sürecinde, Roma ordusuna karşı gerilla savaşı veren grup. (ç.n.)

dan yaşlı bir adam fırladı ve arkamızdan kendisini işaret ederek: “Yahudi! Yaşasın İsrail!” diye bağırmişti.

Son durduğumuz yer olan Taranto’da bir hafta boyunca Japon torpidobot destroyerlerini beklerken, Patterson ve Haham kentte bir marangoza en iyi ağaçtan küçük bir çekmece yaptırdı. Şabat gününde Tevrat törenle bu kutuya kondu ve albay tüm ciddiyetiyle askerlere: “Gemide bu nazarlık varken, artık hiçbir Alman denizaltısı size bir şey yapamaz.”

Deniz seyahati iki gün sürmedi bile. Güzel ve sakin geçti. Taburun baş muzibi çavuş Schifrin her sabah askeri kurallara göre deniz tutulması tatbikatı yaptırdığı halde kimseyi deniz tutmadı. “Gönüllüler ileriye...” onları üç adım küpeşteye yaklaştırdı ve: “Hazır ol, iki adım marş, başlar öne (küpeşteden aşağıya). Şimdi geriye.”

İskenderiye’de Sefarat Yahudileri bizim için fevkaalede bir karşılama töreni düzenlediler. Gabari günlerimdeki eski dostlarım da oradaydı. Yüksek Haham Rafael della Pergola, Baron ve Baroniçe de Menasse, Edgar Suares, Joseph de Picciotto ... “Siyon Katır Birliği oğlumuzdu, lejyon ise torunumuz” dediler. Ana Sinagog’da, valinin, generallerin, bağımsız müttefik devletlerin konsoloslarının ve Arap efkâr-ı umumiyesinin hazır bulunduğu bir ayin yapıldı.

Aynısı Kahire’de de yapıldı. General Allenby¹⁰⁸, ana karargâhını Filistin’de Beer Jakob göçmen yerleşim birimine yakın bir yere yerleştirmişti.

¹⁰⁸ Edmund Henry Hynman Allenby: D. 1861 – Ö. 1936. Şubat 1919’da İşgal Kuvvetleri Komutanı olarak İstanbul’a giren İngiliz mareşalidir. 26 Mart 1917’de Osmanlı’ya yenilmesine rağmen, 09 Aralık 1917’de Kudüs’ü almıştır. 1919 - 1925 yılları arasında Mısır Yüksek Komiseri görevini üstlenmiştir. Filistin cephesinde Osmanlı Yıldırım Orduları’nı Nablus’da yenen komutandır. (ç.n.)

İngiliz Yüksek Komiseri Sir Reginald Windham malikânesinin kapısında durarak, önünden geçen taburun selamına karşılık verdi ve hatikwayı eli kepinde selamlayarak dinledi.

(1919'un o karanlık günleri daha uzaklardaydı. O dönemler, Filistin askeri yönetim komutanı General Money, Kudüs'te Yahudi Milli Marşı çalındığında, tüm Yahudi, İngiliz ve Arap ileri gelenlerinin önünde, meydan okurcasına oturmayı yeğlemişti.)

Kahire yakınlarındaki Helmia'da, taburun eğitimine devam edebilmemiz için bize bir yer gösterildi. Sıcaktı. Ancak sabahın erken saatlerinde ve akşamüstü saat 17.00'den sonra talim yapabiliyorduk. Her hafta bir "balo" düzenleniyordu. Bir taburun şerefine kentte, bir de Kahire'deki Yahudilerin şerefine kampta.

Helmia'da bana, bir takım komutanının alışılmış görevlerinden başka bir görev daha verildi. Askeri yasalara göre askerlerin tüm yazışmaları bir subay tarafından sansürden geçirilmeliydi. Subaylarımız arasında benden başka Yahudi lisanını okuyabilen olmadığı için, İngilizce dışında yazılan tüm mektupları okuma emri aldım. Burada ilk kez taburumuzda Litvanyalı Yahudi olan Litwaklar haricinde başka Litvanyalıları keşfettim..Litvanyalı Hristiyanları.. Glaskow'un oralarda bir yerlerde kömür madenlerinde çalışırken, askere çağrılınca bize katılmışlar. Litvanya hakkında hiçbir bilgim yok. Sadece, Almanya'ya "Vokietia" ve Polonyalıları'a "Lenkas" dediklerini biliyorum. Bu sansür işini reddetmeyi kendime vazife addedebilirdim. Ama bu mektupların gönderilmemesine yol açabilirdi. Mısır'da bu lisanı anlayacak kişi nerede bulunabilecekti ki?

Ben de, müttefiklerin zaferini riske atmaya karar verdim ve Litvanyalıların mektuplarını O.K.¹⁰⁹ yazarak imzaladım. Fa-

¹⁰⁹ Görüldü demek. Bu harflerin nereden geldiği bilinmiyor. Ama bir efsaneye göre; bir generalin "all correct" demek isterken "oll kreckt" yazdığını anlatıyor Jabotinsky. (ç.n.)

kat, onların mektuplarından şunu anladım. Askerlerimiz arasında, geçtiğimiz yolları anlatan, coğrafik isimleri, özel görevlerimizi yazanlar sadece Litvanyalılar'dı. Bir kelimeyle, onlar sadece özel meselelerini değil, diğer "yüksek" konulardan da bahsediyorlardı. Mektuplarında sık sık Nizza, İtalya, Mısır, Kudüs ve Siyonizm gibi kavramlara rastlıyordum. Yahudilerin mektuplarında, yüzlercesinde, yazı stili hep aynıydı. "Güzergâh güzel", "Vagonlar dar", "Çok şükür ki deniz durgun". Ve daha sonra en önemlisi: "Çocuklar ne yapıyor?", "Şanel'in dişleri nasıl oldu?", "Özlemek-ten hasta olma canım, sinemaya veya konsere git", "Mutfağına gaz bağlandı mı?"...

İnsanın evi için sonsuz sevgi; başka bir ülkeye değil, başka bir kente değil, başka bir sokağa değil, sadece kendi yuvasına... "Karısı onun yuvasıdır" der Talmud.¹¹⁰ Uzakta da olsa ailede ve ev içersindeki en küçük sorunda bile bu böyledir.

Bunun vatanseverlikten daha ulvi olup olmadığını bilmiyorum. Bu insanlara dün gelen göçmenlerin yaşadığı yabancı bir ülkede değil de, merdivenleriyle bütünleşmiş bir ev gibi, evin, sokağıyla, kentiyle ve ülkesiyle birlikte içiçe geçmiş bir yuva ver, belki o zaman Bar-Kochba'nın Zelotları gibi bir ruhi kuvvete sahip olabilirler.

Çoğu zaman insanların bu kadar özeline indiğim için kendimden utandım. Adrese bakmadan mektubu zarftan çıkarmayı prensip edindim. Ama bu mektuplarda komik bir şey vardı. O da Yidiş idi.

¹¹⁰ Talmud, güncel yaşamı düzenleyen kurallar ve ritüellerdir. Mişna bölümü (tarım, takvim ve bayramlar, medeni kanun, ceza hukuku, tapınak, yiyecek ve içecek gibi konular) önce sözlü olarak biraraya toplanmış ve daha sonra yazılı hale getirilmiştir. Gemara bölümü ise Mişna'nın tamamlandığı ve analiz edildiği bölümüdür. (ç.n.)

O güne kadar kullanılan Yidiş sadece gazeteler ve toplantılardan tanıyordum. Bazen bir gazete kupüründe gördüğüm Yidişçe bir cümleyi anlamak için kafa patlattığımı itiraf etmeliyim. Mesela: “*Seats kennen im Box gebookt weren.*” Ama burada bir lisanın giderek nasıl onarılamaz bir şekilde mahvedildiğini gördüm. Özellikle slang (sokak dili) İngilizce’yi bilmedikçe, onların ne yazdığını anlamak imkânsızdı. Rusya’nın güney kentlerinden gelenlerde daha da bir zorluk vardı. Onlar dillerine üçte bir Yidiş, üçte bir İngilizce ve üçte bir de Odessa Rusçası karıştırıyorlardı. Bazen bu karmançormanlık güzel kombinasyonlara yol açıyordu. Bana göre kısa bir kelime olan “boytschikel” (knabe: erkek çocuk, oğlan) üç lisanın elementlerini taşıyordu. Başka hiçbir dünya dilinin taklit edemeyeceği bir dilbilimi şaheseri idi bu.

Bozulmuş bir dil, ama bir halkın saf ve büyük ruh hali. Bu mektupları okumak için harcadığım saatlere acımiyorum; onlar bana “terzinin” bir yuvası olduğunu ve onun, yuvasını sevdiğini öğretti. Birkaçında sansür hakkında küfürlü konuşulduğu halde, sansürlenecek bir şey bulamadım. Kimler olduğunu bile bilmiyorum, çünkü her mektubu adresine bile bakmadan gene zarfına koymuştum.

Ziyaretçi bekliyorduk. İngiltere’den hareketimizden birkaç gün önce New York’tan bir telgraf almıştık. İmzalayanlar: “Brainin, Ben Zwi¹¹¹, Ben Gurion”¹¹². Telgrafta; Amerika’da lejyonumuz için asker toplama kampanyasının başladığı yazılıydı. Yunan Hükümeti, Selanik’te gönüllü toplama işine izin verecekle-

¹¹¹ Ytzhak Ben Zwi: D. 1884-Ö. 1963. Galatasaray Lisesi ve İstanbul Hukuk Fakültesi’nde okumuş siyonist siyasetçi. Daha sonra ABD’ye göç etmek zorunda kalmış. 1952-1963 yılları arasında İsrail’in ikinci cumhurbaşkanı olmuştur. (ç.n.)

¹¹² David Ben Gurion: D. 1886-Ö. 1973. İsrail’in ilk başbakanı (kesintilerle 1968-1954) olmuştur. Daha sonra Savunma Bakanlığı görevi de yapmıştır. (ç.n.)

rini belirtti. Buenos Aires'ten bir telgrafta: "İngiltere'nin onayı geldi. Vladimir Hermann."

Ama en güzel mesaj Filistin'den geldi. Taburun içinde olduğu tren Kahire istasyonuna girerken, haki renkli üniformasıyla genç bir adam bana doğru koştu ve: "İsmim Alloni. Beni, Tel-Aviv'den, Filistin'deki gönüllüler adına sizi selamlamaya gönderdiler."

Ülkenin kurtarılmış birçok yerinde hareketlenmeler olduğunu, - Kudüs, Tel-Aviv, Yafa, Batı Şeria'daki koloniler, hatta halen Türklerin elinde olan Filistin'in kuzeyi, Sichron Jaakob ve Chedera, Hayfa, Aşağı ve Yukarı Celile - gençlerin arasında büyük bir heyecan oluştuğunu, hatta bazılarının Türk hudut askerlerinin arasından sızarak Petah Tikva'ya geldiklerini ve lejyonun nerede olduğunu sorduklarını anlattı.

Güzel bir günün sabahında, Pattersona bana: "Birkaç eşyanızı toplayın, sizinle birlikte Filistin'e gitme izni aldım." dedi. Trende bütün gece heyecandan gözümüzü kırpmadık. Ama benim tarafımdan değil, Patterson'un duyduğu heyecan yüzünden. Bir Protestanın Sina Çölü, Gazze Lut gibi yerlerde "yaşadığında" neler hissettiğini anlatmak zor. Çocukken, her pazar bir ateşin çevresinde, bir saat kendi iç dünyasına çekilmiş bir şekilde otururken, babası İngiliz İncil'inden bölümler okurmuş.

"Süveyş Kanalı"... Benim için de bir anlam taşıyordu ve bu inanılmaz bir teknik başarıydı. Ama Albay Patterson için bunlar kendi vatanındaki anılar açısından da çok önemliydi. Daha küçükken İrlanda'daki dağ hayaletleri ve büyücüler, uğruna birçok kahramanın öldüğü Kraliçe Deirdre masallarından bile önce duyduğu mitler; yani uzun sakallı Hz. Musa, ikiye ayrılan deniz, firavunların demirden yarış arabaları, ateş ve dumandan sütunlar onun için çok heyecan verici idi.

Ay, tanyeri kızılığı, güneş ve çevremizdeki küçük çimenlik alanlar. Sonra biraz daha yeşil... Gazze... Benim gözümde gri,

tozlu, harabe haline gelmiş bir Arap kasabası. Ama albayım için dini bir sembol... Sonra gene çöl... Ve birden yeni bir dünya... Bir okaliptus ağacı ormanı, uçsuz bucaksız üzüm bağları, kırmızı çatılı beyaz evler, bambaşka bir dünya, bir parça Avrupa. Albayın tabii ki bir asker olan kondüktöre: “Burası neresi?” diye sordugunu duydum.

“Doiran”

İlk defa burada bir Yahudi eserinin küçümsendiği hissine kapıldım. Bunun, General Allenby’nin kurmay heyetinde hakim olan genel bir prensip olduğu anlaşılıyor. Burası bizim kolonimiz Rehovot. Doiran ise arkada bir yerde neredeyse hiç farkedilmeyen küçük bir Arap köyü. Ama Allenby böyle istemişti. Petsch-Tikwah onlar için “Mulebbis”, “Beer-Jaakob” da “Bir Salem”.

Tek istisna “Rischon-le-Zion”du. Oraya Rischon diyorlardı, çünkü oranın bağlarını seviyorlardı ve içki içmez Müslümanların ürettiği konyağa da yeni bir isim bulmak münasebetsiz kaçardı.

Beer-Jaakob’da trenden indik. Koloninin biraz uzağında iki büyük binanın çevresinde, çadır ve barakalardan bir şehircik oluşmuştu. Burası Allenby’nin Genel Karargâhı’ydı. Burada birbirimizden ayrıldık. Ben bir otomobille Tel-Aviv’e giderken, Albay da Filistin Ordusu’nun komutanına çıktı. Aynı akşam Genel Karargah’ta buluştuk ve izlenimlerimizi anlattık. Benim izlenimlerim mutluluktan, onunkiler ise tam tersi. Ben, damadın da kendisini sevdiğine tüm kalbiyle inanan “gelini” ziyaret etmiştim; Patterson zengin üvey babanın misafiri olmuştu.

Yafa ve Tel-Aviv’de inanılmaz bir coşku gördüm. Ben, Yafa ve Tel-Aviv diyorum. Bugün “Tel-Aviv ve Yafa diyorlar; hatta Yafa hiç zikredilmiyor. O zamanlar Tel-Aviv üç bin kişinin yaşadığı sönük bir şehircikti. Doğrusunu söylemek gerekirse şehircik bile değildi. Sadece bir lise ve çevresinde evler. Entelektüeller için tam bir Avrupa semti.

Yafa'daki Yahudilerin en büyük bölümü kentin iki semtinde yaşıyordu. Neweh-Shalom ve Neweh-Zedek. Şehre yaklaşıırken, bana merhum eski dostum Bezalel Jaffe'nin evini bulmama yardım edeceğine söz veren, on yaşlarındaki bir erkek çocuğunu arabama almıştım. Arabada giderken bana yeni haberleri verdi. İngiliz gemileri, Baron'un oğlu General James Rothschild'in komutasında, 40.000 kişilik bir orduyu getiriyormuş. Onun adına üzüldüm. Ona bizim şimdilik sadece bir tabur olduğumuzu söylemek istemedim. Her ne kadar beklentileri, o oğlan çocuğu kadar fazla olmasa da, Tel-Aviv'deki dostlarıma doğruyu söylemek zorundaydım. Ama gene de bir hayal kırıklığı hissettim.

Her ne kadar lejyonumuzun büyüklüğü onları ilgilendirmiyor ama bir mevhum teşkil ediyorsa, asıl en önemli olan, lejyonun kendilerinin olmasıydı. Bir "Hidnatwut", yani "öz mobilize"ydi. Bu kavramın yaratıcısı ve lideri, 40 yaşının üzerindeki "Chawadscha Mussa" takma adıyla bilinen, tanınmış bir İbranice yazar ve Rehovat'ın en ileri gelen kolonistlerinden olan Mosche Smilansky'di. Gönüllüler ona gönderildiği için o da bir grup işçi ile geldi. Hepsi gönüllü Yafa ve Tel-Aviv'dekilerin de tamamına yakını, işçi hareketine katılmak isteyen gönüllü işçiler ve eski liselilerdi.

Dawar gazetesinin şimdiki redaktörü Berl Kaznelson, on sene önce Yemenlileri Filistin'e getiren ilk kişi Jawneeli, Achduth Haawodah Partisi'nin¹¹³ önemli isimlerinden Dow Hos, Elijahu Colomb ve diğer birçokları Hidnatwud'un liderleriydi. Sadece "Hapoel Hazair" Partisi¹¹⁴ biraz soğuk bakıyordu, ama onun da içinde bölünmeler başlamıştı. Liderlerinden biri olan Swerdlow ve birkaç tane daha yoldaş isimlerini kaydettirmişlerdi. "Kaydettirmişlerdi", çünkü hükümet henüz onları almak istemiyordu. Daha Ocak

¹¹³ 1919'da kurulan İsrail İşçi Partisi, şimdiki Awoda İşçi Partisi'nin ilk çekirdeği. (ç.n.)

¹¹⁴ Hapoel Hazair: Genç İşçi. 1905 ile 1930 arasında faaliyet gösteren sosyalist ve siyonist parti. (ç.n.)

ayında hükümete birkaç yüz imzalı resmi bir itiraz dilekçesi yazmışlar ama cevap alamamışlardı. Ama lejyonumuzun gelmesiyle taleplerinin kabul göreceğinden eminlerdi.

“Kaç kişisiniz?”

“Aşağı yukarı 500. Üçte birini “Siyon Kızıl Yıldız”ı kurmak isteyen kızlar teşkil ediyor. İngilizlerin bir Amazon lejyonu kurulmasına izin vereceklerine inanmanın hafifliği güzel olsa gerek...”

Yafa Gönüllüleri, Kız Okulu’nun büyük bahçesinde bir merasim yürüyüşü yaptılar. Türk Ordusu eski subaylarından Dow Hos onların talim eğitmeniydi. Uzun yıllar süren Türk egemenliği sürecinde çekilen açlık dolayısıyla yanakları çökmüş, ince yapılı, zeki ve ateşten bakışlıydılar. Nasıl mükemmel bir “materyal” olduklarına ikna olmak için bir bakış yeterli idi. Benim Patterson’a verebileceğim mesaj bu idi, ama onunki çok daha mutsuz idi.

General Allenby, hem Londra’dan gelen lejyon, hem de buradaki gönüllüler konusunda pek olumlu bir tavır takınmamış. Kitchener’in fantazi taburları kavramı yüzünden koyu bir antipatisi vardı. Bugüne kadar, onun Yahudi askerleri için tam olarak ne söylediğini bilmiyorum; Patterson herhalde bir Yahudi’nin önünde bunları tekrar etmekten utandı. Kitabında da hiçbir ayrıntı yok. Ama şunu vurguladı: Asıl karşıt olan Allenby değildi. Asıl karşıt olan onun Kurmay Başkanı General Louis Bols’ti. İki sene sonra, bu Louis Bols’un Başidareci olduğu dönemde Filistin’de ilk pogrom olmuştu. Patterson’la, hüznü ve suskun bir şekilde, kaktüslerin arasında tozlu yolda, bir oraya bir buraya dolaştık.

Şimdi şöyle bir geriye baktığımda, bunun tüm askeri yönetim devrinde ruhani bir ön oyun olduğunu görüyorum. Belki, sadece askeri yönetim de değil. Bir tarafta coşkulu heyecan, umut, kendini feda etme istemi, sabırsızca savaş beklentisi, savaşmak, yaratmak; öbür tarafta soğuk, yabancı ve asık suratlı ve şüpheli gözlerle bakan ve her gün gerçekleşen bir şey olmayan “fantazi”

kavramının kokusuna tahammül edemeyenler... Fakat, albay Patterson, öyle uzun süre bastırılmış duygularla yaşayacak insanlardan değildi. Kısa bir süre sonra hüznünü attı ve: “Bir şey fark etmez. Biz daha zorlu engelleri aştık. Ben, başkomutanın fikrini değiştireceğinden eminim.”

Patterson haklıydı. Allenby, hem lejyon hakkında, hem de Siyonizm hakkındaki fikirlerini bir kez değil, on kez değiştirdi. Birkaç hafta sonra, gönüllülerin askere alınması onayını verdi, ama bu konuyu aylarca savsakladı. Bir Yahudi tugayı kurmaya söz verdi; başına da Patterson’u general olarak getireceğine, bir belgede yazılı olarak söz verdiği halde, bu sözünü de tutmadı. Tuhaf ama bilinen bir gerçek: En güçlü askerler, sıklıkla zayıf insanlar... Her tesadüfi etkene göre yollarını çizerler. Sanırım, Allenby iyi bir stratejist; en azından öyle deniyor. Ben bu konuda uzman değilim, herhangi bir yorum yapamam. Ama kendisinden bir devlet adamı yapılması doğru bulundu ve bu rolüyle, yürütme erkinin sadece bir organı, dışarıdan gelen tavsiyelerin icra kolu olduğunu ispat etti. Ama hiçbir zaman yol gösterici ruha sahip olamadı. Biraz becerisi ve talihi olan herkesin istediği yere sürebileceği çok güçlü bir otomobil gibiydi. Kariyeri ve dış görünüşü sayesinde güç, azim ve irade, direngen olmanın keyfini yaşayanlar her zaman tehlikelidirler. Genel Karargah’ta yalakaları ona “Baschan Öküzü” diyorlardı.¹¹⁵

Bu tür insanlar niçin fırtına gibi eseceklerini bilmediklerinden, danışmansız yapamazlar. Şahsına atfedilen Baschan Öküzü efsanesinden ötürü kendisine verilen şana layık olsun diye, Allenby’e kudretli ve devasa itibar yaftalayan danışmanları genelde başarı sağlayacağından, bu da bir tehlike arzetmektedir. Bu yol göstericiler, onu her türlü “fancylerden”, her türlü duygusallığa ve yufka

¹¹⁵ Baschan = İncil Eski Ahit’te geçen dağlık bir bölge. Bu dağın otlaklarında ot yiyen öküzlerin çok güçlü olduğu söylenir. (ç.n.)

ylarak isteyen sağmalıklara karşı etkilemektedirler. Allenby'nin kendisi sanırım bir Yahudi yiyici değil; hatta antisemit bile değil. O herhangi bir teorik görüşe de sahip değil. Fakat her türlü ide- allet "zırvalıkların" onayına karşı gelenlerin etkisinde kalma eği- limine sahip olduğundan, kendi kurmayında ve ordusunda, ne Rusya'da ne de Polonya'da gördüğüm, zehirlenmiş bir antisemi- tik bir atmosfer yaratmıştı.

Ama ona inatla bir devlet adamı fonksiyonu verilmeye çalı- őrıyordu. Çok sonraları, uzun yıllar yurtdışında yaşadığı için İngi- lizleri iyi analiz edebilen zeki bir İngiliz'e sormuştum:

"Bu nasıl oluyor? Bu işe uygun olmadığı bilinmiyor muydu?"
Cevabı: "İngilizler ezelden beri uzun boylu, yakışıklı ama fazla zeki olmayan adamları severler (tall, handsome and not too bright)..."

X.

Jischuw Askere Gönüllü Katılıyor - Kızıl Siyon Yıldızı - Riggul - Gelin

Albay, Helmia'ya geri döner dönmez, İbranice bilen astsubaylardan oluşan bir acemi er alma bölümü kurdu. Bu grubun başına teğmen Lipsey'i getirdi ve "Bir ay içinde İbranice öğreneceksiniz!" emrini verdi. Patterson gülerek, kendisinin Gelibolu Yarımadası'nda "İbranice öğrendiğini" itiraf etti. Gerçekten de, Siyon Katır Birliği'ndekiler onun gülünç ifade tarzını sık sık taklit ediyorlardı. Örneğin; "Lischtot et hassussim : Atları sulayın" cümlesine, Patterson "Atlar su içmek." diyordu. Ama Lipsey İbranice konusunda sağlam bir temele sahipti, çünkü Glasgow'da din-dar bir ailenin çocuğuydu ve İbranice dua kitabını iyi biliyordu. Lipsey'in öğretmeni hahamımız onun için: Tamamen yeterli... Gerekli olan herşey "Schemoneh-Essreh"te var.¹¹⁶

Ama Mr. Lipsey'in bu duadan başka, bizim daha ilk kurduğumuz askeri birlik 16. kol zamanımızdaki İbranice komuta terim-lerimizi de öğrenmesi gerekiyordu. Başına geçtiği bölüm hemen işe girişti. Bu albay için hiç de aceleci bir iş değildi. O, General Allenby'nin haleti ruhiyesinin, General Kitchener kadar dışarıdan gelecek olan etkenlere dayanamayacağından emindi.

Böyle de oldu. Paskalyadan kısa bir süre önce, başlarında Albay Margolin'in bulunduğu, yarısından çoğunu Amerikalı Ya-

¹¹⁶ Yahudi ayinlerinde ana dua. 18 niyaz duası denir. Ayakta okunur. Sef-radlarda 19 tanedir. (ç.n.)

hudilerin olşturduğu ikinci Yahudi taburu geldi. Bir sũre sonra da, Dr, Weizmann liderliğindeki Siyonist Komisyonu geldi. Genel Karargâh ile komisyon arasında resmi irtibat subayı olarak görev yapan Yũzbařı Ormsby-Gore da oradaydı. (Daha sonra Sũmũrge Dairesi Mũsteřar Yardımcısı oldu). Margolin'in taburunda subay olan Yũzbařı James Rothschild'de komisyundaydı. General Allenby, İngiliz Hũkũmeti'nin Siyonizm'in arkasında olduğunu ve lejyonâ enerjik bir şekilde destek verdiğini anlaması gerekliydi ve buna karşı koymanın bir şey getirmeyeceğini de artık anlamalıydı.

Fakat bu Gũnũllũler Hareketi uzun bir sũre popũlerite kazanmadı ve hatta tehlikeli olarak adlandırıldı. Genel Karargah'ın iyi dostları "Waad Hazirim"e (Siyonist Komisyon'a bũyle de deniyordu) "onlardan uzak durun" tavsiyesinde bulunuyordu. Bizde, bir uyarı gibi olan tavsiyelere pek kıymet verilir. Önemli ve yararlı bir olguya zarar verebilecek bile olsa, uyarıya uymak devlet işi yapılyormuş gibi gũrũlũr. Bir gũn geldi, ben bu kadar çok dikkatli olmanın gũnũllũler hareketine zarar vereceğinden bir an korktum. Smilansky Rechoboth kasabasında bũtũn gũnũllũlere yũnelik bũyũk bir toplantı dũzenlenmiřti. Kudũs'ten bin kişi gelmişti. Trenle gelmek için bir askeri pasaporta gerek olduğu ve atlı bir araba için paraları olmadığından, bũyũk bir çoğunluğu yaya geldi. Otomobil, Filistin için daha yabancıydı. İlk zel otomobili Waad Hazirim getirmişti ve bu inanılmaz bir lũkstũ. Yaya olarak gelmişlerdi ve bu o sıcakta iki gũnlũk bir yũrũyũřtũ.

Gũnũllũler Komitesi, tũm Siyonist komisyonu davet etmişti; ama hiçbir ũyesi gelmedi. Ne yapacağımı bilmiyordum. Rechoboth, Genel Karargah'a ve gazapı General Bols' a iki adım yakında olmasına rağmen, Albay Patterson o mitinge katılmaktan korkmazdı. Lakin Patterson Mısır'daydı. Bu umutsuzluk içinde, Genel Karargah'ta General Clayton'a gittim. (Daha sonraları Sir Herbert Samuel yũnetiminde mũlki amirlik yaptı). Ondan, Rechoboth'a

herhangi bir yüksek rütbeli subayı veya bir kaç satır destekleyici mesaj göndermesini rica ettim.

“Bunu yapamam. Onlara sözlü olarak cesur gençler olduklarını söyleyin ve umarım...” diye cevap verdi.

Bu zayıf mesajdan başka toplantıya götürecek bir şeyim yoktu. Ama ben bu gençleri tanıyordum; herhangibir teşviğe ihtiyaçları yoktu. Coşku ve özgüvenleri kendilerine tamamen yetiyordu. Gürleyen alkışlarla Filistin için çarpışmaya hazır olduklarını ilan ettiler. Hatta hemen Beer-Jaakob’a yürüyüşe geçerek, General Allenby’den bir görüşme talep etmeyi kararlaştırdılar. Onları zorlukla durdurdum. Bu benim açımdan “çok dikkatli olmak”tı , bundan bugün pişmanım. Allenby’e gitmeleri askere alma kampanyasına bir kaç ay kazandıracaktı, buna eminim.

Fakat toplantı Genel Karargah’da etki yaratmıştı. Toplantının yapıldığı binanın yanında, adını bilmediğim bir yüzbaşının çadırı vardı. Toplantı bitince beni çağırdı:

“Nedir bu?”

“Yahudi gönüllüler. General Clayton onlara benimle bir mesaj gönderdi.”

“Tuhaf insanlar. Kimse onları zorlamadığı halde sağlam uzuvları ile orduya katılıyorlar. Hem de savaşın dördüncü yılında; kim böyle bir şey işitti? Ve bu kadar çoklar; onları yürüyüşte gördüm. Uçsuz, bucaksız. Kaç kişiler? İki bin? Üç bin?”

“Hmm, saymadım, ama epey varlar.” dedim dikkatlice.

“Şaşılağ gençler. Güzel de yürüyorlar. Bir rapor yollamalıym.”

Bu şekilde Genel Karargah’a ulaştılar, kağıt üzerinde olsa bile.

Hidnatwut’un kendisi, hatta karşıtları bile Jischuw’un ne geçmişte, ne de sonraları böyle bir coşku görmediklerini itiraf ettiler.

Taburum ve ben, Haziran başında Kudüs ile Şehem kenti¹¹⁷ arasındaki İbrahim Dağları'ndaki cephegedydik. Öncesinde, birkaç günlüğüne, Kudüs'e birkaç gereksiz konuşma yapmak için gönderilmiştim. Orada unutulmaz bir dramın küçük bir sahnesine tanık oldum. Eşkenazi ve Seferad genç/yaşlı anneler bana gelerek, Doktorlar Heyeti'nin, çocuklarına bir kara leke çaldığı konusunda şikâyetle bulundular. Heyet, çocuklarını lejyona almamıştı.

"Bu kara leke yüzünden sokağa çıkamıyoruz" dediler. Bir dede gibi görünen beyaz saçlı bir Yahudi geldi ve protestoda bulundu. Çünkü doktoru kandıramamış; kırk yaşındayım demiş, ama doktor bir antisemitmiş ... 16 yaşındaki başka birinden hiç bahsetmeyeyim. Ama bunlardan hiçbirisi, o günlerde Yafa'daki kolonilerdeki işçilerin coşkusu kadar olamazdı.

Askere Alma Kampanyası'nın şefi Binbaşı Rothschild, tabura gelmeden önce Yafa'ya uğramamı söyledi. Orada, Rechoboth'da gerçekleşen toplantıdaki arkadaşlarımı gördüm. Ama bu sefer başka yüzlerle... Smilansky, Hos, Colomb, İşçi Partisi'yle birlikte Berl Kaznelson, Yemenlileriyle Jawneeli, Tanrıtanımaz sosyalist Genç İşçi Partisi'yle Swerdlow, Yafa Seferad Başhahamı'nın oğlu genç Usiel ve onun çok güzel Seferad grubu... Ve Asker Alma Bölümü'nden, yalnızlığın ve hayal kırıklığının acı yıllarım beraber geçirdiğim eski dostlarım: onbaşı Arschawsky, en eski ve yaşlısı, Gabbari Kampı ve Siyon Katır Birliği'nden olan Harry First, çavuş Nissel Rosenberg, sonradan Yahudiliği seçenler, Gürcüler...

Kız Okulu'nun bahçesi, Yafa'dan, Kudüs'ten, kolonilerden en güzel elbiseleriyle, bazıları fakirlikten üzerindeki eskilerle gelen birçok erkek, kadın, çocukla doluydu. Saçlarına çiçek takmış kızlar, siyonist bayrağı taşıyan birçok insan, İngiliz askerler, özel bir görevle Tel-Aviv'de konuşlanmış birlikten İtalyan subayları,

¹¹⁷ Bugünkü Nablus'un içersinde antik bir kent. (ç.n.)

bizim insanlarımız kadar coşku gösteren Arap seyirciler. Hepsi oradaydı.

Oradaki gönüllülere, bir moral destek konuşması yaptım. Hiç de gereksiz bir konuşma olmadı:

“Asker arkadaşlar! Sizin cesur olmanız gerektiğini söylemeye gerek yok. Bunu birinin size öğretmesine de ihtiyacınız yok. Ama bir askerin dayanması gereken en ağır şey ölüm tehlikesi değildir. Bir askerin yaşamında daha kötü iki şey vardır. Sıkılmak ve kötü davranılmaktır. Tehlike ayda bir olur; fakat iki saldırının arasında birçok hafta siperde kalınır, bir tarafta günlük işler yapılır, herşeyden bıılır. Hatta bu süre içersinde, kendi çavuşunuz size “bloody fool”¹¹⁸ veya ona benzer İbranice sözler söyleyecektir. Buna da dayanmanız gerekiyor. Astsubay küfür eder, ama bunun kabalık olduğunu düşünmez. İngilizler şimdi bizim partnerimiz ve bir partnerin ruh hali anlaşılmalıdır. Bir insanın içini görmenin anahtarı “play the game”¹¹⁹. Çavuş için yaşam bir oyun; bizim için değil. Belki onun felsefesinin kendisine ait bir açıklaması var. Çünkü oyun içersinde her ortalama insan daha dürüst ve sabırlı. Bir tüccar bazen müşterisini kandırabilir; lakin oyun oynarken karşındakini kandırmayı bir onursuzluk olarak görecektir. Yaşamda olmasa bile oyunda herkes bir centilmen olmayı ister. Hatırlayın, çocukluğunuzda buruna dokunmaca oynardınız. Kim kaybederse, onun burnuna fiske vurulurdu. Şimdi, size oyun dışında birisi burnunuza dokunduğunu onu iyice bir döversiniz. Ama oyunda bunu kabul eder ve gülersiniz. Bu İngiliz’in dünya görüşü; herşey oyun, öncelikle de savaş.

Çavuş küfreder. O oyunda sadece buruna dokunucu. Gücenmeyin. Siper çamurludur. Bu da, oyunda sadece kötü bir kart, sabırlı olun. Bir kurşun mu geliyor, bir el bombası mı? Bu da oyu-

¹¹⁸ Bloody fool: Seni aptal seni. (ç.n.)

¹¹⁹ Play the game: Oyunu kurallarıyla oynamak. (ç.n.)

nun bir parçası. Genelde onların felsefesinin taraftarı değilim, ama savaşta en iyi yol, dürüst oyuncular olarak kendi oyununuzu oynayın ve dayanın.”

Hareket etmeden önce Dr. Weizmann'ı gördüm. Yarı coşku, yarı asık suratlıydı. James Rothschild'e: “Ülkede kim varsa aldınız. Şimdi işçi, öğretmen ve memur nereden bulacağız” diye sordu. Fakat gönüllüler eğitim kamplarına büyük bir merasimle giderken onlara kocaman bir Yahudi bayrağı vermiş ve çok duygusal sözlerle güzel, dokunaklı bir konuşma yapmış. Yahudi halkı adına, Yahudilerin Filistin'deki haklarını aramada azim yaratacak bu muhteşem gösteri için teşekkür ederek onlara şans ve zafer dilemiş. Ben bunları şahsen duymadım ve görmedim; daha sonra siperde bir mektupta okudum.

Hidnadwud Hareketi'nin bir bölümü bu törenlerde yoktu. Onlar da kızlardı.. “Amazonları” kimse düşünmedi. Ama gerçekte, onlar da bu işi ciddiye almadılar. Ama bir “Roter Mogen David”in¹²⁰ kurulacağından ümitliydim.

Çok sonraları, ama çok küçük bir çapta bu umut gerçekleşti. Küçük bir gruba askeri hastahane hizmeti görevi verildi. Ama lejyon bünyesinde özel birlik olarak resmi “Yahudi Kızılhaç'ı” diye adlandırılırsalar da, farklılıkları asıl isimlerinin “Kızıl Siyon Yıldızı” olması idi. Hepsi şu anda, üç Yahudi taburundan birinin olduğu büyük kampa yakın, Mısır ile Filistin sınırındaki ateşkes ilan edilen Belah'ın yakınlarındaki bir askeri hastanede hizmet verdiler.

Hepsi iyi bir hemşire ve aynı zamanda mükemmel genç kadınlardı. Yahudiler şark önyargılarına sahip bir millet. O yüzden, okuyucularım rahatsız olabilir endişesiyle, olmuş bir olayı burada anlatmaya çekiniyorum. Fakat biz Yahudilerin, Avrupa kültürünün hem çocukları, hem de yaratıcıları olduğunu inanıyorum. Bunun

¹²⁰ Davud'un kızıl kalkanı. İsrail'in Kızılay, Kızılhaç benzeri resmi yardım kuruluşu. (ç.n.)

da en güzel tarafı, kadınların yarattıkları inucizelerden onur duymak. İngiltere delegasyonun, ilk Milletler Cemiyeti Toplantısı'nda¹²¹ yaptığı akılcı küçük bir hileden bütün dünya basınının bahsettiğini hatırlıyorum. Getirdikleri stenopistlerin hepsi birinci sınıf çok güzel kadınlardı. İngiliz bayan büro çalışanlarını bilirim, ortalama olarak çok güzel değillerdir. Ama Genf'deki toplantı için özel bir seçim yapmışlardı. İşte bu da milli gururun bir parçası idi.

Anlatmak istediğim episod, bizim "Davud'un Kızıl Kalkanı"nın hizmet verdiği, Belah'daki hastahanenin yakınındaki kampta geçti. Ateşkes döneminde, Anzaklar (Avustralya ve Yeni Zelanda'dan gelen askerlere böyle deniyordu.) bir at yarışı düzenlemişler ve bizim taburu da davet etmişlerdi. Albay Patterson iki hemşire götürdü, diğerleri çalışıyordu. Şenliğe birçok başka bayan da gelmişti. Başlarında "yaşlı ninelerin" olduğu İngiliz hemşire ve hastabakıcı bayanlar da oradaydı. Birçoğu üniformalarının içinde çok şık görünüyorlardı ve nezih toplumdan gelen leydilerdi.

İki gösterinin arasındaki molada bizim iki hemşirenin çevresinde hemen bir çember oluşuverdi. Anzak General Chaytor, kurmayı, albayları, binbaşılı, teğmenleri. Yirmi kişi belki daha fazla doluşmuşlar, kızlarla konuşmak için bizi itip kakıyorlardı. Yarım saat boyunca gülüşmeler, şakalaşmalar ve komplimanlar bitmek bilmedi. (Albay Patterson hariç; genç bir bayan yüzünden bir İrlandalı itilip kakılamazdı).

Yahudi Yischuw'u hem sağlam erkeklere, hem de akıllı ve güzel kadınlara sahipti. Her ikisi için gururlanmalıyız.

Bu daha geç dönemlerde, ateşkes sürecinde gerçekleşmişti. Ben savaşın son aylarından bahsetmek istiyorum. Jischuw çok kötü dönemler geçirmişti. Savaştan önce sayıları 60.000 olan Kudüs'teki Yahudilerden geriye 25.000 kalmıştı. Sadece küçük

¹²¹ Milletler Cemiyeti 10 ocak 1920'de kurulmuş ve 1946'da dağılmıştır. Birleşmiş Milletler'in öncü kuruluşudur. (ç.n.)

bir bölümü yurtdışına kaçabilme fırsatı bulabilmişti. Çoğu açlık ve hastalık dolayısıyla öldü. Kudüs'ün alınmasından dört ay sonra, 1918' in Mart'ında, bu mukaddes şehirde korkunç bir fakirlik gördüm. Ben kendim duydum küçük Yahudi çocuk dilencilerin “Bana para vermeyin, bana ekmek alın” dediklerini. Bu Kudüs için yeni bir şeydi. Savaştan önce sadece Doğu Duvarı'nda dilenenler vardı. Bayramlarda bile sokaklarda dilenen olmazdı. Erkek çocuklar sabahtan gece vaktine kadar ruhani okullarda kalırlar, kızlar ise evde. Fakat, açlıkla şaka olmaz..

Açlıktan çok daha büyük bir trajik olay İngiliz işgalinden bir sene önce Jischuw'da gerçekleşti.

Yanlışlarından çok meziyetleri olan, yüksek kabiliyetli, kudret sahibi bir kişi, İngilizleri, ülkenin ve Türk ordusunun durumu konusunda bilgilendirmek üzere, Cemal Paşa ve onun Türk ve Alman kurmay subaylarının gözleri önünde gizli bir örgüt kurmuş, Mısır'daki Genel Karargâh ile Filistin'deki kendi merkezi arasında bir irtibat köprüsü oluşturmuştu. İngiliz denizaltıları onun casuslarını birkaç kez Port Said'e götürüp getirmişti. İngilizler, bu örgütün zafere giden yolda çok önemli bir rolü olduğunu söylüyorlar. Ama Jischuw'un insanları, üstelik en iyileri bugün hala bunun hakkında nefret ve aşağılayıcı olarak konuşuyor. Ben bu konu hakkında bir hüküm vermek istemiyorum. Fakat iki şey biliyorum; birincisi Riggula katılanların arasında hayatını hiçe sayan, kendini kurban eden, edebi bir iradeye ve romantik bir kabullenmişliğe sahip insanların olduğudur. Umarım, bir gün bir ozan o devirde hataları ve büyük kahramanlıklarıyla, kaygısızca ölüme giden bu insanların yiğitliklerini anlatsın.

İkincisi de, bu örgüt yüzünden Jischuw'un çok zor duruma düştüğüdür. Sarah Aronson¹²², kendisini, hiçbir ismi ele verme-

¹²² Asıl adı Sarah Aaransohn: 1890 - 1917 seneleri arasında yaşamış ve İngilizler adına çalışmış bayan casus. 1914-1915 yıllarında İstanbul'da yaşamış

den, Türklerin gözü önünde öldürmeden önce, Sichron-Jaakob'da, adeta bir ortaçağ zalimliğiyle, kollarının altına konan bambu kamışları ve sıcak yumurtalarla ve bilmem başka türlü metodlarla iki gün boyunca işkence görmüştü. Şam'da Çarşı Meydanı'nda asılan iki-üç genç de son kurbanlar değildi.

Tutuklamalar ve ev aramalar tüm ülkede güncel olaylardı. O günlerde, Türk "hâkimlerinin" emriyle parmağı kırılan veya kolu çıkartılan birçok suçsuz insan vardı. Bir şahit ifadesi alabilmek için saatlerce tabanlarına falaka vurdular. Bu acı ve insanlık dışı bir dönemdi.

Birden, 02 Kasım 1917'de Allenby'nin, Gazze'ye taarruzunun ilk top sesleri duyuldu. Birkaç hafta sonra da tüm Necef, Ürdün Nehri'nin kıyılarının bir kısmı ve Kudüs'ten Petah Tikva kentine kadar olan toprak parçası ele geçmişti. Jishuw, gene aynı gün ikinci taarruzun eski Galuth Kalesi'ne yapıldığını gelen top sesleriyle başladığını, Balfour Deklarasyonu'nu, hakkında uzun bir süre belli-belirsiz raporlar gelen "Yahudi Ordusu"nun Samaria ve Celile'yi, Ürdün Nehri'nin öbür yakasını fethetmek üzere yola çıktığını öğrendi. Özgürlüğün güneşi doğmuştu.

Siz büyük kentlerde yaşayanlar, bunun Jishuw üzerinde nasıl bir etki yarattığını çok zor anlarsınız. O dönemler toplam 50.000 kişi kadardılar. Küçük bir toplumda, zamanın büyük bir olayı birdenbire fark edildiğinde, herşey çok muhteşem bir görünüme sahip olur.

Bilmiyorum, dünya tarihinde, bu tür çok eski bir tarihe ve büyük kalıtlara sahip olmakla, bu kadar düşkünlüğün, sefaletin, inanılmaz boyutlardaki umudun bu derece bir arada olduğu bir örnek daha var mıdır? Belki, bir kere yüz sene önce Yunanistan'ın

ve ölümünden sonra Yahudi milliyetçiliğinin sembol ismi haline gelmiştir. (ç.n.)

özgürlüğüne kavuştuğu dönemde olmuştur, belki de değil. Küçük Jishuw'da mutlu, heyecanlı "gelin" zamanı başlamıştı.

Jishuw küçüktü; herkesin birbirini tanıdığı ve her küçük vakanın bir olay olduğu küçük bir yer. Siyonist Komisyon'un on üyesine kalacak yer bulmak Kudüs ve Tel-Aviv'in "üst sınıfını" oldukça uğraştırmıştı. İnsanlar, kilometrelerece uzaktan; Ekron'dan, Artuf ve Şedira'dan Komisyonun otomobilini görmek için geldiler. Kısa bir süre sonra da "Hadassah"ın¹²³ ilk ziyareti gerçekleşti. Dr. Rubinow mahiyetinde 30 doktor ve hemşire, ilaçlar, bir otomobil konvoyu; bugün için yardım ve gönül birliği, yarın için de ülkenin kurulması aşamasında "milyon ve milyarlar" sözü.

Oranın insanları başka konularda da abartma eğiliminde idiler. Asıl tehlikenin haricinde, her gölgede bir "tehlike" görüyorlardı. Örneğin: Yahudi kızlar Avustralyalı askerlerle dolaşıyorlardı; ahlak elden gidiyordu. Fakir insanlar bir çay ocağı açıyor ve İngilizlere kek satıyorlar; tehlike! Allah korusun, Jischuw turistler için bir otel ve restaurant garsonları toplumuna dönüşmemeliydi. İkinci bir İsviçre olmak istemiyorduk.

"Yüksek sosyete" Türkler'in zamanından kalma Almanca ve Fransızca kitapları bir tarafa bıraktı; "All right" ve "How do you do?" kelimelerini öğrendi. Gene bir tehlike! İngiliz asimilasyonu... Hepsi kendi özü olduğuna inanıyordu. Bu en başta zararlı değildi.

Oradaki havayı, Mısır, ana karargâh ve tabur arasında gidip gelirken zaman zaman soludum. Hayatımda hiç bu kadar çok temiz, saf, aşırı çocukca mutluluğu içime çekmemiştim.

Ama Ekim'de, müttefiklerin zaferinden sonra Ürdün Nehri'nin öbür yakasına ulaştığımızda ruh halimiz başka türlü oldu.

¹²³ Amerika Birleşik Devletlerinde, 1912'de kurulan siyonist kadın yardım kuruluşu. (ç.n.)

XI.

Cephede - Yehuda Dağı'nda Siper Savaşları - Asker Olarak "Terziler"

Taburumuzun askeri tarihi esasen üç kısma ayrılır. Yaz aylarında Şehem'deki (Sichem) cephe. Şeria Nehri vadisinde büyük taarruz ve ateşkes.

İlk periyod nispeten sakin geçti. Ülkenin güney kesiminin Türklerden alındığı, 1917/18 kışındaki ağır çarpışmalardan sonra her iki taraf da ateşkese karar verdi. Daha çok artık her türlü teşebbüsten vazgeçmiş Türkler bunu istedi. O aylarda eğer küçük çarpışmalardan bahsediliyorsa, bu daha çok İngilizlerin yaptığı küçük baskınlardı. Onlar da çok nadir olmaya başlamıştı.

Birçok okuyucum herhalde savaşa bizzat katılmıştır, ama hepsi dağlarda savaşmanın nasıl olduğunu bilemez. Cephemiz, Kudüs ve Şehem arasında düz bir çizgi halindeydi. Kudüs'ten Şehem'e otomobille giderken, ilk önce El-Bire adlı köye gelirsiniz. (İncil'deki adıyla Beeroth Binjamin Bölüm Samuel II, 4,3.). Daha sonra Ajn Sinia gelir (İncil' deki adı Jeschanah, Bölüm Chronika II, 13,19).

Sol tarafta Araplar'ın "Wadi-ed Dschib" dedikleri dar bir vadi vardır. Cephe bölgemiz, burada iki تنها Arap köyünün, solda Abuein, sağda Dschildschiljah (İncil'de Gilgal diye geçen birçok yerden biri) arasındaydı.

Bir zincir gibi batıdan doğuya uzayan, uzun ve 600 metre yüksekliğinde bir dağ silsilesi tahayyül edin. Bu dağın kuzey ta-

rafi boyunca derin bir vadi vardır ve bu vadinin öbür tarafında da daha yüksek, paralel bir dağ silsilesi uzayıp gider. Birincisinde bizim kampımız vardı, ikincisi de Türkler'in elinde idi. İki dağ sırtının birbirinden uzaklığı hemen hemen iki mildi. Düşmanın çadırları, dağın üst taraflarında değil, tepenin arka tarafında 200 feet aşağıda olduğu için dürbün ile bile görünmüyordu. Gündüzleri bu sırtlarda görünmek yasaktı. Gözcüler taş sığınaklarda duruyorlardı. Geceleri, küçük müfrezeler sık sık dağın düşman yönüne bakan tarafına gönderiliyordu. Bu küçük karakollar, Hintçe "Ssangars" denilen taş istihkam siperlerinin arkasına saklanıyorlardı. Ayrıca, Türklerin olası bir saldırısını bildirme göreviyle, bir devriye kolu her gece vadiye iniyor ve gün aydınlanıncaya kadar orada kalıyordu.

Bu, savaş deneyimi olmayan acemi askerler için öncelikle savaş atmosferine alışmalarına tam uygun, sakın bir dönemdi. Türkler, bizi her sabah yarım saat boyunca top ateşiyle selamladılar. Ama, mermileri hiçbir insanın olmadığı, bizim sağ tarafımızdaki ıssız bir dağa düştü. Üçte biri kör mermiydi. Sadece üç-dört tanesi gerçekten bizim kampı buldu, ama onlar da hiçbir zayiata yol açmadı. Bu bölgenin dağları dik inmez; her biri geniş olan teraslar halindedir. Her iki terasın arası iki-üç katlı ev yüksekliğinde bir bayır şeklindedir. Belki ilerde bu teraslar tarımda kullanılacak, ama o dönemlerde başka amaçlar için kullanılıyorlardı. Kampımız böyle bir bayırın tam dibinde konuşlanmıştı. Türk top mermileri elips bir eğri ile geldiklerinden bize bir şey yapamıyorlardı. Bir ihtimal, bizim top ateşlerimiz de onlara bir zarar vermemiştir. İngilizler zaten nadiren top ateşinde bulunuyorlardı.

Bizim cephedeki savaş bugün "küçük harp" kategorisine girer. Modern, bilimsel, son derece tehlikeli hünerlerden bizim pek bir haberimiz yoktu. Çok nadiren, atlıkarıncanın iki arabası veya atı gibi eksenlerinde dönerek havada düello eden iki pilot görürdük. Makineli tüfekleri takırdar, gökyüzünü yumuşacık pamuk

gibi beyaz karlar kaplardı. Ani gelen bir emirle, Haziran ortasında gaz taarruzlarına karşı talim yaptıysak da, hiç gaz saldırısı görmedik. Bütün gün o ağır gaz aletleri göbek bölgesinde taşınıyordu ve her sabah talimde herkes, içinden altıya kadar sayana kadar önce gaz maskesini takmış olmalıydı.

O aylarda tehlikeli olan iki şey vardı; gece müfrezesine katılmak ve Abuein köyünde bir hafta nöbette kalmak. Gece müfrezesine bir teğmen komutasında 8 ila 12 asker gönderiliyordu. Gürültü çıkarmasın diye ağır postalların üzeri paçavra bezlerle kaplanıyordu. Hepimiz genç insanlar gibi dize kadar olan pantolonlar giyiyorduk ve dağlar çeşitli diken ve çalılarla kaplı olduğundan korumak için dizlerimize de çaput bağlıyorduk. Tabur komutanı, içinde o gece müfrezenin tam olarak hangi yolu takip edeceğini bildiren kapalı bir zarfı, karakol yürüyüşüne çıkmadan birkaç saat önce kol komutanına verirdi. Bu öyle sadece bir gezinti yürüyüşü değildi; düşmanın bulunduğu dağa da tırmanılır ve bizim haritamızda kırmızı nokta ile belirtilmiş yerdeki düşmana 200 metre kadar yaklaşırdı. Hiç de kolay bir iş değildi. Öncelikle, hiçbir ses çıkarmamaya dikkat ederek, tüfek elde, karanlıkta, kayalık ve ısırgan otlarla dolu 300 metreden aşağıya iniliyordu. Sadece bu, bir saat sürüyordu. Sonra vadide, ağaçların arkasına saklana saklana, bir mil sola, bir mil de sağ tarafa yürünürdü. İlerde kara bir karaltı görüldüğünde, çavuşa fısıltıyla bunun bir alelade bir kaktüs mü, yoksa Türk nöbetçisi mi olduğu sorardı bizim askerler. Sonrası en zoruydu. Elde bir pusula ile dağa tırmanmak ve casusluk bürosunun verdiği “ikiye bölünmüş incir ağacının güneyi” veya “bir su birikintisinin on adım sağ” gibi bilgilerle yol bulmak...

En sonunda, kuzey tarafından bakılınca su aygırı kafasına benzeyen 5 metre yüksekliğinde bir kayaya gelinir. Ama kim şimdiye bu kadar yakından bir su aygırı gördü ki? Üstelik bu karanlıkta bunun nasıl ayırımına varabileceklerdi? Burada bir mola verilir ve

askerlere çikolata dağıtılırdı. Sonra devam edilir; yorgunluktan bitap, iki saat tırmanılır, srnlr. Bu belki en zor andır. Düşmana çok yaklaşmışsındır ve ayağının altındaki bir taşın kımıldamasına mani olamazsın! Birden bir ateş sesi duyarsın, son askerin olduğu orada bir yerde bir şimşek akar. (Askerler dizi kol nizamında yürür ve talimatnameye göre komutan ortada olmalıdır. Ama komutan “elegant” olduğunu göstermek zorundadır ve nden gider. Elegnt olmak emirlerden daha önemlidir.)

İkinci bir ateş sesi... Fısıldayarak “bağırırısın”: k! Bütün müfreze kendini yere atar. 300 adım öteden, önce kk bir kıvılcım sonra da tüm vadiyi, kurumuş bir dere yatağını, ormanı, kayalıkları bir kırmızı ışıkla aydınlatarak göğe çıkan bir roketi görürsün. Bu aydınlatma fişeği atan karşı Türk birliğidir. Sonra, Abuein ve Schildschilijah’taki kendi taburundan yardım gelir ve çılgın bir makineli tüfek konseri başlardı. Bu “müzakereye” nadiyen de olsa bazen İngiliz topusu da katılırdı. Mermiler, geceleri, İsviçre dağlarındaki trenler gibi kıvrılarak, bedeninin üzerinden haşmetli bir ateş yumağı gibi geçer; sonra ikincisi, üçüncüsü ve sonra Türk tarafındaki dağda gök gürültüsü sesiyle patlardı. Herkes bu top atışlarının bizim müfreze ile ilgisi olmadığını bildiği halde, askerler fısıldayarak: “Hepsi bizim için” derlerdi. Bunun böyle olabileceğine inanabilseydik, daha çok gururlanırdık. Patırtı yarım saat sürer ve sonrasında sessizlik... Sonra tekrar dizlerin üzerinde, bizi orada bir kazan tatlı çayın beklediği kampımıza tırmanış ve serinleyen yürekler.

Abuein köyü başka bir tehlike bölgesi idi. Türklerin elinde olmadığı için bu köy bizim cepheye aitti. Ama kimseye de ait olmayan sahipsiz bir alandı. Bizim dağın Türklerle bakan kısımdan 100 metre aşağıya gidildiğinde, dağın bir devamı olarak bir terasa, bir platoya inilir. Bu platonun üzerinde elli haneli bir Arap köyü Abuein vardır. Abuein’in manası “ift Baba” dır. Sanırım, ne İncil’de, ne de Talmud’da bundan bahsedilir. Ama geride kalan harabe ev-

lere bakıldığında fakir bir köy olduğu anlaşıyordu. Her hafta, bir askeri birim orada yedi gün kalıyordu. Tabii ki, gündüzleri. Türk sipherlerinden görülür diye, taburla köy arasında gidilip gelinmezdi. Bu gidip-gelmeler sadece geceleri gerçekleşirdi. Abuein'deki karakol ile tabur komutanlığı arasında, on kelimeden en çok iki bazen bir kelimenin bile anlaşılamadığı bir sahra telefonu irtibatı vardı. Medeniyetin bu kırıntısı sayesinde tabur komutanlığından ihtiyacımızı "sipariş edebiliyorduk". Elde varsa, kibrit, sargı ve pansuman malzemeleri, kinin, cephane veya posta. Altı eşekle birlikte bunlar getiriliyordu veya bazen de getirilmiyordu.

Evde, Abuein'de yazılmış bir kaç mektup var; aşağıda onlardan bazı bölümleri sunuyorum:

"Her insanın gençliğinde iki hülyası vardır. Birincisi kral veya vali olmaktır, ikincisi de bir haremi içerden görmektir. Benim bu her iki rüyam da gerçekleşti. Yedi gün boyunca Abuein'in valisiyim. İstedğim emri veririm, istersem köyü yerle bir ederim. (Bu, askeri mahkemenin önüne çıkmak da demektir sonunda.) Ve ben, sık parmaklıklı, pancurları çivilenmiş pencereleri olan gerçek bir haremdeyim şimdi. Yalnız bir gerçek sevincimi yaşamama engel oluyor; o da haremden hiçbir kadının olmaması ve benim krallığım sadece müfreze kolundakilerden ibaret. Ama ne olursa olsun bu da ilginç bir tecrübe."

"Asıl yaşantımız gece oluyordu. Akşam olur olmaz, vadiye hâkim üç noktaya nöbetçiler konurdu. İki Numaralı Dinleme Postası Komutanı Onbaşı S...e, 15 dakika boyunca, Türklere diye atıldığı merminin, nöbetten dönen bizim kendi askerlerimizi vurmaması gerektiğini anlatıyordum. Daha sonra da asıl iş başlıyordu. Albay, Türk el bombalarının delikler açtığı dikenli telleri tamir etmemizi ve telefoncular nöbet değiştirirken koruma görevi yapan duvarı yükseltmemizi emretti. Albay, duvar alçak olduğundan, keskin gözlü Türklerin sarı taşlı duvarın arkasındaki sarı kepi iki mil uzaktan ayırdedebileceklerinden korkuyordu. Ben de o anda

görevi olmayan ve malarya hastalığına yakalanmamış askerleri işe götürüyordum. Hep birlikte bize verilen bir görevi yerine getiriyorduk: Vatanın kurulması!”

Başka bir mektup:

“Malaryayı yendik. Size, krallığımda kimse yok diye yazdığımda, ben sadece insanları anlatmak istedim. Abuein’de yaşayan başka bir tür daha vardı. Hem de milyonlarca. Dünyada bu kadar çok sivrisinek olabileceğini tasavvur edemezdim. Hava karmadan önce, açık dizlerimizi sarıyor, elimize, yüzümüze ve ensemize yağlı bir krem sürüyorduk. Ama bu haşereler bizim krem lezzetli bir şeymiş gibi saldırıp bizi ısıriyorlardı. Bizi büyük bir keyifle sokuyorlardı, biz de kaşınmaktan bitap düşüyorduk. Sonuç: İki asker malaryaya yakalandı. Çavuşumla bir savaş şurası yaptık ve bu uçan ahaliyi köyden kovmaya karar verdik. Telefoncular vasıtasıyla tabur komutanlığından iki büyük teneke mazot istedim. Sonradan Yahudi olan onbaşıya, Strukalin’e ve inzibatlarla kavga ettiği için iki haftalık cezadan geri dönen onbaşı Jisrael’e evden eve, kulübeden kulübeye giderek, sivrisineklerin yuvalanabileceği rutubetli yerleri bulmalarını emrettim. Her ne kadar bizim “terzilere” güvenim sonsuz ve onlara saygı duyuyorsam da, işin ehemmiyeti açısından bu işi ancak Siyon Katır Birliği’nden gençlerimize verebilirdim. Akşamın geç vakti, yerde sürünmekten tepeden tırnağa toz-toprak içersinde görevlerinden geri döndüler. Güvenlik açısından ayakta yürümek yasaktı. Bize sivrisineklerin yuvalandığı üç adres verdiler. Bir kuyu, bir rutubetli mağara ve harabe bir hamam. Gece, tabur katırlarımız da mazotu getirdi. Bir mucize eseri bizim telefoncu Genel Karargah’a derdini anlatabilmişti. Büyük bir zevkle düşman kamplarını zehirlemeye giriştik. Düşman da korkunç bir karşı atağa geçti. Bugün, aradan üç gün geçtiği halde her tarafım sokulmaktan yara içersinde. Ama bu gece ortalıkta değil kanımıza, sürdüğümüz merheme bile iş-

tahı kalmayan birkaç tane sivriseinek kalmıştı. Onlar da oradan oraya sessizce uçuşuyorlardı.”

Başka bir mektup:

“Terzileri her gün daha fazla seviyorum. Size bir episod anlatmalıyım: Dün büyük bir gündü. Rischon’un yerleşimcileri iki eşek dolusu hediye getirdi - üzüm, incir, hurmalı pasta... Hediyelerin arasında şarap da olduğu konusunda çekincelerim var. Ama Tabur Komutanlığı’ndaki İrlandalı “element” sanırım, “kimseye ait olmayan alanda”¹²⁴ yaşayanlara şarap verilmemesini emretmiş. Öğlen saat 12’de, müfreze, gece nöbeti sonrası dinlenmesini bitirdikten sonra çavuş şekerlemeleri dağıttı. Önceden şunu söylemeliyim; hepimiz aynı evde kalıyorduk. Çavuş ve ben ikinci katta, askerler de, avlunun çevresindeki üç büyük odada kalıyordu. Türkler’in kaldığı yerden evimizin çatısı görünüyordu. O yüzden askerlere avluda oturma izni verdim. Çoğunlukla iskambil oynuyorlar; umarım parasına değil, çünkü yasak. Bugün de, her zamanki gibi bir gölge köşede oturuyorlar, üzümlerini yiyor ve bir oyun oynuyorlar. Ta ki, Türkler birdenbire, üzerimizden bir top senfonisine başlayınca kadar... Gündüzleri pek nadir de olsa - genelde onların topçuluğunu öğrendik - attıkları mermiler hep kampın sağındaki kimsenin yaşamadığı o dağa isabet ediyordu. Ben kitabımı okumaya devam ettim, avludaki askerler de istiflerini bozmadılar. Fakat beş dakika sonra çavuş odama geldi ve: “Sir, korkarım bu kez bizi hedef aldılar. Patlama sesleri değişik geliyor. Bu sefer Abuein’e ateş ediyorlar.”

Gerçekten de, ikinci mermi köyün yakınlarına düştü. Pencereden sarkarak avludaki askerlere bağırdım: “Korunun”. Onlar da duymuşlardı, ama kim oyunu gönüllü bırakır ve havasız bir Arap köyü odasına sığınır ki?

¹²⁴ Kimseye ait olmayan alan kavramı ile yazar Abuein köyündeki karakolda kalan askerleri kastetmiştir. (ç.n.)

Bekliyoruz, her beş dakikada bir, bir mermi patlıyor; çok ileriye sağa, sonra gene çok ileriye sola, tekrar sağa... Çavuş: “Top ateşinde pek usta değiller” diyor. Pencerede duruyor, birden gülümsüyor ve bana el işareti yapıyor. Pencereye gidiyorum, avluya bakıyorum. Bizim dört Londralı genç, benim kendi penceremden göremeyeceğim bir köşeye oturmuşlar, pastalarını yemeye ve oyuna dalmışlar, sessizce fısıldaşıyorlar. Birden bir tanesi kafasını kaldırıyor ve “subay bizi görebilir” diyor. Tam bu sırada, bizden neredeyse yüz adım ötede, kesinlikle köy içersinde bir mermi patlıyor. Üçünün kafasını kaldırdıkları ama oturmaya devam ettiklerini gördüm. Dördüncüsünün kılı bile kıpırdamadı; bir şarkı da mırıldanarak karşıdaki oyuncunun kartının üzerine kendi iskambil kartını attı. Bu arada bir de küfür etti. Umarım, o küfür bana değil, o mermiye atılmıştır. Ama ben yüzüme öfkeli bir ifade verdim ve bu madrabazlardan kendilerini korumalarını istedim. Ama yüreğimde onlarla gurur duyuyorum.

XII.

Şeria Vadisinde Mevziler - Allenby'nin Yahudi Taburu'na Olan Güveni - Taarruz Başlıyor

Şehem'deki bir ay cephe ve iki haftalık dinlenmeden sonra, Ağustos başında Şeria Bölgesi'ne geldik. Orada beş hafta kaldık, sonra büyük taarruz başladı. Gene Akdeniz'in en sıcak yöresinde iki hafta boyunca marş marş..

Bunu okuyucular için anlaşılır hale getirmek istiyorum. Eriha (Jericho) kentine yakın Şeria bölgesi (Jordan) ve Lut Gölü (Dead See) dünyanın deniz seviyesinden en düşük olan yerlerinden biri. Deniz seviyesinden neredeyse 400 metre daha aşağıda. Genel olarak, Filistin'de subtropik bir iklim hâkimdir. Kudüs ve Safed gibi özellikle daha yüksek yerlerde kış soğuk bile geçer. Kudüs, 1920 kışında üç gün karla kaplı idi. Böyle güzel bir kar yağışını Petersburg'da bile görmemiştim. Fakat Şeria Vadisi'ndeki iklim subtropik değil, ekvatoryal diye geçiyor. Fark çok fazla. Şu anda Kudüs'te kar yağıyorsa, Eriha'da güller açıyordur. Eriha ile Kudüs arası otomobille bir buçuk saat. Yaz ayları tam bir cehennem. Eriha gibi şehirde bu tahammül edilir bir halde, çünkü en azından, sabah dokuzdan akşamın altısına kadar penceresi olmayan, daracık kapılı "kör" bir Arap kahvehanesine saklanırsın. Ama dışarısı cehennem gibidir. Hatta bedevilerin kendileri bile Temmuz ortasından, Eylül ortasına kadar iki aylığına şehri terketmeyi yeğliyorlar. Askerlerimiz, tam o mevsimde, Eriha ve Lut Gölü'ne uzak ol-

mayan Mellacha Kampı'ndaydılar. Hatta isterseniz, Sodom ve Gomorrha'ya¹²⁵ yakın olan yer de derim.

Albay Patterson kitabında, süvariler haricinde hiçbir yabancı alayın oradaki mevzilerde birkaç haftadan daha fazla bir süre bırakılmadığını yazmıştı. Genelkurmay'ın bizi orada neredeyse iki ay tutmasından dolayı onlara kızmıyorum. İnaniyorum ki, ne Londra'dan gelen bizimkiler, ne de Amerika'dan gelen askerlerimiz (Albay Margolin beraberinde çoğunluğu Amerika'dan olan iki bölük getirmişti) bugün Şeria'da savaşmış olmaktan eseflenmiyorlardır. Ama yaşlı, tecrübeli İngiliz ve Avustralyalı subaylara göre, tüm cephelerden en berbatı ve karmaşığı olan bu yerde iki ay savaşmak gerçekten de askeri bir başarı idi. Bu dayanıklılık açısından, tarihteki birçok ordudan bilinen örneklerle haklı olarak karşılaştırılabilirdi.

Bütün Şeria'da, Mellacha gibi cansıkıcı, metruk bir yer yoktur. Şeria Nehri ile on mil paralel giden, bir küçücük yeşil noktası bile olmayan dar bir vadi düşünün. Toprak beyaz-gri renginde, tuzlu ve acıydı. Belki de geleceğin kimyagerleri için bir araştırma konusu. Vadinin ortasından akan ince derecik bir adım genişliğindeydi, ama bütün bölgeyi malaryaya yakalatmaya kâfi geliyordu. Trajik güzelliğe, yıkımın güzelliğine ve ebedi ölüme merakı olanlar burada bunu bulurlar. Gri-beyaz tepeler her taraftan kali ve salpeter (potasyum ve potasyum azotatı karışımı kirli bir tuz) görünümündeydi. Sodom ve Gomorrha'nın sonu görüntüsü.

Bu tepelere çıkıldığında, Tanrı'nın lanetinin müthiş yankılarını duyar gibi olunuyordu. Burada ilk yaradılıştaki felaketlerin yaşandığı bir sahne sergileniyordu. Doğal görünümlü olmayan, çıkıntılarla dolu, yontulmuş kayalarla doluydu. (Hristiyanlar niye boşu boşuna, şeytanın bu kayalardan birinin üzerinde Hz.

¹²⁵ İncil Eski Ahit'te geçen, içinde yaşadığı günahkarlar yüzünden gökten yağın ateşle yok edilen iki şehir. (ç.n.)

İsa ile kırk gün konuştuğuna inansınlar yoksa.) Ve sarı, çıplak, toz ve kum hortumlarının birbirini kovaladığı bir yer. Jakob, senin çadırların ne güzel. İsrail! Senin evlerin ne güzel... İşte, bizim çadırlar buradaydı.

Amerikalı bölüklerin kamp yeri daha iyiydi. Suyu tatlı olan Audscha Deresi Vadisi'nde, Melacha'nın batısındaydılar. Bu dere "kanallaştırılmıştı", yani iki yakası taşla örülmüştü. Böylelikle bataklık şeklinde gölcükler oluşmadığından, malaryaya neden olacak sivrisinek yuvaları yoktu. Ama bizim bulduğumuz Melacha'da, malarya kendisini evinde gibi hissediyordu. Her akşam, vadi boyunca giden on, on beş, hatta bazen yirmi deveden oluşan bir deve katarı görüyorduk. Her devenin hörgücünün iki yanındaki hamaklarda hasta bir asker arkadaşımız yatıyordu.

Tam bilgileri vereyim: Taburum Şeria'ya 800 kişi ile geldi. Taarruz başlangıcında 550 idik. Zaferden sonra sadece 163 kişi, (30 subaydan 17 si) Ludd kentine geri döndü. Cephede yaralı ve ölen sayısı en fazla 20 idi, diğerleri malaryadan hayatlarını kaybettiler. Geri dönenlerin büyük bir bölümü solgun ve bitmiş vaziyette idiler; onlardan 30-40 tanesi şimdi Zeytin Dağı'nda yatıyor.

Türklerin bombardımanı bizi pek rahatsız etmedi; ama daha güneyde kalan Margolin'in iki bölüğü, adını "Eriha Jane" koydukları büyük bir Avusturya topundan bayağı çektiler.

Ama, seyyar müfreze görevi de çok tehlikeli bir görevdi. Bizim bulduğumuz yer olan Şeria'nın güneyi geniş ve derin bir kanyon idi; ortasından geçen ikinci dar bir yatakda Şeria Nehri akıyordu. Türkler nehrin iki yakasını da tutmuşlardı. Bizim seyyar müfrezenin görevi sadece Türkleri gözetlemek değildi; esas olarak Allenby'nin Yafa Taarruzu hazırlıkları öncesi dikkatlerini başka noktalara çekmekti. Britanica Ansiklopedisi'nde şunlar yazıyordu: "Türklerin sol cenahına saldıracaktı izlenimini verirken, aslında Allenby deniz tarafından saldırmaya karar verdi. Orada sadece bir

Anzak süvari birliği ile birkaç tabur bırakıldığı halde, akılcı gösterilerle Şeria Bölgesi'ne asker yığma görüntüsü verildi.”

Biz de, bu kurnaz gösterileri her gece yapıyorduk. Bu yüzden her gece uzun yürüyüşler yapmak zorundaydık; hatta bazen nehrin kıyısına kadar geliyorduk. Tabii bu nadiren başarılabiliyordu. Her gece çatışma sesleri geliyordu; her hafta zayıflatılmamız oluyordu.

Yahudi bölüklerin elindeki yerleri kapsayan cephenin özelliği, İngiliz cephesinin sağ köşesini birleştiren iki çizginin orada bir “köşe taşı” gibi durmasıydı. Haritaya bir göz attığımızda; İngiliz mevzilerinin, deniz kenarından, Petah Tikva'nın biraz kuzeyinden başlayıp neredeyse düz bir çizgi halinde doğuya, Şeria'ya yakın bir yere kadar gittiğini, oradan dik bir açı ile güneye Melacha'dan Lut Gölü'ne kadar indiğini görürüz. Lut Gölü'nden yukarıya çıkan çizgi ile deniz kenarından gelen çizginin birleştiği yerde oluşan dik açının dikey çizgisi bizim elimizdeydi. Bu düşman için taarruz etmeye en uygun yerdi. (Rus Karpat cephesi ile Galiçya cephesinin birleştiği dik açıdaki Gorlice yarma harekâtı unutulmamalı).

Neredeyse hiçbir topçu koruması altında olmadığımız için, bizim durumumuz daha çok tehlike arz ediyordu. Allenby, nihai sonuca gidecek taarruz için, gizli planı gereği topların büyük çoğunluğunu Yafa Bölgesi'ne yığmıştı. (Yafa Bölgesi: 15 mil uzunluğunda ve 400 top, geri kalan cephe: 45 mil uzunluğunda ve sadece 150 top) Sonuç bu planın doğru olduğunu gösterdi ama hem biz hem de vadinin gerisinde kalan Anzak süvari birliği o süreçte topçu korumasından yoksun kalmıştık. Aynı zamanda, Türklerin Şeria Nehri'nin karşımızdaki kıyısına yetmiş top konuşlandığı casusluk örgütümüz tarafından bildirildi. Bunun bir anlamı olduğu belliydi. Bizi Filistin cephesinin en tehlikeli ve en zayıf noktasına yerleştirmişlerdi. Hem de sıcakın dayanılmaz olduğu çok zor bir dönemde ve savaşın kader anında... Tekrar söylüyorum, kimseye kızgın değilim. İtalyan Hükümeti'nin temsilcisi (orada olması öyle

açıklanıyordu) olarak Siyonist Komisyon'da görevlendirilen deneyimli subay Bianchini daha sonra şunları söylemişti:

“Yahudi taburlarına ve Allenby' e saygı duyuyorum ama ben sadece üç ay savaş deneyimi olan askerleri o bölgeye göndermezdim. Herhalde general gençlerine çok güveniyordu.”

Ben de onun gerçekten böyle düşündüğüne inanmayı istiyorum. İbrahim Dağları'nda verdiğimiz hizmet birinci sınıftı. Bizim müfrezeler düşmanın nöbet noktalarına kadar yaklaşıyorlar ve Türk hatlarının konumu hakkında önemli bilgiler topluyorlardı. Allenby'nin Genel Karargâhı, bir keresinde keşif kolu komutanı teğmenimiz Abrahams'a özel teşekkürlerini bildirmişti. Ayrıca, Şeria'ya gelmeden önce bizdeki malaryaya yakalanma oramı, diğer birliklere göre oldukça düşüktü. Bu da tespit edilen bir gerçek; Yahudi'nin kasları ve göğsü o kadar gelişmemiş bile olsa, ortalama bir ari ırk mensubundan daha sağlıklı bir organizmaya sahipti. Burada bir şey de önemli bir rol oynuyordu. Bizde ayyaş, alkolik yoktu. Daha Portsmouth'da kampta bu “ıslak” kantinler talep olmadığından kapanmak zorunda kalmıştı. Yahudi olmayanların dünyasında, bir üçlü arasında - şarap, kadın ve şarkı - şarabı beğenmeyenlerle dalga geçmek bir adettir. Ama şunu da göz önüne almalı; bu sorumluluk taşıdığımız günlerde, herhangi bir yerde kendine münhasır bir taburda, tüm personelin daha ilk maaş gününde bu içme işini abartarak suistimal etmesini de he-saba katmak gerekiyordu.

İkinci olarak: duyduğumuz kadarıyla hiçbir tabur, bizim tabur kadar harp esiri elde etmemişti. Bunun bizim cesurluğumuzla ilgisi olmadığını, başka bir gerçeğin sonucu olduğunu itiraf ediyorum. Burada tekrar Siyon Katır Birliği'ndeki gençlerimizden bahsetmeliyim. Neredeyse hepsi Arapça anlıyordu, bazıları da biraz Türkçe. Düşman müfrezeleri ile her karşılaşmada onlara “Bize gelin, size yemek verilecek ” gibi sözler söylüyorlardı. Türk askerleri için bu o zamanlar önemli bir sorundu. Hem ordu hem iç

bölgeler tam bir kaos içersindeydi. Askerler kuru bir ekmeğe ve **Tanrı'nın hikmetine muhtaç** durumdaydılar. Türk mevzilerinde, **bir hafta içersinde,** Yahudi mevzilerinde Türkçe anlayan dostların **olduğu ve onların herşeyin iyi olacağını** söyledikleri rivayeti dolaşıyordu. Bizim müfrezelerin bir kerede altı hatta oniki savaş esiri getirdiği geceler oluyordu. O günlerde General Allenby bizim hakkımızda olumlu düşünüyordu. Albay Patterson'a bir mektup yazarak bir Yahudi tugayı kuracağını ve başına da Patterson'u tuğgeneral olarak atayacağı sözünü vermişti. Zaruri durumlarda insan şahsi antipatisini unutup ve insana gerçek objektif değerini veriyor. Ama "o an" geçtiğinde, yeni bir safha başlıyor.

19 Eylül'de, Avustralya ve Yeni Zelanda Süvari Birliği'nin ve Şeria'daki tüm askeri güçlerin komutanı General Chaytor, Albay Patterson'u yanına çağırarak taarruz için emirlerini verdi. Bizim tabur, Margolin'in iki bölüğüyle, "Patteron'un kolonisi" adı verilen özel bir birlik haline getirildi. Birincil görevimiz, Şeria Nehrine ulaşmak, Araplar'ın "Um-esch-Schert"¹²⁶ dediği yerden nehrin karşı kıyısına geçmek ve orayı zaptetmektir. Sonra Moab Dağı'ndaki¹²⁷ Salt kasabasını ele geçirerek, Şeria'nın iç bölgelelerine kadar ilerleyecektik.

Bütün taburun toplanması bir gece boyu sürdü. Cephemiz, 9-10 mil genişliğinde, kuzeyden güneye inen bir zincir şeklinde dizelenmiş 12 tane münferit dağ istihkâmından oluşuyordu. Aynı gece, Türklerin mevzilerinde olup olmadıklarını öğrenme emri ile kuvvetlendirilmiş müfrezeler kimseye ait olmayan topraklara gönderildi. Türkler, Yafa'daki yenilgilerinden birkaç gün önce bizim bölgeye doğru çekilmeye başlamışlardı. Müfrezeler iki Türk mevzisinin halen dolu olduğunu görmüşler. Topçumuz olmadığı için makineli tüfek ile ateş açtık. Türkler birkaç saat karşılık verdiler,

¹²⁶ Arapça: Umm Uşrut. (ç.n.)

¹²⁷ Arapça: Cabal Nibu. (ç.n.)

sonra birden herşey sessizliğe büründü. Ama müfrezeler, Şeria Nehri'nin aktığı, vadinin en dip yeri olan "Ditch" (hendek) bölgesinde, nehrin her iki kıyısının halen tamamen Türklerin elinde olduğunu rapor ettiler. Ondan sonraki günlerde Ditch'in kıyındaydık ve eğreti olarak yaptığımız mevzilerden dikkatlice gözetleyebiliyorduk. Ditch, hatırladığım kadarıyla, yarım mil genişliğinde, her iki tarafı ağaç ve fundalıklarla çevrili ve derinliği de 70 metre idi. Kayalar, ormanda herhangi birisinin olup olmadığını görmemizi engelliyordu. Geceleyin ama nöbetçiler o sık fundalıklarda hareketler gördüklerini rapor etti.

21 Eylül sabahı, yeni cephemizin kuzey ucunda olan bölükten küçük bir birlik, kendi bölgesine yakın olan düşmanı ormanın içinden atmak için, ormanın o bölümüne gönderildi. Birlik, Teğmen Cross (haç) - bir Yahudi için tuhaf bir isim - tarafından komuta ediliyordu. Ona yardımcı olarak, hayvan katarı subayı İrlandalı Yüzbaşı Julian da birlikteydi. Onun görevi, deve ve katırların geçeceği yerleri tespit etmektir.

Gece ikide, Albay Patterson'a bizim takımın, mitralyözlü bir Türk mevzisi ile çatışmaya girdiği raporu geldi. Teğmen Cross ve bir asker ölmüş, yüzbaşı Julian da ayağından yaralanmıştı. Eğer, bir asker kurşun yağmuruna rağmen onu ormandan çekip almasaymış, o da orada yaralı yatıyor olacaktı.

"Ditch"i ilk ele geçirme denememiz başarılı olamamıştı.

XIII.

Yahudi Taburları Şeria Nehri Geçişlerini Ele Geçiriyor - Dağlarda Marş Marş - Çaresizler Kervanı

23 Eylül'de, bölüğüme, o gece ikinci bir taarruz denemesinin yapılması için emir geldi. Şeria Nehri, Umm Uşrut bölgesinde, ne pahasına olursa olsun geçirilmeli ve nehrin sağ taraftaki yakasında, bir mil genişliğindeki toprak Türklerden arındırılarak emniyet altına alınmalıydı.

Şeria Nehri'nin güney kısmı çok derindi ve su inanılmaz bir hızla akıyordu. Bu da hidroelektrik mühendislerinin ilgisini çekiyordu. Hatta Umm Uşrut'taki geçiş yerinden bile sadece süvariler geçebiliyordu. Yaya olarak o geçiş yerinden geçilemezdi; su derin ve debisi yüksekti.

General Chaytor'un Dragonerler'i¹²⁸ Şeria Nehri'nin karşı kıyısına geçmek için Umm Uşrut'un fethini bekliyorlardı ve bize de bu fethi gerçekleştirme görevi verilmişti.

Malarya yüzünden, bölüğümde sadece üç subay ve 100'den daha az sayıda asker kalmıştı. Teğmen Barnes komutanımızdı, ben de komutan vekiliydim. "Kademsiz trinitas"¹²⁹ diye adlandırığımız Abrahams, üç takım komutanının işini üstlenmişti. Barnes ve Abrahams yedi makineli tüfekle kayalıklara yerleşmişti.

¹²⁸ Süvari birliği. (ç.n.)

¹²⁹ Trinitas veya trinity: Kutsal Üçlü. Hristiyanlarda inanılan Baba, Oğul (Hz. İsa) ve Kutsal Ruh üçlemesi. (ç.n.)

Bana da, sekizincisi verilerek asıl operasyonu yürütme emri verildi. Bu operasyon hakkında söyleyebileceğim hiçbir olumsuz şey yok. Plan, tüm detaylarıyla albay tarafından yapılmıştı ve bu plan yürütülürken de hiçbir zayıtımız olmadı. Bu operasyondan sadece, Allenby'nin cephe raporlarında anlatıldığı ve benim de son askeri deneyimim olması hasebiyle bahsediyorum. Ama şunu da belirtmeliyim ki, bu operasyon daha önceki müfreze görevlerinin yanında çocuk oyuncağı kalırdı.

Gece on ikide hatlarımızı terkederek, muntazam yürüyüş nizamıyla Umm Uşrut'a doğru yola çıktık. Gündüz dürbünle bakarak Türk askeri olmadığını tespit ettiğimizden, Türklerin yaptığı geniş yolda hızla ilerledik. Nehrin kıyısından birkaç yüz adım uzaklıkta durduk ve gizlenmiş bir keskin nişancının olup olmadığını belirlesinler diye birkaç gözcü gönderdik. Sonra, makineli tüfeklerimizi nehrin kıyısına, tam geçit yerinin orada, yüksek bir yere yerleştirdik. Gece çok karanlıktı ve dürbünle bakıldığında da suyun karşı tarafında kimsenin olmadığı görülüyordu.

Çavuş Moscow'a yirmi kadar asker bırakarak, geri kalanlarla, ormanı uzunlamasına kontrol etmeye çıktım. Ağaçlar yüksek değildi ama çok sık büyümüşlerdi. Ormanın tabanı ise her çeşit çalılık, fundalık, ısırgan otu ile kaplıydı. Korkutucu bir görünüm hâkimdi. Biri Siyon Katır Birliği'nden, diğeri Londralı bir Yahudi gözcü olarak önden gittiler. Yirmi adımlık bir mesafeyle alana yayılan askerler, geniş bir alana hâkim, sağ kol kıyı boyunca, sol kol batı yönünde Ditch sınırındaki kayalıkların dibine kadar sokulmuş vaziyette yürüdüler. Ancak bu şekilde, ormanı tüm genişliğiyle kontrol altına almak mümkündü.

Sadece bir kez tüfek sesleri geldi, o da karşı kıyıdan. Karşılık vermedik. Buna rağmen, Barnes'e ateşin geldiği yeri gösterdim. O da ateşe başladı. Düşman, ilk beş dakika ateşe cevap verdi, sonra sessizlik hâkim oldu. Herhalde bu geri çekilen Türklerden gelen son yaşam işaretiydi.

Gün batımına az kala, benim gözcüler, Ditch'i karşıt yönden, kuzeyden güneye gözetleyen diğer bölüğün gözcüleriyle bana geldiler. Komutanlığa geçitin alındığını rapor ettim. Albay Patterson bu raporu General Chaytor'un Süvari Birliği'ne iletti; bir saat sonra ilk Anzak Dragonerler'i Şeria Nehri'ni sorunsuz geçerek, geriye çekilen düşmanı Gilead'dan¹³⁰ püskürtmeye gittiler. Allenby'nin cephe ceridelerinde şu yazılıydı: "Royal Fusiliers'in 38. Taburu 22/23 Eylül gecesi Umm Şurut'taki Şeria Geçidini ele geçirmiştir."

Geçidi ele geçirmiştik. Bizdik, Şeria'nın öbür yakasına geçme anahtarını onlara verenler. Gerçeği söylemek gerekirse, Şeria'nın diğer yakasının şu anda Yahudi milli yurdundan ayrı olması, aslında çok garip bir durum.

Avustralyalı süvarilerden sonra, Şeria'nın öbür tarafına geçen ilk piyade birlikleri Margolin'in Amerikalılarıydı. Nehri, Umm Şurut'un birkaç mil güneyindeki Ghoranija Köprüsünden geçerek, Albay Margolin'in, kenti ve çevresini hâkimiyeti altına aldığı Salt kasabasına geldiler (Salt kasabasının eski Ramath-Gilead¹³¹ olduğu sanılıyor). Bizim tabur da Margolin'in iki bölüğünün arkasından yürüdü.

Bu nehrin öbür yakasındaki yürüyüş, şimdiye dek yaptıklarımın içersinde en zor olanıydı. Sadece benim için değil, Güney Afrika'daki Boer Savaşları'na katılmış olan olan Patterson için bile çok zordu... Albay, savaşın bugünkü gibi siper savaşı değil, manevra ve yürüyüşlerden oluşan dönemlerde bile, hiç bu kadar zorlu bir yürüyüş yapmadığım iddia etti.

En zorlu yürüyüş, köprüden Moab Dağı'nın eteklerine kadar olanı idi. Hiçbir esintisi olmayan sıcaklıkta, Türklerin çekilirken

¹³⁰ İncilde geçen bir bölge. Şeria Nehri'nin doğusundaki Jarmuk Nehri ile (Şam' a yakın) ile Nahr ez Qarga (Jabbok) Nehri'nin arasında kalan bölge. (ç.n.)

¹³¹ Bugünkü Ürdün'de, İncil'de geçen bir yerin kalıntıları. (ç.n.)

yaktıkları kuru otların çıkardığı yere çok yakın ağır kara dumanlar yüzünden bölükler arasında irtibatlar kopuyordu. Ama, daha zoru hiç bitmeyecekmiş gibi bir zorlukla dağa tırmanıştı.

Zaman tam öğle üzeri ve yürüdüğümüz güzergahın yükselme açısı 15 dereceydi. Askerler ve astsubaylar, tüfek, cephane ve sırt çantasından başka, bir de uzun, geniş bir kitbag¹³² taşımak zorundaydılar. Bu, zengin “İngiltere teyzenin” askerleri için düşündüğü, içinde gömlek, çorap, asker ayakkakabıları, hatta traş bıçağı ve metal düğmeler için bir kutu temizleme cilası bile bulunan koca bir torba idi. Bunlara ek olarak su mataraları vardı, ama bunların içindeki su daha sıcaktan öğle olmadan buharlaşıyordu. Sırtlarında sadece sırt çantası taşıyan subaylar mümkün olduğunca yardım ediyorlardı. Her birimiz omuzlarımıza altı tüfek asmıştık. Hatta Haham Falk bile birkaç tüfeği sırtlamıştı. Ama bunların pek yardımı olmadı.

Dağdaki toz, bize vadideki yanan otlardan çıkan dumandan daha fazla zorluk çıkardı. Takımlar arasındaki mesafeyi 50 adıma çıkardık; ama bu da rüzgârın hiç esmemesinden ötürü pek fayda etmedi. Sürekli, kıvılcıqlı bir bulutun içinde yürüyor, hava yerine kil ve kireçtozu soluyorduk.

Her yirmi adımda bir, bir asker sıradan çıkıyor ve hiç takati kalmadığı için, ağzı açık, kendisini bir kayanın gölgesine atıyordu. Şimdi dalga geçilecek ve “Yahudi kahramanlığı!” denecek diye utanacaktım, ta ki bize malaryaya yakalanan arkadaşlarımızın yerine gelen iki atletik Hristiyan askerin, kapanmış gözlerle, karaya çıkmış sazan balığı gibi bir kayanın gölgesinde oturup hava için çırpındıklarını görünceye kadar.

Zaman zaman gözlerimiz başka bir manzaraya takılıyordu. Türk atlarının kadvraları.

Türklerin çekilirken neden bu kadar at öldürdüklerini anlamadım. Belki de demoralize olarak geriye akan ordunun yarat-

¹³² Asker hurcu. (ç.n.)

tığı kaosta atların bacakları kırılmış ve vurulmaları gerekiyordu. Veya ölsünler diye öylece mi bırakıldılar?

Türkler sadece atlarını yalnız bırakmamışlardı. O, Margolin'in kampına çok zarar veren meşhur, "Eriha Jane" adı verilmiş top da bırakılmıştı. Kafa üstü Wadi-Nimrin nehrinde yatıyordu. Yolda, dağlar kadar çok, orijinal kutuları içersinde top ve tüfek mermisi bulduk. Bunlar, Türklerin geride bıraktıklarının çok azıydı, belki de onda biriydi. Karşılaştığımız bir Dragoner süvari grubu, iki gün önce düşmanın peşindeyken, karşılaştığımız noktada sayısız tüfeğin ve tabancanın atılmış olduğunu gördüklerini anlattılar. Şimdi hiçbirisi yoktu. Neredeler?

Bu "neredeler" sorusu, Filistin'deki Jischuw'un geleceği açısından çok tehlikeli kavramlardan biri. Biz, buraya 48 saat sonra gelenler, hemen yolumuzun üzerinde çevremizi saran dağlara baktık. Tepelerde, ağır yüklü eşekleriyle yüzlerce bedevi vardı. Şeria Nehri'nin karşı tarafı bugün en modern silahlarla dolu.

Bir Bedevi'yi, mermileri toplarken suçüstü yakaladım. Aslında onu tevkif edip, Eriha'ya göndermeliydim. Ama yüksek espri anlayışım, son süt damlasını yalamaya çalışan bir kediyi cezalandırmayı engelledi; hele hele diğer kediler tüm sütü içip sıvışmışlarsa... Sadece eşeğini aldım ve Bedevi'ye gücü azalmış askerlerin o koca asker hurçlarını yükledim.

Bu eşek yüzünden İsrail halkının bütün Kohn ve Cohen isimlilerinden özür dilemeliyim. Bizim taburda tam 52 Cohen isimli asker vardı. Tabur yazıhanesinde çalışan memurlar, sadece Cohen önismninin, X harfi hariç, İngiliz alfabesinde olan tüm harflerin yeri kadar yer işgal ettiğini sözleşmişlerdi. Hemen orada eşeğe "Cohen X" adını verdik.

Herşeyin bir sonu vardı. Akşamüstü beşte hava serinledi ve yarım saat sonra mola emri geldi. Tüm bölük (ne yazık ki en fazla 60 kişi kalmıştı) taze su içmek ve nehirde yüzmek için kayalık-

lardan vadiye atlamaya başladı. Araplar nehre “Wadi-Nimrin” diyorlardı. Peygamber İshaya ona “Me Nimrin” adını vermişti (belki de İncil’de geçen Kaplan Nehri idi?) Yemyeşil kıyılarıyla güzel bir nehir. Sadece Şeria’nın öbür tarafındaki ölü çöl ile karşılaştırıldığında değil, tüm Filistin’in batısında.

Güzel, bereketli topraklar, ama milli yurttan ayrı.

Türk esirleri teslim almak üzere, Salt kasabasına yarım günlük yürüyüş uzaklıkta, Şeria Vadisi’nde bir yere geri gönderildik. Hepsi hala hatırımda. Parçalanmış elbisleriyle, yarı ölü, kir içerisinde, susuzluktan neredeyse kurumuş, korkunç görünümlü bir grup. 900 Türk ve 200 Alman, Avusturyalı. Alman ve Avusturyalılar hala bir disiplin içerisinde idiler. Bir tenekeye su koyduk, hepsi sıraya girerek sakince teker teker içtiler. Türklere suyu veremedik bile. Kimse, sıra kendisine gelinceye kadar beklemedi, herkes öne geçmek istedi, birbirleriyle döğüştiler. 900 kişiydiler. Su taksimini düzenlemeyle görevli iki çavuş ve 12 asker bu su savaş karşısında ne yapacağını bilemedi. 15 dakika içerisinde en fazla 20 kişi bir bardak suyu içebilmeyi başarırken, bu itiş-kakıştan ötürü bir kova su dökülmüştü. O hengâme üzerine atıyla Albay geldi.

“Sadece bir çare var. Nehrin kıyısına götürün, istedikleri kadar su içsinler.” Lehawdil!

Lehawdil (hayır ve şerri ayırt edebilmek) Albay’ın İbranice kelime hazinesinin güzel bir örneği idi. Bizim kamptan Me-Nimrin Nehri bir mil uzaktaydı; ama bu durumdaki insanlar için tek kurtuluş yolu buydu. Öyle de oldu.

Biraz konuşabilmek için Almanların yanına gittim ve yığın 200 cumhuriyetçi¹³³ buldum. Kendileri hakkında anlattıkları çok

¹³³ Cumhuriyetçiler, Alman monarşisi yerine cumhuriyetle yönetilmek üzere 1918’de Almanya’nın Weimar kentinde, 1933’e kadar süren Weimar Cumhuriyeti’ni kurmuşlardır. Askerler savaş sonunda isyan etmişler ve sonuç olarak Alman İmparatoru II. Wilhelm tahttan indirilmiştir. (ç.n.)

ilginçti. Çölde üç gün ekmeksiz ve susuz kalmışlardı. Bedeviler saatlerini, parmaklarından yüzüklerini hatta ayaklarından ayak-kabıları çalmışlardı. “Siz gidin, beni burada ölmeye bırakın” diye yalvararak malaryadan ölen asker arkadaşları vardı.

Albay: “Barnes, bölüğünüzde halen kaç asker kaldı?”

Bölük komutanım da: “18 asker Sir” diye yanıtladı.

“O halde 1100 esiri Eriha’ya götüreceksiniz.”

Biz, on sekiz asker ve üç subay, 900 Türk ve 200 Alman’ı, başlarında nöbetçi olarak oniki millik bir yolu yürüyecektik. Onlar silahsız iken bile bizi beş dakikada öldürebilirlerdi. Esirler dörtlü sıralar halinde ayaklarını sürürken; bizim askerler de süngüler takılı, mermiler namluya sürülü, onların yanında sağlı-sollu bir zincir halinde yürüdüler. Değil birbirlerini görmek, birbirlerini duymaları bile mümkün değildi.

Haham da, hasımlarımızın içinde olduğu bu kötü talihsizlikte, bir haksızlık olmasın diye birlikte yürüdü. Ve kocakarı yürüyüşü şeklinde olan bu marş marş, bu sefer Şeria Bölgesi’nin aksi istikametine gerçekleşti.

Malarya yüzünden inleyenler dışında herkes susuyordu. Malaryaya yakalanan çoktu. Almanlar sadece inliyorlardı ama Türkler çocuk gibi ağlıyorlar veya karanlıkta bizi takip eden çakallar gibi uluyorlardı.

Haham ve ben en arkadaydık. Birde ön tarafta bağırışmalar, düdük sesi ve bir el ateş edildiğini duyduk. Aceleyle öne koştuk. Yolun kenarında bir grup; bir Türk yerde, onun önünde Gürcülerden bir “işvili” ona Türkçe bağırıyor:

“Kim ateş etti?”

“Bu Türk, daha yürümek istemiyor, ölmek istiyormuş” dedi bizim “işvili”. Bedevilerle ve çakallarla onu korkutmak istediğini ama bunun fayda etmediğini, bu yüzden havaya ateş ettiğini söy-

ledi. “Eğer yürümeye devam etmezsen, seni vururum” dediyse de, bu da bir yarar getirmemiş.

Haham: “Dört Türk getir ve onlara hastayı taşımaları emrini ver” dedi.

“İşvili” de: “Hava karardığında, onu bir yerde bırakıverirler” diye kısaca yanıtladı.

Biz bunları konuşurken yürüyüş devam ediyordu. O sırada gelen Almanları gördüm. Aralarından, diğerlerinden daha güçlü görünen dört tanesini seçtik. Haham isimlerini not etti. Hastayı Eriha’ya kadar taşıyacaklardı.

O anda, bu sessizce yürüyen, dağılmış, aldatılmış insan çocukları sürüsünün arkasında yürürken düşüncelere daldım. Kısa bir süre önce yeryüzünde bir umacı gibi görülürken, bizim değil de, onların silahları ellerinden alınarak esir düşmeleri sadece bir tesadüf. O gece kendi kendimle çok konuştum. Ama bunlardan burada bahsetmek abes kaçır. Bu bitik insanları çalışırken, dans ederken, Prater’de¹³⁴ kızlarla dolaşırken gören, İstanbul’da, Viyana’da Almanya’da yaşamış bir Yahudi’nin böyle bir gecede, kafasında hangi düşüncelerin oluştuğunu herkes anlayabilir.

Bugün bana “militarist” dendiği için, Şeria’nın karşı kıyısındaki yürüyüşümüz sık sık hatırimda. Aklıma Nebo Dağı geldi. Şeria’nın öbür yakasında, gölgesinde ölürken, Tanrı’nın Musa’yı öptüğü dağ.. Bir milletin yaşamı çok acımasız. Çölde yürümek çok zor. Yürümeye takatin kalmadıysa, bir yere yat ve ölümü bekle... Çünkü kendisine haksız yere “insanlık” denilen yeryüzü ordusu, merhametli hahamı olan bir Yahudi lejyonu değil. Kimse seni Eriha’ya taşımayacak. Yürüyebildiğin kadar yürü, hem kendine hem de diğerlerine karşı acımasız ol... Ya da orada öl ve ümitlerinin bitmesine izin ver.

¹³⁴ Viyana’nın ikinci merkez ilçesi. 16 yüzyılda Yahudilerin yoğun olarak oturduğu bölge. (ç.n.)

XIV.

Savaşın Bitiminin Ardından - Lejyon Ülkede Sükûneti Sağlıyor - Arap Halkı İle Münasebetler

Askerlik görevimizin üçüncü periyodu olan ateşkes süreci benim için en önemli dönem. Çok şeyler anlatmak istiyorum: Lejyonu kurmanın asıl nedeni, her ne kadar onu da istesek de, savaşta yer almak değildi. Asıl amaç, lejyonun savaştan sonra Filistin’de bir garnizon olarak yerleşik kalmasıydı.

Ruhlarında bu lejyon projesini yaratan ve hedefe ulaştıran “hayalperestler” romantizmden uzaktılar. Hepimiz bir amacın peşindeydik. Ruthenberg, bunu Tel-Aviv’i elektrikle donatarak, Meir Grossmann ile Jakob Landau çıkardıkları gazete ile herhangi bir Galicya taşra kentinde yaşayan Yahudi bir okuyucuya, Buenos Aires’deki başka bir Yahudi’nin ne yaptığını ertesi günü okuma olanağını sağlayarak ve de “Filistin’e yerleşimci” rüyası ile bir Filistin kuracak bir ideoloji yaratan Trumpeldor bunu ispatladılar. Kuşkusuz ki, Filistin ele geçirilirken Yahudi askerlerin de rol oynamasına büyük önem verdik. Ben daha ileriye gideceğim ve açıkça eklemek istiyorum: Bu rolün aslında gerçekleştiğinden çok daha fazla olmasını umuyorduk. Bizim rüyamız, ne işin başındaki o bir buçuk taburdu ne de Kudüs dâhil Filistin’in yarısı alındıktan sonra cepheye gelen o taburlardı. Gerçi, bizim lejyon küçük olmasına rağmen Filistin cephesindeki çarpışmalarda görevini yaptı; ama biz daha fazlasının hülyasını yaşıyorduk. Biz yirmi-otuz bin askerlik bir ordunun rüyasını gördük;

Öyle bir ordu ki, İngilizlerle bütün Sina Çölü'nü geçebilecek gücü olan bir ordu...

Biz "amaç insanlar" bu rüyaları yaşarken, gene de soğukkanlı düşünerek, otuz bin askerin bile tüm Filistin'i ele geçirmek için gereken ordunun beşte biri bile olmadığım hesaplayabiliyorduk. En iyi durumda bile Yahudi Lejyonu'nun fetih ordusunun sadece bir parçası olabileceğinin bilincindeydik. Ama bir işgal ordusu bambaşka bir şey. Yahudi Lejyonu'nun asıl görevinin bu olduğuna inanıyorduk. Lejyon, Filistin'in fethinden sonra, orada kalabilecek güçte olan bir garnizonun çekirdek birimi olacak güçte olmalıydı. Bir garnizonun savaşan bir ordu kadar mevcudu olması gerekmez. 30.000, 20.000 hatta 15.000 asker, Filistin gibi küçük bir ülkede düzeni sağlamada en önemli rolü oynardı. Bu da, ele geçirilen toprakların geleceği konusunda çeşitli devletlerin müzakerelerde bulunduğu bir dönemde çok ehemmiyet taşıyan bir roldü. Gene itiraf etmeliyim ki, bu da umduğumuzdan, olabileceği en az oranda tarafımızca başarıya ulaştı.

Bir istisna haricinde, ateşkes döneminde Filistin'de kalan işgal ordusunda, Yahudi Lejyonu hiçbir zaman kati sonucu tayin edici bir element olmadı (Onu daha sonra ayrıntılarıyla anlatacağım, çünkü çok önemli ve kritik bir zamandı).

Katiyen abartmak istemem, ama okuyucunun da küçümsemesini istemem. Yahudi Lejyonu, 1919'daki Filistin İngiliz Ordusu'nda, 1918'dekinden çok daha büyük bir bölümle temsil ediliyordu. Asker sayısı üçe katlamıştı. Taarruza 1500 askerli bir buçuk tabur katıldı. Diğerleri o dönemlerde Mısır'da eğitim görüyordu. 1919 başlarında taburlarımızda 5000'den fazla asker vardı. Buna karşın İngiliz askerlerinde azalma oldu. Büyük bir bölümü Suriye'ye, güneydoğu Anadolu'ya ve bir bölümü de Mısır'a gönderildi. Sonrasında, onlarda bizden çok önce terhisler başladı. Tam sayıyı hatırlamıyorum ama sanırım, 1919'da garnizon katalarının altıda birini, herhalde asıl piyade formasyonun dörtte birini, yani beyaz

tenlilerin neredeyse yarısını terhis ettik. Ten rengini vurgulamam, kendimi ve okuyucularımı teselli etmek maksadıyla değil.. Bu ayırım her türlü askeri planlamada objektif olarak büyük rol oynuyor. İngilizler beyaz tenlilerin savaşma kapasitelerini koyu tenlilerinkinden daha değişik değerlendiriyorlar. Bunu en iyi Hint alaylarında görev alan resmi subaylarda görüyoruz. Teğmenler bile hepsi Avrupalı. Hintliler kendi bünyelerinde çeşitli rütbeler alabiliyorlar, ama resmen bir subay sıfatı taşımıyorlar. Duyduğuma göre şimdi bu anlayış değişmiş; ama 1919 ve 1920'de durum başkaydı. Beyaz tenli birlikler hep önplanda tutuldu. Bu yüzden de, işgal ordusunu beyaz tenli piyadeler teşkil etti ve eğer yanılıyorsam; onların da neredeyse yarısı Yahudi'ydi.

Daha sonra bu orantının daha da barizleştiği dönemler de geldi. Daha önce de belirttiğim gibi, İngiltere'nin Ortadoğu'daki konumu hususunda kritik bir periyod oluşmuştu. Beyaz tenli piyade ve süvari birliklerinin tümüne yakını Filistin'den Mısır'a gönderildi. Kudüs'teki Hint kıtaları ve bir İngiliz taburundan başka, bildiğim kadarıyla vatanımızda 5000 Yahudi askeri kalmıştı.

Mısır'daki huzursuzluklar iki ay sürdü. Bu iki ay süresince, Filistin'in Arap halkı sürekli bir heyecan içinde yaşadı. Her gün çılgın bir rivayet ortaya çıkıyordu: İngilizler yenilmişler ve Allenby ölmüştü; milliyetçiler Kahire'yi ele geçirmişlerdi; milli kahraman Arabi Paşa kabrinden kalkmıştı. Bu böyle sonsuza uzayıp gidiyordu. Kimin gönderdiği ve ödediği bilinmeyen, yaya olarak, atla veya trenle Filistin'e sızan kıskırtıcılar, kentlere, kasabalara, köylere dağılmışlar, her kahvehane ve camide, Arapları İngiltere ve Yahudilere karşı ajite ediyorlardı.

Bu gerçekten tehlikeli bir dönemdi. İngiliz valileri kaygılı bir şekilde, İstanbul'un kaderi hakkında ve Halife'nin içinde bulunduğu onur kırıcı durumdan ötürü öfke içersindeki, zayıf işgal ordusunu teşkil eden, çoğunluğu Müslüman olan Hint askerleri konusunda da bizle görüşmelerde bulunuyorlardı.

O dönemler, Genel Karargah'da Yahudi Lejyonu'nun değeri yeniden anlaşıldı. Böyle zamanlarda en önemli şey, bir ülkenin sınır sistemi olan demiryollarını korumaktı. Bunlar da Yahudiler tarafından korunuyordu. Sina Çölü'ndeki Romani'den, Mısır sınırındaki Rafa'ya, Rafa'dan Lut ve Yafa'ya, Lut'tan Hayfa'ya, Hayfa'dan Kineret Gölü'ne¹³⁵ kadar biz koruyorduk. Belki de en önemli kıskırtıcıların merkezi olan Yafa ve Hayfa'da, Yahudi birliklerinin garnizonları vardı. Yafa'da Amerika'dan gelen Yahudiler, Hayfa'da Filistinli Yahudiler.

Sadece Kudüs'e Yahudi Lejyonu'nun girmesine şiddetle karşı çıkıldı. Bundan daha sonra bahsedeceğim. Kudüs'te bir İngiliz taburu konuşlandı. Ama ülkenin geri kalan her tarafı bir Yahudi lejyonerleri zinciri ile emniyet altına alınmıştı.

Sonuç... İki ay kesin sükûnet ve düzen.

Bir ülkede sükûnet havası esiyorsa, yazar o dönem hakkında yazacak konu bulamaz. Bu dönem için anlatılacak bir şey yok. Lejyon, Filistin'de farkedilir bir güç olduğu kabul gördüğü sürece, pek bir olay olmadı ve de kimse Mısır'ı kendisine örnek almayı düşünmedi. Ama terhisler başlayıp da 5000 askerden sadece 400 tanesi geride kalınca, Kudüs'te kanlı çatışmalar¹³⁶ başladı ve Trumpeldor ve dört arkadaşı Tel-Chaj'da öldürüldü.

Ama bu iki trajedinin, anlatmak istediğim hikâyeye ilgisi yok. Burada lejyondan bahsediyorum ve lejyon bu şekilde kaldığı süre içersinde, her taraf sakin ve dingindi. Askeri tarih yazarları

¹³⁵ Kinereth Gölü: Taberiye veya Celile Gölü. (ç.n.)

¹³⁶ Yazar burada pogrom diye yazmıştır. Türk Dil Kurumu'na göre pogrom soykırım olarak gösterilmektedir. Bahsettiği olay 29 Şubat 1920'de, Tel-Chaj'de olmuştur ve Trumpeldor da dahil olmak üzere toplam 8 Yahudi ve 5 de Arap ölmüştür. Yazar, dönemin Yahudi halk kahramanı Trumpeldor'un burada ölmesi konusuna çok hassas yaklaştığından bir abartı yapmış. (ç.n.)

için de boş geçen bir zamandı. Ben, gelecekte de tarihçinin materyal bulamaması konusunu, Yahudi Lejyonu'nun en önemli işi olduğuna inanıyorum. Tarihçiye yazmak için, çatışma ve huzursuzluklar yaratılarak değil, 1919'da olduğu gibi ülkenin kurulması konusunda materyal sunmak gerek.

Burada, siyonist tartışmalarda çok belirgin bir rol oynayan bir soruyu daha derin irdelleyeceğim. Bir Yahudi lejyonunun provakatif ve tahrik edici etkisi olduğu gerçek mi?

Böyle bir soruya dürüst cevap vermek gerekir. Eğer bir ülkede, bir Yahudi "milli yurdunu" kabul etmeyen bir halk varsa, her türlü Yahudi faaliyetleri belirtisine ve Yahudilerin oradaki varlığına öfkelenmesi doğaldır. Öncelikle oraya bir Yahudi göçüne ve daha çok Yahudilerin oradan toprak satın almalarına öfkelenirler. Ülkede aktif bir rol oynamaya yönelik her türlü faaliyet istemi, örneğin; bir Yahudi üniversitesinin törenle açılması, bir Yahudi Yüksek Komiseri'nin olması, onlara göre bir provakasyondur. Bu kategoriye Yahudi Lejyonu da dâhil. 1919'da, karıştırmamızın Yahudi taburları yüzünden mutlu olduğunu kimse iddia edemez. Ama bu "hava" oluşmasın diye, herşeyi olurluna bırakmak da aptallık olurdu. Bu "hava" oluşacak diye bir şey yapmamak, Siyonizm'den tamamen vazgeçmek zorunda kalmaktı.

Bir soru yöneltmek, iki olasılığı da hesaplamak durumunda olmak demektir. Hem zararı, hem de faydası.. Herşeyin iki tarafı var; her ilacın içinde olan bir elementin, başka koşullarda bir zehir olabileceği gibi. Bu tür hesaplamalar teori üretmeyi engeller. Ben yaşamın mantık olduğuna kesinlikle inanıyorum. Ama Yahudiler, en azından bugünkü işlerimizi düzenlemiş dünün kuşağından olanlar, mantığa ve teorilere pek inanmazlar. Sadece gerçeklerle yaşamak isterler. Tamam, peki. Alın size gerçekler: 1919'da lejyonda 5000 asker vardı ve ülkede huzur vardı. Diğer gerçek: 1920'de lejyondan neredeyse kimse kalmamıştı ve Tel-Chaj'da zor günler geçirildi ve Kudüs'te Yahudilere kanlı saldırılar oldu.

Bir not daha: Yahudi olmayan insanların bizim lejyonerlerimizle olan ilişkileri değil, tam tersine bizim lejyonerlerin Yahudi olmayanlara karşı tavrı konusu... Filistin'deki Yahudi Lejyonu gibi bir işgal ordusu konumunda olan asker, nitelikli iki vasfa sahip olmalıdır. Yani hem güçlü hem de ince ruhlu olmalıdır. Davranışları sadece askeri konumundan ötürü gelmemeli, buna diplomasi katmalı. Bu durum aslında en zor olanı. Zor durumlarda, güçlü elin elzem olduğu zamanlarda tüm emir-komuta zincirinin, deneyimli ve eğitilmiş subaylarda olması gerekli. Ama diplomasi ve ince ruhluluğa her asker sahip olmalı ve bunu da; ister şahıslarla olan ilişkilerinde, ister bir kahvehanede kahve içerken veya bir pazarda portakal satın alırken ispatlamalı. Bunu üç tür insan başarabilir. Doğuştan ince ruha sahip olanlar, yabancılarla pek fazla ilişki kurmak istemeyip, diplomasiyi onlardan uzak durarak yürütenler ve en son olarak da; Hindistanlılarla nasıl yaşanılacağını öğrenmek için bir kurs görerek bunun eğitimini alan İngilizler gibi, yabancı bir ülkede oranın yerlilerine kıbarca davranmayı sonradan öğrenenler.

Bu girişten de anlaşılacağı üzere, her lejyoner bu sınavda parlak bir şekilde başarılı olamadı. Büyük çoğunluğu yakışır şekilde davrandılar. Bu konuda resmi bir delil var: 1919'un yazında Arap yürütme erki, her yerde, lejyonerlerin kötü muamelesi durumunda hemen şikâyetçi olunması hususunda bir emir çıkarttı. Akabinde suçlamalar "yağmuru" başladı. Bizim üç albay, derhal tüm suçlamaların sadece taburda değil, inzibat merkez komutanlığınca da araştırılmasını talep etti. İncelemeler sonucu, suçlamaların yüzde doksan dokuzunun asılsız olduğu ortaya çıktı ve neredeyse hiçbir disiplin cezası verilmedi. Bir ay sonra bu ihbar salgını da sona ermişti. Ama istisnalar da vardı.

Bir Yahudi askerin bir Arap vatandaşı öldürdüğü veya yaralama vakasını hiç yaşamadım. Avustralyalı askerler, bir arkadaşları orada öldürüldü diye, Lut'a ve Allenby'nin Genel Karargâhı'ndan

pek uzak olmayan Sarafend köyünü yakmışlar ve bazı erkekleri vurarak öldürmüşlerdi (Kadın ve çocukları “şövalyece” davranarak köyden çıkarmışlardı).

Bizde ise değil böyle bir olayın olması, bir kez bile ciddi bir çatışma dahi olmadı. Lakin diğer taraftan, önlenmesi gereken kaba davranışlar, lüzumsuz münakaşalar veya buna benzer şeyler olmadı. değil.

Niyetim hiçbir şekilde eski lejyon arkadaşlarımı kategorize etmek değil ama gözlemlerimde iki görüşe sahip oldum ki, bunları ileride göz önüne almak, Filistin’deki bizim genel davranış kurallarımız ve taktiklerimiz konusunda hayli işe yarayabilir.

Özellikle, yukarıda anlatılan hiçbir olaya karışmamış olarak her türlü ithamın dışında kalan iki kategori var. Birinci olarak Filistin gönüllülerinin arasında olan Yafa’lı eski liselilerden, İşçi partilerinin üyelerinden, öğretmenlerden, memurlardan ve yerleşimcilerden oluşan entellektüel kısım. Onların davranışları bugün de eskisi gibi. Kibar, mahreme girmeyen dostluk ve her türlü ilişkide saygılı, kadirşinas.

İkinci kategoriye, ilk önce şaka yollu, daha sonra ise bir onur payesi olarak “terzi” dediğimiz “İngiliz delikanlıları” giriyor. Onların, lejyonun çeşitli elementlerini içeren psikolojileri hakkında gelecek bölümde konuşacağım. Burada söylenmesi gereken nokta, onların “kendilerini soyutlayan” bir grup oluşturmuş olmalarıydı. Görevlerini tam dakik ve muntazam yaptılar; eşlerine mektuplar yazdılar. Ne genel olarak Filistin, ne özellikle Siyonizm, ne de Araplar onları ilgilendirdi. Kasabadan sarhoş bir Arap bir sokakta onlara hakaret de etse, onu görmezden gelirlerdi.

Ama Amerika’dan gelen Yahudilerle iş o kadar kolay değildi. Amerikalıların Araplarla dalaşması gerçi istisnai durumlardı. Ama onların arasında kavgaya karışanların sayısı daha fazla idi. Onlarda edindiğim kanı, bu olayların nedeni, Amerikalı Yahudilerin, İn-

giliz Yahudilerinden daha fazla siyonist olmalarıydı (Bu dalaşma durumlarında, arabuluculuk yapmam için ben çağırıyordum).

İngiliz Yahudilerinin tersine Amerika'dan gelenler, Filistin ve Filistin'le ilgili herşey konusunda çok ateşli bir ilgi içersindeydiler. Herşey beyinlerine kan sıçratıyordu, her küçük olay onları öfkelen diriyordu. Araplara yarı şüpheci gözlerle, yarı da sempatiyle bakıyorlar, İngilizler Araplara hiç itibar göstermezken, Amerikalılar en azından ilgi gösteriyorlardı. Bu yüzden de, bazen bir sokak çocuğunun yaptığı bir şaka bile, adeta tüm Yahudilerin milli onurunu zedeleyici boyutlara geliyor, bir Arap köyünden yapılan bir tüfek atışı kimseye bir zarar vermese de, Yahudi halkı için bir tehlike olarak görülüyordu. Bir şeye ilgi duymadan ona karşı ince ruhlu olmak, çok sevip de ilgisiz kalmaktan daha kolaydır. Bu bilinen bir gerçektir. Bu yüzden anlattıklarımı bir serzeniş, bir sitem olarak algılamamak gerekir. Ama gerçekler de göz ardı edilemez.

En sorunlular, kendileri de aynı ortamda büyüyen Filistinli gönüllülerin bir kısmıydı. Bunlar Araplara karşı düşmanlık beslemiyorlar, tam tersine onlarla iyi arkadaşlardı, dostluk ediyorlar ve aynı dili konuşuyorlardı. Ama bu da, sıkça hiç istenmeyen çok nahoş sorunlara yol açıyordu.

Buna tipik bir örnek: Bu kategoriye mensup bir asker, izinli olduğu bir gün tanıdık bir Arapla karşılaşır. Selamlaşırlar, hatta şarkta adet olduğu üzere birbirlerini öperler. Bir kahvehaneye girerler, birşeyler içerler, iskambil oynarlar ve arkadaşların kendi aralarında yaptıkları gibi birbirlerine takılırlar; şakaları biraz ileriye gider ve sonunda bir kavga... Ya da önceden de iki kere bahsettiğim en çok olan şey: Sarhoş bir Arap sokakta yüksek sesle bir küfür söyler. En taşkın, kabına sığmayan bir Amerikalının bile bu küfrü Arapça olduğundan anlamaması için ümit beslemek boşuna. Ama bu Ameikalılar Arapça anlıyorlar, daha kötüsü Arapçada cevap veriyorlar. Arapça küfür kültürü oldukça yüksek

ve her çeşide sahip. Ama küfürün en yüksek basamağı, eskiden kalma “şamar esperantosuydu”.

Birçok insan benim bu görüşlerime belki şaşırır. Ama bizde, Jischuw’un buranın yerli Araplar’a yakınlık göstermesi ve yaşadığı yere uyum sağlamasının gerektiği ve bunun sonucu olarak da barışın sağlanacağı, sıkça ve severek konuşulan bir konudur. Belki, belki de değil...

Burada yayımcılık yapmıyorum, sadece ne gördüysem onu yazıyorum. Çok “yakınlaşma” barışa zarar veriyor. Herhalde, Tabur Yazıhanesi’nde arasına olduğu gibi, örneğin; I 3429 nolu dosyadaki mahkemesi görülen Onbaşı Sevigliano Aminadob’un Kudüs’te Yafakapısı’nda ayakkabı boyacısı Abdullah’a vurma vakası sadece Filistin’de görülmemiştir.

XV.

Lejyonun Komutanları Ve Subayları - Bir Dünya Görüşü Olarak Siyonizm - Yahudi Olmayanların Duruşu

Askerlerimiz hakkında detaylı anlatacağıma söz vermiştim. Toplam olarak, zaferden sonra bize verilen resmi adla "Judean Regiment"e ¹³⁷ onbinden fazla başvuran olmuştu. Çok geç çürüğe ayrıldıkları için onların yarısını görme fırsatım olmadı. Savaş bitmişti ve onları cepheye göndermeye gerek kalmamıştı. Benim de hiç görmediğim Yahudi Albay Miller'in komutasında eğitimlerini tamamladıktan sonra daha Portsmouth' da iken kadrodan çıkarılmışlardı.

Filistin'de üç taburdan müteşekkil 5000 askere sahiptik. Bu askerler, daha sonra "Judeans"ların birinci, ikinci ve üçüncü taburları diye tabir edilecek Royal Fusiliers'e bağlı 38., 39. ve 40. taburlarda askerlik yaptılar.

Ama bu iki resmi tanımlama da hiç kullanılmadı. Allenby'nin Genel Karargâhı'ndan Arap köylerine kadar, hatta resmi yazışmalarda bile adımız "Yahudi Alayı" diye geçiyordu. Bu, bizim asimile olmuşların Lord Derby'i ziyaretleri sırasında protesto ettikleri ve en başından beri takılan isimdi.

İngiliz ve Amerikalılar¹³⁸ ilk iki taburda yoğunlaşmışlardı. 38. Alay'ın büyük çoğunluğu "İngiliz", 39. Tabur'un hemen he-

¹³⁷ Judea veya Judean: İncil'de Yahudilere verilen ad. (ç.n.)

¹³⁸ Yazar bu tanımlama ile oralardan gelen Yahudileri kastediyor. (ç.n.)

men hepsi “Amerikalı” idi. Filistinli Yahudiler her iki taburda da vardılar ve 40. Alay’ı teşkil ettiler. Bu alay, genel terhisten sonra birinci Judean Alayı oldu. 38. Alay’ın komutanı Albay Colonel, 39. Alay’ın komutanı Margolin’di. Daha sonra sırasıyla Filistinli üç subay; ilk önce Samuel, daha sonra bir Hristiyan olan Scott ve lejyon lağvedilinceye kadar gene Margolin.

Albaylarla başlamak istiyorum:

Patterson’un ismi çok geçti. Burada sadece bir konuyu vurgulamak istiyorum. Yahudi halkı gibi kendi insanları da ona karşı nankör davrandılar. Herhalde, İngiliz Ordusu’nda ilk kez böyle bir durum hâsıl olmuştur; savaşa yarbay olarak katıldı ve yarbay olarak bitirdi. Komutanı olduğu, Siyon Katır Birliği, hem de Yahudi Taburu ile savaşın bitimine kadar görev yaptığı harp raporlarında birkaç kez belirtildiği halde, ne bir terfi, ne de bir madalya aldı. Taburumuzu bir tugay formatına sokmayı ve Patterson’u da generalliğe terfi ettireceğinin sözünü yazılı olarak veren Allenby sonradan bu sözünü tutmadı. Hatta Patterson birkaç kez bizim tarafımızı tuttuğu ve zaferden sonra iyice orduda ortaya çıkan resmi antisemitizmi protesto ettiği için Allenby onun azılı düşmanı oldu. Allenby, onu ve bizim diğer albayları da hiç bir madalya, nişan için önermeyerek intikam alma yoluna gitti. Daha sonra, Siyonist Yürütme Kurulu Üyesi olduğum dönemlerde, Herbert Samuel’e yazarak, yüksek mercilere bizim Hristiyan dostlarımızı hatırlatmasını rica ettim. Sanırım, Dr. Weizmann da bu ricama katıldı. Ama değişen bir şey olmadı.

Yahudi halkı da ona karşı nankörlük yaptı. Bundan bahsetmek benim için utanç verici... Ama Patterson her daim Yahudi halkının ve Siyonizm’in dostu oldu. Keren Hajessod’a¹³⁹ Amerika’da çok yardımı dokundu ve orada onunla her çalışan onu çok sevdi. Na-

¹³⁹ 24 Aralık 1920’de, Londra’da kurulan ve elliye yakın ülkede faaliyet gösteren siyonist yardım örgütü. Dünyanın her yerinden gelen bağışların organizmesini düzenler. (ç.n.)

diren de olsa, onu Londra’da veya Paris’te gördüğümde, bir kardeş gibi hissettiğim - aslında kardeşim gibiydi - bu adama yüreğimi açıp, hayal kırıklıklarından ve üzüntülerimden bahsettiğimde, yüzünde, Londra’da başyaverle kavga ederken veya Şeria Vadisi’ndeki o zorlu günlerde takındığı aynı gülümsemeyi görürdüm. O gülümseme, generalleri takmayanların, malaryalar ve mitralyöz ateşleri altında kalmışların, direnen iradenin kazanma gücüne inanmışların gülümsemeseydi. Kadehini kaldırıp: “Sonu iyi olacak. Yahudiler büyük bir millet. Bahtları açık olsun. Burada sorun yok ...” Bu onun kadehini kaldırdığında her zaman söylediği sözlerdi. Çünkü ona göre “sorun” yaşamın özüydü ve tüm çabaların motoruydu.

Margolin’den daha önce biraz bahsetmiştim. Mizaçlarına bakıldığında, Margolin’in İngiliz, Patterson’un da bir Yahudi olarak doğması gerekiyordu. Margolin günde belki on kelime konuşurdu. Düşünce tarzı, büyük şehirden uzak, Filistin’deki Bilu Devri’nde¹⁴⁰ ve Avustralya’daki balta girmemiş ormanlarda yaşayanlardan farksızdı. Avustralya’da söylendiği gibi: Düşünceler, yavaş, önemli ve derin, ciddiyet ve dürüstlüğün ilkel sağduyusu olmalı.

Amerikalı Yahudi askerler, onun aşırı dakik olmasına çoğu zaman öfkelenedikleri halde, ona “Taten” (baba) diyorlardı. Çünkü bir öz baba gibi askerleriyle ilgili en küçük bir ayrıntı ile bile ilgileniyordu. Kampı kusursuz bir organizasyon örneğiydi. Genel Karargâh, düzen ve disiplin öğretiler diye albayları onun taburuna gönderiyordu. Koyu bir disiplin taraftarıydı ve örneğin Patterson’un Genel Karargâh’ın haksızlıklarını protesto etmesine katılmak istemedi. Ama Genel Karargâh’dan korkusu yoktu

¹⁴⁰ Efsanesini Tevrat’ta geçen peygamber İşıya’dan alan, “Yehova’nın kuruluşu” ve “Yakub’un evi, haydi yola düşelim” anlamında olan, 1881’de Rusya’daki Yahudilere yönelik saldırılar sonucu, ülkeden ayrılarak, İsrail’i kurmaya yönelik hareket. İlk “Bilumi” grup Ukrayna’dan 1882’de, Ukrayna’nın Harkov kentinden Filistin’e gelen 14 kişilik bir üniversite öğrenci grubuydu. (ç.n.)

ve bunu da askerlik görevinin sonlarına doğru ispat etti. 1921'de, Sir Herbert Samuel yarısı Yahudilerden, diğer yarısı da Araplardan oluşan bir milis kuvveti projesi işleme koymuş ve Filistin Yahudi taburlarından kalan birkaç yüz askerin de katıldığı Yahudi bölümünün başına Margolin'i getirmişti. Ama 1 Mayıs ile 3 Mayıs arasında Yafa'da Yahudilere karşı saldırılar oldu.¹⁴¹ Hiçbir izin almaya gerek görmeyen Margolin, Tel-Aviv'e gelerek bu Yahudi kentini korumaya almıştı. Bu "suçundan" ötürü istifaya zorlandı. Bugün gene Avustralya'da yaşıyor ve Filistin'deki eski günlerini; Rehova'da pulluk sürdüğü anları, Şeria'daki çarpışmaları ve Salt kasabasındaki İşgal Valisi olduğu dönemleri özliyor.

Albay Frederik Samuel, bir İngiliz-Yahudi aileden ve asimile olmuş bir ortamdan geliyor. Ama içinde bulunduğu, bünyesinde pek çok üyesi değerli insanların olduğu bizim ortamımız, onun kendisini tekrar gerçek bir Yahudi gibi hissetmesini ve düşünmesini sağladı. Önceki bölümlerden bir tanesinde, sanırım Nina Davis'den bahsetmiştim. Ama o da şimdi bir tarih oldu. Nina Davis bizim tabur doktoru Dr. Redcliff Salaman'ın eşiydi. Onun da ailesi, Salaman ve Samuel gibi - onlar akrabaydı - kuşaklar boyu Londra'da mukimdi. Ama Nina'nın babası - onunla uzun bir sohbet çok güzel olurdu - ona temelden bir Yahudi eğitimi vermiş ve İbrani dilini yürekten sevmeyi ve bu dil edebiyatı hakkında bilgi sahibi olmayı öğretmiş. Nina Davis, gençlere yönelik İngilizce hikâye ve şiir dergileri çıkarmış, ayrıca Jehuda Halevis'in¹⁴², İbn Esra¹⁴³ ve Gebirol' un¹⁴⁴ şiirlerini tercüme etmişti.

¹⁴¹ Yazar burada da pogrom: soykırımına yakın saldırılar kavramını kullanmıştır. (ç.n.)

¹⁴² Yehuda ha-Levi: D. 1075 İspanya - Ö. 1141. Ünlü Seferad şair. (ç.n.)

¹⁴³ Abraham Meir ibn Esra: D. 1092 İspanya - Ö. 1167. Yahudi âlimi (felsefe, tıp, astronomi) , yazar ve şair. (ç.n.)

¹⁴⁴ Solomon ibn Gabirol: D. 1021 /1022 İspanya - Ö. 1057. Yahudi filozof, şair. (ç.n.)

Doğuştan edebiyata karşı bir kabiliyeti vardı. En büyük me-
ziyeti ise, İngilizlerin dediği gibi kişisel çekiciliği idi. Sanırım, ken-
disi Londra dışında yaşamış olmasına ve hiçbir zaman “salonlara”
sahip olmamasına rağmen, entellektüelliği, 18. yüzyılda Fransız
“büyük salon kadınlarınkine” eşitti ve bıraktığı intiba aynen on-
lar kadardı. İngiliz Siyonizmi bünyesindeki gerçek siyonist çevre
aslında küçük bir toplumdur ve onların yarısından fazlasına da
Nina Davis’in dolaylı ve dolaysız mutlaka bir etkisi olmuştur. On-
lardan biri de Albay Samuel’dir.

Albay Samuel, savaşın başında Fransa’da iyi bir alayda yar-
bay olarak görev yapıyordu ve yakın bir zamanda general olabi-
lirdi. Dr. Salaman’ın çağrısına uyarak, taburundan ayrılarak - hiç
de azımsanmayacak ve alışılmadık bir fedakârlık - kendi kariye-
rini bile bitirerek talimgâhımızı yönetmeye geldi. Böylelikle,
general olma şansını tamamen yitirdi. Çünkü bir Yahudi tuga-
yında general olacak ilk kişi kuşkusuz ki Patterson idi.

Herbert Samuel’in, Filistin’de albay olarak asıl görevi Yahudi
gönüllülerle çalışmaktı. Onun ince ruhluluğuna ve nezaketli dav-
ranışlarına sık sık şahit oldum. Askerlerinin iç varlığı onun için
yabancı bir gezegendi. Kendi iç yapısı, İngiliz toplumunun sivil
ve askeri yaşamdaki, her sınıfı diğerinden keskin çizgilerle ayı-
ran, asker ve subayların rollerini en başından beri katı bir şema
halinde belirleyen özelliklerini yansıtıyordu.

Şimdi, bir taburdan daha fazla insana hükmeden Ben Gurion
ve Ben Zvi ve diğerleri gibi askerlere rastladı. Lejyonda, hazır bir
sosyal bir kanaat birliği buldu. Maraz çıkmasın diye o kurallara
saygılı oldu. Bir süre, kendisi ile o dönemde üniforma altında olan
parti ileri gelenleri ile arasında, ahenkli ve disiplini garantileyecek
bir denge kuramayacağından korkuldu. Fakat onu başardı. Onu
eleştirenler, gülerek onun İngiliz ordusuna bir Rus kurumu sok-
tuğunu iddia ettiler - bir “Sovyet” taburu...

Hâlbuki onun taraftarları da, bir Rus kurumunun daha önceden bir emsal teşkil ettiğini söyleyebilirlerdi. Cromwell'in¹⁴⁵ ordu-sunda da bir askeri komite vardı ve sonuç ciddi bir disiplindi.

Albay Scott, tanıdığım en tuhaf insanlardan biri. Öbür eski komutanlar hakkında değişik yorumlar yapılabilir, ama onun hakkında bu olmaz. Artık yaşlanmış, Allah'a ve İncil'e inanan koyu bir dindardır. Hz. İsa'nın dünyayı kurtaracağına, yalnız bunun ancak tanrının seçilmiş halkına bağlı olduğuna inanır. Scott, en sonunda Hristiyanlığın dünyadaki bütün insanların dini olacağına inanan koyu bir Hristiyan. Ama bir misyoner değildir ve ona göre İsrail halkının dini meselelerine karışmamalı sadece onların ülkelerini kurmalarına yardımcı olmalıdır. Bu ebedi halk tekrar dine dönecek ve yeryüzündeki ruhani vicdan da mükemmelliğe ulaşacak. Dünyanın kurtuluşunun hızlanmasına yardımcı olmak İngiltere için bir onur ve ayrıcalıktır. Bu kutsal lütfaya layık olan her İngiliz ruhani bir ürpermeyle bu göreve sarılmalıdır. Scott'un düşünceleri böyleydi..

Scott, bir süre de Filistin gönüllülerinin komutanlığını yaptı. Bir yabancı olduğunun bilincinde olduğundan, lejyonun iç dünyasını etkilemeye kalkışmadı. Herşeyi olduğu gibi kabul etti ve askerlerini ordunun içindeki değişik ortamlardan oluşan atmosferden ötürü gelebilecek her türlü etkileşimden korumakla yetindi. Onları öyle yürekten bir korumaya almıştı ki, herhangi bir risk almaktan korkmuyordu. Bir olay için Yahudi halkı ona bir teşekkür borçlu. 1919 yaz sonu, aniden, Genel Karargâh'tan 80 adamını Mısır'a gönderilmesi emri geldi. Bu emiri kimin ve hangi amaçla verdiği bir sır olarak kaldı. Bu haksız bir emirdi; çünkü en başın-

¹⁴⁵ Oliver Cromwell: D. 1599 – Ö. 1658. İngiliz siyaset ve devlet adamı, asker. 1642'de kurduğu çok disiplinli bir ordu ile iç savaşta kraliyet ordusunu yenmiştir. Kurduğu hafif süvari birliği (Ironsides = demir gibi sert) elit bir ordu oluşturmuştur. Para için değil, inandıkları idealler için savaşan çok disiplinli bir ordudur. (ç.n.)

dan beri, Yahudi askerleri sadece Filistin’de görev yapacaklardı. Filistin taburu kısaca, 80 askerine Mısır’a gitmeye izin vermeyeceğini bildirdi. Albay görevi icabı, o 80 askeri tutuklatmakla ve taburun geri kalanıyla hesaplaşmak için Genel Karargâh’tan yardım istemekle yükümlüydü. Eğer bunu yapsaydı inanılmaz bir skandal olurdu. Ama Scott kendisini büyük bir tehlikeye atmasına rağmen bunu yapmadı. Kimseyi tevkif etmedi ve Genel Karargâha da askerlerinin, Mısır’a gidilmesi emrinin haksız bir durum olarak gördüklerini rapor etti. Raporda ayrıca, Arapların, Yahudi askerlerinin Mısır’a gittiğinde oradaki Arap milliyetçilere karşı savaşmaya gidiyorlar diye düşünebilecekleri ve bunun da, Arapları Yahudilere karşı bir kışkırtma durumunu yaratabileceği de yazıyordu. Bu 80 asker suçsuzdu ve tüm tabur şiddet kullanarak onların gitmesini engellemiştir. Bu yüzden, bütün taburu tevkif etmek gerekiyordu, ama bu da Jischuw’un en iyi gençlerini askeri mahkemenin önüne çıkarmak demektir. Böyle bir adımı atmasında, kendisinin yetkisi olmadığını ve Genel Karargâh’ın da bu konuyu tekrar düşünmesi gerektiğini ve en iyisi Londra’ya sormak olduğunu da tavsiye etti. Rapora, “Görevlerinde çok başarılılar, aşırı disiplinliler, bütün işlerini muntazaman ve dakik yapıyorlar. Disiplin ve görev anlayışı birinci sınıf, ama arkadaşlarım Mısır’a göndermek istemiyorlar” diye de ekledi. Genel Karargâh, Scott’un raporlarını Londra’ya göndermeye mecbur kaldı. Birkaç hafta sonra Savaş Dairesi’nden lejyon rahat bırakılsın diye cevap geldi.

Scott artık Londra yakınlarında küçük bir kasabada yaşamaktadır. Pek sık yapılmayan lejyoner toplantılarına gelir ve: “Allah’ın lütfuyla, Yahudi askerlerle Filistin’de yaşadığım için mutluyum” der. Her akşam, eşine ve iki çocuğuna, İsrail halkının kurtuluşunun, dünyanın kurtuluşunun başlangıcı olacağını anlatarak Hristiyan duaları okur.

Böyle İngilizler var ve hepsi aynı duayı etmese de, gerçek İngiltere bu. Ama Scott'un ruhu, İngiltere'nin ruhu... Haklı eleştirilerimiz bazen sert de olsa, bu gerçeği unutmamalıyız.

Anakonuya, yani askerlere geçmeden önce diğer subaylardan bahsetmek istiyorum. Benim taburumdaki subay rütbelilerin üçte ikisi Yahudi iken, diğer iki taburda çoğunluk hristiyanlardaydı. Bu nedenden ötürü, Yahudi subayların görev yaptığı ortamda, bizim asimile olmuşlar, lejyona karşı yürüttükleri ajitasyon sonucu istedikleri etkiyi oluşturabilirlerdi. Dr. Salaman Londra'da kaldığı sürece, onun şahsi nüfuzu dolayısıyla birçok "dalkavuk" bize katıldı. Ama onun da Filistin'e gitmesiyle, bize Siyonizm ruhuna sahip olanlar geldi. Onların da sayısı azdı.

Onlardan bazıları çok ilginç insanlardı. Bir tanesinden bahsetmek istiyorum. Lejyonun resmi olarak kurulma aşamasının daha ilk günlerinde, Askerlik Şubesi'ne üzerinde İngiltere'nin en eski alaylarından olan Coldstream Guards¹⁴⁶ üniforması bulunan genç bir teğmen geldi. Adı Harold Rubin idi ve zengin bir inci tüccarının oğluydu. Yaşam hikâyesini anlattı, ama aklımda sadece şunlar kalmış: İngiltere'nin en eski özel bir paralı okulu Eton'da okumuş ve Yahudilikle hiç ilgisi olmamış. Niye bize geldiğini basitçe şöyle anlattı: "Gazetede bir Yahudi Alayı kurulacağını okudum ve onun benim için doğru yer olduğunu anladım."

Zengin bir Yahudi gencinin meşhur Eton Koleji ve Muhafız Alayı ile kurduğu anlamı anlayanlar, neden bu olayı anlattığını da anlayacaktır. Ben bunu istisna olarak görüyorum. İyimserler "zamanın geldiğinin" işareti olarak inanabilirler.

¹⁴⁶ Coldstream Muhafız Alayı: Coldstream İskoçya-İngiltere sınırında 2000 kişilik bir kasabadır. Bu alay 1650'de Oliver Cromwell tarafından kurulmuştur. Bugün de, Kraliçe II. Elisabeth'i koruyan beş alaydan biridir. Alayın 1. Taburu ve 2. Tabur'un 7. Bölüğü halen bu görevdedir. (ç.n.)

Aynı derecede ikinci bir istisna, Filistin Gönüllüleri'nde hem subay hem de bir asker arkadaşı olarak sevilen, Sir Herbert Samuel'in oğlu teğmen Edwin Samuel'di.

Birçok subayımız savaş sonrası Filistin'de kaldı. Orada kalmayanların arasında da aktif siyonistler vardı. Ama çoğu geldiler ve gittiler; hepsi dürüst ve takdire şayan bir şekilde hizmet verdiler. Lakin siyonist ideallerin parıltısını ve Filistin'in büyüsunü algılayamadılar.

Onları irdelediğimde, eski bir tezimin doğruluğunu anladım; Filistin'le “temasta bulunmak” insanı bir siyonist yapmıyor. Bu sadece, bilmeden bile olsa daha önce kanında bir damla “Siyonist zehiri” bulunan insanlarda oluyor. Çünkü Siyonizm, eski yaşamından ayrılıp, kendisine yeni bir yaşam tarzı yaratmak isteyen, başka halklarda “sınır bayraktarlığı” yapanların veya maceracı olanların mizacıdır. Bir zaman gelecek, tüm Yahudiler Siyonizm'i tanıyacak, hatta destekleyecek. Ama o zaman bile “Siyonistler” küçük bir azınlık olacak, çünkü Siyonizm ancak doğuştan kazanılır. Gerçek Siyonizm¹⁴⁷ sadece bir dünya görüşü değildir.

Hristiyan mesai arkadaşlarımızın içersinde, bir Galli olan Binbaşı Daniel Hopkin gibi tam bir siyonist ve gönüllülerce çok sevilen, ateşli siyonist dostları da vardı. Lakin büyük bir çoğunluğu, Yahudi subayların ekseriyetinde olduğu gibi, dürüst, sadık ve nötrdüler. Aralarında antisemitist biri var mıydı? Onu bilemeyeceğim. “Antisemit” kavramına çok dikkatli yaklaşıyorum. Getto

¹⁴⁷ Siyonizm, Avusturyalı, Macar asıllı Yahudi Theodor Herzl'in 19. yüzyıl sonlarında kurduğu, Filistin'de Yahudiler için yeniden bir devlet kurulmasını hedefleyen uluslararası siyasi bir harekettir. Siyon, Kudüs yakınlarında bir dağdır ve üzerinde Siyon Kalesi vardır. Sonradan Kudüs ve tüm İsrail'i kapsayan bir kavram haline gelmiştir. Tevrat'ta birçok bölümde, İsrailoğulları'na Siyon Halkı, Siyon erkekleri ve kadınları diye bahsedilmektedir. Siyonizm, Yahudi anavatanının sadece İsrail'de kurulmasını hedeflemiştir. (ç.n.)

yaşamından miras kalan bazı Yahudi özelliklerimiz bizim de içimizi sıkıyor. Ama Yahudi olmayan biri bu özelliklerimizin farkına varırsa, onu hemen bir Yahudi düşmanı olarak damgalıyoruz. Hatta bunu herhangi bir sözle ifade etmese bile, biz onun, gizli bir antisemit olduğundan eminizdir. Yahudi olmayanların iç dünyasını böylesine eşelemek beni hiç bir zaman ilgilendirmedir.

Hristiyan subaylardan bir tanesi bize olan antipatisini açıkça ifade etti, ben ona bile bir antisemit diyemedim. O, Albay Margolin'in komutan yaveri Binbaşı Smoltey'di. Bizim Amerikalı çocuklar onun altında çok eza gördüler. Bir keresinde onun ruhsuzluğu ve inatçılığı yüzünden çok büyük bir felaket olacaktı. Bundan sonra bahsedeceğim. Ama bu kişinin başka yönlerini de gördüm ve bambaşka bir izlenim ortaya çıktı - o da centilmenlik ve mert yaradışlı şövalyelikti...

Eğer bu Smoltey, Savaş Daire'sinde Yahudi meseleleri ile uğraşan herhangi bir subay olsa idi, bize eminim ki iyiniyetle yaklaşacaktı. Ama o, her gün bizim ortamımızda, kendisine çok yabancı olan psikolojimizle yakın temas halinde oldu ve doğru ses tonunu bulamadı. Böyle aksilikler şu anda İngiliz memurları tarafından Filistin'de sık sık tekrarlanmakta!

XVI.

Asker Olarak "Terziler" - Filistinli Gönüllüler - Hedef Odaklı Amerikalılar - Silahsızlanma Süreci

Bizim askerleri üç büyük gruba ayırabiliriz: İngilizler, Filistinliler ve Amerikalılar.

İngilizlerden daha önce bahsetmiş ve başlangıçta, küçümseme olarak onlar için söylenen "terzi" kavramının sonraları bir onur payesine dönüştüğünü anlatmıştım. Bunu, İngiliz ordusuna bağlı en iyi askerleri olarak ispatladılar. Whitechapel'de veya Leeds'deki evlerinden ve ailelerinden başka herhangi bir şey için hiç bir heyecan ve aşk duymadan, Siyonizm'e ve Filistin'e kayıtsız, deniz aşırı buraya getirilip savaşmak zorunda bırakıldıkları için tüm dünyaya öfkeli, kendileri için hiçbir şey ifade etmeyen bir konu için savaşan işte bu askere çağırılmış insanlar... Bunlardı bizim İngilizler. Metal düğmelerini parlatmaktan, kimseye ait olmayan topraklarda Türklerle yapılan gece çarpışmalarına ve kahramanca ölmeye kadar görevlerini A'dan Z'ye doğru yapanlar.

Bizim askerler arasında da, lejyonun varlığına çok büyük zararlar verebilecek çok zorlu dönemler ve topluca bir sabır tükenmişliği görülmüştü. Ama terziler arasında hiçbir zaman bu görülmedi. Tehlike ve aşırı sıcak, kötü davranışa muhatap olmak, askerlik görevi ve barış dönemi süresince bitmek bilmeyen sıkıntılı anlar, taşların üzerinde uyumak, ıssız dağlarda nöbet, malarya ve yaralanmalar ve boş su mataraları. Bütün bunları kendilerine verilen görevin bir parçası olarak görerek, sonuna kadar görevile-

rine sadık bir şekilde çalıştılar. Tabii homurdanarak. Ama bir İngiliz atasözü “Bir askerin tek imtiyazı homurdanmaktır” der. Napolyon da askerlerini “yaşlı homurdanıcılar” diye adlandırıyordu. Hep hoşnutsuzdular ama görevlerine sadık.

Onlarda çok az bir ortak yaşam eğilimi ve ortak ideolojik bir ilgi gördüm. Hiç birlikte toplantı yapmadılar veya bir birlik için çaba göstermediler. Daha çok, kim kimle arkadaş veya akraba diye bakılmaksızın, herhangi bir çavuşun seçimiyle bir çadırdaki küçük ve tesadüfi grupçuklar oluşturmışlardı. Daha önce başka çadırlarda beraber kaldıkları arkadaşlarına hiç bir özlem duymadan, yeni çadır komşularını yeni arkadaş edindiler. Onlara ellerinden geldiği kadar yardım ettiler, iskambil oynadılar, askerlik ve vatan anılarını anlattılar. Hasret sadece bir şey için vardı. O da kendi evleriydi.

Savaşın, hiçbir şekilde etik varoluş sebebi olmadığı için ve “sarhoş bir dünyanın” çılgınlığı olarak gördüklerinden nefret ediyorlardı; o yüzden de, onlara göre Filistinliler mecnundu. Ama herşeye rağmen bir olay gelişti: Brest-Litowsk Andlaşması’ndan¹⁴⁸ sonra, Allenby’nin Genel Karargâhı’ndan biri lejyonda da “Ruslar”ın olduğunu hatırladı ve bunu lejyonu ortadan kaldırmak için iyi bir fırsat buldu. Bir anda, Patterson’a askerlerini toplaması ve onlara, cepheden ve her tür tehlikeden uzak olan işçi kolonilerine gönderilebileceklerini söylemesi emri geldi. Helmsia’daki o içtimada binden fazla asker vardı. O teklifi sadece iki kişi kabul etti.

Basitti; Filistin onları ilgilendirmiyordu. Ateşkesten sonra, onlara, masraflar ordudan karşılanmak suretiyle, gruplarla eski tarihi

¹⁴⁸ Brest-Litowsk Rusya’da bir kenttir. 3 Mart 1918’de Lenin Hükümeti’nin isteğiyle savaşın çekilen Rusya ile İttifak Devletleri olan Osmanlı İmparatorluğu, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, Alman İmparatorluğu ve Bulgaristan Kralığı arasında imzalanmış bir antlaşmadır. Osmanlı, Kars, Artvin ve Ardahan’ı geri aldı. Fakat İttifak Devletleri I. Dünya Savaşı’nda yenilince bu antlaşmanın hükmü kalmamıştır. (ç.n.)

ören yerlerine gidilmesi olanaklarının sağlanacağı söylendi. Ama sadece çok azı bu olanağı kullandı. Çoğunluğu, kampta oturmayı ve cephane depolarının, yıkılmış köprülerin veya Türk esirlerinin önünde nöbet tutmayı tercih etti. Onlardan bir tanesi, Patterson'a çok kibar imzasız bir mektup yolladı. İçinde: "Biz buraya tarihi ören yerlerini görmeye gelmedik. Buna ihtiyacımız yok. Biz savaşa maya geldik ve size her zorlukta, her tehlikede daima sadık kaldık. Şimdi siz de bize sadakatınızı göstermelisiniz. Savaş bitti. Bizim bir an evvel evlerimize dönmemize yardımcı olun."

Konser grubumuzun bir şarkıcısı, bir asker şarkısının yeni uyarlaması olan Blighty'i (asker ağzıyla İngiltere; kökeni Hintçe) söylediğinde çılgınca alkışladılar:

"When we all go back to Blighty	Vatana geri dönerken
By and by	yavaş yavaş
And we leave the Holy City	kutsal şehri (Kudüs) terk ediyoruz
Tho the Zionist Committee..."	Siyonist Komite'ye (ç.n.)

Seferberliği büyük bir sabırsızlıkla bekledikleri halde, tüm görevlerini büyük bir titizlikle sürdürdüler. Savaş yorgunluğu, görevi savsaklama ve disiplini ihlal etmek bu "terzi alayında" yoktu. Bu onların ana özelliği idi. En önce onlar geldiler, en son onlar gittiler. Geldiklerinde yabacıydılar, giderken de.. Her zaman dürüst, kampta dakik, sakin, dayanıklı ve çatışmada cesur. Garip bir psikoloji. Bu, bana sempatik gelmiyor; ama onların içindeki o kendine münhasır kararlılığı ve büyüklüğü inkâr edemem.

"En sonuncular da gittiler" derken, Filistin'den gelenleri değil, dışarıdan gelenleri kastediyorum. 1921'de Yafa'daki pogromda öldürülenler, Filistin gönüllülerinin son kalanlarıydı.

Weizmann Allenby'e onlar için: "Garıbalı'nın askerleri bu kadar iyi değildi" demişti ve haklıydı. Allenby'nin sayısız absürd politikalarından özellikle bu konu hepsinden daha aptalcaydı; elin-

deki askeri gücün dörtte üçünü teşkil eden birinci sınıf bir kuvveti gereği gibi kullanmak istemedi ya da kullanmayı bilemedi. Onların kahramanlıkları, Yahudi dünyasının hayranlık duyduğu, beşbin kişiye karşı direnen, korkusuz, sadece kendini kurban etme değil, mukaddes bir hedef uğruna ölmeyi tahayyül eden Tel-Chaj savunmacılarının kahramanlıklarına eşitti.

Ayrıca çoğunluğu, Filistin'i avucunun içi gibi bilen, kibar, görev ve dostluk konusunda mert yaradılışlı, yüksek eğitilmiş ve zeki insanlardı. Neredeyse hepsi yerli Araplar gibi Arapça konuşuyor, bazıları Türk Ordusu'nda askerlik yapmıştı, birçoğu savaştan önce ata binmesini ve ateş etmesini biliyordu. Allenby'in, bu askere gelenleri kabullenememesi ve onları kullanamamayı başarması için ya kendisinin, ya da ona yol gösterenlerin kör olması gerekirdi.

Onların eğitim gördükleri Mısır'daki Tel-el-Kebir'den¹⁴⁹ Filistin'e intikalleri bile hiç kolay olmadı. Waad Hazirim bu askeri gelişmeye karışmaktan korktu. Oranın yerli Yahudileri işin başına geçtiler. Tel-Aviv'den Bayan Grasowski bunlardan biriydi. Bu Bayan Grasowski, bir zamanlar fakir ve aç iken, genç Elieser Ben-Yehuda ile Paris'teki çatı katındaki odalarında İbranice'yi, Seferad ağzıyla konuşulan yeniden yaşayan bir halk dili yapmaya karar veren genç Grasowski'nin eşi... Şu çılgınlar!

Bay Grasowski'nin başka tuhaflikları da var; şöyle anlatılır: Filistin'de inşa ettiği evin bahçesine iki şişe şarap gömer ve onları sadece iki nedenle içmeye söz verir... Çocuklarının bir tanesi bir İbrani üniversitesine gittiği zaman veya bir Yahudi ordusuna katıldıklarında..

¹⁴⁹ Tel-el-Kebir veya Tall-al-Kebir (Büyük Tepecik): Kahire'nin kuzeydoğusunda 110 km. uzaklıkta, Port Said'in 75 km. uzaklığında. Kent, 13 Ekim 1882'de, İngilizlerin orada gerçekleşen savaştan galip gelmeleri sonucu İngilizlerin Mısır'ı ele geçirmesi açısından ayrı bir özellik taşır. (ç.n.)

İki çocukları da lejyonda askerlik yaptı.

Bayan Grasowski bir kadınlar komitesi organize etti. Bu “Gö-nüllüler Anneleri” ile Allenby’in Genel Karargâhı’na konuşmaya gitti. Ona:

“Ülkede birçok huzur kaçıncı söylentiler duyuyoruz. Çocuklarımız uzaklarda ve biz kendimizi emniyette hissetmiyoruz” dedi.

Daha önce de, bu generalden “Baschan Öküzü” diye bahsetmiş ve aslında çok yumuşak, kolay tesir edilebilir; yaklaşılması zor, ama bu başarılıldığında çabuk etki altına alınabileceğini anlatmıştım. Bazen bu insanın işine yarayabilir. Birkaç hafta sonra tabur, önce Ludd’a pek uzak olmayan Sarafend’e, daha sonra da Hayfa-Semach (Tiberias) demiryoluna getirildi.

Bayan Grasowski zengin ve seviyeli bir iç dünyaya sahipti. Bu iç dünyayı, onun çabucak yapılmış, içinde çeşitli dillerde beşbinden fazla kitap içeren kamp kütüphanesine bakıldığında hemen anlayabilirsiniz. Onun düzenlediği toplantılarla, ülkedeki tüm işçi hareketlerini yönettiler, entellektüel yaşamı ve gençliği kontrol altına aldılar ve Waad-Semani’ye (şimdi Waad-Leumi deniyor¹⁵⁰) delegeler gönderdiler.

Asker Posta Bürosu’ndan bir çavuş bana bir gün: “Royal Fusiliers’in 40. Taburu’nda öyle askerler var ki, bazı günler onlara Genel Karargâh’a gelen mektupların toplamından daha fazla mektup geliyor” dedi. Siyonist Komite herhangi bir önemli bir proje yapmayı planladığında - örneğin; güneyde, Necef’te bir süredir üzerinde düşünülen bir yerleşim merkezi kurmak veya Filistin için bir anayasa hazırlamak gibi - lejyonun da fikri sorulurdu.

¹⁵⁰ 1920 ile 1948 yılları arasında İngiliz mandası altında Filistin’de yaşayan Yahudilerin kurduğu Milli Konsey/Medlis. (ç.n.)

Bana göre, içlerinde en iyi grubu Tel-Avivli eski lise öğrencileri teşkil ediyordu. Bizde, Herzlia Lisesi¹⁵¹ hem dini gelenekler açısından hem de pedagojik yönden eleştirilir.

Tüm bunlar benim konum değil ama gene de bir konuyu vurgulamak istiyorum. Tel-Aviv Lisesi “karakter insanlar” yetiştirdi. En azından ilk mezunlarında. Onlarda, eski Atina’da atfedilen “Kalos Kagathos” (güzel ve iyi), İspanyolca’da “Hidalgo”¹⁵², İngiltere’de ve Amerika’da “centilmen” derecesinde yüksek özellikler gördüm. Bunlar, zeki olmak, şövalye ruhlulukla nezaket, arkadaşlara yardım, kendini feda etme duygusu gibi özelliklerdi. İstisnalar vardı tabi, ama ben genel konuşuyorum. Ben sadece, İbranice eğitim veren orta dereceli okullara, Filistin’deki, Polonya’daki, Litvanya’daki “kardeş okulların” hepsinin aynı manevi seviyede lise mezunları yetiştirmesini temenni edebilirim.

Lejyonun her grubu hakkında bir kitap yazmak zahmete değmez. Seferadlar, haklarında bir kitap yazılmayı hak ettiler. Onlar, kendi duyguları ile içiçe, Filistin ve Siyonizm’e olan hassasiyetleri, Arap komşuları ile olan ilişkileri, heyecansız, inanmanın getirdiği bir şey değil, tamamiyle doğal bir içgüdü olan, batı ile doğu sınırındaki genç insanlardı.

Bir de, diasporadaki, müzik, ticaret ve entellektüel bazda önemli yeteneklere sahip kavmimiz Yemenliler vardı. Onlar da, kendi fiziksel özelliklerine münhasır bir “millet” arzediyorlardı. Kökleri en derin antik çağın bir bilinmezi idi. Köleliğin en kötü şartlarını kuşaklar boyu yaşadıkları için manen yüksek bir seviyeye ulaşamadılar. Bu genç insanlar, birinin içinde yorganları, birinin içinde kutsal kitaplar bulunan iki kutudan başka serveti olmayan, yarı aç ve yaya Filistin’e gelen babaların çocuklarıydı. Bu

¹⁵¹ Herzliya: Kudüs’ün kuzeyinde, 15 km. uzaklıkta bir kent. 1997’den beri Bursa ile kardeş kent. (ç.n.)

¹⁵² Serveti olmayan soylu, asil. (ç.n.)

gençlerin çoğunluğu tüm askerlik boyunca et yemek istemediler. Çünkü Patterson'un Porstmouth'da iken katı kurallarla takip ettiği ritüeller, savaşın hengâmesinde tamamen unutuldu.

Filistinli Gönüllüler lejyon fikrinin son direkleriydiler. Silahsızlanmaya son güçlerine kadar direndiler, tüfeklerini ellerinden kopartıp alıncaya kadar omuzlarında taşıdılar. Onlar için hiç kolay olmadı bu. Askerlik görevleri büyük bir hayal kırıklığı ile başlamıştı. Taarruzda ve 1918'in Eylül'ündeki zafer döneminde onlar daha askeri eğitimdeydiler. Sonra barış zamanı geldi ve her taraftan ülkeyi geliştirmeye yönelik yeni projelerden duymaya başladılar. "Kwuzah"¹⁵³ kelimesi genç insanların dudaklarında kutsal bir kavram oldu. Eskiden işçi olarak çalışanlar veya üretim idealleriyle yanıp tutuşanlar, Hayfa demiryolunu ya da Sina Çölü sınırındaki Rafa'da su kanallarını korumakla yükümlendiler.

Buna katlanmak çok zordu. Çoğu da dayanamadı zaten. Ama birkaç yüz tanesi, bir ülkenin inşasının korunma tedbirleri alınmadan gerçekleşmesini, Filistin'deki yerleşim merkezlerinin lejyonsuz kalmasının, ahşap evlerden oluşan bir kasabanın itfaiyesiz olmasıyla eşit olduğuna inandıkları için sonuna kadar kaldılar. Bu yüzden de silahsızlanmaya karşı çıktılar. Silah taşıma izinlerini önce üç ay, sonra bir kez daha üç ay uzatabildiler (Genel Karargâh üçer aydan daha uzun süreye izin vermiyordu). Daha sonra, Samuel'in karışık milis kuvvetlerinin Yahudi bölümüne katıldılar. Tüm yerleşimciler ve onlar da Samuel'in bu projesine karşı idiler, ama bu duygu askerlik görevleri bittiği Yafa'da o pogrom oluncaya kadar sürdü.

Karmaşık sorunlular Amerikalılar'dı. Sayıca en büyük gruplar, tüm lejyonun neredeyse beşte ikisini teşkil ediyorlardı.

¹⁵³ İsrail'deki bugünkü kibutzların (ortak yaşamın gerçekleştiği yerleşim birimleri) ilk formatı olan daha küçük tarım alanında faaliyet gösteren kooperatifler. (ç.n.)

Şeria'da gösterdikleri cesaret, eğitimli ve zeki olmaları onları yüksek bir seviyeye getiriyordu. Fiziksel olarak diğerlerinden çok üstündüler. Ama psikolojik olarak Amerikan özelliklerinden ötürü Filistin şartlarına alışamadılar. İngiliz ve Yahudi düşünce dünyası birbirinden çok farklı şeyler. Ama aralarındaki fark, İngilizlerin ruhsal yapısı ile Amerikalılarınkiler kadar çok değil. Ruslarla, İtalyanlarla, Almanlarla, Fransızlarla ve Türklerle yaşadım. Ama hayatımda hiç bu Amerikalılar ve İngilizler kadar taban tabana zıt iki millet görmedim. Her iki ülkede de bu böyle biliniyor. Özellikle, Anglo-amerikan dostluğu hakkında yazan başyazarlardan olan zeki bir İngiliz redaktörün söyledikleri hala aklımda: "Bir-birimizden uzakta yaşamamız büyük şans, eğer komşu olsaydık, bütün dünya ilk kez milli nefret nedir görecekti" demişti. Ama yabancılar bunu anlamıyor... Aynı lisanı ve tınısını, çoğunlukla aynı soyadlarını duyuyorlar ve sanıyorlar ki, bu iki millet ruhsal olarak birbiriyle akraba.

Lejyonumuzdaki kendi küçük dünyamızda bunun ispatını gördüm. Bizim askerler sadece yarı Amerikalı idi, ama o kadar-cık bile bir Amerikan mentalitesi, onların İngiliz atmosferine katlanamamalarına yetiyordu. Rus, İspanyol ve Yemenli Yahudiler için İngiliz metodlarına alışmak, Manhattan'ın havasını on-on beş sene solumuş olan bu gençlerden daha kolaydı.

Bu fark nerede oluşuyor? Bu da bir kitap konusu; ama bu kitabı ben yazmayacağım. Benim konum değil. Ama benim amacıma hizmeten sadece tempo konusunda karşılıklı bir örnek vermek yeterli olur: Amerikalı çabuk düşünür, bir şeye evet veya hayır dediğinde eğer evet dediyse, hemen işe koyulur. İngiliz bunu tehlike arzeden durumlarda yapar; ama orada da onun çabukluğu gerecelidir. Lakin ortalama durumlarda, İngiliz, daha çok "Manana" diyen İspanyol'a, "Bukra" diyen Arap'a, bir Amerikalı'ya olduğundan daha yakındır. Her iki kelimenin anlamı "yarındır". Sıkıştır-

mayın, aceleniz ne? Herşeyi bir hafta, bir ay, bir sene hatta “ad calendas Graecas”¹⁵⁴ atmak daha akılcı değil mi?

Bundan başka Amerikalı bir hedef, amaç insanı. Bir şey yapmak istediğinde, önce sonucun ne olacağını bilmek ve o günkü ihtiyaçlarını o sonuca göre düzenlemek ister. İngiliz, öncelikle bu “hedef, amaç” kavramından nefret eder ve onu bekleyen sonuca aldırmadığından oldukça gurur duyar. Kar ve ateşin birbiriyle “evlenmesi”, İngiltere’de paralı özel okuldan gelen bir psikolojiyle, Şikago hırto ruhunun biraraya gelmesinden daha kolaydır. Hangisin psikolojisi daha iyidir, bunun hakkında bir hüküm veremeyeceğim; benim haddimi aşar. Ama bu iki uyuşmaz özelliğin yan yana gelmesi bir yarar sağlamaz.

Bu zıtlık, küçük sahnemizde açık ve seçik görüldü. Amerikalı gençler, İskenderiye’de gemiden iner inmez: “Cephe ne tarafta?” diye sordular. İngiliz:

“Önce eğitim yapacaksınız.”

“Ama İngiltere’deki sizin kendi eğitim kamplarınızdakiler, üç-dört aylık bir eğitimin cephe hizmeti için yeterli olduğu kanı-sındaydı ve biz altı aydır eğitim görüyoruz.”

“Bu konuyu, Tanrı’nın izniyle zamanında göz önüne alacağız.”

Büyük bir çoğunluğu, o amaçla geldikleri halde taarruza katılamamışlardı.

Ama, şimdi yeni bir dönem başlamıştı; barış ve ülkenin imarı gündemdeydi. Amerikalıların çoğunluğu iyi siyonistti. Hemen soru yönelttiler:

“İyi, madem savaş bitti, o zaman en azından ülkenin imarı için birşeyler yapalım. Bizi tarım işlerine verin.” Bunun üzerine İspanyol kafalı üniformalı İngiliz: “Manana: Yarın.”

¹⁵⁴ Latince, şaka yollu bir yapılacak bir şeyi fi tarihine atmak anlamında. (ç.n.)

Tarafsız ve ciddi olarak, sadece bir tarafın suçluluğunu değil, her iki tarafı da suçlu gördüğümü söyleyebilirim. New York'tan, Toronto'dan gelen eski lejyonerlere çok kıymet veririm. Ama onlar düşünen insanlar ve benim onları şekerlemelerle beslememi bekleyemezler. Ben her iki tarafı da suçluyorum, ama Yahudi yönlerini daha fazla... Zeki oldukları için.. Manana ve Bukhra gibi kavramların onu içdiş etmesine müsaade etmemek onun milli vazifesi! Birçok Amerikalı'nın işlediği günah buydu. Savaş sona erdiğinde ve ülkenin inşası "yarının" puslu uzaklıklarında belirdiğinde; aralarından birçoğu, artık üniforma giymeye gerek kalmadığına karar vererek, silahsızlanmayı talep etti.

1919 yazında, Petah Tikva kasabasının işçi delegeleriyle, Amerikan ve Filistinli Yahudi askerlerden oluşan bir delegasyon benim de hazır olduğum bir toplantıda biraraya geldi. Orada, tam o anda lejyona önemli bir rol düşeceğinin ciddiyetini açıklamaya çalıştım. Ülkede, askeri çevrelerin alt ve üst kademelerinden kaynaklanan inanılmaz bir pogrom ajitasyonu başlamıştı. Ülkedeki düşmanlarımız, hem İngiliz, hem de Hint birliklerinin, yerleşimcilere saldırıldığında parmaklarını bile kıpırdatmayacaklarından son derece emindiler. Sokak nümayişlerinde bize: "Hükümet bizimle" diye bağırıyorlardı. Haklı mıydılar, değil miydiler farketmezdi; buna inanıyorlardı. Sadece bir güçten korkuyorlardı, o da lejyondu... Mısır'da ve şimdi Filistin'deki ayaklanmaların yayılmasının nedeni buydu. Karşıtlarımız, ülkede beş bin Yahudi askerinin bulunduğunu biliyordu. Bu durumda bir silahsızlanma nasıl düşünülebilirdi?

Elbette, suçun hepsi lejyonerlere ait değildi. Eğer yaklaşan tehlikenin büyüklüğüne şahsen ikna olabilselerdi, kendileri mevzi ve nöbet yerlerinde kalabilmek için yollar ararlardı. Buna eminim. Ama yerleşim merkezlerinde onları "rahatlatıcı elementler" vardı. Onlara, ortalığa korku saçanların kendilerinin oranın yabancıları ve ortamdan bihaber oldukları söylenmişti. Ayrıca, oranın Arap-

larını tanıyan eski yerleşimcilerden oluşan “arabulucu kurulları” asla bir pogrom olmayacağından çok emindi. Bu Kudüs’teki pogromdan on ay önceydi.

Ama, bu Amerikalılar için kesin bir argüman idi. Kim tehli-
keden bahsediyordu? Bir yabancı. Kim korumaya ihtiyaç yok di-
yordu? Yerleşimciler... O halde!

Ayrıntılara girmek istemiyorum, ama sonuçta, en son gelen-
lerin çoğunluğu, en önce gidenlerdi. Tel-Aviv’deki toplantıdan
sonra, üç taburdan elimizde önce iki, daha sonra yalnızca bir ta-
nesi - Filistinli Gönüllüler - kaldı. En son olarak da onların da sa-
dece bir bölümü eldeydi.

1919 paskalyasında (Ç.N: Mart sonu-Nisan başı) beş bin as-
kerimiz varken, 1920 paskalyasında sadece üç yüz-dört yüz kaldı.
Ondan sonra da Kudüs felaketi geldi.

XVII.

Genel Karargâh'ın Psikolojisi - Lawrence ve Philby - Lejyona Karşıt Ajitasyon

Kudüs'teki pogrom, Allenby'nin ana karargâhının uygulanmış olduğu taktik ve duruşun sonucu gerçekleşmiştir. O yönden gelen düşük dirençli bir karşı gücün bize çarpışını tesadüfen farkettik. Lejyonu ezme çabaları kolaylıkla yapılabilirdi, çünkü lejyon askeri komutanın emri altındaydı. Ama bu sadece bir ayrıntıydı. Bu lejyona diye düşünülen vuruşlar, aslında yerleşimcilere yönelikti; hatta daha fazlası... Siyonizm'e yönelikti...

Bu atmosferin kurmay heyetinde nasıl ve hangi nedenlerle oluştuğunu, başka bir bölümde yazmak gerek. Ama "antisemitizm" kavramı altında bildiğimiz bu atmosferi, sonuç olarak ben de bir ansemitizm olarak tanımlıyorum. Gene de, antisemitizm kelimesinin burada çok ciddiye alınmaması gerektiğini söylemek zorundayım. Ne Allenby, ne de Bols bir "Yahudi yiyici" idi. Diğer bütün burada ismini vereceklerimin arasında bir tanesi gerçek bir Yahudi düşmanı olarak görülebilirdi. O da Albay Gabriel'di. Ne Lawrence'¹⁵⁵, ne Philby'i¹⁵⁶, hatta

¹⁵⁵ Thomas Edward Lawrence: 1888-1935. İngiliz arkeolog, casus. Mekke Şerifi Hüseyin Bin Ali'nin oğlu Emir Faysal komutasında, Osmanlı'ya karşı ayaklanan Arapların saldırılarını koordine ederek, ayaklanmaların başarıya ulaşmasını sağladı. Kendisine "Arabistanlı Lawrence" ismi takılmıştır. (ç.n.)

¹⁵⁶ Hillary "Harry" St. John Bridger Philby: 1885 - 1960. Birinci Dünya Savaşı döneminde, Arap ayaklanmalarında öncü rol oynayan aktif İngiliz casus. Şeyh Abdullah lakaplıdır. (ç.n.)

Storrs'u¹⁵⁷ bile böyle tanımlayabiliriz. Hatta onlardan bazıları, Siyonizm'e belki de sempatiyle bile bakmışlardır.

Antisemitist ajitatörlerden biri olan, Plehwe'nin¹⁵⁸ küçük bir formatı gibi duran ve işgal edilmiş bölgeyi yöneten General Bols nasıl olmuş da bu duruma gelmişti.

Durumu doğru anlayalım. Burada söyleyeceklerim, tüm İngiltere için değil, hatta tüm İngilizlerin çoğunluğu için bile geçerli değildir. Egemen sınıftan bahsediyorum; ama burada da yüzlerce istisna var. Balfour, Amery, Graham, Kennworthy, Ormsby Gore gibi birçoğu...

Ama lordlardan oluşan ya da onlarla akraba olan yarım milyonluk yüksek zümre kendi içinde bir dünya. Bunlar ortaçağdan kalma Eton, Harrow ve Winchester gibi özel okullarda öğrenim görüyorlar, Cambridge ya da Oxford yerine sekizyüz yıllık Balliol veya Christ Church'da okuyorlar ve yeryüzündeki diğer insanlardan kendilerini soyutluyorlar.

Üstelik vurdumduymazlar ve ayrıca bundan da onur duyuyorlar. Onulmaz bir gerçekdışılıkla düşünüyorlar; gerçeği kabullenmemekten de gururlanıyorlar. Bu ruha paralel bir anlayış arandığında, bu bizim eski gettolarda bulunur. Farklı örf ve teamüller, ama o İngiliz yüksek tabakası gibi aynı seçilmiş halk olma büyüğü, aynı şekilde dış dünyayı hakir görme, her türlü yeniliğe aynı işaret diliyle karşıtlık...

Allah'tan, egemen sınıfın tek başına yönettiği dönemler çoktan geçti. Bugün, yönetimi, büyük bir kısmı daha geniş topluluklar içersindeki daha çok yaşam dolu insanlarla müteşekkil çevreler üstlendi. Hükümet Kabinesi'nde ve diğer bürokrasi mekanizma-

¹⁵⁷ Sir Ronald Storrs: 1881 - 1955. Kudüs'te, I. Dünya Savaşı'dan sonra İngiliz mandasına girdikten sonra görev yapan ilk İngiliz vali. (ç.n.)

¹⁵⁸ Wjatscheslaw Konstantinowitsch von Plehwe: 1846-1904. Yahudi düşmanı Rus İçişleri Bakanı. (ç.n.)

sında, şimdi toplumun başka katmanlarından gelenler oturuyor. Ama, bürokrasinin bazı bölümleri var ki, onlar hala üçte iki oranında bu “sınıfa” ait olanların elinde; örneğin özellikle ordu. Kitchener’in “fancy: fantazi birliklere” olan karşılığı bunun tipik bir örneği. Aynı zamanda, iki kere iki dört eder gibi bir gerçeği görmediklerinden, bu “fancylerle” ilgili örneğin; doğu cephesinde bir saldırı veya Siyonizm türü herşeyden nefret ettiler.

Şimdi, savaşın ortasında, Filistin’de böyle bir askeri “Atto-bechartonu: seçilmiş insanlar” grubunu göz önüne getirelim. Birden bir emir geliyor: “Siyonizm’e destek verin, size bir Yahudi Lejyonu ve bir Siyonist Komite gönderiyoruz.” Bu kuşkusuz ki yalnızca infial yaratırdı.

“Bu karar alınmadan önce, Londra’da, bize, yani Filistin Genelkurmayı’na bizim fikrimiz alınsın diye soruldu mu? Hayır! Böyle bir şeyi barış döneminde sivil bir memur bile kabul etmez.”

Sonra ikinci itiraz gelir:

“Sonra bu siyaset... Bu durum bize “kurtarılması” emredilen bir ülkede yaşayan insanlar için hiç istenmeyen bir şey.”

Londra’dakiler, siyasetin, kelimenin tam anlamıyla asıl bu tür bir siyasetin savaş döneminde bir engel teşkil ettiğini anlamıyorlar mı?

“Savaş ve bizim de görevimiz bittikten sonra, bu ‘fancy işiyle’ başlanamaz mıydı?” diye olurdu onların cevabı.

Bu ikna etmeye yakın itirazlara, neredeyse onlardan çok benim inanacağımı itiraf etmeliyim. Çünkü bu, daha önce de bahsettiğim üzere, o “yüksek sınıfın” geleneksel tarzına ters gelecek bir durumdu.

Ama bu, kötü talihin sadece bir nedeniydi. Şimdi tekrar daha önce belirttiğim isimlere gelelim. Daha başka isimler de olmasına rağmen, sadece iki isimle yetineceğim. O yüksek sınıfın da “ha-

yalcileri” vardı. O isimler, şevketli İngiliz gelenekleriyle bir harmoni içersinde olan bir rüya objesini seçmişlerdi. Bu “ölçüsüz” değildi, “yeni” değildi ve “fancy” değildi... Onların rüyası Büyük Arabistan’dı. İngiltere, kırk yıldan fazla bir zamandır Arapça konuşulan Mısır, Sudan ve Kızıl Deniz’deki bazı adalarda hüküm sürmekteydi. O bölgedeki insanları yönetmek için dağlar kadar bilgiler edindiler. Oradaki halk kurtarılacak, birleştirilecek ve bölgeye “Büyük Arabistan” adı verilecekti. Bir de onlara, her türlü idari işlerde başvuracak bir İngiliz “danışmana” ihtiyacı olan, yeşil ve beyaz urbaları içersinde, yemek tepsisinin çevresinde bağdaş kurarak oturan, resimsi sevimli, yetişkin bebekler olan herhangi bazı şeyhleri de kral olarak vereceklerdi... Böyle bir rüyaya tabii ki karşı gelinmez.

Aslında savaştan önce, Mısır’daki İngiliz bürokrasisinin yönetici sınıfının neredeyse hepsi böyle düşünen Arabistiklerden oluşuyordu. Bu yüzden Mısır’a gelmişlerdi. Savaş başladığında haki renkli üniformaların giymişler ve Genel Karargâh’ta bir çevre oluşturmuşlardı. İddia ediyorum ki, Lawrence ve Philby, orada sayıca çok olan kendi türlerinden sadece iki örnek.

Onlar da doğuştan o “malum sınıftan” geliyorlar.

Albay Lawrence gerçekten çok ilginç bir insan. Daha ilk tarruzdan çok önceleri, Sina Çölü’nde Arap giysileri giyerek Arap Yarımadası’nın önemli noktalarını dolaşmış ve oradaki tüm halka, İngiltere’nin onlara Büyük Arabistan’ı armağan edeceği mesajını götürmüş. Daha sonra Philby’de aynısını, Arap Yarımadası’nın en derin ve bilinmeyen bölgelerinden olan Neschd’de, Vahabi Sultanı İbn Suud’u, diğer Arap şeyhlerle barış yapması ve birlikte bir Büyük Arabistan kurmak için savaşmaya ikna etmeye gitmişti. Orada yaşadıklarını anlatan rapor bir roman gibi okunuyor; ama bu ikincil önemde. Burada vurgulamak istediğim şey başka. Rüyasını gördükleri herşey sadece resim olarak kalmalıydı. Develer, karavanlar, beyaz giysiler, çarşafli kadınlar, haremeler yani şarkın

kutsalları dokunulmadan kalacaktı. Bu “güzelliğin” aşırı medeniyet yüzünden bozulabilir endişesi onları korkuya salıyordu. Belki burada bilinçli ya da bilinçsiz bir içgüdü bir rol oynuyordu. Bir şeyhin yerde bağdaş kurarak oturması ve bir İngiliz danışmana ihtiyacı olması - belki de değil - ihtimal ki Ortaçağa olan içten ve saf bir özlemdi. Ama palmiye dekorasyonunu ebediyen tutma keyfi her satırda okunuyordu. Bu İngiliz “barbaristikliğinin” tipik bir örneğiydi. Storrs ne demişti: “Yaşadığım sürece Kudüs’e tramvay gelmesine izin vermeyeceğim.”

Başka bir örnek... Aynı ekolden, Rusya’yı keşfeden ve kitaplarında çarlık otokrosisine ve Sibirya’ya sürülmenin haklılığı şarkıları yazan Stephan Graham ...¹⁵⁹ Daha Kerenski Devrimi sürecinde de açık yüreklikle: “Kalbim parçalanıyor. Umarım, Rusya ebediyen Ortaçağ donanımlı yaşayan bir müze olarak kalacaktır.”

Balfour Deklarasyonu, Lawrence ve Philby gibi insanlar için kalbe saplanan bir bıçak gibiydi. Yaşamlarında daha önce Lady N.N’nin salonlarındaki zenginleri, Whitecapel’deki fakir Yahudileri görmüşlerdi. Bu onların, olası bir milli Yahudi yurdunun, şakaklarından lüle lüle saçlar sarkan hasidlerin¹⁶⁰ değil (Olsa ne olacaktı ki? Kimse Yahudi düşmanı değil.), pantolonlu, kepli beyinlerinde Avrupalı fikirleri olan modern insanların yurdu olacağını anlamasına yeterliydi. Bu tüm dekorasyonun mahvolması demekti. Kudüs’te bir tramvay! Develerin ve palmiyelerin yerine, İngiltere’deki gibi kırmızı çatılı evler, genç kız ve erkeklerin yürüyüş yaptıkları yepyeni yerleşim birimleri. Nasıl bir kültür yıkımı!

Dalga geçmiyorum, gerçeği anlatıyorum. O dönemde Lawrence’nin bir İngiliz gazetesinde yazdığı makalede adeta dişlerinin gıcirtısı

¹⁵⁹ Yazar burada ismi yanlış yazmış. Şahsın asıl ismi Stephen Graham’dır. 1888 - 1975. İngiliz gezgin, gazeteci, yazar. Rusya üzerine kitaplarıyla ünlenmiştir. (ç.n.)

¹⁶⁰ Hasid=koyu dindar Yahudi. (ç.n.)

duyuluyordu. İçerik olarak, o da Siyonizm'den yanaymış; yalnız bir şartla... Yahudiler Filistin'e öyle Amerikalı veya Avrupalı olarak gelmemeliymiş; Yahudilerin "şarklılaşıp" Arap yaşam tarzına adapte olmaları gerekiyormuş, aksi takdirde bu tüm ülkenin batması demekmiş.

Bütün bunlar antisemitizm değil. Ama bütün bu etkileşimin sonucu daha önce görülmemiş bir antisemitizm salgını ortaya çıktı. Bu "daha önce görülmemişin" altını özellikle çiziyorum. Ne Rusya'da, ne Polonya'da, ne de Almanya'da, 1919-1920'lerin İngiliz Ordusu'ndaki kadar yaygınlaşmış bir kötü niyet atmosferi yaşanmamıştır. Yahudi saldırganlığının getirdiği keyif, gelenekleri unutturdu. Subay mahfelinde siyaset konuşmak, hele hükümeti eleştirmek İngiliz ordusunda yapılmış bir şey değildir. Ama Allenby'nin ordusundaki her subay odasında, Genel Karargâh'tan Türk esirlerinin konulduğu nezaret koğuşlarına kadar her yerde serbestçe ve açıkça Yahudiler hakkında kötü konuşuluyor; ahmakça görülen Balfour Deklarasyonu'na küfür ediliyordu. Subaylar içersinde başlayan bu salgın çok geçmeden çavuşlara ve hemen akabinde de her çadırdaki sıradan askerlere kadar ulaştı. Pencab'dan, Himalaya bölgesinden gelen Hint alaylarında da, kendi lisanlarında bu konu konuşuluyordu. Bunu bana onların İngiliz subayları tasdik etti. Belki bir belge, bize ordunun hangi ruhla "terbiye edilmesine" nasıl çaba gösterildiğini en iyi şekilde anlatır. Kudüs'deki pogromdan kısa bir süre önce tüm taburlara, sadece subayların değil, çavuşların da bilgilendirilmesi emriyle bir genelge geldi. Bir kopyası bende var. Genelge şöyle başlıyordu:

"İngiliz Hükümeti, Filistin'de, halkın büyük bir çoğunluğuna popüler görülmeyen bir siyaset izlemeye mecbur kaldığından! Ülkede huzursuzlukların çıkması beklenmektedir."

Kudüs'te, Zeytindağı'ndaki OETA yönetimi baskıya maruz kalmayı kabullenmiyordu.

Occupied Enemy Territory Administration: İşgal Altındaki Düşman Toprakları Yönetimi'nin şefi General Money'di. Ama asıl yöneten Vavian Gabriel'di. Albay üniforması taşıyordu. Mali işlerden sorumluydu ve hükümetle ilgili herşey onun elindeydi. Onu hiç tartışmasız bir Yahudi düşmanı olarak gösterebilirdim. Ama tüm idarede en yetenekli kişi oydu. Zeki bir Yahudi kadar akıllıydı, eğitilmiş, işlerinde inceden inceye titiz ve hem ekonomik hem de politik açıdan Filistin'i çok iyi tanıyordu. Siyonizm'i de iyi biliyordu; en azından zayıf taraflarını... Tarım ekonomimizin eksikliklerini, yüzde yüz katı ortodoks Yahudilikle, yeni yerleşimciler arasındaki ihtilafı ve Siyonist Komite'nin mali ekonomi politikasının yanlışlarını gayet iyi biliyordu. Çok açık bir şekilde Siyonizm'e karşı olduğunu deklare etti ve gene çok açıkça her şekilde, her fırsatta Siyonizm'e karşı çıktı. Onun bütün bu "kahramanlık" hikâyelerini anlatmaya gerek yok. Ama Siyonizm'e karşı buluşlarının zenginliği gerçekten ilginçti. Tokat üstüne tokat. Bugün bir emir: Gümrük Müdürlüğü'nde bütün belgeler İngilizce veya Arapça olarak doldurulacak, "diğer lisanlar" kabul edilmeyecektir. Yarın başka bir durum. Londra Hükümeti'ne yazılı bir rapor: İstatistiklerin gösterdiği üzere Filistin sadece tarımdan geçinmektedir ve Yahudiler tarımda hiçbir rol oynamamaktadırlar. Yarından sonra yeni bir proje: Üç bin Maltalı göçmen tarım alanlarına yerleştirilecektir.

General Money, onu bir öğrencinin öğretmenini dinlediği gibi dinliyordu. Gabriel'in etkisiyle, General Money aleni bir şekilde antisyonist bir de gösteri yaptı. O dönemler, ulusal marşımız Hatikwah, ayakta dinlenilmesi gereken ulusal marşlardan biriydi. Mısır Yüksek Komiseri General Windham, lejyon Kahire'ye girerken çalınan millî marşımızı ayakta ve eli kepinin yanında selamlayarak dinledi; hem de bu uzun bir süre. Allenby'de bir üniversitenin temel atımında, Hatikwah çalınırken ayağa kalktı. Ama General Money ayağa kalkmadı. Bu da, bir Yahudi kuru-

munda, bir Yahudi şenliğinde, yabancı konsolosların ve Arap eşrafının önünde oldu.

Kahire'den gönderilen yeni memurlar bile antisemitizm hastalığına yakalanmışlardı. Bir tanesini hatırlıyorum; Yafa'ya gelen yeni valiydi. Akşam ayağının tozuyla Yahudi bir sekreteri çağırdı ve ertesi sabah bir Yahudi "karşılama komitesini" kabul edeceğini ve onlara Arapça konuşma yapacağını bildirdi. Antisemitist olmadığını, ülkede doğmuş, Seferad dili ve Arapça konuşan Yahudilere karşı çok büyük bir sempati beslediğini, ama sonradan gelenlerin burada hiçbir işi olmadığını da ekledi. Sekreter, Siyonist Komite'ye bunu bir raporla bildirdi. General Money'e telefon ederek, vali konuşmasını Arapça yaptığı sırada delegasyonun salonu terkedeceğini ve bunun bir skandal olacağını söyledik. Bu durum Money'e de fazla geldi. Vali'ye konuşmasını İngilizce yapmasını ve gereksiz şeyler söylememesi talimatını verdi. Ama kendisini kontrol altına alamıyordu. Bir ay sonra bir kulüpte, birçok İngiliz subay ve iki de Fransız subayın önünde şunları söyledi: "Burada Yahudilere bir saldırı olursa, penceremi açacağım ve olanları seyredeceğim ve askerlere olaylara karışmamaları emrini vereceğim." Her iki Fransız subay da Yahudi'ydi. Dr. Segal ve yaver Saphir. Bu olayı Siyonist Komite'ye bildirdiler. Gabriel ne kadar zeki de olsa bir konuyu anlamamıştı. Yahudiler Filistin'de zayıftı ama başka yerde mesela Zeytin Dağı'ndaki bir grup İngiliz subayından daha güçlüydüler. 1919'un sonuna doğru hem Gabriel hem de General Money gittiler. Filistin'de anlatıldığına göre bu işi Mr. Brandeis¹⁶¹ yapmıştı; Filistin'i ziyaret ettikten sonra Londra'ya giderek oradaki durum yüzünden ağır bir şikâyetle bulunmuştu. Bu gerçek miydi bilmiyorum. Gabriel Zeytin Dağı'nı istemeye istemeye ter-

¹⁶¹ Louis Dembitz Brandeis: D. 1856 – Ö. 1941. Amerikalı Yahudi hukukçu. ABD Yüce Mahkemesi'nde 1916 - 1939 yılları arasında görev yapmış ilk Yahudi hakim. Amerikan Yahudi siyonistlerinin önde gelenlerinden. (ç.n.)

ketti. Uzun bir süre Malta'ya koloni projesi için uğraşı veriyse de, o da başarıya ulaşamadı. Şimdi Londra gazetelerinde yazdığı antisemitist yazılarla teselli buluyor.

Mr. Philby'de aynı yoldan teselli buldu. Hayatının düşü ne-redeyse gerçekleşecekti. Kendisi, Arap cennetinin bir köşesine - Şeria Nehri'nin karşı kıyısına - bir "danışman" olarak gönderilmişti. Orada bir sene kalarak "Abdullah" ın hüküm sürme sanatını öğrendi ve sonunda tam bir hayal kırıklığı ve ihsan duyguları içersinde ülkeyi terketti. Gariptir ki, karavanları ve haremeleri ebedileştirmek isteyen diğer bütün "vaizler" de bu ideallerinden vazgeçmiş görünüyorlar. Lawrence susuyor, daha sonraları Herbert Samuel döneminde Gabriel'le aynı rolü oynayan Richmond susuyor, Philby de kuyruk acısını Yahudilerde ve Siyonizm'de soğutuyor.

Ama OETA'daki değişim bizim pek işimize yaramadı. Money'in yerine Bols geldi, ardından da Kudüs'teki kanlı 1920 paskalya günleri, kutsal şehirde katliam, milislerin destansı savunmaları, askeri mahkeme ve Akka Kalesi'nde Yahudi suçlular.

Belki bu biraz daha az resimsi bir durum; ama bu da benim konum değil. Ben lejyon hakkında yazıyorum ve lejyon da o dönemlerde artık yoktu. Bir olsaydı?

Kuşkusuz ki, yukarıda anlattığım gibi, lejyon bu koşullar altında nefret duygularının en sevilen hedef tahtası oldu. Yerleşimcilerden normal bir vatandaşa kinaye ile saldırılacaksa Gabriel'in parlak yeteneğine sahip olunmalıydı, ama sade bir askeri ezmek istiyorsan bir inzibat onbaşı olman yeterliydi. Gerçek bir cadı avı başlamıştı.

Burada ayrıntıları anlatmak istemiyorum. Belki biraz duygusal ama, ben bir İngiliz üniforması giyiyordum ve bunu da onurla anıyorum. General Allenby'i siyaset ve sivil yönetim alanlarındaki ahlakça denemelerini eleştirir ve alay edebildim ama, bir asker

olarak benim için o, Esdraelon Vadisi'ndeki Megiddo antik kentinin lordu, Gazze, Kudüs, Galea ve Doğuşeria'nın fatihiydi. Tanrı, büyük aile "ordu" içersinde onun çevresini sarmalayarak, zehirli bir atmosfere neden olan danışmanlarını affetsin. Herşeye rağmen onlar benim ailemdi ve ben onları seviyordum. Lejyonerlere yönelik tahkirler hakkında fazla ayrıntıya girmek istemiyorum.

Eğer okurlarım arasında Amerikalı ve Kanadalı varsa; bir keresinde otuz beş, bir keresinde de yirmi beş Amerikalı gencin "isyan" suçlaması ile sahra mahkemesine çıkarılmalarından sadece üstün körü bahsettiğim için beni affetsinler. Elimdeki diplomaya göre hukukçuyum. Ama hiçbir mahkemede bulunmamış bir hukukçu ve orada onları bir avukat olarak savunmakla görevlendirildim. Bu çok ağır bir dönemdi. Ama bundan da bahsetmek istemiyorum. Dürüst olmam gerekirse, her iki taraf da suçluydu. Askerlerimiz aylarca sürekli bir provokasyon atmosferinde yaşadılar. O iki davanın ikincisinde, daha önceki bölümlerde anlattığım geçici komutanları binbaşı Smolley'in içerden yönlendirdiği bir provokasyon vardı. Ama insan böyle zorlu bir karakol görevini üstlendiyse - ve bizim de Filistin'deki görevimiz böyleydi - o zaman bu tür provokasyonlara göğüs gerebilmeliydi. Suçlamıyorum... Mahkeme sürecinde onları çok sevdim. Mahkemedeki davranışları mükemmeldi. İçlerinden bir tanesi; onbaşı Lewinsky askerlerine kampı terketmelerine "mecbur kıldığını" iddia edip, tüm suçu üzerine alarak bir kahramanlık gösterdi. Yedi sene ceza aldı ama altı arkadaşını kurtardı. Dört ay sonra hepsi affedildi. Onların mahkemesinden sonra Filistin'e dönerken Kantara'daki Tutukluvevi'nin parmaklıkları ardında molalarda görüştüğümüz gibi birbirimizle gene aynı yerde tekrar görüşmemizi hiç unutmayacağım. Ama bu ikinci görüşmede, ben ve diğer on dokuz arkadaşım tutukluyduk. Ağlamaklı bir sesle bana: "Sir, sizi burada görmekten yüreğimiz kan ağlıyor" demişlerdi. Tanrı korusun, onları hiç suçlamıyorum; onlar benim için çok değerli. Ama benim

için lejyon fikri de çok önemli ve değerli. Bir zamanlar umuyordum ki, hepimiz dişlerimizi sıkacağız, gözlerimizi kapayacağız ve dayanacağız, dayanacağız, dayanacağız.

Allenby'nin Genel Karargâhı'ndaki herkesin veya Hristiyanlarla Arapların hepsinin birer düşman olabileceği intibasını uyandırmak istemiyorum. Tam tersine; askeri sınıfa ve onların Filistin'deki egemenliklerine en etkili darbeyi vuran kişi OEAT'nın en st memurlarından "politik askeri şefi" Albay Meinertzhagen idi. Hem Bols'un, hem de Allenby'in yüzüne, pogromun tek sorumlusunun hükümet olduğunu söylemişti. Tüm rica, yalakalığa ve tehditlere rağmen, Savaş Dairesi'ne sert bir rapor yolladı ve bu raporun Lloyd George'e verilmesini ve Savaş Kabinesi'ne sunulması için de ısrar etti. Bu bir topuz darbesi etkisi yarattı ve böylelikle generallerin Filistin'deki faaliyetleri sona erdi.

Öbür taraftan, iyi yönetilen bir Yahudi avcılığında, getto geleneklerine uygun olarak bir figür de eksik olmamalıydı. O da muhbir, gammazcı Yahudi.

İsmi ni söylemek istemiyorum. Çünkü hala Londra'daki Yahudi cemaatinin içersinde. O zamanlar yzbaşıydı ve hatta lejyona girmek istiyordu. Ama Genel Karargâh'a girmeyi tercih etti. Bir İngiliz'e onun orada ne yaptığını sorduğumda: "Ah, orada sadece bir bulaşıkçı. Allenby'e anektodlar anlatıyor" dedi.

Bu anektodların içeriği ve karakteriştiği hakkında çok şeyler duydum; bir tanesi de benimle ilgiliydi ve şöyleydi: Anlattığım "is-yandan" kısa bir süre önce Albay Patterson'a bir rapor yazmış, hal ve gidişatın tüm yerleşimciler ve askerlerimiz için dayanılmaz bir duruma geldiğini, yakın bir zamanda büyük ve tehlikeli çatışmalar olabileceğini belirtmiştim. Bu raporun bir kopyasını da General Allenby'nin şaşsına göndermiş ve dikkatini, orduda ve Araplarda yükselen vahşi Yahudi kışkırtıcılığına çekmiştim.

Bir hafta sonra Tel-Aviv'e, bu anlattığım yüzbaşı geldi ve beni Dr. Weizmann'ın kardeşi Jechiel Weizmann'ın evinde bir görüşmeye davet etti. Görüşmeye Jechiel Weizmann¹⁶² da katıldı.

Yüzbaşı: "Allenby raporunuzu aldı, sizinle görüşmeye ve sizi dinlemeye hazır. Aslında bu bana da bağlı bir durum. Sizi bulmamı ve hangi konuda şikayette bulunacağınızı öğrenmemi rica etti. Açıkca konuşun, ben de Yahudi'yim" dedi.

Onu bana adıyla anlatan İngiliz dolayısıyla yüzbaşı hakkındaki düşüncelerim olumlu değildi. Ama, Allenby'nin çevresindeki güvenilir adamları nasıl seçtiği konusundaki yeteneği Filistin'de biliniyordu. Her ne olursa olsun, kim bilebilirdi ki? Belki yüzbaşı gerçeği konuşuyordu... Ona gözlemlerimi anlattım.

Birkaç hafta sonra, Genel Karargah'daki bir arkadaşım, yüzbaşının o görüşme sonrası generale sunulmak üzere yazdığı raporun bir kopyasını gönderdi. Gözlemlerimden bir kelime dahi bahsedilmemişti, ama şahsım hakkında yazılanlar cehennem ateşi gibiydi. Kapkara bir porte.

O raporda hakkımda yazılan ayrıntılar o kadar ilginç değil. Yalnız bir tane not vardı ki, o anlatmaya değer... Yüzbaşı, benim bir bolşevik olduğumu meydana çıkarmıştı. Hakedilmemiş bir şeref!

Ama Kantara'ya gitmem ve silahlarımı teslim etmem emredildi. Böylelikle, 1920 Ağustos'unda gene bir sivil olmuştum. Burada lejyon hakkındaki şahsi anılarım bitiyor. Bir babanın çocuğunun mezarında yaptığı bir anma konuşması gibi, ama öyle bir babanın ki, gerçekte çocuğunun öldüğüne inanmayan babanın son sözü gibi...

¹⁶² Jechiel Weizmann: 1892 - 1957. Yahudi tarım, ziraat uzmanı. (ç.n.)

XVIII.

Şahsi itiraf - Gerçek - Veda

Nasıl başladıysam, öyle bitirmeliyim. Amacım, Yahudi Lejyonu'nun tarihini yazmak değildi. Bunun için elimde yeterli materyal yok. Lejyon hareketi, vuku bulduğu her ülkede - Filistin, Amerika, Kanada, Arjantin, Mısır - başka başka gelişmeler gösterdi. Trumpeldor'un, Kerenski rejimi sırasında neredeyse büyük bir ordu kurma denemesi başlı başına uzun bir anlatı konusu. Burada ise sadece bir lejyon hareketinden bahsediliyor. Lejyon da karmaşık bir yaşam aslında. Ben sadece küçük bir kısmını yaşadım. Ne Siyon Katır Birliği ile Gelibolu Yarımadası'nda, ne Porstmouth'daki talimgahda, ne de Margolin'in El Salt kasabesindeki iki taburda bulundum. Kendi taburumdan başka diğer taburların iç dünyasını tanımıyorum, bilmiyorum. Sanırım, - adını vererek söyleyeyim - Filistinli gönüllülerinki herhalde en ilginç olanıydı. Lejyon hareketinin tüm bu yönleri ve lejyonun tüm serüvenleri hakkında elimde sadece yazılmış materyal var, ama bunlar yeterli derecede değil. Bu belgeler de, çeşitli kentlerdeki arşivlere dağılmış durumda. Bütün bunları toplamak, benim gibi yaşamı düzensiz olan, bir yerde ancak birkaç sene kalabilen biri için, bir yerde yeniden başlamaya zorunlu kalmak demekti. Kuşkusuz, tam teşekküllü bir lejyon tarihini yayımlamak çok hayırlı bir iş olurdu. Ama bunu ancak yeterli kaynaklara sahip bir kurum yapabilir. Belki, aramızdaki en zengin Amerikalılar bir gün bu işe girişecekler. Ben bu konuda, kendi kaynaklarım açısından oldukça yetersizim.

Ben burada sadece, subjektif tahminlerle, arada sırada bazı tarih ve isimler vererek ve çok sık “ben” diyerek, bu edebiyat türüne uygun, tüm eksiklikleriyle kendi şahsi anılarımı anlattım. Bu yüzden, kendimi savunmaya geçmeden, burada özür dilemeliyim. Ama hatıralarımın bir yönünü savunmak istiyorum.

Gerçeği mi yazdım?

Evet, vicdanım müsterih.

Tam gerçeği mi yazdım?

Hayır, bilinçli olarak yazmadım. Birçok gerçeği sakladım. Çünkü her gerçeğin, kelimenin tam anlamıyla “sahiden” olduğuna inanmıyorum. Büyük bir olgunun bir karakteri ve bir “yüzü” var. Karakterin bu yüzle uyuşması bir gerçek, ama bunun karşısı ise bir tesadüf, bir sıyrık, bir yara... Dünya tarihinin en güzel destanları bu tür çirkin lekelerle dolu. Amerikan Devrimi’nden, Lincoln’ün¹⁶³ iç savaşından, Garibaldi’nin muharebelerinden binlerce çirkinlikler anlatılabilir. Hatta anlatılmalı da... Ama sadece tarihsel ve bilimsel bir çalışmada.

Bir dönemin, değerini kimsenin inkâr edemeyeceği doruk noktalarını anlatırken, kirli çamaşır yıkamak akıl karı olmaz. İnsanların toplu olarak yaşadığı her yerde zaten kir vardır. Fransız İhtilali hakkında kısa bir bilgi sunarken, Bastil’e saldırı sırasında hırsızların orada iş yaptığından bahsetmek - bu gerçek bile olsa - pek sağlıklı değildir. Sağlıklı bir beyin sadece ne önemli ise onu filtre eder. Önemli olan da “yüzdeki” asıl ifadedir.

Manuskriptlerimi okurken çoğu zaman kahkahalarla gülmek zorunda kaldığımı itiraf etmeliyim. Kendi kendime; tüm hikâyenin şirinleştirilmiş, kibar ve düz bir hali var dedim. Herkes iyi, her-

¹⁶³ Abraham Lincoln: D. 1809 – Ö. 1865. ABD’nin 16. başkanı. 1861 - 1865 yılları arasında cereyan eden Ameikan İç Savaşı’nda kuzey tarafının yenmesi sonucunda köleliğin tamamen kaldırılmasında en büyük rolü oynamıştır. (ç.n.)

kes aslanlar gibi cesaretli, sana yardım eden herkes bir melek gibi tertemiz, kötü niyetsiz ve kusursuz... Kendilerine methiye marşları söylediğin o bahsettiğin kahramanlar grubunun katlanmak zorunda olduğun aşağılamaları unuttun mu? Yahudi liderlerinin sana bir kere ettiği yardıma müteşekkir olurken, öbür taraftan sırtına on katı darbe vurulduğunu, yaptıkları yirmi katı ihaneti düşündün mü?

Hafıza otonom ve titiz bir makine. Hüzünlü ve küçük ayrıntılar ondan kopamıyor. Ama Tanrı'nın bize verdiği bir kontrol mekanizması var; ona duygu denir. Hüzünlü ayrıntılar alabildiğine çoktu. Ama buna kim aldırış ediyor ki? Lejyon hareketi ve lejyon, Yahudi tarihine bir sonuç olarak girdi. Bu sonuç, dürüst uğraşı, iyi niyet, verilen birçok kurban ve ağır sıkıntıların neticesinde alınan asil bir sonuç.. Asıl mesele bu. Rahatsızlık verici ayrıntılar ancak düşman zihniyetli dedikoducu ağızları ilgilendirir.

Bunu iddia ederken, bu argümanımı layık olmayan bir şekilde büyük bir otoriteye dayandırıyorum. Bir zamanlar Goethe de hayatını kitap olarak yazmış ve kitabın ismini "Edebiyat ve Hakikat" koymuştu. Yalansız ve şirin hale getirilmemiş tasvirler. Gerçek ama, cürufılarından arındırılmış bir gerçek. Belki de bu, gerçeğin kamuoyunun önüne çıkarken giyebileceği tek cübbe, tek doğru model.

Evet, genelde hepsi cesur ve iyi askerlerdi, dış görünüş olarak kibarlardı. Tabii ki, merasim yürüyüşünde sürekli sakız çiğneyerek yürüyen New-Jerseyli herifi, nöbet sırasında uyurken yakalanan "terzi"yi ve taarruzdan sekiz gün önce Türklere kaçan, ismini vermeyeceğim o hilkat garibesı Londralı'yı unutmayacağım. Ama Garibaldi'de, Sicilya'da savaşta iken bir vatanseverini hırsızlık yaptı diye kurşuna dizdirmişti. Peki, bu İtalya'nın kurtulmasını sağlayan bin kahramanın üzerine bir leke attı mı? Dokuz yüz doksan dokuz, binden az mı? Matematikte tamam... Ama tarih-

sel açıdan değil. Onlar “bin” askerdi ve “bin” asker olarak ülkelerinin ve halklarının tarihine geçtiler.

Ben gerçeği yazdım. İsrail, İskenderiye’den, Arjantin’den, Montreal’den, New-York’dan, Tel-Aviv’den ve Whitechapel’den gelen beş yüz “katır sürücüsü” ve beş bin “Fusiliers” askeri bu genç insanlarla şeref duyabilir. Dünyanın dört kıtasından gelmişlerdi. Onlardan bir tanesi; Margolin, beşinci kıta Avustralya’dan geliyordu. Yahudi geleceği için hepsi vazifesini kusursuz ve sebatkâr bir şekilde ifa etti.

İsrail, kendisine yardım eden ve destekleyen diğer din mensuplarıyla da onur duymalı. Bazıları önemli isimler, bazıları daha az önemli veya isimsiz. Ama hepsi koca yürekli, muhteşem ruhlu insanlardı. Bu İsrail için bir hayrın alametiydi. Bu, diğer dinlere mensup insanların kurtlar dünyası değil, aksine kardeşlerden oluşan bir dünya olduğunun ispatıydı.

Lejyonun anlamı ve önemi hakkında burada çok şeyler anlatıldı. Şimdi bu konudaki hükmümü, ama bu konuyla en ilgili biri olarak kısaca belirteceğim. Objektif olacağımı sanmıyorum; lakin karşı taraf da tarafsız olmayacak. Lejyon fikri üzerine tartışma daha bitmedi, aslında yeni başladı. Hava, tarafların nefreti ve kişisel fanatizmi ile yüklü. Yeni lejyon istemeyenler, kuşkusuz ki eskisini de küçümseyecekler. Aksini düşünenler de, olası yeni lejyonu küçümseme yoluna gidecekler. Sanırım, ben de bu ikinci gruba dâhilim. Ama benim bu haleti ruhiyem o kadar da çok basit algılanmamalı. Bir insan çok subjektif olunca mutlaka “başardığını” ve “kabul ettirdiğini” ispatlamak ister. Ben bunu iddia etmiyorum. Başarılı olamadım. Benim hülyam büyük bir Yahudi ordusu idi, beş bin asker değildi. Ama bu beş bin asker “kabul ettirdi”. Lejyon, nasıl görülmek isteniyorsa istensin farketmez, Siyonizm gerçeğinde kati bir tarihsel rol oynadı. Yarın güneşin doğacağı kadar emin olduğum şey, geleceğin de, lejyonun çek-

tiği acıları, verdiği kurbanları ve etkilerini aynı benim gibi takdir edeceğidir.

Lejyonun askeri değeri büyük bir ordudaki üç taburun gücüne tekabül ediyordu. İngiltere, Filistin'i bizsiz de kurtarabilirdi. Ama bizimle kurtardı. Uzmanlar çabucak kavrayacaklardır; bize en zor görevleri verdiler. Bu ne az, ne çok. Olduğu gibi. Üç taburumuzun taarruz sırasında ismini taşıdığı tarihi "Royal Fusiliers Alayı", sancağına Kırım, Hindistan, Sudan, Güney Afrika'dan sonra altın harflerle Filistin yazılmasını bize borçlu. Bunun için güzel bir tören yapıldı ve bu tarihi alay icraatlarımızla gurur duydu. Patterson, Margolin ve ben de.

Lejyonun, Filistin'de huzuru sağlamak bağlamındaki anlamı başka bir soruydu. Daha önce de söylemiştim; beş bin askerimiz olduğu sürece, en fırtınalı zamanlarda yalnız kaldığımız halde bile orada huzur vardı. Gittikleri andan itibaren de Kudüs, Yafa, Petah Tikva ve sonra gene Kudüs'te saldırılar başladı. Karşıtlarımız başka nedenler arayacaklar, "hiç de o yüzden değil" dediklerinin ispatını arayacaklar. Utansınlar! Lejyon hakkında kim ne düşünsün, kimse o beş bin genç askerin ne kadar Yahudi kanının akmasını önlediğini inkâr edemez.

Pasifist olsun olmasın, her düşünebilen insan için lejyonun manevi değeri anlaşılır olması gerek. Savaşı kimse sevmez. Ama gerçek şu ki, biz Filistin üzerindeki haklarımızın tanınmasını bir savaşın sonucu olarak elde ettik. Bu büyük bir insan kaybıyla gerçekleşti. Birisi suratımıza şu soruyu yönelttiğinde, maneviyatımızın hangi şekle gireceğini kestirebilmek çok zor: "Neredeydiniz? Neden hiçbiriniz, "Biz de Yahudi olarak, Filistin'imiz için kanımızı akıtmaya hazırız" talebinde bulunmadı. "Bugün cevabımız: "Beş bin kişi geldi. Eğer sizin hükümetleriniz çok geç muvafakat etmeselerdi, daha çok geleceklerti" olurdu.

Bir pasifist olan Güney Afrika Başbakanı Smuts, lejyon fikrinin manevi değerine olan sempatisini şu sözleriyle gösteriyordu. “Hayatımda duyduğum en güzel fikir”.

Ama bu beş bin askerin herşeyden üstün olan yönü, siyasi önemiydi. Bu tarihi ve nihai anlamı olan bir önemdi. Her gün, Balfour Deklarasyonu’nun elde edilmesi sonucu, isimlerini sonsuzluğa yazdıran insanların didinmelerini gözlemliyorum. Onlar, kendilerinin bu yaptıklarını ne kadar takdir ettiğini biliyorlar. Tabii ki, savaş yıllarında gösterilen gayretin, Yahudi halkının bu amaç için daha önceki yaptıklarının yanında küçük parça teşkil ettiğini unutmuyorum. Balfour Deklarasyonu’nu Herzl’e Rothschild’e, Pinsker¹⁶⁴ ve Moses Hess’e¹⁶⁵ borçluyuz. Daha çok Bilu ve sonradan gelenlerine, yerleşimcilere, işçilere, kuzeydeki Metullah’daki, güneydeki Ruchama’daki öğretmenlere; ama en çok da biz insanlara en çok yardımı yapan bir şeye borçluyuz: İncil’e...

Savaş öncesi hedefe varabilmek için belki dokuz, belki de doksan dokuz adım atıldı. Ama son adım savaş döneminde atıldı. Bu son adım muazzamdı. O adımın kollektif çalışmayla sağlandığını unutmak haksızlıktır; yaptığı iş ne kadar büyük olursa olsun, beş bini hiçe sayıp tek tek şahısları anmak da haksızlıktır. Burada kati ve soğukkanlı bir gözlemci olarak söylüyorum; sadece savaş dönemini gözönüne alarak düşünürsek, Balfour Deklarasyonu’nun kazanılmasında yüzde elli lejyonun rolü var. Dünya gümrüksüz mal alabileceğin bir yer değil. Tek şahıslara Balfour Deklarasyonu verilmez; o bir harekete verilir. Siyonist hareket, savaşta kendisini nerede yaşayan bir obje olarak ifade etmiş, gösterebilmişti? Felce uğramış gibi eli kolu bağlı, savaş hükümetlerinin sürdürdüğü bir dünya savaşının odak noktasının oldukça dışındaydı. Siyonizm’in

¹⁶⁴ Leo Pinsker: 1821 -1891. Rus asıllı doktor, gazeteci, ilk siyonist yol göstericilerden. (ç.n.)

¹⁶⁵ Moses Hess: 1812 - 1875. Alman asıllı Yahudi filozof ve yazar. Siyonizm’in ilk öncülerinden. (ç.n.)

savaşta da canlı kalabildiğini ve kurban vermeye hazır olduğunu anlatmak, bakanlara, elçilere ve -güçlülerin en güçlüsü olan - gazetecilere baskı yaparak, İsrail halkının bir vatan için verdiği mücadeleyi acil güncel olay olarak algılamaların başarmak, bu istemin fi tarihine ertelenmesini engelleyerek “evet” veya “hayır” denmesini sağlamak ve hareketin görüş alanını genişletmek ve bunları ispatlayabilmek için, siyonist özlemin başarıya ulaşmasını gerçekleştirecek ancak bir güç vardı... O da lejyon idi.

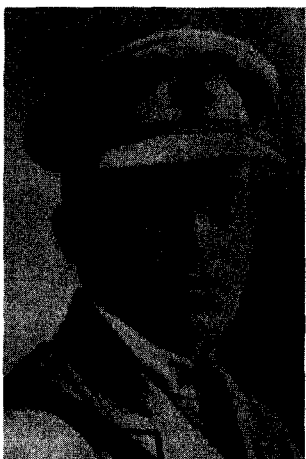
Yahudi halkı bu beş bin askere şükranlarını sunmadı. Buna onların ihtiyacı yok. Onların bilinçlerinde burada anlattığım gurur dolu hisler yatıyor. Bir gün gelecek ve Yahudi çocukları bu gerçeği hemen alfabe ile birlikte öğrenecekler. O beş binin herbirine tek tek, bir zamanlar, Rischon'daki son kampımızda “terzilerim” e yaptığım veda konuşmamdaki sözleri ithaf ediyorum:

“Bir gün, uzaklarda bir yerdeki kendi ülkende yaşarken, okuduğun gazetende güzel haberler göreceksin; özgür bir Yahudi yurdundan, mağazalar, üniversiteler, köyler ve tiyatro, belki de milletvekili ve bakanlar hakkında güzel haberler... Sonra dalgın bir halde orada otururken, elinden gazete yere kayacak ve sen Şeria Vadisi'ni, Raffah'daki çölü, Abuein'deki İbrahim Dağları'nı anımsayacaksın. İşte, o an ayağa kalkmalısın, aynanın karşısına geçerek, gururla yüzüne bakmalısın. Şimdi, bir zamanlar taburdaki gibi dik dur ve kendine bir selam ver... Çünkü bu senin eserin.”

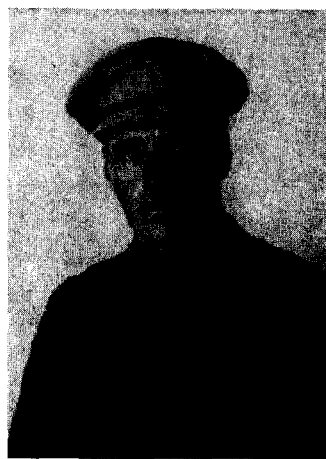
Ekler

*Yahudi Lejyon Rozeti
(Aşçı koleksiyonundan)*

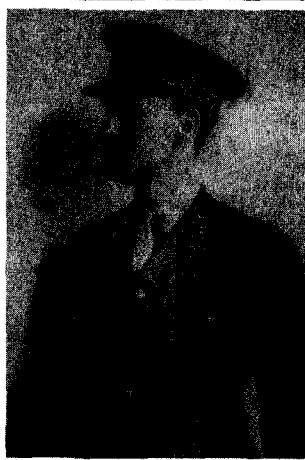
Wladimir Jabotinsky

Yüzbaşı Joseph Trumpeldor

Binbaşı James de Rothseild

General J. H. Patterson

Dizin

1917 Şubat Devrimi 88, 91

A

Abrahams 147, 151

Abraham Abichsair 14

Abuein 135, 137, 138, 139, 140, 141, 209

Achad Haam 39, 48

Achduth Haawodah Partisi 121

Afrika 61

Ahibaba tepeleri 26

Ajalon düzlüğü 113

Akdeniz 32, 84, 143

Akka Kalesi 199

Albay Assheton Pownall/ Albay Pownall 74, 80 81, 84, 89, 93

Albay Colonel 170

Albay Frederik Samuel 172

Albay Gabriel /Vavian Gabriel/ Gabriel 191, 197, 198, 199

Albay Henry Patter-son/Albay Patterson/ Patterson 27 55, 61, 93, 63, 86, 87, 93, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 107, 111, 113, 119, 125, 126, 131, 144, 148, 149, 153, 170, 171, 173, 180, 181, 185, 201, 207

Albay Margolin/ Margolin/Elieser Margolin 14, 87, 97, 106, 113, 125,

126, 144, 153, 155, 170, 171, 172, 178, 203, 206, 207

Albay Miller 169

Alexey 43

Alman/ Almanlar 12, 21, 42, 43, 47, 114, 115, 132, 156, 157, 180, 208

Almanca 107, 134

Almanya 9, 10, 37, 41, 42, 45, 47, 116, 156, 158, 196

Amerika 22, 32, 33, 50, 61, 67, 82, 84, 98, 108, 118, 134, 144, 162, 165, 166, 170, 184, 203

Amerika Birleşik Dev-letleri 22, 32, 33, 61

Amerikalı/ Amerikan 50, 57, 58, 82, 125, 145, 165, 170, 171, 178, 186, 186, 187, 188, 198, 196, 198, 200, 204

Amerikan Devrimi 204

Amsterdam 45

Anadolu 42, 160

Anglo-Palestine-Bank 14

Antisemit/ Antisemitist 75, 124, 128, 177, 178, 199, 192, 198

Anzak 131, 146, 153

Arabistan 194

Arap/ Araplar 13, 20, 65, 106, 115, 116, 120, 129, 135, 138, 141, 143, 148, 156, 159, 161, 162, 164, 165,

166, 167, 169, 172, 175, 182, 184, 186,
189, 191, 196, 198, 199, 201
Arapça 14, 84, 147, 148, 166, 182,
194, 197, 198
Arap Yarımadası 194
Arjantin 92, 203, 206
Artuf 134
Askere Alma Kampanyası 79, 127,
128
Asquith 39
Atlantik Okyanusu 62
Audscha Deresi Vadisi 145
Avam Kamarası 58, 63, 64, 65,
97
Avrupa 11, 12, 14, 26, 32, 35, 45,
73, 89, 120, 130
Avrupalı/Avrupalılar 12, 30, 46,
62, 161, 195, 196
Avusturya 10, 45, 75, 145, 180
Avusturyalı/ Avusturyalılar 11,
156, 177

B

Balfour 85, 192, 196
Balfour Deklarasyonu 22, 37, 58,
74, 100, 133, 195, 196, 208
Balliol 192
Bar-Kochba 109, 117
Barak 113
Baron Rotschild 38
Baron ve Baroniçe de Menasse
115
Bastil 204
Başaham Rafael Della Pergola
14, 21, 115
Batı Şeria 119
Bay Grasowski 182
Bayan Grasowski 182, 183
Bayan Greenberg 105

Bayan Hertz 105
Bayan Joseph Cowen 105
Bayan Eder 105
Bay de Lieme 45
Bay Wellhausen 114
Beer-Jaakob 120, 127
Ben Gurion 118, 173
Ben Zwi 118, 173
Berl Kaznelson 121, 128
Bezalel Jaffe 121
Bianchini 34, 147
Bilu 106, 171, 208
Bilu Hareketi 106
Binbaşı Daniel Hopkin 177
Binbaşı Lionel Rothsc-hild/Lio-
nel Rothschild 64, 65, 87, 98,
99, 100
Binbaşı Ormsby-Gore/ Yüzbaşı
Ormsby-Gore/
Ormsby-Gore 98, 126, 192
Binbaşı Schönfield 87, 105
Binbaşı Smoltey 178
Boer Savaşları 61, 85, 153
Bordeaux (Bordo) kenti 10, 11
Brainin 118
Brest-Litowsk Antlaş-ması 180
Brindisi Limanı 25
British Filistini 35
Buenos Aires 119, 159
Bukanier 62
Büyük Arabistan 194
Büyük Britanya 39

C-Ç

Cambridge 192
Cambridge Üniversitesi 85
Cattai Paşa 23
Celile 133

Cemal Paşa 132
Cenova 24
Cezayir 11, 12, 42
Chaim Weizmann 35
Charles Rothschild 105
Charles Rothschild'in eşi 105
Charles Seignobos 38
Chawadscha Mussa 121
Chealse 52, 65, 69, 78, 88
Cheder 31, 32
Chedera 119
Cherbourg 111
Christ Church 192
Cihad-ı Ekber Çağrısı 11, 12
Coldstream Guards 176
Colomb 121, 128
C.P. Scott 73
Çanakkale 47
Çanakkale Muharebeleri 27, 39
Çavuş Moscow 152
Çin 19

D

Daganiah 19
Dağıstanlı 76
Davud peygamber 62, 90, 113
Davud'un Kızıl Kalkanı 131
Davud Yıldızı 99, 102
Dawar gazetesi 121
Dead See 143
Deborah 113
Delcasse 26, 34, 35, 36, 37, 46
Diaspora 23
Ditch 149, 152, 153
Doğuşeria 200
Doiran 120
Doktor Yüzbaşı Davis 113

Dow Hos 121, 122
Dragonerler 151, 153
Dragoner süvari grubu 155
Dr. Benzion 114
Dr. Eder 48
Dr. Gaster 39
Dr. Rubbin 21
Dr. Segal 198
Dr. Weizmann 22, 37, 38, 39, 48,
73, 98, 101, 126, 130, 170, 202
Dschildschilijah 135
Dünya Siyonist Örgütü 11, 39

E

Edgar Suares/ Suares 14, 17, 18,
115
Edmund Sebag- Montefiore 98
Edwin Montague 85
Edwin Samuel 177
Ehud 113
Ejn dawar 20, 21, 22, 89
Ekron 134
El-Bire köyü 135
Elijahu Colomb 121
El Salt kasabası 203
Engere Aksiyon Komitesi 39
Ephraim Blustein 94
Eriha Jane 145, 155
Eriha (Jericho) Kenti 143, 145,
155, 157, 158
Ermenistan 88
Esdraelon Vadisi 200
Eski Ahit İncil 75, 86, 113, 123,
144
Eşraf Siyaseti 55
Eton Koleji 176

F

- Faenza 114
Fancy-Regimenter 39
Fancy taburları 52
Fariziler 114
Fas 11, 12, 14, 41, 42
Fırat Nehri 12
Filistin 11, 12, 14, 19, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 32-38, 41, 45, 47, 48, 50-52, 55-57, 59, 62, 64, 67-69, 72, 74, 77, 79, 82, 85, 88, 90, 92, 93, 97-102, 106, 108, 109, 111, 112, 115, 116, 119, 120-122, 126, 127, 130, 132, 143, 146, 155, 156, 159, 160-162, 164-167, 169, 171-186, 188, 193, 196-198, 200-203, 207
Filistin Gönüllü Taburu 90
Filistinliler 179, 180
Flandern 70, 72, 87, 93, 100, 106
Fransa 9, 22, 25, 30, 32, 34, 35, 36, 37, 41, 50, 62, 68, 81, 82, 109, 111, 173
Fransız/Fransızlar 11, 15, 24, 26, 35, 37, 38, 73, 87, 92, 111, 173, 186 198, 204
Fransızca 23, 76, 134
Fransız Dışişleri Bakanı Delcasse 26
Fransız Riviyerası 111
Fred Samuel 87

G

- Gabari 15, 22, 76, 87, 115
Gabbari Kampı 128
Galea 200
Galiçya 10, 41, 42, 146, 159
Galuth Kalesi 133
Garibaldi 26, 91, 92, 181, 204, 205

- Gazze 80, 119, 133, 200
Gebiröl 172
Gelibolu 17, 21, 24, 25, 26, 27, 37, 60, 62, 68, 70, 77, 80, 87, 125, 203
General Allenby/ Al-lenby/ Mareşal Allenby 62, 115, 120, 122, 125, 126, 127, 145, 146, 147, 148, 152, 153, 161, 164, 169, 170, 180, 181, 182, 191, 196, 197, 199, 201, 202
General Bols/ General Louis Bols 122, 126, 192
General Chaytor 131, 148, 151, 153
General Clayton 126, 127
General Garibaldi 91, 92
General Geddes 80, 86, 93, 99
General Janusch-kiewitsch 43
General Maxwell 23, 25, 33
General Money 116, 197, 198
General Stössl 19
General Woodward 78, 103
Genf 131
Gerim-Proseyltin 76
Gideon 62, 113
Gluskin 14, 21, 22, 23
Goethe 205
Gomorrha 144
Gönüllüler Hareketi 126
Gönüllüler Ordusu 91, 92
Graf Benkendorff 67
Grosse Aktions 41
Grossmann 42, 45, 46, 51, 70, 72, 103, 159
Grusin Yahudisi/ Gru-sinler 76
Gustave Herve 34, 37
Güney Afrika 61, 62, 82, 84, 85, 153, 207, 208

Güney Afrika Başbakanı General
Smuts / General Smuts 82, 83,
84, 208
Güney Afrika Birliği 84, 85
Güney Afrika Cumhuriyeti 84
Gürcü 76
Gürcüce 14
Gürcüler 95, 128, 157

H

Haag 45
Habou arazi reformu 82
Habsburg Monarşisi 75
Hadassah 134
Haham Falk 154
Halife 12, 161
Haman 75
Hamburg Kongresi 11
Hampshire 47, 89, 90
Hannah Rothschild 99
Harold Rubin 176
Harris 112
Harrow 192
Harry First 55, 56, 65, 70, 90,
128
Harry Sacher 39
Hayfa 13, 55, 106, 119, 162, 183,
185
Aşağı ve Yukarı Celile 13, 55, 106,
119, 162, 183, 185
Hayfa demiryolu 185
Hayfa-Semach (Tiberias) Demir-
yoluna 183
Heidelberg Üniversitesi 85
Helmia 116, 125, 180
Henry Wickham Steed 38, 73
Herzlia Lisesi 184
Hidnadvud Hareketi 130

Hidnatwut 111, 121, 127
Hindistan 62, 63, 97, 207
Hindistan Hükümeti 97
Hintliler 161
Hollanda 41, 45, 85
Hollanda Üniversitesi 85
Hos 121, 122, 128
Hristiyan/ Hristiyan-lar 32, 17,
27, 32, 62, 65, 74, 76, 91, 114, 116,
144, 151, 154, 170, 174, 175, 176,
177, 178, 201
Hz. İsa 144, 151, 174

I-İ

II. Abdülhamid 48
I. Nikolaus 18
Isaak Arschawski 70
İbn Esra 172
İbrani 25, 76, 114, 172, 182
İbranice 13, 14, 20, 21, 22, 44, 55,
70, 76, 86, 90, 102, 105, 121, 125,
129, 156, 182, 184
İncil 58, 61, 62, 75, 86, 114, 119,
123, 135, 138, 144, 153, 156, 169,
174, 208
İngiliz/İngilizler 9, 11, 13, 17, 19,
21-24, 26, 27, 30, 35, 36, 39,
46-48, 50, 51, 52, 55, 56, 57-59,
61-67, 70, 73, 74, 81, 83-88, 89,
91, 92, 94, 95, 97-100, 103, 105,
106, 108, 111, 112, 115, 116, 119,
121, 122, 124, 126, 128, 129, 131,
132, 134, 136, 138, 144, 146, 155,
160-162, 164, 165, 166, 169-174,
176, 178, 179, 180, 183, 186, 187,
188, 191, 192, 194, 195, 196, 198,
199, 201, 202
İngilizce 46, 56, 62, 81, 85, 88, 103,
107, 116, 118, 172, 197, 198
İngiliz Denizi 62

İngiliz Gözaltı Kampı 95
İngiliz Hükümeti 13, 27, 57, 97,
126, 196
İngiliz Kraliyet Donan-ması Cep-
hane Laboratuvarı 48
İngiliz Ordusu 23, 27, 55, 59, 64,
88, 106, 108, 160, 170, 196
İngiliz Savaş Kabine-si/Savaş Ba-
kanlığı/ Savaş Dairesi /Savaş Ka-
binesi 22, 26, 39, 47, 52, 69, 73,
74, 78, 85, 84, 87, 88, 97, 99, 100,
101, 102, 103, 175, 201
İngiliz Siyonist Federasyonu 48
İngiliz Siyonistleri 39
İngiltere 9, 11, 22, 27, 30, 32, 33,
35, 37, 41, 46, 47, 49, 52, 56, 57,
59, 61, 63, 64, 66, 68, 69, 81,
83, 85, 86, 89, 91, 92, 97, 101,
103, 104, 118, 119, 131, 154, 161,
174, 176, 181, 184, 187, 192, 194,
195, 207
İrlanda 61, 119
İrlanda Birleşik Krallığı 39
İrlandalı 62, 63, 104, 105, 131,
141, 149
İskenderiye 9, 13, 14, 17, 18, 24, 31,
61, 67, 72, 77, 94, 115, 187, 206
İslam 12
İsmail Amca 11, 13
İspanyol 23, 58, 62, 186, 187
İspanyolca 184
İsrail 20, 21, 22, 27, 35, 48, 50, 67,
84, 85, 89, 90, 109, 113, 115, 118,
121, 130, 145, 155, 171, 174, 175,
177, 185, 206, 209
İsrail halkı 50, 90, 113
İsrail İşçi Partisi 121
İstanbul 10, 48, 115, 118, 132, 158,
161

İsveç 9
İşçi Partisi 121, 128
İtalya 22, 26, 30, 32, 33, 111, 117,
205
İtalyan/İtalyanlar 9, 13, 33, 128,
146, 186
İtalyanca 76
İtalyan Hükümeti 146

J

Jabotinsky 19, 27, 83, 104
Jakob 115, 145
Jakob Landau 45, 159
James Rothschild 38, 87, 121,
126, 130
Japon 19, 115
Jawneeli 121, 128
Jawneh Kilisesi 44
Jean Baptiste Racine 35
Jehuda Halevis 172
Jewish Regiment 86
Jew-Seksiyonistler 72
Jischuw 21, 125, 127, 131, 132, 134,
155, 167, 175
Jisrael 140
John Bull 79
Jordan 143
Josef Cowen 48
Josef Trumpeldor 15, 18
Joseph Cowen 70, 105
Joseph de Picciotto 115
Jöntürkler 10, 11

K

Kafkasya 18
Kahire 22, 115, 116, 119, 161, 182,
197, 198
Kalos Kagathos 184

- Kanada 87, 203
 Kantara 200
 Karibik Denizi 62
 Karmel 84
 Katır Birliğı 17, 23, 24, 26, 38,
 39, 41, 57, 62, 67, 70, 72, 80,
 111, 115, 125, 128, 140, 147, 152,
 170, 203
 Katır Birliğı Bakıcısı 23
 Kayzer Wilhelm 108
 Kennworthy 192
 Keren Hajessod 170
 Kerenski Hükümeti 88, 93
 Kerenski İhtilali 77
 Kerenski rejimi 203
 Kırım 207
 Kısa Pippin 37
 Kızıl Deniz 194
 Kızıl Kalkanı 130, 131
 Kiev 42, 95
 Kishniew 112
 Konsolos Petrow 15, 17, 18, 21
 Konstantin Dimit-riewitsch 105
 Konstantin Nabokow 67
 Kopenhag 41, 42, 45, 70, 72
 Kraliyet Muhafızları 108
 Kudüs 27, 37, 76, 90, 112, 115, 116,
 117, 119, 126, 128, 131, 132, 133,
 134, 135, 143, 159, 161, 162, 163,
 167, 177, 181, 184, 189, 191, 192,
 195, 196, 199, 200, 207
 kutsal savaş 10
 Kuzey Afrika 11
 Kuzey Afrika ülkelerine 11
 Kuzey Ordusu 43

L
 La Guerre Sociale 34
 Lahey 45
 La Victorie 34
 Lawrence 191, 194, 195, 199
 Leeds 179
 Lehawdil 156
 Lejyon / Yahudi Lejyonu 15, 23,
 26, 30-32, 35, 37, 38, 41, 42, 44,
 45, 47, 48, 49, 52, 53, 56, 58, 62,
 65, 67, 69, 72-74, 77-82, 85, 88,
 89, 99, 103, 104, 107, 108, 115,
 122, 123, 130, 158-160, 162, 162-
 165, 170, 175, 185, 191, 193, 197,
 199, 201-203, 205-209
 Lejyon Hedad 52
 Lenkas 116
 Leon Simon 39
 Levi-Bianchini 34
 Levontin 14, 23
 Liaodong Yarımadası 19
 Lincoln 204
 Litvanyalılar 116, 117
 Litwak 31, 32
 Lloyd Georg 47, 48, 63, 64, 74,
 93
 London Gazette 55
 Londra 22, 33, 36, 37, 39, 44, 45,
 46, 48, 49, 51, 52, 55, 60, 65, 66,
 67, 72, 73, 77, 78, 80, 83, 84, 87,
 89, 93, 98, 104, 105, 106, 108, 122,
 144, 170, 171, 172, 173, 175, 176,
 193, 197, 198, 199, 201
 Londra Hükümeti 97, 197
 Londra Siyonist Dünya Örgütü
 Kongresi 30
 Londra Taburu 78, 80
 Lord Derby 78, 79, 80, 89, 90, 94,
 100, 101, 102, 103, 169

Lord Kitchener /General Kitchener/Kitchener 39, 46, 47, 52, 57, 58, 63, 69, 122, 125, 193
Lord Newton 56, 57, 64
Lord Rosebery 99
Lord Rothschild 98, 99
Lord Swaythling 100
Lord Swaytling 64, 74
Ludd kenti 145
Luigi Luzatti 33
Lut 119, 146, 162, 164
Lut Gölü 143, 146

M

Madrid 11
Magen-David 27
Makkabi Alayı 101
Malarya hastalığı 140, 145, 151, 157, 179
Man-Eater of Tsavo 61
Manuilow 44
Manuskriptler 204
Margolis 15, 23
Marksist Siyon İşçi Örgütü 56
Max Nordau 11
Megiddo antik kenti 200
Megiddo Dağı 113
Meir Grossmann 70
Mekke Kralı Hüseyin 97
Melacha 145, 146
Mellacha Kampı 144
Me Nimrin 156
Menorah 86, 99, 102
Mexico Körfezi 62
Mezopotamya 76, 88
Mısır 9, 11, 14, 17, 21, 22, 23, 25, 37, 39, 41, 61, 68, 76, 106, 109, 111, 115, 116, 117, 126, 130, 132, 134, 160, 161, 162, 174, 175, 182, 188, 194, 197, 203
Mısır Hükümeti 22
Milli Liberaller Kulübü 58
Minsk 112
Moab Dağı 148, 153
Monaco 111
Montreal 206
Mosche Smilansky 121
Moses Hess 208
Moskova 9, 42, 84
Moskova gazetesi 9
Mr. Hornblower 13
Mr. Joseph King/ Mr. King 58, 59, 60, 64, 73
Mr. Jug-of-Whisky 83
Mr. Masterman 56
Mr. Page 67, 82
Mr. Sablin 105
Mrs. Brodband 13
Mr. Tschitscherin 55, 60, 72, 83, 94, 95
Muhafız Alayı 176
Mulebbis 120
Musevi/Museviler 64, 98, 102, 106, 114
Musevilerle Filistin Taarruzunda 98
Mussolini 32
Mülteci İşleri Bürosu 13
Mülteci Kampı 9
Mülteci Komitesi 21
Müslüman/ Müslümanlar 10, 12, 13, 120, 161

N
Nahum Sokolow/ Soko-low 30, 39, 47, 48, 90

Nation 73
N.C.O Sınıfı 75
Nebo Dağı 158
Necef 133, 183
Neschd 194
Neweh-Shalom 121
Neweh-Zedek 121
New-Jerseyli 205
New York 118, 188
Nina Davis 172, 173
Nina Salaman 105
Nissel Rosenberg 128
Nitschewo 43
Nizza 111, 117
Norman Bentwich 39
Notting Hill 71

O

Occupied Enemy Terri-tory Admi-
nistration 197
Odessa 42, 44, 95, 118
OETA 196, 199
On His Majesty's Service 103
Organizasyon Şubesi 78
Ortadoğu 47, 68, 161
Oxford 112, 192

P

padişah 48
Pani Komoşiyaşvili 76
Paris 10, 15, 33, 34, 35, 38, 48,
50, 171, 182
Paul Goodman 105
Paul Goodman'ın eşi 105
Pencab 196
Petah Tikva 119, 133, 146, 188,
207

Petersburg 19, 42, 45, 67, 90,
94, 143
Petersburg Üniversitesi 19
Philby 191, 194, 195, 199
Pierre Paul Cambon 37, 81
Pinchas Rutenberg 24, 25, 31
Pinsker 208
Plehwe 192
Polonya 10, 51, 124, 184, 196
Polonyalılar 116
Portsmouth 114, 147, 185
Port Arthur 18, 19, 23
Port Said 132, 182
Prater 158
Propaganda Dairesi 55, 56, 64
Protestan 61

R

Rafa 162, 185
Rasputin 43
Rasswjet 44
Rasswjet gazetesindeki 44
Rechoboth 106, 126, 128
Rehova 172
Rehovat 121
Reims 9
Richard Carmel 89
Richmond 199
Riga 42
Rischon 14, 120, 141, 209
Rischon-le-Zion 120
Rischon le Zion Şarap Mahzen-
leri 14
Robert Cecil 85
Roma 22, 25, 31, 33, 34, 68, 114
Roter Mogen David 130
Royal Fusiliers 102, 106, 153, 169,
183, 207

Royal Fusiliers Alayı 207
Royal Kraliyet Piyadelerinin 38.
Taburu 102
Rus /Ruslar 9, 11, 15, 17, 18, 19,
20, 22, 24, 25, 26, 43, 44, 46,
55, 57, 58, 60, 62, 64, 65, 66, 67,
72, 77, 81, 83, 88, 91, 92, 93, 94,
97, 104, 146, 173, 174, 180, 186,
192, 208
Rusça 19, 20, 43, 106
Rus Hükümeti 46, 93
Rus Konsolos Petrow 15
Russkija Wjedemosti 9, 44
Rusya 9, 10, 17, 18, 32, 36, 41, 42,
57, 58, 60, 64, 65, 66, 72, 76, 77,
83, 85, 86, 88, 103, 112, 118, 124,
171, 180, 195, 196
Rus Yahudileri 11
Rutenberg 24, 25, 31, 32, 33

S-Ş

Saduziler 114
Salt kasabası 153, 156
Samaria 133
Samuel Horace 112
Sarah Aronson 132
Savaş Kabinesi Organizyon Dai-
resi 78
Savaş Mahkemesi 77
Schehechejanu duası 109
Schildschilijah 138
Schklowski-Dioneo 44
Seew Gluskin 22
Seferadlar/Seferad Yahudi 12,
13, 184
Selanik 118
Sibirya 195
Sichem (Şehem) 135
Sichron Jaakob 119

Sicilya 205
Sidney 114
Signobos 73
Simson 86
Sina Çölü 80, 119, 160, 162, 185,
194
Sir Archibald Murrey 80
Sir Herbert Samuel 39, 55, 64,
65, 66, 67, 70, 72, 126, 170, 172,
173, 177, 199
Sir John Hamilton 27
Sir Neville / Sir Neville Macready
103, 104, 109
Sir Reginald Windham / General
Windham 116, 197
Sir Ronald Graham 22, 68, 73
Siyon 17, 24, 26, 38, 39, 41, 42, 56,
57, 62, 67, 70, 72, 80, 94, 111, 113,
114, 115, 122, 125, 128, 130, 140,
147, 152, 170, 177, 203
Siyonist 10, 11, 13, 21, 24, 25, 30,
34, 35, 39, 41, 44, 42, 45, 46, 47,
48, 49, 55, 72, 73, 75, 80, 90, 112,
113, 118, 121, 126, 128, 134, 147,
163, 166, 170, 173, 177, 181, 183,
193, 197, 198, 208, 209
Siyonist Hareket Komitesi/Siyonist
Aksiyon Komitesi 21, 49
Siyonist Kongreler 34
Siyonist Parti 42, 121
Siyonizm 20, 25, 26, 30, 34, 32,
33, 36, 37, 39, 48, 57, 67, 68, 73,
75, 79, 85, 95, 99, 112, 113, 117,
123, 126, 163, 165, 169, 170, 176,
177, 179, 184, 191, 192, 193, 196,
197, 199, 206, 208
Siyon Katur Birliği 17, 26, 38, 39, 41,
57, 62, 67, 70, 72, 80, 111, 115, 125,
128, 140, 147, 152, 170, 203
Siyon Kızıl Yıldız 122, 125, 130

Siyon Örgütü 42
Sodom 144
Soho 71
Southampton 109
Stephan Graham 195
Stockholm 41
Storrs 192, 195
Sudan 194, 207
Sven Hadin 9
Swerdlow 121, 128
Şabat günleri 114
Şam 133, 153
Şark Nobels Oil Com-pany 14
Şedira 134
Şehem kenti 128, 135, 143
Şeria / Şeria Bölgesi 27, 119, 135,
143, 144, 145, 146, 147, 148, 149,
151, 153, 155, 156, 157, 158, 171,
172, 186, 199, 209
Şeria Nehri 135, 144, 145, 146, 149,
151, 153, 155, 199
Şeria Vadisi 27, 143, 156, 171,
209

T
Talleyrand 35
Talmud 117, 138
Taranto 111
Tatarca 76
Teğmen Barnes 151
Teğmen Cross 149
Tel Aviv 114
Tel-Chaj 89, 162, 163, 182
Tel-el-Kebir 182
Tevrat 114, 115, 171, 177
Theodor Herzl 39, 48, 73, 75, 177
Theodor Roosevelt 61
The Quisto-Box 112

Times 38, 69, 73, 74, 101, 102
Tomak kenti 43
Tower of London 108
Tribüne 45, 46, 70, 103
Trumpeldor 15, 18, 20, 21, 22, 23,
24, 25, 26, 27, 33, 51, 62, 63, 68,
70, 74, 78, 79, 80, 83, 87, 88, 103,
159, 162, 203
Tsavo Nehri 61
Tscheka 95
Tschlenow 39, 41, 47, 48
Tunus 11, 12, 82
Türk / Türkler 9, 10, 12, 13, 21, 23,
24, 26, 47, 119, 122, 132, 133, 134,
135, 136, 137, 138, 139, 141, 145,
147, 148, 149, 152, 154, 155, 156,
157, 158, 162, 181, 182, 196
Türkçe 147, 148, 157
Türkiye 10, 25, 41, 42, 46, 47,
74, 81

U-Ü

Uganda 61
Ukrayna 36, 171
Um-esch-Schert 148
Umm Uşrut bölgesi 151
Unsere Tribüne 70, 103
Usiel 128
Ünzburg 84
Ürdün 88, 133, 134, 153
Ürdün Nehri 88, 133, 134

V

Vahhabi Sultam İbn Suud 194
Varşova 42
Viyana 74, 158
Vladimir Hermann 119
Vokietia 116
Volga 76, 95

W

- Waad Hazirim 126, 182
Wadi-Nimrin 155, 156
Washington 82, 86
Whitechapel 41, 48, 49, 50, 51, 52,
53, 56, 58, 59, 60, 64, 65, 66, 67,
69, 70, 71, 72, 90, 91, 92, 93, 108,
109, 112, 179, 206
Winchester 74, 81, 83, 90, 108,
192

Y

- Yafa / Yafa Bölgesi 9, 14, 21, 119,
120, 121, 122, 128, 145, 146, 148,
162, 165, 172, 181, 185, 198, 207
Yahudi / Yahudiler 11, 12, 14, 15,
17-27, 32-38, 41, 43-46, 48-53,
55, 56-60, 62, 64, 65, 67, 68, 69,
70-77, 79, 80, 83, 85-94, 98-103,
105, 107-109, 111-116, 120-122-
128, 130-134, 140, 143, 146-149,
151-154, 158-167, 169-178, 182,
183, 185, 186, 188, 191-193, 195-
199, 201-203, 205-209
Yahudi Alayı 64, 69, 83, 86, 100,
101, 102, 105, 169, 176

- Yahudi Alayı Komitesi 105
Yahudi Baron De Me-nasche 15
Yahudi gettosu 49
Yahudi Gönüllü Birliği 22
Yahudi Kızılhaçı 130
Yahudi Milli Fonu 45
Yahudi Yischuw 131
Yardım Komitesi 98
Yaver Saphir 198
Yehuda Dağı 135
Yemenliler 184
Yeni Zelanda 131, 148
Yidişçe 14, 19, 45, 70, 103, 117,
118
Yunan 12, 47, 118
Yüzbaşı Amery/Binbaşı Amery /
Mr. Amery 63, 64, 72, 73, 74, 78,
83, 98, 100, 101, 105, 192
Yüzbaşı Julian 149
Yüzbaşı Neil Primrose 99
Yüzbaşı Salaman 98

Z
Zeytindağ 27

İSRAİL İ KUR!

"Daha 1909'da, Jöntürklerin hüküm sürdüğü İstanbul'da, kulis arkasında dört siyonist gazetenin redaksiyonunu yaparken, kesin fikrim oluşmuştu; Türklerin hakim olduğu yerde güneş görünmez ve ot bitmezdi. Siyonizmin tek umudu, Türk İmparatorluğu'nun yıkılması idi.

Almanya'nın savaşta yenilebileceğini göremedim; demek ki bir gazeteci peygamber olamıyormuş. Ama Avusturya ve Türkiye'nin savaş sonucunda bedel ödeyeceği konusunda en ufak bir şüphem yoktu. Demir ve taş ateşe dayanabilirdi; ama tahtadan bir kulübenin eğer bir Mucize gerçekleşmezse, ateşten kurtulması imkansızdı ve bende kesin bir inanç vardı...Mucize yoktu.

Filistin'i kurtarmak için öncelikle Türkleri yenmek gerek. Darbeyi doğudan mı, batıdan mı vuracağız; bu sadece teknik bir soru. Her cephe, Siyon'a giden bir yoldur.

Aramızdan öyle bir tür insan çıkacak ki ne kendi, ne de başkası adına bir eğilimi olacak... Demirden bir tür. Öyle kapkatı değil, ama işte demir gibi... Milli çıkarlar doğrultusunda, her çeşit şekil verilebilecek bir demir... Bir çember mi lazım? Buradayım. Bir çivi, bir vida, bir demir parça? Buradayım. Toprak mı kazılıp, açılacak? O kazma benim... Asker mi gerekli? İşte ben, hazırım! Polis, doktor, hukukçu, oyuncu, öğretmen, su taşıyıcı? Buradayım. Yüzümde ifade yok, psikolojim yok, kendime ait duygularım yok, adım yok, hiçbir şeye bağlı değilim."

Sadece bir emir kipi tanıyorum... İsrail'i kur!

YEDİTEPE

kitapadresi.com